

ROSENKORSET

Om vilja, makt och övermänniskor

Åsa Kleveland

På eget förlag med distribution via www.books-on-demand.com har utgivits:

Texten från de Höga Mästarna 2003

Galleriet 2003

Förklaringsboken 2003

Templet 2003

Pärulan 2004

Evolutionen 2005

Mysteriet 2005

Soluppgången 2006

© Denna text är skyddad av svensk och internationell upphovsrättslagstiftning och får endast publiceras via www.kunskapskonsult.com.

© All rights reserved. The text is only published legally via www.kunskapskonsult.com. No part of this publication may be reproduced or distributed without the prior written permission of the author.

© Åsa Kleveland 2006

Omslag: Hilma af Klint. Serie US, grupp 8, nr 6.

Tryck:

Grafisk form: Åsa Kleveland

Distribution:

urn:nbn:se:kunskapskonsult-2005-001. Datum: 2018-02-12

Inledning	5
Bakgrund.....	11
Härskarmänniskan.....	15
Arierna	19
Tredje rikets profet.....	23
Länken.....	28
Rasvetenskapens framväxt.....	34
Eutanasi.....	43
Grunden till nazismens ideologi.....	49
Tysk tillämpning av modern rasvetenskap.....	58
Vetenskap och vantro.....	63
Det tregrenade samhället.....	77
En draksådd.....	91
En totalitär pedagogik	96
Ledaren och frälsaren.....	102
Steiners andlighet.....	119
Steiner och monismen	133
Gnostikern Steiner.....	146
Steiner och Nietzsche.....	148
En andlig revolution.....	154
Steiner blir Teosof.....	161
Steiner blir Stormästare.....	166
Tron på Övermänniskan.....	170
Viljans makt - livet som en teater	178
Steiners syn på karma	186
Hilma af Klint och Steiner	196
Svartmager och onda andar	209
Ärkeängeln Mikael.....	214
Ett ingripande från den andliga världen	226
Mästarna och rosenkreutzarna.....	234
Förberedelsen för Kristi återkomst.....	242
Den långa vägen mot självbehärskning.....	251
Om ont och gott.....	263
Sökande efter kunskap	274
Elementaler och magi.....	280
Att gå i Steiners konstnärliga skola.....	295
Att se varje barn som en individ	305
Also sprach Zarathustra	309
Harmageddon	329
Steiners Esoteriska träning.....	337
New Age	354
En fatal tillämpning av New Age.....	363
Ett rosenkreutziskt manifest.....	373
Om Utopia.....	387
Det sanna Rosenkorset	401
En kommentar inför tryckningen av boken.....	420
Sammanfattning av boken Rosenkorset	425
Litteraturförteckning	432

INLEDNING

Den här boken är resultat av ett arbete som pågick från den 6 augusti till den 15 september 2005, och som jag först så småningom insåg siktade till att riva upp granden för det som allmänt kallas New Age. Boken är en redovisning av en del av ett projekt som leds från den andliga världen med ett övergripande mål att radera de andliga ramverk som håller våra själar fångna. Efter att under det första halvåret 2005 ha skrivit böckerna *Mysteriet* och *Soluppgången*, där jag upptäckte en helt ny sanning om de monoteistiska religionerna, var jag också övertygad om att jag hade nått så långt som jag kunde på den vägen.

Men redan under det avslutande arbetet med *Soluppgången* kom det tecken på att jag skulle dras in i ett nytt arbete som syftade till att rensa upp i allt skadligt skräp som täcker "det gudomligas fält", även om jag inte förstod det då. Arbetet började med att jag drogs in i en undersökning av bakgrunden till de föreställningar om olika människors och rasers skilda värde som låg bakom Adolf Hitlers och de tyska nazisterna folkmord på bland annat judar, zigenare och handikappade.

Jag upptäckte att den rasvetenskap som nazisterna satte i praktisk tillämpning först hade skapats av engelska och franska vetenskapsmän, och att den i början av 1900-talet i många fler länder än Tyskland ansågs vara den enskilt viktigaste vetenskapen. Från engelsmannen H. S. Chamberlain som utnämndes till "tredje rikets profet" av Hitler, ledde den röda tråden mig vidare till Rudolf Steiner. Steiner skapade en filosofisk religion som kallas antroposofi och som bland annat ligger till grund för Waldorfskolornas pedagogik och för en stor del av de föreställningar som ingår i New Age.

Jag upptäckte att Rudolf Steiner spred en politisk propaganda i de tyskspråkiga länderna under första världskriget och åren därefter som låg i samma reaktionära, rasistiska och ultranationalistiska del av det politiska spektret som Adolf Hitlers nazism. Steiner reste omkring och hetsade människor till förakt för demokrati, fred och sociala reformer med kvasireligiösa argument om folksjälar med gudagivna uppdrag att strida på den rätta sidan, och om anden som bor i det tyska blodet och som måste renas genom att man rensar ut det främmande och otyska.

Jag insåg också att Steiners filosofi hade som huvudsakligt mål att utveckla en sorts klärvoajans och magisk förmåga att manipulera "andar" och kommunicera med de döda. Han verkade förutom i den öppna antroposofin, också som stormästare i en magisk orden som hade anknytning till en ockult subkultur där man ägnade sig åt sexmagi och åt att utveckla sin vilja så att man skulle kunna bli en "övermänniska" med stor ockult kraft. Det var i sin roll som en sådan allvetande "övermänniska" som Steiner aspirerade på att bli det tyska språkområdets politiska diktator och överstepräst med en politisk religion som han kallade "den Tregrenade Sociala Ordningen".

Från Steiner, Alistair Crowley och andra inom den värld av ockulta ordnar som skapades i början av 1900-talet, går spåret vidare via personer som Alice A. Bailey till dagens New Age där man fortfarande till exempel tror på Atlantis, rotraser och andar som man kan manipulera för att få framgång, rikedomar och lycka. Inom New Age har man i Steiners efterföljd ofta en avog eller direkt fientligt inställning till internationell ekonomi, demokrati, modern naturvetenskap och livsmedels- och läkemedelsindustri.

I denna subkultur frodas "gurus" och "andliga mästare" som missbrukar människor på olika sätt, till exempel genom att utöva makt över dem genom att påstå sig vara andligt upplysta, genom att suga ut dem ekonomiskt och genom att utnyttja dem sexuellt. I dessa kretsar odlar man en tro och förhoppning på en kommande stor katastrofal omvälvning som skall bana vägen för framträdandet av den nya tidens andliga frälsare, en rädsla för de demoner och onda andar som man tror tränger in i människor genom mat, vatten, luft, strålning och mental påverkan, och en förhoppning om att man skall tillhöra den nya tidens andliga adel genom sin förmåga att manipulera krafter, energier och andar. Denna livsåskådning är en grogrund för fientlighet mot det etablerade samhället, mästarkulter och andra totalitära och odemokratiska företeelser.

Mitt arbete med bakgrunden till New Age och Rudolf Steiners filosofi har sin rot i mitt förra liv där jag själv deltog i teosofiska och antroposofiska sammanhang. De problem i form av blockerad kreativitet och ett stort andligt och själsligt mörker som min förra inkarnation råkade ut för genom sin anslutning till Steiners antroposofi, har i det här livet utgjort drivkrafter för mitt arbete med att försöka förstå vilka krafter det var som verkade i de konstnärliga, teosofiska och antroposofiska kretsarna vid förra sekelskiftet och fram till andra världskrigets utbrott.

Arbetet är ett försök att klarlägga den gemensamma grunden för nazismen och Steiners antroposofi, som i sin tur är en viktig föregångare till dagens New Age. Jag försöker beskriva den händelsekedja som har lett fram till dagens New Age, och de risker som man utsätter sig för när man ansluter sig till en "andlig mästare" som till exempel Rudolf Steiner. Riskerna är dels rent personliga, som att man hindras i sin andliga utveckling och till och med riskerar att skadas mentalt och själsligt. Men det finns också politiska och samhällsliga risker, vilket visas genom Steiners Tregrenade Sociala Ordning som spred en människosyn och en politik som hade samma grund och samma mål som den rörelse som kom till makten i Adolf Hitlers Tredje Rike.

Det yttersta målet för mitt arbete är att visa på den egna inre vägen som den enda som leder till andligt framåtskridande, och på kravet att själv bli sin egen mästare. Denna inre mästare härskar aldrig över andra människor, han är en like bland likar som vet att vi alla har samma ursprung och samma mål för vår andliga evolution. Det har alltid varit känt att man genom att öppna kanalen till den andliga världen kan komma i kontakt med en källa där man kan hämta glädje, kunskap, kreativitet och kraft, och människor har i alla tider sökt efter metoder för att kunna ösa ur denna källa. Man har i många

kulturer försökt utveckla metoder för att kunna komma i kontakt med denna andliga dimension, antingen temporärt för att kunna använda kraften i det vanliga fysiska livet, eller med målet att för alltid bli ett med denna dimension som till exempel i buddhismens strävan efter nirvana.

Under medeltiden sökte man i Europa efter den andliga kraften i materiens minsta delar genom alkemi och iatrokemi i Paracelsus efterföljd, och i materiens största delar genom att utforska de lagar som styrde kosmos. Man antog att de gamla förkristna kulterna hade haft tillgång till sanningar som den kristna kyrkan hade utplånat, och man sökte sig därför tillbaka till grekiska gudar som Hermes och Apollo och till gamla egyptiska mysterier. Sökandet fortsatte under 1700-talet i grupper som frimurarna där man anade att det fanns en dold magisk grund i Gamla Testamentets berättelser om Salomos tempelbygge och i de magiska förbannelser och välsignelser som finns i Moseböckerna. Man försökte i sina egna ceremonier och invigningar återuppväcka den magi som man antog hade funnits i de kristna kyrkornas användning av ceremoniella klädedräkter, invokationer, symboler, rörelser och annat.

Under 1800-talet fortsatte sökandet efter den dolda andliga kraften i det egna omedvetna själslivet, till exempel bland romantikens filosofer. Schopenhauer liknade det omedvetna vid jordens väldiga inre och det medvetna som den tunna skorpan som utgör jordens yta. Han funderade i Kants efterfölj på dennes distinktion mellan tinget i sig som existerar oberoende av våra mänskliga kategoriseringar och av tiden och rummet beroende åskådningsformer, och de fenomen eller sinneting som vi människor observerar från vår position i tiden och rummet. Enligt Kant kan vi aldrig få kunskap om "tingen i sig" eftersom vi aldrig kan frigöra oss från vår egen relativa utkikspunkt i tiden och rummet. Schopenhauer menade däremot att det finns en förmåga som kan ge oss tillgång till den absoluta kunskapen om tinget i sig, nämligen vår egen vilja.

Nietzsche utvecklade Schopenhauers teori om viljan på sitt eget sätt genom att säga att människans grundinstinkt är viljan till makt. Det fanns enligt Nietzsche ingen yttre moralisk makt, han proklamerade att "Gud är död". Den "högre människan" motiveras och legitimeras i stället av sin medfött "högre moral". "Övermänniskan" hade därmed en moralisk rätt att härska över "slavmänniskorna" genom att han hade utvecklat grundinstinkten, alltså viljan till makt, till sin fulländning. I Nietzsches fall utvecklades hans idéer till storhetsvansinne och psykisk sjukdom, men hans tankar kom att användas av andra som en del i den framväxande tyska ultranationalismen som i sin tur skapade underlag för nazismen.

Slutet av 1800-talet kännetecknades av rörelser som arbetade för befrielse av människan genom vetenskapliga, politiska, konstnärliga och andliga medel. Inom vetenskapen ansåg vissa att Darwins upptäckter innebar att vi skulle kunna forma det mänskliga materialet till en ny ras av övermänniskor, och att det land som först och mest kraftfullt tillämpade de nya kunskaperna om arv och medveten genetik skulle bli den nya världshärskaaren. En annan trend var de kollektiva politiska rörelser som kämpade för frigörelse

från det förtryck som utövades från de sociala överskikt som man insåg var utsugare av de proletära underskikten i samhället. Dessa rörelser strävade efter att det skulle stiga fram en ny människa som var fri från de gamla styrande kretsarnas moraliska och kulturella barlast, och därför fri att använda den nya tidens teknologi och vetenskap för att forma ett nytt idealsamhälle.

Ytterligare en rörelse med målet att skapa en ny människa fanns inom de konstnärliga kretsar där man försökte bryta igenom den mur som man uppfattade att det egna jaget hade byggt upp mot den källa till kraft, kreativitet och frigörelse som man anade fanns i det omedvetna. I denna strävan mötte man de andliga rörelser som hade sökte efter metoder för att bryta genom barriären mot det undermedvetna under den andra hälften av 1800-talet. Dessa rörelser hade bland annat samlat människor som såg den andra dimensionen som befolkad av de dödas andar som man skulle kunna ta kontakt med genom spiritistiska metoder, men också människor som till exempel teosoferna som sökte efter verktyg för att frigöra själen från den fysiska kroppen eller dimensionen genom kunskap som man trodde fanns i förkristna och/eller österländska kulturer och filosofier.

Sammanfattningsvis kan man säga att det vid det förra sekelskiftet fanns en stor tro på att det skulle träda fram en ny människa, antingen i form av en ny och förädlad genetisk ras, i form av en ny politisk människotyp, eller i form av en ny människa med nya andliga förmågor. Denna nya människa skulle träda fram genom att man lärde känna och behärska sin egen genetik, politiska kraft, psykologi, sitt eget undermedvetna eller sin egen andliga kraft. Ofta blandades dessa förhoppningar samman genom att anden ansågs residera i det rena blodet, i rasen, i nationen och i folksjälen. Därför blev rasvetenskapen en andlig vetenskap, som skulle rensa ut främmande och undermåliga element ur den stora nationella kroppen genom att dessa inte tilläts invandra, föröka sig eller i förlängningen ens leva.

Om man inte såg den nya människan som ett politiskt och nationellt projekt, var den i stället ett individuellt projekt som kunde föras framåt med psykologiska och andliga metoder. Carl Gustaf Jung utforskade sitt eget psyke under åren runt första världskriget, och han mötte en inre värld som innehöll krafter, arketyper eller symboler från mänsklighetens förhistoria som fick honom att tro på en objektiv andlig värld, och som han erkänner i sin självbiografi, en gudomlig kraft. De konstnärer som från sitt håll trängde in i det undermedvetna inom symbolismen fann en motsvarande värld av arketyper eller symboler som de försökte beskriva genom symboldramer, symbolisk litteratur och symboliskt måleri.

Men vad var det man fann i det omedvetna? Det kan man kanske säga berodde på vilka metoder man använde. Vissa människor använde sig av droger och/eller gränsöverskridande beteenden, andra försökte komma i kontakt med den andliga kraften genom att undertrycka medvetandet och viljan genom meditation och liknande, andra åter försökte utveckla sin vilja och sin sexuella kraft så att den skulle kunna användas för att ta makten över den andliga dimensionen och därigenom tvinga den att ge ifrån sig sina hemligheter och sin kraft.

Den här utvecklingen har fortsatt under hela 1900-talet. Olika synsätt och metoder för personlig utveckling har spritt sig från de från början marginella grupper som sysslade med ockultism och medveten andlig utveckling och träning, till att i dag genomsyra stora delar av vårt moderna samhälle. Filosofier för att utveckla sin vilja och personlighet för att bli framgångsrik inom privatliv och yrkesliv finns i överflöd, och andliga träningsmetoder som yoga och qigong som för hundra år sedan var nästan helt okända i väst kan man nu prova på vilket gym eller hälsohem som helst.

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet gick det en gräns mellan de människor som trodde att det inte fanns någon annan verklighet än det materiella universum, och sådana som trodde på en andlig verklighet eller kraft som man själv kunde uppleva genom olika metoder. Ingen av dessa grupper tillhörde de traditionella religionerna där man fick nöja sig med att tro på påståendet om att det fanns en Gud utan att själv kunna verifiera det. De var i stället i sina egna ögon moderna människor som trodde på vetenskapliga möjligheter att verifiera allt här i världen. Klyftan mellan dessa två grupper berodde i sin tur på att det var omöjligt att påvisa den andliga dimensionen på ett objektivt sätt. Den ena gruppen menade att naturvetenskapen nu hade kommit så långt att man borde ha upptäckt en Gud om det hade funnits en sådan, medan de människor som på ett eller annat sätt fick tillträde till översinnliga upplevelser ansåg att deras egna upplevelser var tillräckliga bevis för att det fanns en andlig värld och att om andra tillämpade deras metod skulle de också nå samma verklighet.

Det fanns dock en tredje grupp som menade sig ha upptäckt den gudomliga kraften genom den moderna vetenskapens utforskning av materien. Den tyske professorn Ernst Haeckels monism var en slags panteism som grundade sig på vetenskapliga upptäckter av strukturer och krafter i materiens (som man då trodde) minsta beståndsdelar. Monisterna avvisade tron på en gud som fanns utanför det fysiska universum, de menade att den andliga kraften fanns i allt materiellt och att människan skulle kunna lära sig använda denna kraft på ett helt nytt sätt. Genom sina kunskaper skulle man kunna upphäva de nuvarande materiella begränsningarna och till exempel förvandla ett grundämne till ett annat.

När monismens idéer om att det inte fanns någon andlig värld och att man kunde manipulera de i materien inneboende krafterna, förenades med Nietzsches föreställningar om att Gud var död och att människans grundläggande drivkraft var viljan till makt som i sin tur legitimerade den starka övermänniskans makt över undermänniskorna, skapades en ideologi som enkelt kunde förenas med eugeniken, den nya internationella "vetenskapsreligionen" som handlade om kampen för den rena rasen. Denna världsbild ledde i sin tur till de tyska "ariska" nazisternas kamp för att befria sig och sitt land från det som man såg som främmande och undermåligt genetiskt material.

I arbetet med den här boken insåg jag att Rudolf Steiner byggde sin andliga vetenskap på precis samma grund i form av Nietzsches filosofi, Haeckels monism och tron på den ariska rasens naturgivna överhöghet över under-

lägsna och "degenererade" raser, som också Adolf Hitler byggde sin filosofi på. Steiner kombinerade dessutom denna rasistiska ideologi med en tillämpning av kristendomen där ärkeängeln Mikael sades strida på det tyska folkets sida mot den angloamerikanska kapitalismen i väst och bolsjevismen i öst. I Hitlers världsbild måste det rena tyska blodet på motsvarande sätt försvaras mot den judiska kapitalismen och den judiska bolsjevismen. Steiner var en opportunist som tidvis fördömde sina tidigare ledstjärnor, men hans filosofi vilar ändå enligt min uppfattning på följande grundpelare.

- Nietzsches övermänniskoideologi och Haeckels monism som också låg till grund för mycket inom nazismen.
- Teosofernas evolutionsteori som Steiner anpassade så att den stödde hans tro på den ariska rasens (tyskarna och deras grannländer) överhöghet.
- En tro på andar som människor på magisk väg kan ta makten över genom sin vilja, och på influenser från de döda på de levande.
- En öppen undervisning till de många och en hemlig verksamhet med ockulta ordnar där hans egen vilja var lag och där han iscensatte ceremonier och invigningar som en magisk stormästare.

Den här boken är ett resultat av min själs behov av att förstå de mekanismer som ledde fram till nazisternas och kommunisternas folkmord under 1930-talet och det förödande andra världskriget. Detta behov är i sin tur ett resultat av de blockeringar och skador som skapades genom att min själ, liksom alla andras som levde under den här perioden, var en del av det kraftfält av egoism, maktlystnad och tro på härskarmänniskans överlägsenhet som byggdes upp under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

Befrielse skapas som många andra har hävdad genom tiderna genom kunskap, förståelse och förlåtelse. Dessa effekter når man bland annat genom att bli medveten om vad man bär med sig från tidigare liv. Men det är inte ens lätt att förstå och förlåta ens sådant som har hänt alldeles nyss och som man har en klar överblick över, hur kan man då räkna med att förstå och förlåta sådant som ligger i helt andra liv? I mitt eget fall har arbetet gjorts lättare genom att jag har fått en så nära kontakt med mitt tidigare liv att jag på sätt och vis åter har upplevt det som hände då. Men detta har också ett pris, man måste transformera smärtan och ilskan på helt egen hand, man kan varken ändra sina egna beteenden i det förra livet eller det som andra människor gjorde då.

För att vi skall kunna rensa ut de skador som vi alla bär med oss från vår historia är det viktigt att erkänna att det inte finns några snövita hjältar och inte heller några nattsvarta skurkar. Allt hör ihop, vi påverkar alla varandra. Vi är alla själar som under många liv går i en skola med en krävande, men oändligt utvecklande läroplan.

Järfälla den 19/9 2005

Åsa Kleveland

BAKGRUND

Jag har arbetat med ett andligt projekt sedan nästan på dagen sex år tillbaka. I samband med denna utveckling har jag haft upplevelser och fått insikter som har tvingat mig att utveckla och omvärdera många av mina tidigare uppfattningar, och jag har tvingats inta ståndpunkter som har alienerat mig från de flesta rationella och vetenskapligt inriktade människor i min direkta omgivning och i den kultur som jag kommer från. Dessa ståndpunkter har att göra med övertygelsen om att det finns en andlig värld eller dimension som vi människor har ett nära samband med, att vi har en själ som i grunden är oberoende av kroppen och som återföds i olika kropp i liv efter liv, och att vår utveckling hjälps framåt av intelligenser från andliga världen. Min utveckling från det allra första oväntade andliga genombrottet i augusti 1999 och fram till sommaren 2003 beskrivs i två böcker med namnen *Förklaringsboken* och *Templet*.

Under de gångna två åren har jag arbetat med en undersökning av grunden för de monoteistiska religionerna som jag har dokumenterat i mina böcker *PärLAN*, *Evolutionen*, *Mysteriet* och *Soluppgången*. Resultatet av denna process blev en total omvärdering av sanningen om de judiska, kristna och muslimska religionernas tillkomst och tidiga historia. Jag insåg att den grund som man normalt antar finns i dessa religioner genom uppenbarelsen till profeter som Moses, Jesus och Muhammed, egentligen saknas helt och hållet. Den judiska religionen är i stället resultat av medvetna åtgärder av politisk natur i samband med mackabéernas kamp för ett eget judiskt rike i mitten av det andra århundradet före vår tideräkning. Den romerska kristendomen är en propagandaprodukt som skapades av de romerska kejsarna med målet att pacificera de judiska uppror med messianska förtecken som blossade upp gång på gång. Inom islam anser man slutligen att Muhammed fick en gudomlig uppenbarelse av en helt ny religion, medan han i själva verket försökte föra ut Bibelns judiska och kristna budskap till araberna.

Mina resultat är så pass omvälvande eller avvikande att man inte kan räkna med att de skulle kunna accepteras av människor med en traditionell religiös inriktning. Till detta bidrar också det faktum att det sätt som det hela har skett på har varit genom budskap som har förts över från mina lärare eller vägledare i den andliga världen, och att reinkarnation och möjligheten att fortsätta ett arbete som hade påbörjats i tidigare liv har varit en nödvändig förutsättning för det som har skett. Det som har hänt har kort sagt varit så långt utanför sådant som är etablerat och accepterat i min kultur och tid att jag har full förståelse för att det är svårt att intressera sig för och ta till sig.

Men just genom att jag har hamnat så långt från den etablerade strömfåran kan jag också som tidigare fortsätta mitt arbete med sanningen som enda ledstjärna. Eftersom jag inte längre har någon stolthet, tillhörighet eller acceptans att värna om, är jag också fri att fortsätta mitt arbete efter mina egna och mina andliga ledsagares intentioner. Och det som verkar ligga framför mig är ett fortsatt vandrande över det gungfly som utgörs av olika

andliga rörelser, nu med speciell inriktning mot de så kallade esoteriska lärorena.

Orsaken till det andliga arbete som jag har ägnat mig åt under de senaste åren finns till stor del i den andliga världen. Jag känner mycket starkt att min egen kraft i det som sker har kompletterats med en mäktig kraft som har sitt ursprung i den andliga dimensionen. Det som jag arbetar med är ett uppdrag som har lagts ut på mitt ansvar av andliga krafter som vill att ny information skall föras ut till människor här på jorden. Jag arbetar alltså som ett verktyg för den andliga världen och jag försöker så gott jag kan utföra det som begärs av mig, även om det som begärs av mig inte direkt uttrycks i klartext.

En annan orsak ligger i min egen själ och den speciella utvecklingsväg som den har gått. Jag har tydligen vistats i andliga sammanhang i många liv och samlat på mig kunskaper, som till exempel den detaljerade kunskap om innehållet i Bibeln och om tidigare kulturer, som helt oväntat har dykt upp under de senaste åren. Genom det andliga öppnande som har skett tränger dessa kunskaper nu åter fram, och de kommer tillsammans med frågor som inte härstammar från det här livet utan som verkar ha uppstått under tidigare liv.

Eftersom jag har fått inblickar i flera tidigare inkarnationer vet jag att jag under de senaste tusen åren har funnits inom den etablerade kristendomen som nunnan Hildegard av Bingen och som munken Fra Angelico. Men jag har också varit andlig sökare i sammanhang utanför den etablerade religionen i livet som den spanske alumbarden Juan del Castillo i början av 1500-talet, astronomen, alkemisten och rosenkreutzaren Tycho Brahe under senare delen av 1500-talet, profetissan Jane Lead på 1600-talet, mystikern Louis Claude de Saint-Martin på 1700-talet och teosofen och visionären Hilma af Klint som levde mellan åren 1862 och 1944.

När jag så småningom tog del av Hilma af Klints efterlämnade texter upptäckte jag att hon hade arbetat med samma frågeställningar som jag själv, till exempel om sanningen i Tanak/Gamla Testamentet och om sambandet mellan den kristna läran och den personliga och mystiska upplevelsen av andlig ledning. De svar som Hilma kunde komma fram till med ledning av den information som stod henne till buds var i stort sett att det som påstås i Bibeln var sanning. I det här livet har dock dessa frågeställningar aktualiserats på nytt, och med den nya kunskap om till exempel babyloniska och assyriska kilskriftstexter som har kommit till i vår tid kunde jag nu komma fram till nya svar på min själs gamla frågor.

Ett annat kunskapsområde från tidigare liv som helt oväntat väcktes till liv i mitt andliga öppnande var förmågan till kontakter med intelligenser i den andliga världen. Det här var kunskaper som till exempel hade byggts upp i livet som profetissorna Hildegard av Bingen och Jane Lead, och jag har också kunnat spåra detta intresse till ett liv i Tibet på 700-talet och till liv i det gamla Egypten och Kaldéen.

I Hilma af Klints liv utvecklade hon detta intresse i olika spiritistiska och teosofiska grupperingar. Hilma fick till exempel ta emot en andlig lärokurs tillsammans med fyra väninnor mellan åren 1896 och 1906, och hon målade under de tio följande åren ett stort verk under ledning av krafter från den andliga världen. I mitt eget fall började den här kunskapen att tränga fram redan flera månader innan jag ens hade hört talas om Hilma af Klint, och den utvecklades också vidare under flera år innan jag tillät mig att ta del av Hilmas efterlämnade texter.

Det var viktigt för mig att jag var relativt färdig med min egen utveckling innan jag började ta in det som Hilma hade lämnat efter sig. Jag visste intuitivt att hennes texter skulle bilda något slags bevis tillsammans med mina egna upplevelser, och att det var viktigt att jag inte förstörde det här beviset genom att låta mig styras av det hon hade skrivit. När jag så småningom fick tillgång till Hilmas texter visade det sig också mycket riktigt att hon hade förutsagt att hon skulle återfödas för att fortsätta sitt verk, och att hon ansåg att det kommande livet skulle bli en direkt fortsättning på hennes dåvarande liv. Det här var också något som jag själv redan hade insett på egen hand. Jag hade tvingats erkänna att Hilma var min tidigare inkarnation, och jag uppfattade *Texten från de Höga Mästarna* som jag tog emot från den andliga världen år 2001 som en illustration till Hilmas andliga målningar.

Hilma af Klint fick veta att de andliga ledarna genom henne avsåg att skapa ett bevis för den andliga världens förmåga att leda och påverka en människa och för reinkarnation. Hon skulle också föra ut ett nytt sätt att läsa Bibeln. Jag har i mina tidigare böcker beskrivit min del av detta bevis som bland annat handlar om att Hilma målade tavlor med motiv från mitt liv som också var hennes eget kommande liv, att jag har tillgång till förmågor som hon hade utvecklat, samt att jag har pekat på ett nytt sätt att läsa Bibeln.

Jag har också, speciellt i *Förklaringsboken*, beskrivit hur teman som hade varit viktiga för Hilma af Klint plötsligt dök upp som stora frågor som jag blev tvungen att kämpa med i mitt eget liv. Jag fick redan från början en känsla av att frågeställningar som hade varit viktiga i tidigare liv nu åter pockade på att bearbetas i det här livet, och genom att jag senare har läst Hilmas texter har jag också fått bevis för att sådant som jag fick kämpa med också hade varit problemområden för henne. Den kanske viktigaste frågan av denna art var förhållandet mellan Hilma och hennes vänner i gruppen De Fem som var den grupp som tog emot den andliga undervisningen mellan åren 1896 och 1906. De fem kvinnorna hade tillsammans tränats i förmågan att ta emot andliga budskap, och de hade förstätt att något stort arbete som skulle utföras på uppdrag från den andliga världen väntade. När Hilma startade sitt stora måleriarbete år 1906 kunde dock de andra i gruppen inte följa henne, speciellt två av kvinnorna var så misstroga mot det som hände att Hilma ansåg sig tvungen att bryta det mångåriga samarbetet.

I mitt eget liv tyckte jag mig redan innan jag kände till Hilma af Klint ha återfunnit en grupp som jag trodde skulle delta i något ännu okänt uppdrag. Den här gruppen fanns inom en qigongskola, och i samband med denna grupp upplevde jag en process som i mycket hög grad liknade Hilmas för-

hållande till sina vänner. Även jag fick uppleva ett avståndstagande i samband med att mitt andliga uppdrag blev känt, och precis som Hilma hade gjort vändades jag över frågan om vad som skulle ske och vilka som skulle hjälpa mig i arbetet.

En annan likhet mellan Hilmas utveckling och min egen fanns i samband med värderingen av olika andliga företeelser, bland annat det som Hilma kallade "svartmager" som handlade om att människor utnyttjade andra människor i namn av andlighet. Själv fördes jag i kontakt med olika typer av andiga sökare, och upplevde att jag fick en undervisning om hur sådana grupper kan fungera. Tyvärr fick jag en mycket negativ bild av dessa grupper, och jag blev mycket medveten om de faror som kan vara förknippade med andliga verksamheter.

Hilma af Klint hade haft kontakt med den svenska teosofin ända sedan dess första början, men hon gick så småningom över till den variant av teosofi som Rudolf Steiner förde fram under namnet antroposofi. Hilma hade mött Steiner redan 1908, alltså under ett av de första åren av hennes stora andliga konstnärsprojekt. Från 1920 och framåt ägnade hon stort intresse åt antroposofin, och hon kom till slutsatsen att den kommande profet som hon hade fått information om under åren med De Fem egentligen var Rudolf Steiner.

I *Förklaringsboken* beskriver jag min farhåga för att eventuella minnen från Hilmas liv skulle kommat att invadera mitt eget arbete. Jag drömde bland annat att jag hade anslutit mig till någon som fuskade med de vetenskapliga undersökningsmetoderna, och att jag måste utföra ett slags straffarbete i ett stenbrott för att rätta till detta. Det här var naturligtvis inte något straff i den vanliga bemärkelsen, utan jag tolkade det som att jag hade fått utföra ett jättearbete med att flytta på sådana förstelnade uppfattningar som jag hade samlat på mig i Hilmas liv.

Idag finns det en stor motsättning mellan de som vill räkna sig som rationella, moderna, upplysta och vetenskapliga och sådana grupper och personer som söker sig till alternativa former för andlighet. Den ena gruppen hävdar, ofta med rätta, att New Age är andligt hokus pokus och att de som tror på sådant blir lurade på sina pengar av oseriösa bluffmakare. Den andra gruppen anser att det finns saker som inte kan eller bör förklaras med rationella och vetenskapliga argument och att de som inte förstår detta är oupplysta.

I mitt eget arbete kan jag inte förvänta mig från godkännande från de rationella och vetenskapliga eftersom det som jag redovisar är långt från det etablerade, men jag känner mig heller inte hemma inom den alternativa andligheten. Jag har visserligen fått bevis för mycket som man hävdar där, men mina egna rön kan ändå inte passas in i en sådan alternativ världsbild. De så kallade alternativa rörelserna är minst lika fast i sin teoribildning och sitt beroende av döda forskares resultat som den etablerade vetenskapen. Människors grundläggande behov av auktoriteter och hjältar som leder dem och bekräftar deras egna sanningar är allmängiltigt.

HÄRSKARMÄNNISKAN

Man kritiserar ofta, och med rätta, alternativa andliga rörelser och sekter för att vara auktoritära. Vissa sägs isolera sina medlemmar från det omgivande samhället och mer eller mindre hjärntvätta dem till att underkasta sig sektens ideologi. Men det är viktigt att förstå att de behov som driver en människa till att söka sig till en sekt är grundläggande behov av grupptillhörighet, kärlek, broderskap och en högre mening med livet. Alla organisationer, oavsett av vilket slag de är, spelar medvetet eller omedvetet på dessa behov. Det gäller till exempel politiska organisationer, idrottsföreningars supporterklubbar och kommersiella företag.

En aspekt av grupptillhörigheten handlar om behovet av att avskilja sig från "resten av världen". Man stödjer ett fotbollslag för att det ger en identitet, "jag är blå-vit och inte gul-svart". Därmed får världen struktur, man vet vilka som är "vi" och vilka som är "dom andra". Fotbollslaget utkämpar på ett ställföreträdande sätt sina supportrars strider, när ens eget lag har vunnit har man själv vunnit. När ens eget lag vinner ligan är man själv den slutliga segern. Man kan fira segern, fast man personligen inte har gjort någon insats.

I verksamheter som har andliga eller personlighetsutvecklande anspråk går man mer direkt in och aktiverar djupare skikt i personligheten. Man försöker nå den mänskliga själen, vilket kräver att personlighetens skyddande pansar löses upp. Själen är ljus, glad och kärleksfull, men den har inte de skyddsmekanismer som den yttre människan har byggt upp som skydd i jordens hårda och pragmatiska miljö. En själslig kontakt innebär att man öppnar upp pansaret och utlämnar sitt mjuka, kärleksfulla och sårbara inre – det är den mest utsatta situation som en människa kan försätta sig i.

Människans mest grundläggande längtan utgörs av hoppet om att få bli sedd som den man är i djupet av sin själ, att få ge kärlek utan villkor och att få ta emot kärlek utan villkor. Detta behov är i allmänhet inte speciellt medvetet, det överröstas ofta av egots krav på behovstillfredsställelse i form av makt, pengar, status, säkerhet och annat. Själen behov kan inte tillfredsställas om man inte ger upp alla sådana yttre skydd, och därigenom blottställer man sig också för avvisande, hån och svek. Livet lär oss att skydda oss själva, att lämna ut sig till en annan människa och bli sviken eller inte förstadd är en upplevelse som man inte vill eller orkar möta alltför många gånger i livet. Därför är det bättre att bygga upp ett tjockt och skyddande pansar och inte utsätta sig för risken att bli sårad.

Men vårt grundläggande behov finns ändå där, och det kan utnyttjas av människor som förstår att manipulera människors kraft. De kommunistiska, fascistiska och nazistiska imperiebyggarna i Ryssland, Italien och Tyskland under början av 1900-talet använde samma metoder för att uppamma grupp känsla genom en uttalad propaganda om "vi" mot "dom", de använde sig av uniformer för att skapa en känsla av gemenskap och de använde sig

alla mycket medvetet av symboler och skådespel som medel för att skapa en känsla av tillhörighet och tillfredsställelse hos människor.

Trots att man från politisk synpunkt kan hävda att dessa tre inriktningar är olika, använde de dock samma slag av medel för att manipulera samma mänskliga krafter och behov. Mussolini var från början socialist, han var till exempel redaktör för den ledande socialistiska tidskriften från 1912 fram till sin uteslutning ur socialistpartiet i samband med första världskrigets utbrott. När han bildade den första fascistiska kampgruppen 1919 använde han sig av sina kunskaper om propaganda från tiden som socialist, och sin stora förmåga att tala till människor och elda till kamp. Nu gjorde han socialister och kommunister till huvudmotståndare för sin nybildade nationalistiska rörelse. Men Mussolini hade alltså själv en bakgrund från socialismen, och hans kämpande fasci hade en historisk föregångare i revolutionära kampgrupper inom den italienska arbetarrörelsen i slutet av 1800-talet.

Efter en kupp i samband med en generalstrejk 1922 utnämndes Mussolini till regeringschef av den italienska kungen. Visserligen kom Mussolini till makten genom en odemokratisk kupp och hans makt befästes genom omfattande valfusk 1924, men det är också ett faktum att stora delar av Italiens befolkning stod bakom honom och såg honom som en garant för lag, ordning, stabil ekonomi och en återupprättad italiensk stolthet. Mussolini byggde sitt maktövertagande på territoriella krav i samband med fredsuppgörelsen efter första världskriget. Han använde sig också av den glorifierade romerska historien, fascismens symbol i form av ett spöknippe hämtades till exempel från en gammal romersk maktsymbol.

Precis som Mussolini deltog österrikaren Adolf Hitler i det första världskriget, och de två hade en likartad karriär under början av 1920-talet. Hitler blev ledare för det nationalistiska NSDAP 1921, och 1923 försökte han ta makten i München i en kupp som liknade Mussolinis maktövertagande ett år tidigare. Till skillnad från Mussolini misslyckades dock Hitler och fick tillbringa några månader i fängelse, vilket gav honom tid att skriva boken *Mein Kampf*. Under den andra halvan av 1920-talet gjordes NSDAP till en landsomfattande organisation, vars samlande paroll 1929 blev motståndet mot Youngplanen som var en plan för reglering av det tyska krigsskadeståndet efter första världskriget. I samband med en stor ekonomisk och politisk kris hösten 1929 vann Hitler och hans anhängare en växande andel av de tyska väljarna. 1930 blev NSDAP det näst största partiet, och 1932 var det störst i Tyskland.

I januari 1933 blev Hitler rikskansler i koalition med borgerliga nationalistiska grupper. Han införde omedelbart undantagstillstånd och genom fullmaktslagen i mars 1933 blev Tyskland en diktatur som enväldigt leddes av Hitler. Det nya Tyskland blev en stat vars enda författning var Hitlers personliga vilja, man arbetade alltså helt utan skriven författning. Hitlers främsta vilja var att skapa ett renrasigt ariskt stortyskland, och medlet för att nå detta mål var krig. Hans målmedvetna arbete mot detta mål fick också sin fullbordan i och med det andra världskriget.

Alla tre diktaturerna i Sovjet, Italien och Tyskland byggde på samma mekanismer, där folkets behov av en stor ledare och en glorifierad nationell myt av militär kraft och oövervinnelighet spelade en ledande roll. Dessa mekanismer har naturligtvis alltid satts i spel i samband med upprättande av kungadömen och imperier. Men en annan viktig förebild var säkert den kristna kamporganisationen som hade funnits i nästan två tusen år. I den katolska kyrkan fanns en förebild där en enda man kunde utöva en totalitär makt över miljoner människor i stora delar av världen, denna förebild var säker medvetet eller omedvetet en av inspirationskällorna för de nya herrarna i de diktaturer som skapades i början av 1900-talet.

De totalitära staterna styrdes av gudomliga härskare och övermänniskor, många kungar och kejsare hade tidigare använt sig av samma mekanismer. Också påven är ett exempel på denna ideologi som säger att en härskare är gudomligt utsedd och av en annan sort än de vanliga människorna. En föregångare till detta var assyriernas syn på människorna som två sorter, dels den vanliga lullu-människan som hade skapats för att tjäna och dels härskarmänniskan som var en övermänniska av annat slag. Den här ideologin skapades genom ett tillägg av Assurbanipal till den traditionella skapelseberättelsen där modergudinnan Belet-ili skapade människan tillsammans med visdomens gud Ea (Enki).

Ea tog till orda och vände sig till Belet-ili:

"Belet-ili, du är de stora gudarnas härskarinna.

Det är du som har skapat lullu-människan;

Skapa nu konungen, härskarmänniskan!

Ge hela hans varelse godhet,

Ge honom harmoniska drag och en vacker kropp!"

Belet-ili skapade konungen, härskarmänniskan,

Och de stora gudarna skänkte striden till konungen.

Anu gav honom kronan, Enlil gav honom tronen,

Nergal gav honom vapnen, Ninurta gav honom strålglasen.

Och Belet-ili gav honom skönheten...¹

Det här tillägget gjordes alltså under Assurbanipals regeringstid som slutade ca 627 fvt, bara femton år före Assyriens oväntade och totala utplåning. Nu berodde det naturligtvis inte på ändringen i skapelseberättelsen, men denna ändring speglar ändå den härskarideologi som säkert spelade en roll i att basen i det assyriska imperiet urholkades på toppens bekostnad, vilket så småningom ledde till att hela imperiet utplånades.

Den judiska religionen skapades som jag har visat i mina tidigare böcker från Berossos historia om de babyloniska och assyriska rikena, och en del av assyriernas anda fördes därmed över till den nya judiska historia som producerades i samband med mackabéernas maktövertagande. Den syn på den gudomliga kungamakten som skapades genom till exempel den imperiebyggande kungen David ärvdes sedan vidare in i kristendomen där den smorde

¹ Trolle Larsen, Gudens skugga s 123

kungen (messias) skulle komma vid tidens slut för att upprätta det slutliga gudsriket.

Hitler använde sig till skillnad av de kommunistiska diktatorerna av kristendomen som en av grundpelarna i sin ideologi. Han lät enligt kristen tradition judarna agera som syndabockar för allt ont i världen, och han anropade också gärna Herren som stöd för sin gärning och för det tyska folkets krav på överhöghet. Denne Herre var naturligtvis Bibelns gud som hade utsett judarna till sitt egendomsfolk, och som nu stödde tyskarna i deras förföljelse av samma judiska folk. Logiken är svår att förstå, men den hade använts i den romerska kyrkans förföljelser mot judarna ända sedan de första århundradena av vår tideräkning och var därmed väl inarbetad.

Det nazistiska riket kallades för det tredje riket. Denna beteckning har två betydelser. I ett tyskt sammanhang betydde under 1920-talet de två första rikena det tysk-romerska kejsardömet och det tyska kejsardömet (1871-1918). Och därmed blev Hitlers rike det tredje. Men en annan betydelse av det tredje riket härstammade från synen på det första riket som Faderns rike, det andra riket som Sonens och det tredje som Andens rike som hade skapats av Joakim av Floris (d 1202). Under 1800-talet användes enligt Nationalencyklopedin termen "det tredje riket" om en kommande kulturvärld där ande och materia, idé och verklighet, skulle förenas i harmoni, och jag gissar att det främst var i denna betydelse som Hitler och nazisterna använde beteckningen.

ARIERNA

Mycket av det som marknadsförs som New Age är i verkligheten "old age". Helena Blavatsky, som man kan säga grundade den moderna teosofin med sin bok *Isis Unveiled*, hämtade mycket från den indiska andliga traditionen men hon gjorde också en omfattande genomgång av många andra andliga riktningar genom tiderna. På Internet finns det en hel del webbplatser som för fram Blavatsky och teosofin som orsaken till Hitlers och nazismens antisemitism och därmed till judeutrotningarna i Tyskland. Dessa sidor representerar en världsbild där Hitler är samma sak som nazismen och mer eller mindre en inkarnation av djävulen. Till denna onda makt associerar man också teosofin, och genom att bunta ihop Blavatsky med Hitler har man grundligt fördömt både henne och teosoferna.

Orsaken till att teosofin skulle ha inspirerat Hitler är enligt dessa människor att Blavatsky skrev om olika rotraser, och att arierna skulle vara en ras av övermänniskor. När jag kontrollerade vad Blavatsky hade skrivit om rotraser såg jag dock att även om teorin i sig är ganska befängd så innebär den inte alls att vissa raser skulle var över- eller underlägsna, hon menar tvärtom att alla nu levande människor tillhör samma rotras. Blavatsky hade heller inga fascistiska övermänniskoideal, hon menade att alla människor har samma ursprung och att vi alla tillhör ett universellt brödraskap.

Rudolf Steiner var generalsekreterare i den tyska avdelningen av det av Blavatsky grundade Teosofiska Samfundet från år 1902, men han bröt sig ut därifrån 1912 och bildade sin egen antroposofiska rörelse. Steiner förvaltade i sin antroposofi mycket av Blavatskys teorier om till exempel olika rotraser och historiska epoker, Atlantis och annat. Men Steiner flyttade tyngdpunkten från den indiska kulturen till en kristen esoterisk lära som han kombinerade med mängder av myter och sagor från främst europeiska källor.

Det debatteras om antroposofin skulle ha varit förbunden med nazismen eller inte, antroposoferna hävdar naturligtvis att det bara är lögn medan deras kritiker drar fram citat från Steiner som de anser bevisar motsatsen. För mig verkar det klart att Steiner gjorde en egen bearbetning av Blavatskys teorier som bättre passade in i den tyska kulturens världsbild. Ett av argumenten för att Steiner inte skulle ha varit rasist är att han i stället för att använda Blavatskys term "rotras" i allmänhet använde sig av uttrycket "kulturell epok".

Steiner beskrev bland annat sin kosmologi i ett föredrag i Berlin i maj 1905, och där sägs vår nuvarande epok ha uppkommit när Atlantis förstördes. Denna nya epok inleddes i Indien med den forntida indiska epoken, därefter kom den forntida persiska eran som följdes av den assyrisk/babyloniska/kaldeiska/egyptiska epoken, som i sin tur följdes av den grekisk-romerska som avlöstes av den nuvarande kulturella epoken.

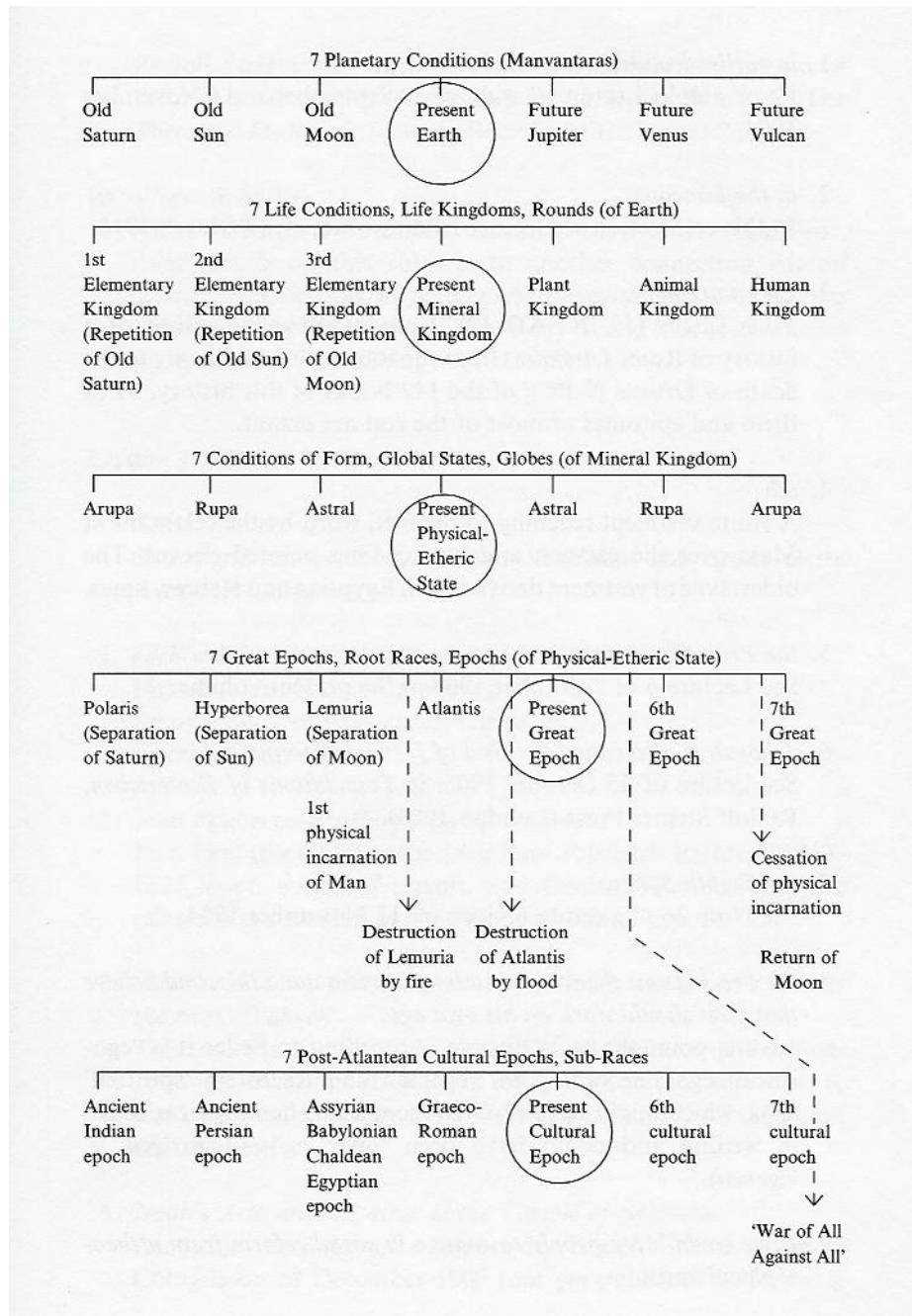

Bild från Steiner, *The Temple Legend*, s 357

I ett föredrag i Berlin i oktober 1905 beskriver Steiner åter dessa epoker, men nu använder han ordet underraser för det som kallades epok i föredraget i maj. Steiner säger följande.

Ever since the Atlantean Race began slowly to disappear, the great Aryan race has been the dominant one on earth. If we contemplate ourselves, we here in Europe are thus the fifth Sub-Race of the great Aryan Root Race. The first Sub-Race lived in the distant past in Ancient India. ... Then came the second, third and fourth Sub-Races. The fourth Sub-Race adopted Christianity. Then, half-way through the Middle Ages, we see that the fifth Sub-Race was formed, to which we and the neighbouring nations belong. The Ancient Indians of the first Sub-Race lived under conditions different from ours, and were also basically organized differently. Even the modern descendants, the Indians of today, are es-

*entially differently organized from our European race. He who, as an occultist, investigates the difference, finds that, in the ancient Indian people, the etheric body was much less closely fettered to the physical body, had not so totally submerged itself into the physical body, and that it was much easier to influence it from the astral body.*¹

Steiner beskriver alltså en utveckling av kulturen från Indien, via Persien, Mesopotamien/Egypten och vidare in i grekisk-romersk tid. Denna utveckling verkar närmast handla om en serie av folk som dominerat ur kulturell och andligt synpunkt. Tyngdpunkten hade legat i olika kulturer vid olika tider, nu låg denna dominans enligt Steiner och de flesta västerlänningar vid den här tiden i Europa. Enligt Steiner fanns denna tyngdpunkt till och med i Tyskland och de näraliggande länderna där den "femte sub-rasen av den stora ariska rot-rasen" levde.

Eftersom min undersökning just nu handlar om vilka influenser som skapade nazismen, är det lätt att se att Steiners teorier liknar nazisternas i mycket högre grad än vad Blavatskys gjorde. Genom att lägga den nuvarande epokens tyngdpunkt i Tyskland blir Steiner till viss del en förespråkare för samma världsbild som dominerade Tyskland under de nazistiska 30- och 40-talen. Visserligen talar Steiner kanske om saken ur andlig synpunkt, men hans resonemang kunde lätt omvandlas till att gälla genetiska skillnader i olika raser.

Men Steiner var bara en representant för sin tids världsbild, även om han själv hävdade att hans insikter hade kommit till genom andliga forskningsmetoder. Den tyska synen på den ariska rasen skapades inte genom Blavatsky eller Steiner, den hade i stället sin grund i upptäckten av språket sanskrit och de första översättningarna av de gamla indiska andliga texterna. Det var antagligen bland annat dessa upptäckter som inspirerade Blavatsky att flytta till Indien, men hon drog helt andra slutsatser av den indiska andligheten än vad de tyska ivrarna för den germanska rasen gjorde.

Blavatsky och teosoferna såg de indiska religionerna hinduism och buddhism som mer intressanta än kristendomen, och de blev fascinerade av andliga träningsmetoder som meditation och yoga. Blavatsky tog också till sig den tibetanska andligheten, och därifrån verkar hennes uppfattning om andliga Mästare som vägleder sina adepter främst ha kommit.

De som verkade för en upphöjning och ening av de germanska folken använde sig i stället av rönen om sanskrit och de indiska aryas som hade skrivit vedatexterna för att skapa argument för att dessa arier hade varit en överlägsen ras som sedan skulle ha utvandrat från Indien och bland annat grundat de tyska rikena. Dessa arier kallades också rishis, som på sanskrit ansågs betyda ungefär ädling eller vis man, och i vedatexterna ansåg man sig finna bevis på hur ädel den ursprungliga ariska rasen hade varit. De hade inte haft några kyrkor eller präster, men de hade däremot tillämpat rasåtskillnad enligt det indiska kastsystemet. Därför hade deras ras bevarats ren, men nu hotades denna rena ras av främmande inblandning i det mångkultu-

---

¹ The Temple Legend, 20 lectures by Rudolf Steiner, s 201.

rella Europa. Den judisk-kristna religionen var enligt dessa pangermaner en sådan främmande influens, och det judiska eller semitiska folket hotade det ariska blodets renhet.

En variant av denna tro på den ariska rasens överlägsenhet fanns sedan tidigare i de europeiska adels- och riddaridealen. De nyupptäckta arierna hade varit blonda, blåögda och alltså också rishis eller ädlingar. De var en slags indiska föregångare till de europeiska adelssläkterna, och talet om "blått blod", alltså en egenskap som särskiljer adeln från den vanliga populasen, är en variant av myten om de ariska ädlingarna. Det här var naturligtvis inget som man uppfann i slutet av 1800-talet utan en del av långt äldre propaganda för den ädla rasen hos kungar och adel och behovet av att hålla denna ras fri från inblandning från "lägre" befolkningsskikt, men nu använde man alltså de nya upptäckterna om de indiska aryas för att få bekräftelse på sina grundmurade åsikter.

TREDJE RIKETS PROFET

Houston Stewart Chamberlain (1855-1927) var en av de författare som inspirerade Adolf Hitler i hans arbete med att formulera sin världsbild och sitt politiska program i boken *Mein Kampf*. Chamberlain föddes i England som son till en engelsk amiral. Han uppfostrades till att börja med hos sin farmor i Frankrike eftersom modern dog när han var spädbarn. Vid 11 års ålder sändes han till en militärskola för blivande officerare, men han var tydligen inte lagd för en militär karriär. När Chamberlain var 14 år sändes han på grund av någon sjukdom ut på en resa mellan olika europeiska kurorter, som sällskap hade han en preussisk informator som lärde honom att älska den tyska kulturen.¹

Chamberlain fortsatte att vistas i olika länder på den europeiska kontinenten, han studerade naturvetenskap i Genève och forskade i Dresden och Wien. Under sina sjukdomsperioder studerade Chamberlain historia, filosofi och musik, och han skrev snart sin första essä på tyska. År 1892 greps han enligt egen utsago av något som han kallade "skrivardemonen" och han beslöt att bli författare. 1899 publicerade han boken *The Foundations of the Nineteenth Century* där han försökte skapa en syntes av Nietzsches och Wagners idéer. Boken slog ner som en bomb i tyska nationalistiska kretsar och Chamberlain blev omedelbart en berömd man. Redan 1888 hade Chamberlain blivit bekant med Wagners änka Cosima och de inledde en brevväxling. 1908 gifte sig Chamberlain med Richards och Cosima Wagners dotter Eva.

Intresset för Wagner var en av Chamberlains livslånga passioner, han skrev en mängd böcker om denne författare och tonsättare. Chamberlain inspirerades också i hög grad av Wagners vän, den franske diplomaten och författaren greve Gobineau. Gobineau beskrev i sitt verk *Essai sur l'inégalité des races humaines* (1-4, 1853-55), en rangordning av de olika raserna med den vita rasen som den överlägsna. Gobineau värderade den nordiska typen högst, eftersom han ansåg att den hade det renaste blodet. Enligt honom skulle rasblandning leda till mänsklighetens undergång. Gobineau sammanfattade naturligtvis redan befintliga uppfattningar, men genom att hans arbete hade en vetenskaplig form fick det stort inflytande. I Tyskland kom bland annat hans åsikter att inspirera nazisternas rasteorier.

Chamberlains bok *Arische Weltanschauung* (ung. Den Ariska Världsbilden) publicerades år 1905. I denna bok beskriver Chamberlain enligt det första förordet det folk som trängde fram till Europa från Indien för flera tusen år sedan, och som höll sig rena från inblandning av främmande raser genom att tillämpa strikta kastlagar. Detta folk kallade sig arierna, det vill säga de högtättade eller herrarna.

I det andra förordet till den tredje utgåvan från 1915, som Chamberlain skrev från sin bostad i Bayreuth, skrev han ungefär följande.

---

¹ <http://www.hschamberlain.net>

Som jag har sagt vid ett annat tillfälle: att vara "arisk" är inte kärnan, att bli "arisk" är det som gäller. I det avseendet återstår ett enormt arbete för oss alla att fullfölja: nämligen den inre befrielsen från den inblandande och insnärjande semitismen. (Min översättning.)

Från den första utgåvan där Chamberlain hade sett som sin uppgift att beskriva det ariska folkets indiska filosofiska system, hade han alltså vid den tredje utgåvan utvecklats till att bli en profet som uppmanande människor att befria sig från den skadliga semitismen. Chamberlain verkar aldrig ha förespråkade att problemet med judarna skulle lösas genom att man utrotade judarna själva, men det tankemässiga steget tog som vi vet nazisterna utan problem.

I sin bok anlägger Chamberlain en mycket positiv syn på den ursprungliga indiska filosofin. Han ser den som den rena ariska filosofi som de europeiska folken levde efter innan deras tänkande förorenades av främmande semitisk inblandningar. I Indien kom i senare skeden den ariska rasen och kulturen att förorenas och blandas ut, Chamberlain ser inte nutidens indier som representanter för den ursprungliga rena rasen. Buddha var däremot enligt honom en renrasig indo-ariar, det kan man se genom att hela hans tänkande var en avspegling av hans folk (arierna). Han var dock en förrädare som svek sitt folks gamla världsbild genom att fördöma kastsystemet.

Att Buddha själv var av ren indo-arisk härkomst ifrågasätts bara av ett fåtal. Allt som skapades av honom flödar till honom från hans folks tänkande. Idealismen i hans natur, djupet i hans metafysiska anlag, allt vittnar om hans ras. Ändå var han en renegat som betecknade den världsbild som av naturen hörde till hans ras som "tom dåraktighet", och som tillsammans med religionen övergav kastsystemet. Det har dessutom blivit klarlagt att buddhismen redan från början understöddes av icke-ariska element. (Arische Weltanschauung s 42. Min översättning.)

RASMÄSSIG RENHET

Chamberlain anser alltså att kastsystemet var basen för den rätta ariska civilisationen, och att den hinduistiska religionen är den rena och ursprungliga ariska religionen. Denna renhet skapades genom att Indien enligt Chamberlain aldrig hade varit i kontakt med semitiska idéer. I ett kapitel med titeln "Rasmässig renhet" skrev han följande.

Den första egenskapen – renhet – kommer inte av egen kraft utan är ett resultat av historiens försyn. Ändå berör den kärnan i tänkandet. I hela det indoeuropeiska intellektuella livet var det bara den uråldriga indiska filosofin och poesin som var helt fri från även de mest avlägsna kontakter med semitiska idéer – och därför förblev den jungfrulig, ren, sann, egen. Vem skulle inte vilja falla ner på sina knän och tacksamt doppa sina läppar i en sådan sällsynt ström? Jag säger inte det här på grund av att jag har en blodtörstig antisemitisk läggning, utan för att jag vet att detta särskilda mänskliga släkte – semiten – som har spritt sig över hela världen och som har den förvånande egenskapen att vilja lägga beslag på allt, aldrig rör vid något utan att ändra det i dess innersta substans. (Arische Weltanschauung s 37. Min översättning.)

Jag har personligen svårt att förstå vad denna "ändring" som semiterna skulle utföra består i, den verkar enligt Chamberlain ha att göra med att de

tar till sig andras kulturella bedrifter och gör dem till något eget. Eller kanske tvärtom att de för över sin egen kultur till andra? Alla indoeuropéer har hur som helst enligt Chamberlain den beklagliga egenskapen att de med lätt hjärta låter sig alieneras från sig själva av semiterna. Och det är tydligen svårt att skydda sig mot detta alienerande. *"Varken en barbarisk förföljelse, som bara skulle vara förnedrande för oss själva, eller respektabel utfrysning kan rädda oss som behandlas med detta onda uppsåt."* (*Arische Weltanschauung* s 38).

Det finns enligt Chamberlain visserligen judar och judar, en del är renrasiga och andra inte, och det finns också judar som själva vill bli befriade från de semitiska idéerna. Men ett annat problem är att det finns andra främmande element som inte är kända eller namngivna och som till och med är ännu farligare. De här andra farliga elementen härstammar enligt Chamberlain från de raser eller stammar som indogermanen, den ursprungliga européen, fick bekämpa på sin väg västerut och söderut (från Indien). Dessa människor var främmande, starkt blandade och intellektuellt underlägsna etniska element som han (indogermanen) aldrig helt lyckades utrota.

Antropologerna vittnar också enligt Chamberlain om att det fanns föregångare till *Homo Europaeus* som dels flydde till otillgängliga ställen, dels blev underkuvade som slavar, och dels genom sin starka förmåga till barnalstring som kommer sig av deras begränsade intellektuella kapacitet, steg för steg har blandat sig med den germanska rasen. Till detta kommer den enligt Bushnans forskning ansenliga inblandningen av mongoliska element som resulterade i en mätbar minskning i skallstorlek och hjärnkapacitet, och därför också i en minskning av kulturella förmågor – rent ut sagt en fördumning – av hela nationer. Ignatius av Loyola och innevånaren i Baskien, prototypen för dessa svurna fiender (av ickearisk ras) till vår kultur, är lika farliga som juden (*Arische Weltanschauung* s 39-40).

VAKNA!

Hur bör och hur kan vi renrasiga arier enligt Chamberlain skydda oss själva mot hotet från de "underlägsna" raserna? Hur kan vi uthärda denna rättfärdiga, till och med heliga, strid för vår egen existens? För det första måste vi lära oss att förstå hur nödvändig denna kamp är, och för det andra måste vi reflektera över vår egen natur och ta tag i den i full medvetenhet. I ett helt århundrade har vi offrat till den obegränsade toleransens nyck, vi har nästan mist känslan för den oersättliga vikten av gränser, av meningen med personlighet, av vad som aldrig kan vinnas tillbaka, varifrån skapelser och stora hjältedåd härstammar från; vi styr mot kaos. Det är absolut dags för oss att vakna upp: inte till att förtrycka andras intellektuella frihet men till att själva bli herrar i vårt eget hus, vilket vi inte är för närvarande (*Arische Weltanschauung* s 40).

Kännedomen om de genuina indo-arierna kan nu bli av avgörande vikt för att vi skall kunna göra denna nödvändiga "självreflektion". Denna kunskap ger oss nämligen en utökad syn på de förmågor och dygder som också finns inbyggda i oss själva, och det på ett sådant sätt att närheten mellan den germanska rasen (särskilt tyskarna) och indo-arierna verkar vara större i många avseenden än

mellan den germanska rasen och den hellenistiska. Den instinktiva impulsen att symboliskt koppla samman alla former tills den levande (inte enbart intellektuella) idén av enhet är nådd, den outtömliga rikedomerna på fantasi, den djärva orädda tankeflykten, den metafysiska ådran, intensiteten, den ojämförliga igenkännelsen av personlighet, osjälviskheten, det heliga allvaret, ... osv., osv. ... allt detta kan också återfinnas i indo-arierna och följaktligen kan vi i honom se oss själva som i en förstoringsspegel. Detta kommer att hjälpa oss att förstå oss själva och att klart separera ut det som är våra egna egenskaper från det som har tvingats på oss, och med våld hållits in i oss. (Arische Weltanschauung s 40-41. Min översättning.)

FOLKSJÄLEN

Chamberlain ansåg alltså att germanerna hade hittat sina förlorade rötter i den indiska kulturen. Men det var viktigt att förstå att det absolut inte var den buddhistiska filosofin som bar på den ariska anden. Men vad bestod då denna ariska ande i? Enligt Richard Wagner var konsten den innersta kärnan i det mänskliga livet i det gamla Grekland, konsten ingick i alla aspekter av livet. Det som i Grekland bara hade inträffat en enda gång i världshistorien när det gällde konst, hade på motsvarande sätt inträffat i Indien när det gällde filosofi påstod Chamberlain. Indo-arierna, ett folk med unika talanger för meditativt tänkande, jämförbart med grekernas fallenhet för artistisk kreativitet, hade under en rad av århundraden befunnit sig i en situation där de utan att hindras (av semiter) hade kunnat bevara och utveckla denna talang.

Det slutgiltiga resultatet av den indo-ariska världsbilden kan enligt Chamberlain särskilt skådas i de heliga texterna i Upanishaderna, men den visar sig också i en mer utvecklad och filosofiskt tolkad form i olika indiska sutror, i den poetiska klädnaden i Bhagavadgita och i andra poetiska verk (Arische Weltanschauung s 48-49). Indo-arierna var alltså mycket lika germanerna, och då särskilt tyskarna. Den stora talangen för filosofi kompletterades också av matematiskt geni och en fallenhet för att dra sig tillbaka i avskildhet för att utveckla sin andlighet. Chamberlain nämner de gamla indo-ariernas vana att, när de hade uppfostrat sina barn och sett sina barnbarn födas, dra sig tillbaka från världen och bli eremiter. Det är oklart om han anser att tyskarna redan nu har denna förmåga, eller om det är önskvärt att de utvecklar den tillsammans med alla sina andra nyupptäckta kärnegenskaper som de har återfunnit i och med den nyupptäckta indiska kulturens rötter.

Med facit hand vet vi ju hur det gick. Tyskarna tog till sig budskapet om att de var en överlägsen ras och att de borde befria sig från den semitiska smittan i landet och rasen, men de avstod från besväret att läsa Upanishaderna och Bhagavadgita. Chamberlain lade verkligen grunden till den nazistiska ideologin när det gällde nödvändigheten av att rena den ariska rasen från allt främmande. Hans uppfordrande appeller till folket att det måste vakna i rasfrågan och att det var mycket bråttom om inte en katastrof skulle ske, användes fullt ut i den nazistiska propagandan. Men först blev kejsaren Wilhelm II imponerad av Chamberlains arbeten. De två blev vänner, och i ett brev skrev kejsaren "Det var Gud som sände din bok till det tyska folket

och dig personligen till mig”. I ett brev till kejsaren år 1902 gav Chamberlain följande råd.

(Tyskland) ... kan uppnå total kontroll över världen (dels genom direkta politiska medel och dels genom språk, kultur, kunskaper), bara om landet lyckas välja en ny inriktning, detta betyder att man måste göra ett slutgiltigt brott med det angloamerikanska politiska systemet. Den frihet som Tyskland behöver är [...] obegränsad frihet i tanke, religion, vetenskap – inte friheten att styra sig själva på ett dåligt sätt.

Chamberlain blev som sagt utnämnd till den nazistiska ideologins profet av Hitler själv, och de två möttes också personligen. Enligt Chamberlains biograf Geoffrey G. Field, hade Hitler, Hess, Goebbels, Eckart, Himmler, von Schirach, och framför alla Rosenberg läst Chamberlains böcker och vittnade om att de hade influerats av honom.

I maj 1926 besökte Hitler och de andra ledande nazisterna den gamle filosofen för sista gången. I sin dagbok beskrev Goebbels den skakande scenen där Chamberlain satt på en soffa, han var bruten, mumlade med tårar i ögonen. *”Hans stora ögon brann som eld. ”Hell till dig andlige fader. Banbrytare, pionjär! Jag är djupt upprörd. Avskedstagande. Han mumlar, vill tala, kan inte - och gråter som ett barn. Lång, lång handskakning. Farväl! Du står vid vår sida när vi är nära att förtvivla. Utanför faller regnet. Jag vill skrika, gråta.”*

Houston Stewart Chamberlain dog i Bayreuth av sin nervösa sjukdom i januari 1927. På hans gravsten står ett citat från Lukas 17:21. ”Guds rike är inom er.” Chamberlain hävdade upprepade gånger i sina böcker att Jesus inte hade varit jude. Han förklarade det med att Jesus hade kommit från Galileen där det bodde få judar. Kristendomen hade utvecklats till ett blodtörstigt totalitärt system genom judisk påverkan från Gamla Testamentet. Det var först efter århundraden av katolsk terror som de germanska truperna, förkroppsligade av Franciskus av Assisi, Martin Luther och andra, kunde göra kristendomen till den religion som Jesus hade siktat mot. Kejsaren Wilhelm II var övertygade om riktigheten i dessa teorier, och han argumenterade för att man skulle ta bort Gamla Testamentet från Bibeln för att skära av alla kvarstående länkar till judendomen.

LÄNKEN

Jag läste nyss Cecilia Hagens bok *De osannolika systrarna Mitford*, som handlar om sex överklassflickor från en adlig engelsk familj som nästan alla föll för män som stod för odemokratiska ideal. System Unity förälskade sig i Hitler och nazismen, hon reste enligt legenden till München där hon satt varje kväll på Hitlers stamkrog tills hon uppmärksammades och togs upp i den högsta nazistiska kretsen. Hitler förklarade i tidningsintervjuer att hon var "ett perfekt prov på arisk kvinnlighet". När England förklarade krig mot Tyskland sköt hon sig själv i en park i München, men överlevde ändå i några år med svåra handikapp. En annan av systrarna blev glödande kommunist. Diana, en tredje syster, var enligt Hagen svindlande vacker. Hon var favorit både hos flickornas släkting Winston Churchill och hos Adolf Hitler. Diana Mitford gifte sig först med en oerhört rik ädling, men lämnade sin man och två små barn för det engelska fascistpartiets ledare Mosley. De två gifte sig i Tyskland, deras bröllop anordnades av Goebbels hustru och bevisades bland annat av Hitler själv.

Jessica Mitford skrev en självbiografi, *Hons and rebels*, där hon berättade att Unitys beslut att resa till Tyskland möttes av mycket mindre motstånd från föräldrarna än vad man kunde ha förväntat sig. Kanske var de trötta på alla hennes upptåg i under säsongen i London. Det är också Jessica som har berättat hur Unity kom i kontakt med nazistledarna genom att sitta och stirra på dem på en restaurang. I Cecilia Hagens bok ställs frågan om hur det kunde komma sig att baron Redesdales döttrar blev glödande nazister, fascister och kommunister: Det är tydligen en oförklarlig gåta för Hagen hur dessa flickor som hade allt, kunde avvika så från föräldrarnas konventionella spår.

Själv kände jag mig en aning besviken över att Hagens bok inte innehöll någon djupare analys av den här familjehistorien, som tydligen har fascinerat flera författare och till och med givit upphov till en musikal. Jag funderade faktiskt lite när jag läste att baron Redesdale köpte en guldgruva i Kanada som kallades Swastika, men jag antog att det bara var en slump. När jag läste en del av Chamberlains texter stötte jag dock på ett faktum som kanske kan sprida lite ljus över frågan om varifrån flickorna Mitford kunde få sin beundran för starka och maktutövande män. Förordet till Chamberlains första bok, *The Foundations of the Nineteenth Century*, skrevs nämligen av flickorna Mitfords farfar lord Redesdale. Lord Redesdale översatte 1914 också själv Chamberlains bok *Immanuel Kant* och skrev även ett eget förord till boken.

Lord Redesdale sympatiserade alltså i mycket hög grad med Chamberlain. Att översätta ett verk om tyska filosofer till engelska är ingen lätt uppgift, det måste krävas ett stort mått av engagemang för att man överhuvudtaget skall komma på tanken. Men Lord Redesdale var dessutom väl bekant med Chamberlains tidigare verk, han hade ju skrivit en lång introduktion till *The Foundations of the Nineteenth Century*. I den texten går Redesdale igenom Chamberlains teorier, både de som handlar om semiternas underlägsenhet

och de som målar upp de germanska eller teutoniska hjältarna. Om inte Jerusalem hade förstörts av romarna skulle till exempel judarna ha skapat ett religiöst monopol som skulle ha varit värre än feniciernas handelsmonopol. Under pressen av dessa födda dogmatiker och fanatiker (judarna) skulle all frihet för tanke och tro ha försvunnit från världen.

In destroying the stronghold of Judaism the Romans, though here again they knew it not, were working for the triumph of Christianity. As it is, much of Judaism pervades our faith. Had Jerusalem stood, the "religious monopoly of the Jews," says Chamberlain, "would have been worse than the trade monopoly of the Phoenicians. Under the leaden pressure of these born dogmatists and fanatics, all freedom of thought and of belief would have vanished from the world: the flat materialistic conception of God would have been our religion, pettifoggery our philosophy. This is no fancy picture, there are too many facts crying aloud: for what is that stiff, narrow-minded, spiritually cramped dogmatism of the Christian Church, such as no Aryan people ever dreamt of; what is that bloodthirsty fanaticism disgracing the centuries down to the nineteenth, that curse of hatred fastening on to the religion of love from the very beginning, from which Greek and Roman, Indian and Chinese, Persian and Teuton, turn with a shudder? What is it if not the shadow of that Temple in which sacrifice was offered to the God of wrath and of revenge, a black shadow cast over the young generation of heroes striving out of the Darkness into the Light?" (Lord Redesdale, The Foundations of the Nineteenth Century, Introduction)¹

Arierna är däremot kvintessensen av allt gott. De utplånade alla infödda innevånare i de länder som de erövrade och de skapade kastsystemet som särskiljde den vita segraren från de besegrade svarta. Den främsta platsen i världen tillhör den teutoniska (germanska) grenen av den ariska familjen, och historien om 1800-talet är historien om teutonens triumf.

All that we know is that there were at least three great wanderings: two southward to India and Persia, one, or perhaps several, across the great Asiatic continent to Europe. What drove these highly gifted people from their farms and pastures? Was it the search for change of climate? Was it pressure from the Mongols? There are some reasons for supposing that religious dissent may have had something to do with it. For instance, the evil spirits of the Zend-Avesta, the scriptures of the Zoroastrians are the gods of the Rig-Veda, the sacred poems of the Indian Aryans, and vice versa. Be that as it may, wherever the Aryans went they became masters. The Greek, the Latin, the Kelt, the Teuton, the Slav — all these were Aryans: of the aborigines of the countries which they overran, scarcely a trace remains. So, too, in India it was "Varna," colour, which distinguished the white conquering Arya from the defeated black man, the Dasyu, and so laid the foundation of caste. It is to the Teuton branch of the Aryan family that the first place in the world belongs, and the story of the Nineteenth Century is the story of the Teuton's triumph. (Lord Redesdale, The Foundations of the Nineteenth Century, Introduction)

Under folkvandringstiden skapades ett väldigt virrvarr. Bara juden behöll sin individualitet, teutonen däremot bibehöll bara sin ras två stora egenskaper - frihet och tro. Teutonerna var enligt Lord Redesdale ett underbart folk, krigslystet och vackert. Krig var deras glädje och lycka, men de var inga krigsmaskiner. De hade också fått in en känsla för sång, poesi och annat genom sina ariska förfäder. De ärvde kultur från grekerna, lag och rätt

¹ http://www.thule-italia.com/Chambe2/division0_index.html

från romarna, och störst av allt Kristi läror. Genom dessa arv skapade de 1800-talets kultur.

It was the period of what he calls the "Völker-chaos," a hurly-burly of nationalities in which Greeks and Romans, Syrians, African mongrels, Armenians, Gauls and Indo-Europeans of many tribes were all jumbled up together — a seething, heterogeneous conflicting mass of humanity in which all character, individuality, belief and customs were lost. In this witches' Sabbath only the Jew maintained his individuality, only the Teuton preserved the two great characteristics of his race, freedom and faith — the Jew the witness of the past; the Teuton the power of the future.

They were a wonderful people, these tall men with the fair hair and blue eyes, warriors from their birth, fighting for fighting's sake, tribe against tribe, clan against clan, so that Tiberius, looking upon them as a danger, could think of no better policy than to leave them alone to destroy one another. But the people who held in their hands the fate of mankind were not to be got rid of like so many Kilkenny cats. Their battlesomeness made them a danger to the State — to a Roman Emperor, ever under the shadow of murder, their trustworthiness made them the one sure source from which he could recruit his bodyguard. But they were not mere fighting machines, though war was to them a joy and a delight. From their Aryan ancestors, from the men to whom the poems of the Rigveda were a holy writ, they had received, instilled in their blood, a passion for song and for music, an imagination which revelled in all that is beautiful, and which loved to soar into the highest realms of thought.

And so it came to pass that when in the fullness of time they absorbed the power of Europe, they knew how to make the most of the three great legacies which they had inherited: poetry and art from the Greeks, law and statecraft from the Romans, and, greatest of all, the teaching of Christ. By them, with these helps, was founded the culture of the nineteenth century. (Lord Redesdale, The Foundations of the Nineteenth Century, Introduction)

Lord Redesdales son, de gudomliga flickorna Mitfords far som ärvde hans titel, hade enligt en beskrivning som jag hittade på Internet extremt konservativa åsikter. Han var medlem i flera antisemitiska organisationer, bland annat Anglo-German Fellowship, The Link och The Right Club. Den sista sammanslutningen var en organisation som bildades i maj 1939 och som hade som mål att förena alla högergrupper i Storbritannien. The Right Club skulle verka för att offentliggöra och motverka "den organiserade judenheten", och deras första uppgift var att befria det konservativa partiet från judiskt inflytande.

Redesdale wealth was seriously depleted in the late 1920s by a series of poor investments. During this period he developed extreme right-wing opinions and became a member of several anti-Semitic organizations including the Anglo-German Fellowship and The Link. His daughter, Diana Mitford, married Oswald Mosley, leader of the British Union of Fascists, in 1936. Another daughter, Unity Mitford, went to Nazi Germany and met Adolf Hitler, Heinrich Himmler, Herman Goering, Joseph Goebbels and other leaders of the Nazi Party. Hitler told newspapers in Germany that Unity was "a perfect specimen of Aryan womanhood".

Archibald Ramsay founded a secret society called the Right Club in May 1939. This was an attempt to unify all the different right-wing groups in Britain. Or in the leader's words of "co-ordinating the work of all the patriotic societies". In his autobiography, The Nameless War, Ramsay argued: "The main object of the

Right Club was to oppose and expose the activities of Organized Jewry, in the light of the evidence which came into my possession in 1938. Our first objective was to clear the Conservative Party of Jewish influence, and the character of our membership and meetings were strictly in keeping with this objective."

Members of the Right Club included Redesdale, A. K. Chesterton, William Joyce, Anna Wolkoff, Joan Miller, Francis Yeats-Brown, E. H. Cole, Lord Redesdale, 5th Duke of Wellington, Duke of Westminster, Aubrey Lees, John Stourton, Thomas Hunter, Samuel Chapman, Ernest Bennett, Charles Kerr, John MacKie, James Edmondson, Mavis Tate, Marquess of Graham, Margaret Bothamley, Earl of Galloway, H. T. Mills, Richard Findlay and Serrocold Skeels.¹

Både The Right Club och The Link hade många medlemmar från aristokratin och andra väletablerade grupper. The Link, som grundades 1937, hade 4 300 medlemmar i juni 1939. I samband med krigsutbrottet avbröts verksamheten i både The Link och The Right Club.

The Link was founded by Admiral Barry Domvile, a former Director of Naval Intelligence, in July 1937. In his autobiography Domvile explained that he established the organisation "to foster the mutual knowledge and understanding between the British and German peoples, and to counteract the flood of lies with which our people were being regaled in their daily papers."

The organization attracted anti-Semitic people and pro-Nazi extremists. The membership of The Link grew from 1,800 in March 1938 to 4,300 in June 1939. Members included Lord Redesdale, Archibald Ramsay, Major-General John Fuller, Lambert Ward, Lord Sempill, Richard Findlay, H. T. Mills, C. E. Carroll, A. P. Laurie, Raymond Beazley and Hubert Maddocks. The Link also published the journal The Anglo-German Review.

The Link closed down soon after the outbreak of the Second World War in September 1939. Several members of the organization, including Barry Domvile and Archibald Ramsay, were arrested after the passing of Defence Regulation 18B in May 1940. This legislation gave the Home Secretary the right to imprison without trial anybody he believed likely to "endanger the safety of the realm".²

Amiral Barry Domvile, grundaren av The Link var också medlem i The Anglo-German Fellowship. Enligt honom var The Anglo-German Fellowship i huvudsak inriktat på att ta tillvara de välbärgades intressen och samanslutningen understöddes till stor del av storfinansen som var intresserad av att utöka de kommersiella relationerna med Tyskland. Det här var alltså under nazisternas storhetstid, och det fanns naturligtvis stora vinster att hämta i olika kontrakt för den tyska staten.

I and several friends who held similar views felt that an urgent need existed for the establishment of an Association to foster the mutual knowledge and understanding between the British and German peoples, and to counteract the flood of lies with which our people were being regaled in their daily papers. There was in existence already an Anglo-German Fellowship, of which I was a member of the Council. I was never very happy about this Association, which catered mainly for the well-to-do, and was largely supported by big business firms, interested in

¹ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/SSredesdale.htm>

² <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/SSlink.htm>

*clearing the ground for an extension of commercial relations. (Admiral Barry Domville, From Admiral to Cabin Boy (1947))*¹

I en intervju i Daily Express den 6 september 1939, några dagar efter andra världskrigets utbrott, blev Ernest Carroll, en av ledarna i The Link, tillfrågad om organisationen fortfarande var aktiv. Han ville då tydligen fortfarande se organisationen som en bro till tyskarna.

"You put me in a very awkward position", he said, "I don't want to say anything about it. We had decided to close down. But it seems that we might be of national use, by a slight alteration."

"Wouldn't it have to be rather a considerable alteration?", I said.

"I don't want to disclose what it is now", he said. "It might spoil the effect. But if we could build a bridge to the German people..."

*If... But as The Link's German contacts were highly official and Nazi, it seems unlikely. (A reporter from the Daily Express asked Ernest Carroll if The Link was still functioning (6th September, 1939))*²

Dagen efter citerades Barry Domville som hade skapat The Link i Daily Telegraph. Nu var organisationen upplöst, genom kriget hade "kungens fiender blivit deras fiender".

*The Link is closed down and the organisation dissolved. Naturally, we closed down on the declaration of war. That was essential. The King's enemies became our enemies. We had done our best for better Anglo-German relations, and with the outbreak of hostilities there was no more to be done. All the branches are closed. (Admiral Barry Domville, quoted in the Daily Telegraph (7th September, 1939))*³

Flickorna Mitfords farfar var alltså en stor beundrare av Chamberlain, upphovsmannen till den nazistiska rasteorins profetiska texter. Lord Redesdale hade översatt en av Chamberlains böcker till engelska och skrivit förord till åtminstone en annan. Han hade också varit nära vän till Richard Wagner och det var kanske genom Wagners hustru Cosima som Redesdale och Chamberlain fick kontakt med varandra, om de inte kände varandra sedan tidigare eller till och med var släkt förstås. Hur det gick till var egentligen inte intressant, det som jag undrar över är däremot att Unity Mitford skulle ha behövt sitta och vänta på uppmärksamhet vid ett restaurangbord när hon reste till München för att träffa Hitler och de andra höga nazisterna.

Jag tycker det verkar troligare att hon kunde få audiens genom att hänvisa till sin farfar som hade varit nära vän med både Wagner och Chamberlain, och genom att hälsa från sin far som var en broder i den anti-semitiska rörelsen. Hennes adliga anor och ariska utseende var säker också lockande egenskaper i nazisternas ögon, de hedrade ju idealen om det utvalda blodet och de högättade ariska ädlingarna. Tydligen var Unity Mitford en sådan celebritet att Hitler till och med talade om henne i en tidningsintervju.

¹ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/PRdornvilleB.htm>

² <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/PRdornvilleB.htm>

³ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/PRdornvilleB.htm>

Var Unity en länk i "The Link"? Inte för att det spelar någon roll, det som är intressant med den här historien är att den nazistiska ideologin om raser, och då speciellt den ariska rasens överhöghet, omfattades av många av de högsta kretsarna i England ända fram till krigsutbrottet. De nära förbindelserna mellan höga nazister och till exempel The Link är en del av en bild som inte så ofta förs fram i beskrivningarna av nazisterna och Hitler. Men många engelska aristokrater kunde säkert ta till sig berättelserna om ariernas ärorika förflutna i Indien, och om deras ödesbestämda kallelse att härska över de underlägsna raserna.

Just Indien var ju ett land som var koloni till det brittiska imperiet, tanken att de europeiska arierna var de ursprungliga härskarna i Indien tilltalade säkert många briter. Att den vita rasen hade bekämpat och härskat över underlägsna svarta raser ända sedan tidernas begynnelse var säkert ett budskap som uppskattades av alla de kolonisatörer som levde på förmögenheter som hade byggts upp genom slavhandel, utsugning av ursprungsbefolkningar och rofferier av land och naturtillgångar i Indien, Amerika, Afrika och Australien.

Men varför blev de engelska aristokraterna antisemiter? Visserligen hade européerna varit antisemiter i många hundra år, men anti-semitismen var tydligen extra aktuell under åren före andra världskrigets utbrott. Det intresset måste ha berott på den propaganda som till exempel Chamberlain hade skapat som beskrev den semitiska rasen som en hungrig vampyr som bara ville suga ut den kraften från den ariska gruppen och ändra allt med sina främmande inflytanden. Det byggs ju upp en stark konflikt i Chamberlains texter. Den stora striden står mellan två makter, de germanska eller ariska raserna som leder den innevarande tidsåldern och de gamla semiterna som står för det förgångna. Det är bråttom, ariernas tillgång är deras ras och blod, allt som kan förorena denna tillgång måste utrotas innan det är för sent.

Men sanningen är förstås att antisemiteismen hade spritts ända sedan den romerska kristendomen skapades som en motpropaganda mot de judiska messianska upproren. Judarna hade varit kristendomens huvudfiende från allra första stund, och de pekades också ut som de som anstiftade mordet på Kristus och som hela mänsklighetens fiender i Nya Testamentet.

RASVETENSKAPENS FRAMVÄXT

MALTHUS

Engelsmannen Thomas Robert Malthus (1766-1834) hade redan 1798 publicerat en pamflett med titeln *An Essay on the Principle of Population*. Här hävdade han att produktionen av livsmedel endast kan ökas i en aritmetisk serie (alltså enligt förhållandena 1, 2, 3, 4 osv.), medan befolkningstillväxten sker enligt en geometrisk serie (som talen 1, 2, 4, 8 osv.) Den relativa mängden livsmedel tenderar därför att sjunka i förhållande till folkmängden. Malthus identifierade ett antal faktorer som kunde påverka situationen, dels represiva hinder som handlade om hög dödlighet genom till exempel svält, krig, farsot, och dels preventiva faktorer som sexuell avhållsamhet, högre ålder för giftermål etc.

GOBINEAU

Under 1800-talet växte en mängd nya teorier och vetenskaper växte fram, speciellt inom naturvetenskaperna. En sådan ny teori var den tidigare nämnde franske greven Joseph Arthur de Gobineaus arbete om olika raser från åren 1853-55. Gobineau gjorde en rangordning av de olika mänskliga raserna, och han placerade den nordiska typen högst eftersom den ansågs ha det renaste blodet. Gobineau utvecklade teorin om den ariska rasens överhöghet som senare användes av till exempel Houston Stewart Chamberlain.

DARWIN

Charles Darwin föddes i en välbärgad engelsk familj. Han följde med som obetald volontär och socialt jämställt sällskap åt kaptenen på en gradmätningsexpedition som gjorde en jordenruntsegling mellan åren 1831-36. Genom studier i det välförsedda biblioteket ombord förvärvade Darwin omfattande naturvetenskapliga kunskaper, och genom de fältstudier som han bland annat utförde på Galapagosöarna var han vid hemkomsten en kunnig naturforskare.

Genom sin goda ekonomiska ställning kunde Darwin arbeta med sitt livsverk utan att behöva ta vare sig någon examen eller tjänst. Hans dåliga hälsa, som tvingade honom att tillbringa sin mesta tid inomhus i hemmet, var också en orsak till att han ägnade sig så odelat åt sina studier. De två verk som räknas som mest inflytelserika på Darwin var Charles Lyells "Principles of Geology" (1830-33) och Thomas Malthus "An Essay on the Principles of Population" (1798).

Darwin publicerade år 1859 sitt stora livsverk *On the Origin of Species by Means of Natural Selection*. Teorin hade dock lagts fram redan året innan av Darwin och Alfred Russell Wallace, oberoende av varandra. Huvudprinciperna i verket är: 1) en enorm *överproduktion* sker i naturen, där en obeskrivlig trängsel råder – allra mest påfallande i fråga om könsceller, även hos djur med låg

reproduktionsförmåga, 2) *variationen*: i varje kull, i varje generation varierar avkomman något inbördes – en är alltid störst, en är alltid minst, osv. Detta leder till 3) *det naturliga urvalet* (där ordet "naturlig" närmast står i motsats till kulturmiljön); därav följer 4) *kampen för tillvaron*, ett allas krig mot alla, där den mest lämpade vinner. Denna kamp är alltid hårdare inom en art än mellan olika arter, eftersom artfränder kräver samma livsbetingelser medan individer av olika arter lättare kan leva sida vid sida.¹

Darwins teorier möttes av stort intresse. Men människans plats i evolutionen som ett djur bland andra djur, var så kontroversiell att Darwin inte vågade publicera sitt verk *The Descent of Man* förrän 1871.

EUGENIK

Darwins teser om evolutionen som man tolkade som en kamp mellan olika raser om livsutrymme där bara den mest anpassade överlevde, färgade också av sig på de sociala vetenskaperna. Man började tänka sig att evolutionen skulle kunna påskyndas genom att oönskade element i genbanken begränsades eller rensades ut, och genom att de med de bästa egenskaperna i första hand fick föröka sig. Det här hade ju tillämpats i avel av husdjur som hundar och hästar i tusentals år, att tillämpad de nya kunskaperna om biologins lagar på människor låg nära till hands.

I 1800-talets samhällsdebatt sågs faran för att rasen skulle urarta eller bli degenererad som ett allt viktigare problem som krävde insatser från läkare och biologer för att finna sin lösning. Termen eugenik myntades i samband med detta problem av engelsmannen Sir Francis Galton (1822-1911). Hans mål var att eugeniken skulle utvecklas till en tillämpad vetenskap, liknande växt- eller djurförädlingen. Efter ärftlighetslagarnas återupptäckt i början av 1900-talet blev såväl det allmänna som det vetenskapliga intresset för eugenik mycket stort, och många av de tidiga genetikerna, som R.A. Fisher i England och Herman Nilsson-Ehle i Sverige, propagerade aktivt för de eugeniska tankegångarna.

Galton var kusin till Darwin och en briljant amatörforskare och mångsysslare, han var upptäcktsresande, statistiker, genetiker och den som etablerade fingeravtryckens användning i polisverksamheten. Galton menade att begåvning och liknande egenskaper var ärftliga, och att man kunde påverka denna ärftlighet om man kände dess lagar. 1889 lade han fram Galtons lag som säger att till individens ärftliga bestämdhet har hans två föräldrar bidragit med tillsammans $\frac{1}{2}$, de fyra far- och morföräldrarna tillsammans med $\frac{1}{4}$, dessas föräldrar med $\frac{1}{8}$ och så vidare.

Redan 1869 publicerade Francis Galton en bok med titeln *Hereditary Genius*. Där förde han fram argument för den ärftliga aristokratins överlägsenhet som grunden för hela samhällets framgång. De underprivilegierade var ett hot mot samhället genom sin vana att producera mängder av utblottade, sjuka och eländiga barn. De högre klasserna borde därför uppmuntras till

---

¹ Nationalencyklopedin

att skaffa många barn, medan de lägre skulle uppmuntras eller tvingas till att skaffa färre.

1869. The English psychologist Francis Galton, cousin of Charles Darwin, published *Hereditary Genius*. Cornell University anthropology professor Davydd Greenwood described this work as "an impassioned brief for hereditary aristocracy that became the first modern document of the modern eugenics movement." Charover wrote of this book:

*Galton's inquiry into hereditary genius' led him to view "the incompetent, the ailing, and the desponding" as a threat to the well-being of society because of their habit "of producing large numbers of impoverished, sick, and miserable children." The upper classes, he argued, should be encouraged to have more children, whereas the lower classes should be induced, if possible, or compelled if necessary to have fewer. Galton's racist view of Blacks was made clear when he wrote, 'The average intellectual standard of the Negro is some two grades below our own.'*¹

ANTROPOMETRI

Utforskandet av människans evolution ledde till teorier som till exempel frenologin som förde fram att huvudform och knölar på huvudet berodde på hjärnas egenskaper hos människan. Dessa teorier utvecklades till antropometrin, som är läran om människokroppens måttförhållanden. Ursprungligen användes antropometrin inom rasbiologin för registrering av dels mått på skelett, och dels av kroppsmaått på levande människor. I fråga om människans förhistoria användes tidiga skelettfynd i syfte att klassificera olika typer av fornmänniskor. De antropometriska metoderna utvecklades först och främst av Francis Galton och Paul Broca.

En illustration av hur rasteorierna tillämpades i början av 1900-talet i samband med mätningar av längd, handstyrka, ögonfärg och annat finns i *Jewish Encyclopedia*, där en undersökning av samariernas rasegenskaper redovisas med jämförelser mellan olika andra raser i området och med judarnas. Den centrala eugeniska tesen om degenerering används här tillsammans med antropometri. Man hade samlat in mätvärden på flera olika skullmått, längd på näsa, tjocklekar på läppar, längd på pekfinger och höger öra, hår- och ögonfärg m.m. från en grupp samarier. Den slutsats som man drar i artikeln från *Jewish Encyclopedia* är att samarierna idag är den enda, men dock degenererade, representanten för de forntida hebreerna.

The general type of physiognomy of the Samaritans is distinctly Jewish, the nose markedly so. Von Luschan derives the Jews from "the Hittites, the Aryan Amorites, and the Semitic nomads." The Samaritans may be traced to the same origin. The Amorites were "men of great stature"; and to them Von Luschan traces the blonds of the modern Jews. With still greater certainty the tall stature and the presence of a blond type among the Samaritans may be referred to the same source.

The cephalic index, much lower than that of the modern Jews, may be accounted for by a former direct influence of the Semitic nomads, now represented by the Bedouins, whose cephalic index, according to measurements of 114 males,

¹ <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

is 76.3. The Samaritans have thus preserved the ancient type in its purity; and they are to-day the sole, though degenerate, representatives of the ancient Hebrews. (Jewish Encyclopedia, Samaritans)¹

SOCIALDARWINISM

Socialdarwinism är benämningen på en filosofi där man använder Charles Darwins biologiska teorier för att förklara sociala förhållanden. Samhällen tänks som levande organismer vilka utvecklas evolutionistiskt. Utvecklingen drivs framåt av konkurrensen mellan individer, etniska grupper, klasser, raser eller samhällen i kamp för överlevnad och makt, en kamp som ofta anses vara ytterst grundad i människans biologi, eller som en kombination av individuell egoism och marknadsekonomi. De som är starkast och bäst anpassade till omgivningen överlever och reproducerar sig, vilket resulterar i en utveckling mot allt högre stående samhällsformer. Teorin har i nästa steg använts för att dra normativa slutsatser och upprätta rasistiska politiska handlingslinjer. Tilläggas bör att teorin inte har mycket att göra med Darwin, som inte tänkte sig en utveckling mot högre stadier och inte heller ville överföra sin teori till samhällssfären. Socialdarwinismen sägs i NE ha varit som mest utbredd vid sekelskiftet 1900.²

Tankesättet förknippas främst med engelsmännen Herbert Spencer och Walter Bagehot samt amerikanen William Graham Sumner. Herbert Spencer (1820-1903) var redaktör för tidskriften *The Economist* från 1848 och han var den som myntade uttrycket "survival of the fittest". Detta uttryck är grundtanken i darwinismen med innebörden att det genomsnittligt är de (under de rådande omständigheterna) mest livsdugliga som överlever i kampen för tillvaron, och därmed för utvecklingen framåt. Darwin själv använde dock tydligen inte just dessa ord, och han använde inte heller sin biologiska modell på samhälleliga förhållanden.

Walter Bagehot (1826-77), var en brittisk publicist, författare och ekonom. Bagehot inledde sin skriftställarkarriär med litterära essäer, men är mest känd som redaktör för *Economist* från 1860.

William Graham Sumner (1840-1910) var en inflytelserik professor vid Yale och den amerikanska motsvarigheten till Herbert Spencer. Han försvarade radikala principer om *laissez-faire* med argument om att de rättfärdigades av evolutionens lagar. Sumner spelade också en viktig roll i reformeringen av det amerikanska universitetssystemet.

Den amerikanske juristen Madison Grant publicerade år 1916 *The Passing Of the Great Race, or the Racial Basis of European History*, där han hävdade att felaktig hänsyn till förment gudomliga lagar och en sentimental tro på det mänskliga livets helgd hindrade den nödvändiga elimineringen av defekta spädbarn och steriliseringen av sådana människor som var värdelösa för samhället. Naturens lagar krävde att man utplånade dem som inte var anpassade, och mänskligt liv hade enligt honom bara ett värde om det är till

¹ <http://www.jewishencyclopedia.com/view.jsp?artid=110&letter=S#431>

² Nationalencyklopedin

nytta för samhället och rasen. Samma år publicerade Lewis M. Terman, professor i psykologi vid Stanford University, Stanford-Binots IQ-test. Han hyllades för att ha "infört rasfrågan i IQ-debatten" eftersom han hävdade att mental bristfällighet är mycket vanlig inom spansk-indianska och mexikanska familjer samt bland negrer.

Mistaken regard for what are believed to be divine laws and a sentimental belief in the sanctity of human life tend to prevent both the elimination of defective infants and the sterilization of such adults as are themselves of no value to a community. The laws of nature require the obliteration of the unfit and human life is valuable only when of use to the community or race.

*Lewis M. Terman, Professor of psychology at Stanford University published the Stanford Binot IQ test in the United States. Chorover credited Terman with 'injecting race into the IQ debate.' Terman claimed that mental deficiency is very common in Spanish-Indian and Mexican families...and also among Negros. He also warned that "if we would preserve our state for a class of people worthy to possess it, we must prevent, as far as possible, the propagation of mental degenerates."*¹

RASBIOLOGISKA INSTITUT

Genom att man hade upptäckt ärftlighetslagarna insåg man att en individ påverkade sina efterkommande i många led, och att man faktiskt också kunde förutsäga vilka egenskaper som skulle komma att ärvas vidare. Den här nya kunskapen gjorde, tillsammans med bland annat bekymren för de lägre stående gruppernas större förmåga att föröka sig och oron för att rasen skulle degenereras, att man inrättade myndigheter eller institut som skulle utveckla och tillämpa kunskapen om eugenik.

I Sverige inrättade år 1921 riksdagen med bred politisk uppslutning *Statens institut för rasbiologi* i Uppsala. Sverige var jämförelsevis sent ute, redan 1904 hade man inrättat den första professuren i eugenik vid University College i London. 1907 etablerades Galton Laboratory of National Eugenics i England, 1908 bildades the Eugenics Education Society i samma land. 1910 startade the Eugenic Record Office i USA. De två senare organisationerna använde forskningsresultat från the Galton Laboratory of National Eugenics för att föreslå praktiska tillämpningar av vetenskapen, och de såg som sin uppgift att bedriva en intensiv upplysningspropaganda till allmänheten.²

Dr. Alfred Ploetz publicerade år 1895 sin bok *Grundlinien der Rassenhygiene* (ung. Riktlinjer för rashygien). Ploetz grundade år 1905 det tyska Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik). Samfundet hade 350 medlemmar, mest professorer, under åren fram till första världskriget. Orden rashygien och eugenik sågs som utbytbara i Tyskland. Rashygien var nära förbunden med Gobineaus antropologi som sysslade med att mäta kranier, hårfärger, ögonfärger och annat för att bestämma olika rasmässiga kriterier. En med-

¹ <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

² Bernhard Schreiber, The Men Behind Hitler. <http://www.toolan.com/hitler/>

grundare av Ploetz rashygieniska institut var den senare världsberömde psykiatrikern och rashygienisten Professor Dr. Ernst Rüdin.¹

Ploetz föreslog att man medvetet skulle välja ut de mest intelligenta och välutvecklade människorna för att få en bättre och mer rättvis värld. Han föreslog att en panel av läkare skulle bestämma om ett nyfött barn skulle få leva eller inte. Var barnet skadat på något sätt skulle det dödas med en liten dos morfin, och föräldrarna skulle kunna skaffa ett friskt barn i stället. En av Ploetz studenter, Fritz Lenz (1887-1976), skrev böcker som förmedlade Ploetz teorier. Adolf Hitler använde dessa teorier i boken *Mein Kampf* efter att ha läst *Menschliche Erblchkeitslehre and Rassenhygiene* av Lenz och två andra.

Inom eugeniken ville man alltså påverka sociala förhållanden genom biologiska åtgärder, och man ansåg att dessa åtgärder kunde indelas i två huvudgrupper. En huvudtyp handlade om att förhindra att människor med svåra ärftliga sjukdomar skulle föröka sig med målet att förhindra spridning av anlag som man ansåg som icke önskvärda. Den andra handlade om att öka antalet önskvärda individer genom att aktivt försöka få fram stora barnkullar inom den önskvärda delen av befolkningen. I Sverige handlade åtgärderna inom den första gruppen till exempel om tvångssteriliseringar av utvecklingsstörda eller mentalsjuka människor, medan det andra målet uppnåddes genom totalförbud för aborter och kraftfulla restriktioner för försäljning av preventivmedel.

Man såg alltså människor som en naturtillgång som andra som ägdes av staten. Målet att öka landets befolkning gjorde att man bortsåg från att till exempel förbundet mot abort och preventivmedel skapade fattigdom i de alltför stora familjerna, hög dödlighet bland mödrar som var utslitna av alltför många havandeskap och andra allvarliga följder. Inte heller ansåg man att det oerhörda brott mot den personliga integriteten som tvångssteriliseringar och tvångskastreringar utgjorde var ett argument som kunde överordnas kravet på att rena rasen och befolkningsmaterialet.

Carnegie-institutet i Washington, som hade skapats av stål magnaten Andrew Carnegie, etablerade 1904 en biologisk experimentstation i Cold Spring Harbor. Eugenikern Charles Benedict Davenport var dess första chef. Den rörelse som förde fram eugeniken finansierades i hög grad genom medel från näringslivet.

EXEMPEL PÅ RASBASERAD LAGSTIFTNING

Åsikten att människor hade olika värde beroende på vilken ras de tillhörde, och att raserna måste hållas åtskilda, utgjorde grunden för lagstiftning i olika länder långt före nazismens uppkomst. I USA stiftades och tillämpades de delstatliga och lokala s.k. Jim Crow-lagarna från slutet av 1800-talet. "Jim Crow" var en allmän nedsättande benämning på en svart person. Dessa lagar fanns främst, men inte enbart, i sydstaterna, och de förbjöd färgade att vistas tillsammans med vita på allmänna transportmedel, i kyr-

¹ Bernhard Schreiber, *The Men Behind Hitler*.

kor, teatrar, skolor etc. Jim Crow-lagarna sanktionerades i USA 1883 när högsta domstolen förklarade 1875 års medborgarrättslag författningsstridig, och 1896 när Högsta domstolen stadfäste principen "åtskild men lika" (NE).

Nurses *No person or corporation shall require any white female nurse to nurse in wards or rooms in hospitals, either public or private, in which negro men are placed. Alabama*

Buses *All passenger stations in this state operated by any motor transportation company shall have separate waiting rooms or space and separate ticket windows for the white and colored races. Alabama*

Railroads *The conductor of each passenger train is authorized and required to assign each passenger to the car or the division of the car, when it is divided by a partition, designated for the race to which such passenger belongs. Alabama*

Restaurants *It shall be unlawful to conduct a restaurant or other place for the serving of food in the city, at which white and colored people are served in the same room, unless such white and colored persons are effectually separated by a solid partition extending from the floor upward to a distance of seven feet or higher, and unless a separate entrance from the street is provided for each compartment. Alabama*

Pool and Billiard Rooms *It shall be unlawful for a negro and white person to play together or in company with each other at any game of pool or billiards. Alabama*

Toilet Facilities, Male *Every employer of white or negro males shall provide for such white or negro males reasonably accessible and separate toilet facilities. Alabama*

Intermarriage *The marriage of a person of Caucasian blood with a Negro, Mongolian, Malay, or Hindu shall be null and void. Arizona*

Intermarriage *All marriages between a white person and a negro, or between a white person and a person of negro descent to the fourth generation inclusive, are hereby forever prohibited. Florida*

Cohabitation *Any negro man and white woman, or any white man and negro woman, who are not married to each other, who shall habitually live in and occupy in the nighttime the same room shall each be punished by imprisonment not exceeding twelve (12) months, or by fine not exceeding five hundred (\$500.00) dollars. Florida*

Education *The schools for white children and the schools for negro children shall be conducted separately. Florida ¹*

Jim Crow-lagarna bestod ända till Högsta domstolen förbjöd rasåtskillnad i skolväsendet 1954. Detta startade en process som, inte minst genom de svartas egna aktioner, undanröjde denna rasistiska lagstiftning, främst genom olika medborgarrättslagar 1964-68 (NE).

---

¹ http://www.nps.gov/malu/documents/jim_crow_laws.htm

1914 hölls den första kongressen om rasförbättring, The First National Congress on Race Betterment, i Battle Creek Michigan. Ett segregations- och steriliseringsprogram föreslogs som skulle reducera antalet "defekta" och "antisociala" människor i befolkningen från 10 procent (den dåvarande uppskattade siffran) till 5.77 procent fram till 1955. Detta skulle ske genom att man steriliserade 3.76 miljoner amerikaner.

År 1922 publicerade H H Laughlin, expert på eugenik i representanthusets kommitté om immigration och naturalisering, en lag som skulle tjäna som modell för lagar om eugenisk sterilisering (the Model Eugenical Sterilization Law). Denna modell utgjorde en bas för enskilda staters steriliseringslagar, och den användes som underlag för att skapa Tredje Rikets egen steriliseringslag år 1933. Bland de kategorier som Laughlin listade som mål för obligatorisk sterilisering fanns de socialt underprivilegierade klasserna, sinnessjuka, kriminella, epileptiker, sjuka med tuberkulos, syfilis och lepra, människor med svåra synnedsättningar, handikappade samt "beroende" som föräldralösa, hemlösa, luffare osv.

1922. H H Laughlin, the Expert Eugenics Agent of the United States House of Representatives Committee on immigration and Naturalization published the Model Eugenical Sterilization Law. This model formed a basis for any state sterilisation laws and for Nazi Germany's 1933 law. Laughlin listed the categories of people who were to be subjected to mandatory Sterilization:

The socially inadequate classes, regardless of etiology or prognosis... are the following: Feeble-minded; insane (including the psychopathic); Criminalistic (including the delinquent and wayward); Epileptic; Inebriate (including drug-habitués); Diseased (including the tuberculous, the syphilitic, the leprous, and others with chronic, infectious, and legally segregable diseases); Blind (including those with seriously impaired vision); Deformed (including the crippled). and Dependent (including orphans, naer-do-wells, the homeless, tramps and paupers.)¹

Om rashygien från Nordisk Familjebok, Uggleupplagan 1915²

Rashygien (Eugenik, Rasförädling, Raskultur) är en gren af den moderna hygien. Den står i nära samband med rasbiologi, som har till mål att vetenskapligt utforska och belysa alla de faktorer, som på ett eller annat sätt förmå förändra den ursprungliga art-, resp. rasbeskaffenheten hos en mer eller mindre stor grupp människor, hvilka stå i ett icke alltför aflägsset blodsbandsförhållande till hvarandra (sålunda en släkt, en folkstam, en ras o. s. v.).

Rasbiologi fattas ofta i ännu vidsträcktare bemärkelse, i det äfven växter och djur anses höra till dess studieobjekt. Till frågor af nyssnämnda art kan räknas allt, som rör ärftligheten, vidare en hel mängd samhälls- och miljöförhållanden. Rashygien åter har till uppgift att samla sådana rön, som peka på en utveckling i gynnsam riktning för kommande släktled. Den söker klargöra orsakerna till den ärftliga urartningen och vill söka ordna de sociala förhållandena så, att efterkommande släkten stå så väl rustade som möjligt i konkurrenskampen.

Som en grundsanning inom rashygien måste man därför betrakta idén, att de "välborna", d. v. s. de i fysiskt, intellektuellt och moraliskt hänseende bäst utrustade individerna, böra i största möjliga mån fortplanta släktet och att dessutom alla ogynnsamma moment i fråga om

¹ <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

² <http://runeberg.org/nfcb/0541.html>

uppföstran, miljö- och samhällsförhållanden inskränkas till det minsta möjliga. Ärfthighetsforskningens raska uppblomstring i nutiden jämte ett allt större intresse för sociala frågor hos breda lager af kulturländernas befolkning har tvifvelsutan banat väg för rashygienen. Det börjar mer och mer framstå som en ofrånkomlig sanning, att ett folkmaterial af god rasbeskaffenhet är en stor rikedom, väl värd att taga vara på och söka förkofra.

England kan betraktas som det land, där dylika forskningar och sträfvanden först gjort sig gällande. Impulsen därtill ha två af landets vetenskapliga stormän gett genom sina banbrytande arbeten, nämligen Charles Darwin och Francis Galton. Redan 1873 uttalade Galton den åsikten, att det är möjligt att förbättra människoraser, utan att man behöfver komma i strid med nyare tiders moraliska uppfattningar. Han utvecklade redan då ett helt program för, hur dessa sträfvanden borde bedrivas. Det har visat sig, att dessa hans planer, som till en början nästan öfverallt uppfattades som utopier, till stor del redan förverkligats i hans hemland.

1883 nyttjade Galton ordet eugenik (läran om välborehet i biologisk mening), hvilket nu vunnit burskap inom så godt som hela den engelsktalande världen och äfven annorstädes. Galton var ända till sin död outtröttligt verksam på detta område och offrade större delen af sin förmögenhet härför. Af honom upprättades i London ett eugeniskt institut, det s. k. Galtonlaboratoriet, hvars föreståndare nu är professor Karl Pearson. Vidare testamenterade han medel till en professur, den första i sitt slag, likaledes i London.

Galton, som blifvit kallad eugenikens fader, var så besjälad af dessa idéer, att han förutspådde, att den tid skulle komma, då de skulle intränga i folkmedvetandet och behärska massorna nästan som en religion.

I Nord-Amerika har rashygienen likaledes vunnit en mycket hastig utbredning och t. o. m. börjat göra sig gällande flera staters lagstiftning. Sedan några år existerar äfven där, i New York, ett vetenskapligt forskningsinstitut, som förestås af Charles Davenport, en ansedd forskare.

I Tyskland har under de två sista årtiondena ej så litet gjorts för att utbreda kunskaper på området. Några ekonomiskt väl situerade läkare jämte en talrik mängd väl skolade naturforskare egna nu tid och krafter häråt. Bland de ledande männen må nämnas doktor Alfr. Ploetz, doktor A. Schallmayer och hygienikern professor Max von Gruber, alla dessa verksamma i München. Det är doktor Ploetz, som gett oss namnet rashygien (ty. rassenhigiene). Denne har tillsammans med några andra forskare 1904 startat en tidskrift, som uteslutande sysselsätter sig med rasbiologiska och rashygieniska frågor. På doktor Ploetz' initiativ ha vidare bildats ett tyskt och ett internationellt rashygieniskt sällskap.

I Sverige bildades 1910 i Stockholm ett svenskt sällskap för rashygien, hvilket uppställt följande programpunkter som ledmotiv för sin verksamhet:

- 1) att insamla och bearbeta material af betydelse för studiet af de mänskliga ärfthighets- och variationsförhållandena samt af sådana samhällsförhållanden, som utöfva inflytande på den växande individen;
- 2) att bland sällskapets medlemmar och bland allmänheten sprida kunskap om rashygienens metoder och resultat, till ledning för såväl offentliga åtgärder som för de enskilda individernas handlande;
- 3) att stödja vetenskapligt grundade sträfvanden för uppväxande och kommande generationers kroppsliga och andliga hälsa.

Under de allra sista åren har intresset för rashygien vaknat äfven i de öfriga skandinaviska länderna, liksom i Holland, i Frankrike och nu senast i Italien och Ungern. Den första internationella kongressen för rashygien hölls 1911 i London.

EUTANASI

Eutanasi betyder ungefär en lugn och smärtfri död. Termen används om den hjälp man t.ex. ger svårt sjuka för att lindra själva döendet (*passiv eutanasi*), och även om åtgärder som direkt påskyndar döendet och förkortar livet (*aktiv eutanasi*). Termen är känd sedan ca 1860.

1895 introducerade dr. Alfred Ploetz socialdarwinismen i Tyskland. I sin bok *Fundamental Outline of Racial Hygiene* pläderar han för eliminering av sådana processer som motverkar det biologiska urvalet, alltså sådana processer som eliminerar de starka och favoriserar de svaga. Bland sådana processer som motverkar det naturliga urvalet nämnde han krig och beskydd av de svaga och de sjuka.

Juristen Karl Binding och psykiatrikern Alfred Hoche skrev *The Release of the Destruction of Life Devoid of Value. (Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens)* år 1922. Där argumenterade de för eutanasi eftersom de handikappade var en börda för sig själva och för samhället. De pengar som staten använde för att hålla dessa onödiga människor vid liv kunde användas till bättre och mer produktiva saker. De föreslog att sådana som var fysiskt eller mentalt handikappade skulle elimineras på ett smärtfritt sätt, och att religiösa och juridiska hinder för ett sådant handlande skulle undanröjas. Utplåningen av värdelösa liv skulle komma att bli en nödvändighet för samhällets överlevnad.¹

Binding och Hoche var inte ensamma om sina åsikter. Vid en medicinsk konferens i Karlsruhe 1921 lades ett förslag om legitimering av eutanasi fram, men avvisades. Vid en psykiatrisk kongress i Dresden 1922 togs samma motion och rapport upp som hade presenterats i Karlsruhe, men de avvisades igen. Vid ungefär samma tid lade en grupp som kallades "the Monist league" fram ett liknande förslag till riksdagen, men också det avvisades.

Monismen (Monismus) hade grundats av den ryktbare evolutionsbiologen Ernst Haeckel (1834-1919). Monismen strävade efter att hitta den gemensamma grunden i allt, utan den dualism mellan ande och materia som de etablerade religionerna stod för. Haeckel innehade en professur i zoologi i Jena 1864-1909. Bland hans viktigare teorier fanns den som sade att det mänskliga fostret genomgick alla evolutionens faser i sin utveckling, han var också den som skapade bilden av evolutionen som ett träd med människan i toppen. Haeckel var världsberömd för sina arbeten, 1895 döptes till exempel en av topparna i Sierra Nevada i Kalifornien efter honom. Bland de andra evolutionsbiologer som hedrades med att få ett eget berg fanns också Darwin och Mendel.

Under åren fram till första världskriget var Haeckels böcker en självklarhet i varje hem som ville vara kultiverat och vetenskapligt uppdaterat. Hans vetenskap utgjorde tidens spetskompetens och hans åsikter om frågeställning-

---

¹ Schreiber, *The Men Behind Hitler*

ar av andlig, estetisk, filosofisk och politiska art var oomtvistade. Haeckels biologiska illustrationer bröt ner gränsen mellan det vetenskapliga och estetiska, och de har påverkat många senare konstnärer. Hans illustrationer av det mänskliga embryots utveckling som stegvis bygger på andra mindre "utvecklade" djurarter, ingår fortfarande i undervisningsmaterial i Sverige och övriga världen trots att han redan 1909 erkände att han hade tillrättalagt en del av sina resultat.

Redan 1868 publicerade Haeckel 30 teckningar i en vetenskaplig tysk tidskrift av en protoplasmisk "organism" med namnet Monera - som sades vara en länk mellan död materia och liv. Haeckels vetenskapliga upptäckter gav alltså i början av 1890-talet upphov till en slags ny filosofi, monismen, vars representanter motionerade om införande av eutanasi i den tyska riksdagen i början av 1920-talet.

I USA publicerade den fransk-amerikanske nobelprisvinnaren Dr. Alexis Carrel år 1935 en bok som han kallade *Man the Unknown*. I det sista kapitlet diskuterade Carrel eutanasi som ett sätt att lösa samhällsproblem. Han hänvisade till Tysklands framgångsrika arbete med att förhindra att underlägsna människotyper som mentalsjuka och kriminella förökade sig. Carrel föreslog att man skall utplåna mentalsjuka och kriminella med hjälp av små eutanasiinstitutioner som skulle vara utrustade med passande gaser. Inom tre år blev hans bok översatt till nio olika språk, den kom på svenska 1944.

There remains the unsolved problem of the immense number of defectives and criminals. They are an enormous burden for the part of the population that has remained normal. As already pointed out, gigantic sums are now required to maintain prisons and insane asylums and protect the public against gangsters and lunatics. Why do we preserve these useless and harmful beings? The abnormal prevent the development of the normal. This fact must be squarely faced. Why should society not dispose of the criminals and the insane in a more economical manner? We cannot go on trying to separate the responsible from the irresponsible, punish the guilty, spare those who although having committed a crime, are thought to be morally innocent. We are not capable of judging men. However the community must be protected against troublesome and dangerous elements. How can this be done? Certainly not by building larger and more comfortable prisons, just as real health will not be promoted by larger and more scientific hospitals. In Germany the Government has taken energetic measures against the multiplication of inferior types, the insane and criminals. The ideal solution would be to eliminate all such individuals as soon as they proved dangerous. Criminality and insanity can be prevented only by a better knowledge of man, by eugenics, by changes in education and in social conditions. Meanwhile criminals have to be dealt with effectively. Perhaps prisons should be abolished. They could be replaced by smaller and less expensive institutions. The conditioning of petty criminals with the whip or some more scientific procedure, followed by a short stay in hospital would probably suffice to insure order. Those who have murdered, robbed while armed with automatic pistol or machine gun, kidnapped children, despoiled the poor of their savings, misled the public in important matters, should be humanely and economically disposed of in small eutanasic institutions supplied with proper gases. A similar treatment could be advantageously applied to the insane, guilty of criminal acts. Modern society should not hesitate to organise itself with reference to the normal individual. Philosophical systems and sentimental prejudices must give way before such a

*necessity. The development of human personality is the ultimate purpose of civilisation.*¹

Carrel kände alltså till det tyska programmet för eugenik och eutanasi. Hans bok översattes till minst nio språk. Det här skedde 1935 och framåt. Jag kontrollerade vad NE hade att säga om Carrel och där nämns mycket riktigt hans bok, men det nämns inget om att den skulle ha förespråkat eutanasi. Det sägs bara att boken sammanfattar den dåtida vetenskapliga uppfattningen om människan ur fysiologisk och psykologisk synvinkel.

Jag började tro att citatet från Carrel ovan, om att man skulle avliva undermåliga individer med gas, var någon slags falsk information. Men på Nobelprisets officiella webbplats (www.nobelprize.org), berättas att Carrel flyttade tillbaka till Frankrike i samband med andra världskrigets utbrott, och att han blev ledare för the Carrel Foundation for the Study of Human Problems som sattes upp av Vichyregeringen. Han verkar också, bland annat tillsammans med Charles Lindberg, ha utfört viktig forskning som handlade om transplantationer och avancerad kirurgi. Nobelprisstiftelsen nämner också Carrels "well-known book entitled *Man, the Unknown*", men inte här nämns heller att Carrel skulle ha varit förespråkare för eutanasi.

*Carrel's researches were mainly concerned with experimental surgery and the transplantation of tissues and whole organs. As early as 1902 he published, in the Lyons Medical, a technique for the end-to-end anastomosis of blood vessels and in 1910 he demonstrated that blood-vessels could be kept for long periods in cold storage before they were used as transplants in surgery. Earlier, in 1908, he had devised methods for the transplantation of whole organs and later, in 1935, in collaboration with Charles Lindbergh, the airman who was the first to flow across the Atlantic, he devised a machine for supplying a sterile respiratory system to organs removed from the body, Lindbergh having solved the mechanical problems involved. He discussed this aspect of his work and its implications in his book *The Culture of Organs*. Carrel also published the well-known book entitled *Man, the Unknown* and, in collaboration with Georges Debelly, a book on *Treatment of Infected Wounds*.*

In collaboration with the French surgeon Theodor Tuffier, who was a pioneer of thoracic surgery, Carrel performed on the heart a successful series of valvotomies, and in collaboration with Burrows he grew sarcoma cells in tissue cultures by the technique of Harrison.

Carrel was honoured by memberships of learned societies in the U.S.A., Spain, Russia, Sweden, The Netherlands, Belgium, France, Vatican City, Germany, Italy and Greece, and by honorary doctorates of the Universities of Belfast, Princeton, California and New York, and Brown and Columbia Universities. He was a Commander in the Legion d'Honneur of France and in the Leopold Order of Belgium, a Grand-Commander in the Swedish Order of the Polar Star, and the recipient of other decorations in orders from Spain, Serbia, Great Britain and the Holy See.

In 1939, when the Second World War broke out, Carrel went to France as a member of a special mission for the French Ministry of Health, a post which he held for a year. He then became Director of the Carrel Foundation for the Study

---

¹ Schreiber, *The Men Behind Hitler*

*of Human Problems which was set up by the Vichy Government. While holding this appointment he died in Paris on November 5, 1944.*¹

Å andra sidan talar det faktum att han återvände vid krigsutbrottet för att arbeta för Vichyregimen, tyskarnas franska quislingregim, för att han var utpräglad tyskvänlig. Hans kunskaper var ju också i högsta grad viktiga inför ett omfattande krig, här skulle ju både transplantationer och avancerad kirurgi komma att behövas i en aldrig tidigare skadad omfattning.

På en webbplats som är tillägnad Charles Lindbergh beskrivs bland annat Carrels bok *Man, the Unknown* på följande sätt.² "Carrels naturligt religiösa, ja till och med mystiska läggning, fick honom att spekulera över de stora frågor som är förbundna med mänsklighetens öde. I en vitt spridd bok *Man, the Unknown* (1935) uttryckte Carrel en förhoppning att vetenskaplig upplysning under ledning av en intellektuell elit skulle skänka mänskligheten förmanen av frihet från sjukdomar, långt liv och andligt framåtskridande. Eugenik, skrev Carrel i *Man, the Unknown* är oundgängligt i arbetet med att bevara de starka. En stor ras måste sprida (föröka) sina bästa element."

*Carrel's naturally religious, even mystical temperament led him to speculate on the great problems of human destiny. In a widely read book, Man the Unknown (1935), he expressed the hope that scientific enlightenment might confer upon mankind the boons of freedom from disease, long life, and spiritual advancement, under the leadership of an intellectual elite. "Eugenics," Carrel wrote in Man, the Unknown, "is indispensable for the perpetuation of the strong. A great race must propagate its best elements."*³

Tydligt tvingades Carrel att gå i pension från sin amerikanska tjänst på grund av sin beundran för Mussolini, en åsikt som inte var lika populär efter det att Mussolini hade invaderat Etiopien. Under sommaren 1938 diskuterade Carrel och Charles Lindbergh djupgående om ämnet "rasförbättring" enligt denna webbplats som fortsätter: "Tyvärr pågick liknande diskussioner i Tredje riket vid samma tid, en slump som inte skulle komma att glömmas av framtida kritiker av Carrel och Lindbergh."

Sedan kommer ett citat av Carrel som man tydligen menar skall bevisa att hans tro på "vithet" bara hade att göra med frågan om ljus. "Vi får inte glömma att de mest civiliserade raserna, som till exempel skandinaverna, är vita och har levt i många generationer i ett land där atmosfären uppvisar dåliga ljusförhållanden under större delen av året. I Frankrike är (på motsvarande sätt) befolkningen i norra delen av landet långt överlägsen den som lever vid Medelhavets stränder."

"We must not forget, that the most highly civilized races – the Scandinavians, for example – are white, and have lived for many generations in a country where the atmospheric luminosity is weak during a great part of the year. In

¹ <http://nobelprize.org/medicine/laureates/1912/carrel-bio.html>

² Denna webbplats drivs enligt egen uppgift av några privatpersoner utan anknytning till familjen Lindbergh eller någon annan grupp.

³ <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

*France, the population of the north are far superior to those of the Mediterranean shores.*¹

Därefter berättas det också här att Carrel etablerade sitt institut för forskning om mänsklighetens problem 1941. Hans mening var att tjäna sitt fosterland Frankrike (som han tydligen hade lämnat redan 1904) genom ett storartat program som skulle skydda och förbättra populationen genom vetenskaplig näringslära, hygien och eugenik. Målet var att skapa villkor som "är outhärliga för elitens liv". Han avsåg också att studera möjligheterna att höja mänsklig intelligens över dess nuvarande nivå så väl som att (utveckla? kopiera?) de stora ledarnas genetik.

*When Carrel retired from the Rockefeller Institute in 1938 he was planning an institute devoted to "the study of man, but with the outbreak of war, he returned again to France, where in 1941 he established the Foundation pour l'étude des problèmes humains. His hope was to serve his native country by a grandiose program to safeguard and improve the population by scientific nutrition, public hygiene, and eugenics, creating the conditions that are "indispensable to the life of an elite." He also intended to study the possibility of raising human intelligence above its present level, as well as the genetics of great leaders.*²

Den sextiosjuårige Carrel fick Vichyregimens ledare Pétain att lova att understödja det nya institutet. Men han drabbades också av anklagelser om att samarbeta med tyskarna. En dag när han gick till den tyska ambassaden för att begära hjälp med att skaffa mat åt svältande franska barn, råkade han komma vid en tidpunkt när en fest var i full gång. Trots att paret Carrel drog sig tillbaka så fort som möjligt, spred sig ryktet att han och hans fru hade låtit sig underhållas av tyskarna. På grund av denna anklagelse blev Carrel så nedslagen att hans hälsa svek honom.

*When the sixty-seven year old Carrel approached Pétain with his vision of an "Institute of Man," Pétain offered to subsidize it. Carrel accepted and went to work, despite the obstructions placed in his way by the medical profession. His acceptance of support from Vichy and his negotiations with the German command on behalf of his institute led to exaggerated charges of collaborationism. Carrel was observed one day at the German Embassy. He had arrived, in fact, to request help in feeding starving French children; but he happened to appear when a party was in full swing. Although the Carrels retreated as quickly as possible, rumours spread that the Germans had entertained them. Accused of being a collaborator, the septuagenarian's health deteriorated.*³

Carrel dog av en hjärtinfarkt i november 1944, strax efter befrielsen. Vid den tidpunkten var han och hans fru satta under bevakning i Paris som överlöpere. På den här webbplatsen hävdas det också att Carrel aldrig var förespråkare för folkmord eller anti-semitism.

Carrel liked to display his boldness in everything he said, sometimes just for their shock value. According to one of his colleagues at the Rockefeller Institute, Carrel once kidded that "if he had to live his life over, he would have become a

¹ <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

² <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

³ <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

*dictator in South America. In truth, Alexis Carrel was an elitist who believed in a disciplined society; but he was appalled by both genocide and anti-Semitism. He was simply alarmed by what he considered the rapid decay of the democracies of the world, which he attributed to a diminution of faith. "He had no love for Nazism, Fascism, or Communism," wrote a friend of Carrel," but he knew that their ideologies gave those nations an ever-flowing source of energy. By contrast, the democracies seemed to have discarded faith, and there lay the cause of their weakness and inefficiency."*¹

En stiftelse skapades senare med hjälp av Charles Lindbergh i Carrels namn vid Georgetown University. Dess syfte är att "främja studiet och spridningen av de idéer som Alexis Carrel utvecklade under sin livstid, att bevara manuskript och andra minnen som Carrel hade lämnat efter sig, att ge sponsoring till forskningsprojekt inom Carrels intresseområden samt att befrämja och sprida kunskap om vetenskap, religion och humanitet".

*A Carrel Foundation was later established at Georgetown University with the help of Charles Lindbergh. Its objective was "to promote the study and dissemination of the ideas expounded during his lifetime by the late Alexis Carrel; to preserve manuscripts, records, apparatus, and other memorabilia left by or which relate to the late Alexis Carrel; to sponsor research projects which shall deal with subjects in which the late Alexis Carrel was interested; and the advancement and diffusion of knowledge concerning science, religion, and humanity."*²

Georgetown University är den äldsta katolska institutionen för högre studier i USA. Det drivs av jesuiterna.

---

¹ <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

² <http://www.charleslindbergh.com/heart/index3.asp>

GRUNDEN TILL NAZISMENS IDEOLOGI

Nazismen är till stora delar omöjlig att förstå för dagens människor. För att återknyta till de vackra flickorna Mitford, kan man på samma sätt som Cecilia Hagen välja att se nazismen som ett sätt att chockera eller som något som en person som inte är vid sina sinnens fulla bruk kan ta sig till med.

Antisemitism, hur kan sådan alls uppstå? Hur kan en person som Unity Mitford plötsligt bli antisemit? Redan vid femton års ålder övertygad om att hon själv tillhör en överlägsen ras och judarna en i allo underlägsen sådan? Hon som aldrig i sitt liv hade stött på en enda jude? Därför att rasismen låg latent bland aristokraterna på den engelska landsbygden. Därför att hon älskade att chockera. Därför att hon inte var alldeles vid sina sinnen fulla bruk. "Vi Mitfords är renrasiga arier" kunde hon undslippa sig. Samtidigt som hon dömde ut de flesta andra människor som orena.¹

När jag nu åter bläddrar i Hagens bok ser jag att hon faktiskt hade svaret på sin fråga, men att jag inte förstod detta när jag läste boken första gången. Hon skriver nämligen också om kopplingen mellan lord Redesdale och Chamberlain.

Muv och Farve (flickorna Mitfords föräldrar, min anm.) ansåg, enligt Decca (en av systrarna, min anm.), att judarna själva hade ställt till det för sig. Uppenbarligen genom att alls finnas till. Men var fick de dessa slentrianmässiga idéer ifrån, vad grundade de dem på? Inget särskilt. Det bara var så. Och detta var nedärvd inställning. (...)

Farfar Bertie, han som byggde Batsford Park och som hade varit över i Japan och överlämnat strumpebandsorden till Mikadon (benämning på den japanska kejsaren, min anm.), han var mycket intresserad av en viss Houston Stewart Chamberlains skrifter. Chamberlain var en engelsman som gjort Tyskland till sitt hemland, som dyrkade Wagner, som ofta bodde i hans Haus Wahnfried i Bayreuth där Unity och Diana så småningom skulle komma att gå som barn i huset.

Han gifte sig med Wagners dotter Eva och så skrev han 1899, på tyska, en bok som på engelska heter "The Foundation of the Nineteenth Century". Farfar Bertie, alltså stor vän av Wagner, hade författat förordet till den engelska upplagan.²

Här finns ju faktiskt orsaken till familjen Mitfords antisemitism klart uttryckt, varför kunde jag då inte förstå sammanhanget när jag läste boken? Ja, Hagen förminskar förstas Chamberlain och hans bok och gör inget för att förtydliga sambandet mellan familjen Mitford, Chamberlain, och nazismen.

Boken lär vara fullproppad med pretentiösa floskler och har som huvudtes att ett rasrent Tyskland borde styra världen. Chamberlain var förstas en av Hitlers stora förebilder och de träffades i Bayreuth 1923. När Hitler sen mötte Diana och Unity och insåg att de var barnbarn till tyskvännen Bertie som hade varit såväl vän till Wagner som en tillskyndare av Chamberlains fnoskiga tankar, då blev han alldeles till sig av glädje.³

---

¹ Hagen, De osannolika systrarna Mitford, s 99.

² Hagen, De osannolika systrarna Mitford, s 99-100.

³ Hagen, De osannolika systrarna Mitford, s 100.

Huvudproblemet är förstås att Cecilia Hagen inte insåg att Chamberlain inte bara hade förmedlat "fnoskiga tankar" och att "Bertie" inte bara var en charmerande man med ett stort kontaktnät. Genom att beskriva anknytningen mellan Chamberlain, den man som Hitler hade utsett till nazisternas profet, och den charmigt excentriske ädlingen "Bertie" på ett sätt som närmast påminner om något av PG Woodhouse, försvinner alla möjligheter att förstå den nära förbindelsen mellan familjen Mitford och nazismen. Hagens underdåniga beundran för de vackra flickorna Mitford framgår i hennes bok när hon till exempel berättar om hur hon får audiens (hennes eget uttryck) hos Diana Mitford, och hur en "liten människa av asiatiskt ursprung" öppnar och hur den "oerhört välkomnande och vänliga" Diana tar emot. Diana arbetar fortfarande för att föra ut sin mans, den engelske fascistledaren Oswald Mosleys, åsikter och rentvå hans minne. Cecilia Hagen förstår faktiskt att hon som journalist har tagits emot enbart för att hon skall förmedla Dianas egen version av familjens öden, men det har hon tydligen inget emot.

Jag menar inte att man på något sätt skall förfölja människor för deras åsikter, men Diana Mitford var faktiskt helt öppen med att hon inte på något sätt hade omprövat sin inställning till Hitler, nazismen och fascismen. Hagen nämner inget om det lidande som lord Redesdales (Berties) beundrade vän Chamberlains idéer skapade för miljoner och åter miljoner människor i hela världen. I hennes värld finns det ingen möjlighet att de aristokratiska engelska ädlingarna skulle ha kunnat hysa någon som helst sympati för nazismen. Därför väljer hon att bortse från det som faktiskt är ganska uppenbart när det gäller orsaken till familjen Mitfords fascistiska och nazistiska åsikter.

Men om man gör sig det lilla besväret att undersöka rötterna till de rasteorier som fick nazisterna att genomföra det största brott mot mänskligheten som någons har gjorts, hittar man många engelska filosofer och vetenskapsmän. Nazisternas valde i Tyskland framställs i allmänhet som en helt isolerad och helt obegriplig parentes i Europas historia. Genom att man döljer sambandet mellan den vetenskap som faktiskt var helt accepterad och etablerad i hela Europa i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, och nazismens världsbild, gör man det också omöjligt att förstå hur nazisterna kunde komma till makten och hur de kunde behålla den så länge som de gjorde.

Vet man däremot att nazismens teorier om olika raser byggde på etablerade vetenskapliga rön av världens mest uppburna forskare vid den tiden, kan man kanske förstå att deras världsbild inte bara delades av tyskarna, utan av många, många människor i Europa, USA och andra delar av världen. Låt oss göra en liten repetition.

Thomas Robert Malthus (1766-1834)	Brittisk nationalekonom, präst, professor i historia. Skapade en teori om att befolkningstillväxten skedde genom en geometrisk serie, medan produktionen av livsmedel bara ökade enligt en aritmetisk serie. Resultatet skulle bli svält om man inte påverkade befolkningstillväxten med olika medel som t. ex. högre ålder vid giftermål eller sexuell avhållsamhet. Repressiva faktorer som t. ex. svält, krig och farsoter var också faktorer som Malthus identifierade som påverkade befolkningstillväxten.
Jean-Baptise Lamarck (1744-1829)	Fransk biolog. L. präglade termen <i>biologi</i> och skilde därigenom ut mineralriket från de båda levande rikena med djur och växter. I <i>Philosophie zoologique</i> ('Zologisk filosofi', 1-2, 1809) lade han grunden till den första evolutionsläran. I den boken är huvudtemat den numera accepterade idén att ändringar i vanor och miljö kan balanseras och kompletteras med ärftliga förändringar så att en evolution äger rum. L. kunde dock inte förklara hur detta gick till. (NE)
Joseph Arthur de Gobineau (1816-1882)	Fransk, filosof och diplomat. I <i>Essai sur l'inégalité des races humaines</i> (1-4, 1853-55), rangordnas de olika raserna med den vita rasen som den överlägsna. Högst värderade G. den nordiska typen, därför att den ansågs ha det renaste blodet. Enligt G. skulle rasblandning leda till mänsklighetens undergång. Gobineau grundade vetenskapen antropologi som först sysslade med att mäta kranier, hårfärger, ögonfärger och annat för att bestämma olika rasmässiga kriterier. (NE)
Charles Darwin (1809-1882)	Brittisk naturforskare. Beskrev den biologiska evolutionen i <i>On the Origin of Species by Means of Natural Selection</i> 1859. 1) en enorm överproduktion sker i naturen, där en obeskrivlig trängsel råder – allra mest påfallande i fråga om könsceller, även hos djur med låg reproduktionsförmåga, 2) <i>variationen</i> : i varje kull, i varje generation varierar avkomman något inbördes – en är alltid störst, en är alltid minst, osv.; detta leder till 3) <i>det naturliga urvalet</i> (som inte är naturligare än något annat utan står i motsats till kulturmiljön); därav följer 4) <i>kampen för tillvaron</i> , ett allas krig mot alla, där den mest lämpade vinner. Denna kamp är alltid hårdare inom en art än mellan olika arter, eftersom artfränder kräver samma livsbetingelser, medan individer av olika arter lättare kan leva sida vid sida. (NE)
Sir Francis Galton (1822-1911)	Brittisk naturforskare, Charles Darwins kusin. Skapade eugeniken som ett svar på den stora faran för degeneration av den europeiska rasen. Utvecklade antropometrin där olika kroppsmått hos människor bland annat användes som medel för att bestämma och beskriva raser.

Harold Spencer, Walter Bagehot och William Graham Sumner.	De två engelsmännen Spencer och Bagehot samt amerikanen Sumner ses allmänt som upphovet till socialdarwinismen. Herbert Spencer myntade uttrycket "survival of the fittest". Detta uttryck är grundtanken i darwinismen med innebörden att det genomsnittligt är de (under de rådande omständigheterna) mest livsdugliga som överlever i kampen för tillvaron och därmed för utvecklingen framåt. Socialdarwinismen applicerar denna tanke på samhället och ser utvecklingen som något som drivs framåt av konkurrensen mellan individer, etniska grupper, klasser, raser, eller samhällen. De som är starkast och bäst anpassade till omgivningen överlever och reproducerar sig, vilket resulterar i en utveckling mot allt högre stående samhällsformer.
Ernst Haeckel (1834-1919)	Tysk zoolog och naturfilosof, professor i zoologi i Jena 1864-1909. H. spelade en viktig roll för spridningen av Darwins och sin egen version av evolutionsteorin i Centraleuropa och Norden. Han kallade emellertid teorin <i>lamarckism</i> efter Lamarck, som var den förste store förespråkaren för biologisk evolution. H. gjorde utvecklingsläran till en världsåskådning, i vilken utvecklingen från enklare till mer avancerade organismer var ofrånkomlig (NE)
Alfred Ploetz (1860-1940)	Tysk läkare som införde socialdarwinismen i Tyskland. Grundade det tyska "Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik)". I sin bok <i>Fundamental Outline of Racial Hygiene</i> pläderar han för eliminering av sådana processer som motverkar det biologiska urvalet, alltså sådana processer som eliminerar de starka och favoriserar de svaga. Skapade en vision där ett råd av läkare skulle bestämma om ett nyfött barn var bra nog för att få leva, eller om det skulle dödas med en morfinspruta.
Juristen Karl Binding och psykiatrikern Alfred Hoche	<i>The Release of the Destruction of Life Devoid of Value. (Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens)</i> , 1922. Där argumenterade de för eutanasi eftersom de handikappade var en börda för sig själva och för samhället. Utplåningen av värdelösa liv skulle komma att bli en nödvändighet för samhällets överlevnad. Samtidigt motionerade monisterna i den tyska riksdagen om att man skulle införa eutanasi.
Alexis Carrel (1873-1944)	Fransk-amerikansk läkare, nobelpristagare 1912. Professor vid Rockefeller Institute från 1909. I boken <i>Man the Unknown</i> (1935) föreslog Carrel att man skall döda mentalsjuka och kriminella på eutanasiinstitutioner som skulle vara utrustade med passande gaser

Den utveckling som kulminerade i och med nazismen och deras syn på vissa folk och raser som mindre värda och ämnade för utrotning, hade på-

gått ända sedan åtminstone mitten av 1800-talet. När Adolf Hitler gav ut sin bok *Mein Kampf* i två delar 1924 och 1926, var det ingen ny världsbild som han målade upp. Synen på den mänskliga evolutionen och olika rasers värde hade steg för steg utvecklats sedan Malthus hade målat upp sitt skräcksscenario för befolkningsutvecklingen kontra livsmedelsproduktionen 1798. Redan Malthus hade också förslag till konkreta metoder för att komma till rätta med befolkningsproblematiken.

Nästa steg kom i och med de Gobineaus beskrivning av hur olika mänskliga raser var rangordnade. Hans modell med den europeiska rasen överst, och med den nordiska typen som den allra rasrenaste varianten av människa, blev mycket inflytelserik inom den vetenskapliga världen. Eftersom det var en vit europé som utformade teorin bekräftade den naturligtvis den allmänna uppfattningen om att just den egna gruppen är den mest framstående. Gobineaus teori bekräftade lämpligt nog att de olika kolonialmakternas behandling av de i rashierarkin "lägre stående" raserna, som i allmänhet var grym och exploaterande, skedde enligt naturens ordning. Gobineau anlade dessutom ett katastrofperspektiv på rasblandning, den hotade hela mänsklighetens existens.

Denna uppfattning fick ytterligare bekräftelse i Charles Darwins forskning om arternas utveckling. Darwins beskrivning av evolutionen som en kamp på liv och död, där endast de mest anpassade överlevde, bekräftade återigen att européernas överhöghet var styrd av naturens obönhörliga lagar (även om Darwin själv inte gjorde någon koppling mellan biologiska lagar och sociala förhållanden). Vad som från början hos Darwin enbart hade handlat om biologiska processer, blev snart en modell som applicerades på förhållanden mellan raser och olika samhällsgrupper.

Eugeniken, Galtons vetenskap som syftade till att förbättra eller förädla människoracen, var en utveckling av Darwins resultat. Galtons metoder för att beskriva skillnader mellan olika människor och raser med hjälp av skullmätt, längd, handstyrka och annat ledde snabbt vidare till tanken att man skulle kunna påverka rasens egenskaper på samma sätt som man till exempel förbättrade en hundras. Nu nöjde man sig inte längre med att bara observerade egenskaper och skillnader mellan grupper eller raser, man utvecklade också metoder för att påverka dessa egenskaper.

De två engelsmännen Spencer och Bagehot samt amerikanen Sumner skapade socialdarwinismen. Herbert Spencer myntade uttrycket "survival of the fittest". Denna slogan kunde till exempel användas för att motivera och legitimera slaveri, folkmord och annat som skedde i spåren av kolonialismen. Den tolkades så småningom som att de människor eller raser som inte kunde försvara sig, och som därigenom var svaga, inte hade samma rätt att leva i den värld av konkurrens och strid som socialdarwinismen målade upp. På samma sätt som icke livsdugliga arter hade försvunnit genom historien som resultat av olika förändringar i klimat och annat, skulle också svaga eller undermåliga individer, klasser, etniska grupper eller samhällen försvinna genom sociala förändringar. De som är starkast och bäst anpassade

till omgivningen överlever enligt denna modell och reproducerar sig, vilket resulterar i en utveckling mot allt högre stående samhällsformer.

Fram till början av 1900-talet hade engelsmän, och till viss del fransmän och amerikaner, helt och hållet lett utvecklingen inom evolutionsforskningen. Det var engelsmannen Galton som hade utvecklat de praktiska tillämpningar i form av eugenik och antropometri som utgjorde kärnan i de rashygieniska institut som växte upp i många länder där de vita, rasmässigt högst stående européerna styrde. Det var också två engelsmän och en amerikan som hade skapat socialdarwinismen som gav en vetenskaplig prägel åt sådana politiska åtgärder som stödde exploatering, utsugning och ohämmad konkurrens.

Den grund som hade lagts under 1800-talet bestod alltså av några grundstenar som stödde alla de teorier och praktiska tillämpningar som kom senare. Den första av dessa grundstenar var Gobineaus rashierarki. Den vita, europeiska rasen var den högst stående och alla andra raser var underlägsna och lägre stående. Rasblandning hotade rasernas renhet och skulle leda till mänsklighetens utplåning. Från den anglosaxiska världen kom uppfattningen att världen var ett grymt system där raser, länder och samhällsgrupper slogs om resurserna i en kamp på liv och död. Man såg den europeiska rasen som utsatt för ett stort hot som bestod i faran för degenerering, och eugeniken var den vetenskap som skulle hjälpa de ansvariga att motverka denna fara och dessutom förbättra rasens kvalitéer genom att de bästa exemplaren skulle uppmuntras att föröka sig medan de oönskade elementen genom sterilisering och andra åtgärder hindrades att sprida sina arvsanlag.

Den övermänniskoattityd som fanns inbyggd i 1800-talets forskningsresultat berodde i första hand på att forskningen inom dessa nya områden sköttes av välbeställda överklassmänniskor, inte sällan av adlig börd, som naturligtvis såg världen ur sitt eget privilegierade perspektiv. De antropologiska undersökningarna skedde gärna under resor i kolonierna där man undersökte de stackars ociviliserade vildarna. Själva var de vita, rika, och herrar över världen. Att andra människor var svarta, fattiga, bodde i hyddor och användes som slavar kunde naturligtvis bara bero på att världsordningen var sådan att de vita var överlägsna. De hade lyckats bäst, de var mest framgångsrika och därför drog vetenskapen slutsatsen att deras rasmässiga anlag var de som var bäst anpassade. Dessutom sade vetenskapen att de bäst anpassade borde tränga ut de mindre anpassade enligt socialdarwinismens lagar.

I början av 1900-talet kunde man äntligen börja skörda frukterna av all mödosam forskning som hade skett under 1800-talet. I NE sägs det att socialdarwinismen var som mest utbredd vid sekelskiftet till 1900-talet, och en logisk tolkning är att den skulle ha börjat försvinna gradvis därefter. Men sanningen är ju i stället att det var just då som man på allvar gick över från forskning till praktiska tillämpningar.

Den första fullskaliga tillämpningen av socialdarwinismen måste ha varit boerkriget. I det här kriget, som pågick mellan 1899 och 1902, kämpade de

två boerrepublikerna Transvaal och Oranjestaten mot Storbritannien som försökte ta kontroll över området, bland annat på grund av att stora guld-fyndigheter hade upptäckts där. I slutet av 1900 gick britterna över till att bränna alla egendomar tillhörande boer, och de överlevande sändes till koncentrationsläger. Britterna blev beryktade för sin grymma behandling av särskilt kvinnor och barn i dessa läger, där man beräknar att totalt ca 16 000 barn och 4 000 kvinnor omkom. Visserligen var boerna ättlingar till europeiska kolonisateurer som från mitten av 1600-talet hade utvandrat från Nederländerna, Tyskland och Frankrike, men engelsmännen påstod ändå i sin propaganda att de var av en blandad och degenererad ras. Att man stängde in tiotusentals kvinnor och barn och lät mängder av dem dö genom miss-handel, svält och sjukdomar, var en praktisk tillämpning av teorin om "survival of the fittest".

Andra praktiska resultat av engelsmännens forskning var de rasinstitut som inrättades i många länder. Där byggde man upp en kompetens för eugenik och därtill hörande metoder som till exempel antropologi, som i huvudsak gick ut på att bestämma vilken ras en människa tillhörde genom till exempel mätning av skallen för att bestämma om hon tillhörde en långskallig eller kortskallig ras. Det var först i det här skedet som Tyskland år 1905 fick sitt eget rashygieniska institut under ledning av Alfred Ploetz, "Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik)".

De vetenskaper, synsätt och metoder som man använde sig av i Tyskland var från början importerade från i första hand England. När Adolf Hitler tog makten knappt 30 år senare var det i huvudsak den ursprungligen engelska synen på världen som en kamp mellan olika krafter där bara de starkaste kunde eller hade rätt att överleva, och den från början franska uppfattningen att raserna bildade en hierarki med de vita européerna i toppen och lägre stående raser under dem, som Hitler och nazisterna levde efter. Hitlers världsbild där de vita européerna och deras ättlingar på andra ställen i världen var den högsta rasen, där man predikade rasåtskillnad och plikten att döda handikappade barn och sterilisera "värdelösa" individer var inget annat än den allmänt accepterade människosynen vid den här tiden.

År 1942 skrev den amerikanske psykiatrikern Foster Kennedy en artikel i huvudorganet för de amerikanska psykiatrikerförbundet där han förespråkade att man skulle döda "efterblivna" barn för att bespara dem "plågan" att leva och bespara deras föräldrar ångest och kostnader. "De som passar för eutanasi är de totalt och hopplöst defekta, naturens misstag som aldrig skulle ha kommit hit över huvud taget."

1942. U.S. psychiatrist Foster Kennedy wrote an article in the July issue of the chief journal of the American Psychiatric Association advocating the killing of "retarded" children, the "utterly unfit", to relieve them "the agony of living" and to spare their parents expense and anguish. Kennedy said, "So the place for euthanasia I believe, is for the completely hopeless defective, nature's mistake,

*something we hustle out of sight, which should never have been seen here at all.*¹

Under åren mellan 1941 och 1943 steriliserades över 42 000 människor i USA. Av den var ungefär hälften sinnessjuka, den andra hälften var "sinnessvaga" medan 1 563 "andra" också tvångssteriliserades. Dessutom steriliserades ett okänt antal människor på privata sjukhus i USA under samma tid.

Under Nürnberggrättegångarna efter slutet av andra världskriget var det bara ett fåtal av de läkare som hade varit inblandade i eutanasiprogrammet och experimenten på fångar i koncentrationslägren som ställdes inför rätta. Dr. Pfannmueller, psykiatriker och chef för en statlig institution i Nazityskland där många barn svältes till döds under eufemismen eutanasi, vittnade om att eutanasiprogrammet egentligen inte hade något att göra med nazismen. Lagarna stiftades under nazisternas regim, men idéerna var flera decennier gamla.

1946. The Doctors' Trial began at Nuremberg. Just a few of the multitude of Nazi doctors involved in the 'Euthanasia' program and the infamous experiments on inmates of concentration camps were brought to trial. Dr. Pfannmueller, psychiatrist and director of a state institution in Nazi Germany where many children were starved to death in the name of euthanasia, testified at Nuremberg:

*...euthanasia and the work of the National Board had, in my view, nothing to do with National Socialism. 'They were just as legal as the regulations for prevention of transmission of hereditary disease and infection in marriage. These laws were passed during the National Socialist regime. But the ideas from which they arose are centuries old.'*²

Karl Brandt, som anklagades för sin roll som ledare för eutanasiprogrammet och för andra brott, hävdade att många av nazisternas idéer om "liv som inte var värda att levast", sterilisering och annat hade byggts på idéer och böcker från USA. Han hänvisade bland annat till Madison Grants bok "The Passing of the Great Race", och till "Man the Unknown" av Alexis Carrel. Han pekade också på att tysken Erich Ristow hade skrivit en bok med titeln "Law Concerning Hereditary Health" där han beskrev Indianas lag om tvångssterilisering från 1907 och ett misslyckat förslag i Michigan att stifta en liknande lag redan 1898. Likaså hade metoden att göra vasktommi på män för att förhindra de "undermåliga" att föröka sig introducerats av en amerikansk läkare vid namn Sharp.

1947. While a defendant in the Doctors Trial for his role as leader of the euthanasia program and for other over crimes, Karl Brandt realized that many of the Nazi ideas concerning "life not worthy of living", Sterilisation and the ilk, had been based on ideas and writings from the United States. He reminded his U.S. prosecutors of this fact by introducing several of those works as evidence in his defence. One was the book, The Passing of the Great Race, by Madison Grant. (Grant was chairman of the New York Zoological Society and curator of the American Natural History Museum.) Brandt excerpted the following from a 1923 German translation of this book:

¹ <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

² <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

... A strict selection by exterminating the insane or incapable -in other words, the scum of society - would solve the whole problem. In one century, and would enable us to get rid of the undesirable elements who people our prisons, hospitals and lunatic asylums. The individual may be supported, brought up, and protected by the community during his life time, but the state must see to it by sterilisation, that he is the last individual of his line of descent, otherwise future generations too, will be burdened with the curse of an ever increasing number of victims of misguided sentimentality.

Brandt also used as evidence a copy of Man the Unknown by Alexis Carrel and a book by Dr. Erich Ristow, a German lawyer, entitled Law Concerning Hereditary Health which pointed out Indiana's forced sterilisation law of 1907 and an unsuccessful attempt to pass a similar law in 1898 by the state of Michigan. Another defence exhibit, Human Selection and Eugenics by Dr. Fritz Lenz and Dr. Bauer contained this historical fact:

*The credit for introducing Vasectomy of the male for the prevention of inferior progeny belongs to the American physician Sharp. During the years of 1899 to 1907, Sharp sterilised on his own responsibility, 176 mentally deficient persons in a prison in the State of Indiana.*¹

Psykiatern Edwin Katzen-Ellenbogen, som hade tillhört Harvard Medical School, dömdes för brott som han hade begått i koncentrationslägret Buchenwald. Han vittnade om att han själv hade gjort ett utkast till lag för sterilisering av epileptiker, kriminella och obotligt sjuka för staten New Jersey.

*Psychiatrist Edwin Katzen-ellenbogen, former member of the faculty at Harvard Medical School was convicted of war crimes he had committed as a doctor at Buchenwald Concentration Camp. During his trial in Dachau, Germany by the U.S. Army, he testified that he had "...drafted for the governor the law for sterilisation of epileptics, criminals and incurably insane for the State of New Jersey, following the state of Indiana which first Introduced the law in 1910.*²

---

¹ <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

² <http://www.truthseekers.freemove.co.uk/truth/tr8murderers.html>

TYSK TILLÄMPNING AV MODERN RASVETENSKAP

Adolf Hitler uppfann alltså inte alls tanken på att utrota människor som man såg som undermåliga eller lägre stående, det var ett synsätt som hade vuxit fram genom vetenskapens nya upptäckter av lagar för evolution och ärftlighet under 1800-talet. Om man skall försöka hitta någon eller några som man kan se som nazismens fäder brukar fransmannen Gobineau nämnas, men Darwins kusin Sir Francis Galton var den direkta upphovsmannen till eugeniken som lärde ut att man kunde och måste vidta praktiska åtgärder för att gynna de högre stående och motverka att lägre stående (dit man räknade alla raser utom den vita europeiska samt människor med fysiska eller psykiska handikapp) förökade sig. Galton skapade också den närmast panikartade rädslan för degeneration, som enligt honom skulle utrota mänskligheten om inte drastiska åtgärder vidtogs. Han förutsåg att rasfrågan skulle bli till en slags religion (s 42), och det kan man väl säga att den blev för nazisterna.

Instituten för eugenik, eller rashygien som ordet blev översatt till på tyska och svenska, skulle omsätta Galtons och andra biologers och antropologers teoretiska modeller till praktiska tillämpningar. Sådana institut eller laboratorier startades 1905 i Tyskland, 1907 i England, 1910 i USA och 1921 i Sverige. Dessa organisationer såg som en av sina huvuduppgifter att sprida kunskap om rashygien. Om uppgiften att det fanns 350 medlemmar i den tyska Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik) fram till första världskriget och att många av dem var professorer är sann, förstår man att "upplysningen" om eugenik och eutanasi fördes ut med stor effektivitet. Men det här var ett internationellt fenomen, inget som på något sätt skedde enbart i Tyskland.

När nazisterna kom till makten 1932 var det ett lagligt maktövertagande enligt demokratins principer. Men eftersom Hitler hade utmejslat sitt mål ända sedan det första kuppförsoket 1923, och eftersom han redan då var inspirerad av Mussolinis förebild i Italien, var demokratin det första som man avskaffade. Målet med maktövertagandet var entydigt, man skulle skapa en bas där man kunde genomföra sina idéer på ett effektivt sätt. Eftersom nazisterna tog över Tyskland på ett fredligt sätt tog man också över alla samhällsfunktioner, men man ersatte i allmänhet ledningen av dem med sina egna män från den "skuggadministration" som hade byggts upp med maktövertagandet som mål.

Hitler hade redan i *Mein Kampf* beskrivit sin målsättning. Han ansåg att världen var ett slagfält, där det utkämpades en kamp för överlevnad. Denna kamp glorifierades genom ideal om nationell överhöghet, edsvuren trohet, kamratskap, och känslan av att kämpa på det godas sida. Denna syn på världen hade naturligtvis skapats genom propagandan under första världskriget, och av de erfarenheter som delades av en hel generation män som hade överlevt kriget.

Den grundläggande kampen var dock den biologiskt motiverade kampen mellan raserna. Chamberlains skrift om arierna var nazismens bibel, och där utmålades den ariska rasen som skapelsens krona som hotades av den semitiska rasen som visserligen var dömd att försvinna när det nya ersatte det gamla. I denna kamp inordnade Hitler också kampen mot bolsjevismen som dels hade judiskt påbrå genom att till exempel Marx var jude, och dels var den rörelse som han hade utbildats att bekämpa i sin roll som infiltratör och anti-revolutionär 1919.

Hitler var intelligent och öppen för vetenskapliga nyheter. Han var den nya världens förkämpe och han observerade och lärde av sina egna och andras erfarenheter. Det är tydligt att han hade förstått de grundläggande mekanismerna i de totalitära masspartiernas verkningssätt, kanske genom sin utbildning i den underrättelsetjänst som skapades för att bekämpa socialisterna. Hitler hade identifierat de grundläggande element som kunde skapa en massrörelse, och han visste att dessa element var följande. a) En klart definierad fiende, som i socialism och kommunism var kapitalet, men som i hans ideologi kom att bli de raser som hotade germanerna eller arierna. b) En myt om ett orättvist nederlag, som dels internt blev den misslyckade kuppen 1923 och utåt blev Versaillesfördraget och den förödmjukande freden. c) Propaganda och undervisning. Nazisterna använde socialisternas röda färg som skapade aktivitet och uppmärksamhet, de använde mytologi och symboler som till exempel svastikan eller solkorset, och de levererade skådespel i form av stora marscher och andra teatraliska föreställningar.

Men det är viktigt att förstå att nazisterna verkligen själva trodde på sin världsbild. De var verkligen rädda för att anden, blodet, folket och rasen skulle degenereras, och att den rena rasen skulle försvinna för att aldrig mer kunna återskapas. Det här var ju en fara som läkare och andra vetenskapsmän hade utmålats i mer än 50 år vid det laget, hur skulle man kunna tvivla på att denna fara var verklig? Läkare och vetenskapsmän hade undervisat världen och tyskarna om behovet av att sterilisera sådana som var underlägsna, och de hade beskrivit åtgärder för att förbättra rasen genom att döda nyfödda med en "human" injektion av morfin. De hade framställt åtgärder för att rena och utveckla rasen som vetenskap och som en kamp för klinisk renhet med ord som eugenik, eutanasi, rashygien. Men var fanns dessa när nazisterna trädde till makten?

Den ledande kraften inom rashygien i Tyskland var som vi har sett Alfred Ploetz. En annan forskare inom detta område var den världsberömde vetenskapsmannen Ernst Rüdin. Rüdin (1874-1952) var psykiatriker och sväger till Alfred Ploetz. Rüdin var bland annat ledare för *Kaiser Wilhelm Institutet för genealogi*, samt tidig medlem och så småningom ordförande för *Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik)*. Eftersom det tyska institutet för rashygien bland annat försökte undervisa allmänheten om farorna med ärftliga sjukdomar var Rüdins kunskaper om genealogi (släktvetenskap) en spetskompetens. Rüdin var också president för *the International Federation of Eugenic Organizations*

Nazisterna såg Rüdin som en av den nazistiska ideologins fäder. Alfred Ploetz, Ernst Rüdin och flera andra experter inom området rashygien fördes direkt efter maktövertagandet 1933 samman för att bilda "Expertkommittén för frågor om befolkning och raspolitik", under ledning av inrikesminister Wilhelm Frick. Frick var bland annat ansvarig för nya lagar, och den första januari 1934 antogs "Lagen om prevention av genetiskt sjuk avkomma" som Ernst Rüdin skrev den officiella motiveringen för. Rüdin understöddes bland annat finansiellt av Hitler i sitt forskningsarbete och han belönades med utmärkelser av nazisterna.

I ett tal till Gesellschaft für Rassenhygiene (Eugenik) citerade Rüdin Hitlers ord. *"Människor som inte är fysiskt eller mentalt dugliga får inte föra vidare defekterna till sina barn. Staten måste se till att bara de dugliga producerar barn. Å andra sidan måste det bli uppfattat som förkastligt att förvägra staten friska barn."* Ernst Rüdin skall också ha sagt följande. *Rashygienens betydelse var inte uppenbar för alla medvetna tyskar före Adolf Hitlers politiska aktiviteter. Endast genom hans arbete har vår 30 år långa dröm om att översätta rashygien till praktisk verksamhet äntligen blivit verklighet.*

Denna praktiska tillämpning av vetenskapen om rashygien kom alltså igång redan från början vid nazisternas maktövertagande. Expertkommittén med de ledande representanterna för eugenik eller rashygien medverkade till att det skapades lagar som kunde ge stöd för ett aktivt arbete för deras mål att rena den tyska rasen. Den nya lagen om prevention av genetiskt sjuk avkomma tillämpades initialt för sterilisering av människor som led av schizofreni, alkoholism eller var manodepressiva. Det här var också just de grupper som Rüdins forskning hade inriktat sig på. Steriliseringsprogrammet utökade snart till att omfatta också färgade tyskar, judar, zigenare och, med Rüdins ord, andra "underlägsna rastyper".

Rüdins program ledde också till att man satte de vetenskapliga teorierna om eutanasi i praktik. Man etablerade pilotprojekt på sex mentalsjukhus under täcknamnet Aktion T4 i slutet av 1938. Här utvecklade man en metod för att gasa ihjäl offren, och den illusion av att gaskammaren egentligen var ett duschrum som man använde sig av i utrotningslägren togs fram redan nu. Så snart man hade lyckats med sin erövring av Polen fortsatte dödshjälpsprogrammet där, och i de erövrade provinserna och i Pommern tillämpades i september 1939 dödshjälp på omkring 10 000 människor. Vid Nürnbergrättegången beräknades det antal som fallit offer för den nazistiska dödshjälpen till 275 000.

De metoder, synsätt och framförallt den personal som hade utbildats inom eutanasiprogrammet användes i nästa steg i den storskaliga dödshjälp som kallades förintelsen. Nu hade man utvecklat eutanasin till en industriell metod, hela kedjan från insamling, transport, selektion, avlivning och undanskaffande av den döda kroppen var trimmad till allra bästa effektivitet. Man använde varje produkt från den här processen, bland annat användes askan och de malda benen från de kremerade offren som gödningsmedel, fett kunde användas till tvål och alla de dödas tillhörigheter och efterlämnade tillgångar beslagtogs naturligtvis av nazisterna.

I den nazistiska förintelsen dödades omkring 6 miljoner judar. Massmord på judar förekom redan sommaren 1941, bl. a. vid invasionen av Riga och Vilna (Vilnius). Största delen av offren krävdes under åren 1941-45 sedan Tyskland hade inlett offensiven mot Sovjetunionen. I det första skedet av operation Barbarossa utfördes massmorden av speciella insatsgrupper som arbetade i skift med att skjuta offren, men snart gick man över till industriellt dödande med hjälp av gasen Zyklon B. På senhösten 1941 provade man med att gasa ihjäl sina offer i vagnar, men övergick snart till gaskamrar i de nyöppnade förintelselägren. De första koncentrationslägren som inrättades efter maktövertagande 1933 var arbetsläger, dessa kompletterades i en andra omgång mellan 1936 och 1942 med fler och större läger. Utvecklingen innebär förstås att mängder av människor fick erfarenhet av att arbeta i koncentrationsläger, och de var en viktig del av den kompetensuppbyggnad som skedde inför den slutliga lösningen som representerades av förintelselägren.

För mig verkar det som om hela den tyska krigsinsatsen skedde med det överordnade målet att utrota judar och andra som man såg det mindervärdiga människor. Visst fanns det en politisk sida av kriget mot Sovjetunionen, bolsjevikerna var ju en av de ursprungliga fiender som Hitler hade utpekats, men raskriget framstår som det viktigaste. Jag läste någonstans ett uttalande om att om Hitler hade dött 1938 hade han sannolikt gått till historien som en framstående politiker. Men åren fram till invasionen av Polen var bara en kraftsamling och förberedelse för det stora slutsteget.

Kanske var erövringen av Polen till och med i första hand motiverad av behovet av att komma åt alla polska judar. Polen hade Europas största judiska befolkning och förintelselägren byggdes också i första hand i Polen. Antalet mördade var i Polen 3 miljoner, Sovjetunionen 1,1 miljon, Ungern 569 000, Rumänien 287 000, Litauen 143 000, Tyskland 141 500 och Nederländerna 100 000. Utöver judarna mördades uppskattningsvis 4-5 miljoner romer, politiska fångar, krigsfångar och andra. Den övervägande majoriteten mördade judar fanns alltså i länderna i öst, jämfört med de ca 5 miljoner som dödades där var antalet tyska judar som utrotades 141 500.

Tyskarna hade inget behov av att själva utöva makten i många av de erövrade områdena. Danmark fick till exempel behålla sitt inre självstyre ända till augusti 1943 när det danska motståndet mot ockupationen krävde att tyska tillsatte en tysk rikskommissarie. I Norge ledde den norske nazisten Quisling en tysk marionettregering mellan åren 1942 och 1945. I Frankrike fanns 1940-1944 Vichyregimen som var anti-judisk och försåg den tyska krigsindustrin med arbetskraft. De tyska erövringarna verkar egentligen inte ha syftat till att undertrycka andra "germanska" länder, utan var främst motiverade av behovet av att kunna komma åt den judiska befolkningen i respektive land.

I öst däremot hade Hitler planer på att efter judeutrotningen bilda kolonier av rasrena tyskar som skulle härska över ett folk av slavar som skulle hållas i total okunnighet och bara användas som arbetskraft. Tyskarna skulle inte bo i närheten av dessa "undermänniskor" och skulle inte fraternisera med dem

annat än i de fall där det var absolut nödvändigt. "Slavarna" skulle inte heller erbjudas samma slag av föda som tyskarna och de skulle i princip inte få tillgång till sjukvård, vaccinationer, tandvård eller andra medicinska och vetenskapliga nyttigheter. Däremot skulle man ge dem alla möjligheter att använda preventivmedel och abort för att hålla den oönskade folkökningen nere.¹

Hitler såg det högsta skiktet av den engelska överklassen under den viktoriaiska tiden som en förebild för de nya tyska härskarna. *För engelsmännen innebar den viktoriaiska tidens levnadsförhållanden en idealtillvaro: kolonialväldets oräkneliga människomassor och det egna landets 35 miljoner innevånare tjänade honom. Därtill kom 1 miljon borgerlig medelklass och ovanpå detta 1000 herrar, vilka utan möda hävade in vinsten på de andras arbete.*²

Hitler ansåg att engelsmännen saknade den högtstående kultur som tyskarna hade, men han var säker på att efter kriget slut skulle en varaktig vänskap med England börja. *I Bayreuth träffar man fler fransmän än engelsmän. Engelsmännen har ingen opera och ingen teater där man arbetar som vid hundratals tyska teatrar. Likväl har jag lärt känna många engelsmän som vi uppskattar, även om de som vi hade att göra med officiellt inte var några män. De är ändå **det** folk som vi **kan** förena oss med.*³

Nazisterna verkställde alltså bara en vision som stegvis hade växt fram ur den mylla som gödslades av idéer om herrefolk som hade rätt att härska över underlägsna raser, om rasen som en organism som hotades av degenerering om man lät de lägre klasserna breda ut sig på bekostnad av de högre, om det mest humana att döda barn som föddes med svåra sjukdomar eller handikapp, om den starkes naturenliga rätt att härska över den svagare enligt principen om "survival of the fittest", och så vidare.

Som Ernst Rüdin sade innebar Hitlers verksamhet att rashygienens vetenskapliga dröm äntligen efter 30 år sattes i praktisk verksamhet. Nu kan man ju säga att de franska, amerikanska och engelska vetenskapsmännen aldrig hade velat sätta sina idéer i praktiskt bruk. Men sanningen är ju att den amerikanska lagstiftningen länge återspeglade rasmässiga fördomar, att de färgade i USA fick kämpa mycket hårt för sina medborgerliga rättigheter, att engelsmännen var de första som inrättade koncentrationsläger i samband med boerkriget och så vidare.

Inte lärde vi oss heller så mycket av det som hände i Tyskland under 30- och 40-talen. År 1948 införde Syd-Afrika apartheid, en lagstiftning som till punkt och pricka följde rasvetenskapens idéer om att hudfärg var ett tecken på graden av människovärde, att människor av olika raser skulle hållas strängt åtskilda och absolut inte tillåtas få barn av "blandat blod". Genom att stänga in människor i getton (townships) med minimala bekvämligheter för att utnyttja dem som själlösa arbetsresurser, förverkligade man de visioner som Hitler aldrig hann genomföra i de erövrade länderna i öst.

¹ Picker, Hitlers bordssamtal, s18.

² Picker, Hitlers bordssamtal, s18.

³ Picker, Hitlers bordssamtal, s18.

VETENSKAP OCH VANTRO

Det är naturligtvis lätt att med facit i hand säga att den ena åsikten var förkastlig och att den andra var sund och lovvärd. När det gäller forskningen om evolutionen, likheter och olikheter mellan människor och annat som har handlat om sökandet efter kunskap om vad människan egentligen är och vilken roll hon spelar i världen, var naturligtvis 1800-talets pionjärer nödvändiga för att vi skulle få de resultat som vi ser idag inom medicin och annat. Att människor levde i sin tid och med den världsbild som i deras ögon var den enda rätta borde man inte sätta sig till doms över.

Men det finns ändå ett problem med att det viktiga sambandet mellan nazismens ideologi och de vid den tiden etablerade vetenskapliga sanningarna förtigs, och det handlar om att vi inte kan lära av historien om vi inte känner till den. Genom förklaringsmodeller som den att nazisamen var en helt isolerad tysk företeelse som egentligen bara berodde på att Hitler förledde det tyska folket, eller att tyskarna är ett speciellt krigslystet och rasistiskt folk, skapar man en osäkerhet om orsakerna till nazismens framväxt som ger utrymme för projiceringar. Hitler blir för många en djävul som man aldrig kan förstå, därigenom förstår man inte heller att Hitler faktiskt var offer för sin egen tids okunskap och att han bara iscensatte det som vetenskapsmän, politiker och andra hade förberett sedan lång tid tillbaka.

Genom att dölja att den vetenskap som skapade nazisternas världsbild grundades och utvecklades i främst England, döljer man också att det fanns ett gemensamt europeiskt och också amerikanskt ansvar för det som hände i Tyskland. Var fanns på 10-, 20- eller ens 30-talet de vetenskapsmän som steg fram och påstod att ingen ras var den andra underlägsen och att eugeniken var en livsfarlig filosofi? Var fanns alla anti-rasister när Hitler anordnade olympiaden i Berlin 1936? Hans åsikter om judarna och vilka planer han hade för dem var väl kända vid den tiden, bland annat genom boken *Mein Kampf*. Ända fram till krigsutbrottet arbetade engelska organisationer som the Link och andra för att anti-semitismen skulle spridas. Så snart tyskarna invaderade Frankrike flyttade nobelpristagaren Alexis Carrel till Frankrike för att kunna samarbeta med nazisterna i sin forskning.

När Tyskland hade fallit var det segrarna som skrev historien. Att de själva skulle ha haft något att göra med orsakerna till den fruktansvärda utrotningen av ofattbara mängder människor i de nazistiska koncentrationslägren och förintelselägren var inget som man ens ville tänka på. Skulle man ha börjat fundera över vilka läkare och psykiatriker som hade haft rasistiska åsikter före kriget skulle man ha blivit tvungna att rannsaka alla, eftersom den vetenskap som nazisterna hade byggt på var den etablerade vetenskapen i hela den så kallat civiliserade världen vid den tidpunkten. I Sverige var till exempel alla studentkårer utom den i Göteborg uttalat emot att tillåta att förföljda judar fick en fristad i landet.

Nazisterna hade fått sitt straff vid Nürnberggrättegången och alla andra var förstås oskyldiga. Vem ville tänka på att en folkhjälte som Charles Lind-

bergh eller en nobelpristagare som Alexis Carrel skulle ha hyst sympatier med den ideologi som hade drivit koncentrationsläger som Bergen-Belsen eller förintelselägren Treblinka och Auschwitz? Det är mänskligt att man ville låta kriget och allt som hörde ihop med det försvinna i det förgångnas töcken. Nu skulle Tyskland och resten av Europa byggas upp igen, och att de som skötte uppbyggnaden i många fall själva hade samarbetat med nazisterna eller till och med själva hade varit nazister var det bäst att inte tänka på.

Och var står vi nu? Bilden av de allierade som snövita hjältar och tyskarna som skurkar som är så onda och djävulska att de inte kan förstås av någon civiliserad människa är tydlig. Men genom den här bilden har det också uppstått alternativa förklaringsmodeller som fyller det tomrum som skapas genom att det saknas en logisk förklaring till nazismens uppkomst. En sådan alternativ förklaringsmodell är att förintelsen aldrig skall ha inträffat, något som kanske är ett resultat av att man aldrig gjorde upp med antisemitismen i länder utanför Tyskland.

En annan förklaringsmodell är att nazismen kom till som ett resultat av ockulta influenser, och att det var Helena Blavatsky som inspirerade nazisterna. På Internet kan man till exempel se uppgifter om att nazisterna styrdes av mästare från Tibet, och att de reste dit för att få kontakt med dessa mästare. Jag tyckte att det här verkade helt otroligt, men det visade sig att nazisterna verkligen hade sânt en expedition till Tibet för att söka efter ariernas urhem! Filmen *Sju år i Tibet* bygger tydligen på en bok som en av medlemmarna i denna expedition skrev.

Visst var nazismen uppbyggd på myter om den ariska rasen, idéer om överhöghet för ädla brödraskap som härdades och svetsades samman av kamp, blod, kamratskap och trohetseder och visst såg Himmler sitt SS som en orden, men inte var nazisterna inspirerade av Blavatsky. Bara tanken vore säkert skrattretande för dem om de hade hört det, att en kvinna som inte ens var arier och som förespråkade ett andligt brödraskap över alla rasgränser skulle ha inspirerat nazisterna var helt otänkbart.

Det som fick mig att börja fundera på det här med nazismens grunder var antagligen en rest från det föregående livet. Hilma af Klint plågades under hela trettioåret av funderingar på kommunismen och nazismen, hon kände tydligen på sig att de totalitära ideologierna skulle skapa ett fruktansvärt blodbad i Europa. På 20-talet hade Hilma anslutit sig till Rudolf Steiners antroposofiska läror, och hon försökte förstå det som hände med hjälp av Steiners andliga vetenskap. Det ledde i sin tur till att Hilma tröskade runt i en cirkel av funderingar om att andliga krafter som Lucifer och Ahriman skulle ha något att göra med nazismen respektive kommunismen, vilket inte alls verkar ha hjälpt henne att förstå det som trängde fram i Europa.

Jag kände själv att jag, naturligtvis utan att vara medveten om det, hade gjort något slags andligt arbete med att befria mig från Steiners filosofi genom allt jag hade läst under mitt liv. På något underligt sätt känner jag mig ändå på något sätt ansvarig för Hilma och den världsåskådning som hon hade, bar-

riären är på vissa sätt ganska tunn mellan hennes och mitt liv. Anklagelsen om att Blavatsky skulle ha inspirerat nazisterna fick mig alltså att kontrollera saken, och det stämde inte alls. Men när det gäller Steiners läror var jag först inte riktigt säker. Det är ganska accepterat att Rudolf Hess var antroposof, eller att han åtminstone var intresserad av antroposofin. Men Steiner kunde naturligtvis inte styra över vilka som tog till sig hans budskap långt efter hans död. Kopplingen mellan nazismen och Steiner verkar vara mycket svag, om den överhuvudtaget finns. Nazisternas dyrkan av nationen och den ariska rasen, deras fascination av våld och av den germanska myten om den ädle krigaren, hade ingen motsvarighet hos Steiner såvitt jag kan se.

Men Steiner byggde förstås upp sin egen ideologi och sin egen image av allvetande guru, på ett sätt som faktiskt liknar Adolf Hitler och andra profeter och grundare av personkulturer. Kulten av Steiner liknade naturligtvis inte Hitlerkulten, men när jag läser Hitlers docerande bordssamtal där han mest verkar ha föreläst och andra människor underdånigt ha lyssnat, liknar det på något sätt Steiners föredrag. Steiner verkar ha ansett sig ha det rätta svaret på det mesta här i världen, precis som Hitler. Båda anser att de har genomskådat världen och människorna och att de har funnit svaret på hur allt hänger ihop.

Steiner var naturligtvis som alla andra människor präglad av sin tid och sin kultur. Hans tid var en tid när man ansåg sig vara rationella och vetenskapliga, man hade gjort upp med tidigare generationers vanföreställningar och skapat en ny värld. Vetenskapsmännen var den nya tidens hjältar, och vetenskapen skulle lösa världens sociala problem. Högaktningen av vetenskapen fick också Steiner att marknadsföra sin filosofi som andlig vetenskap eller andevetenskap. Med 100 års avstånd till den tiden kan man förstås se att dåtidens etablerade vetenskaper som till exempel eugeniken, faktiskt har stått sig lika dåligt som Steiners andevetenskap. Skillnaden är att medan ingen seriös vetenskapsman (såvitt jag förstår) skulle säga att han bygger sin syn på biologi och sociologi på Gobineau eller Galton, så finns det fortfarande många människor med så kallat andlig inriktning som anser att Steiners vetenskap är lika sann idag som när han dog 1925.

Steiner anser att han kan förklara saker som ingen annan kan förklara genom sin andevetenskap eller antroposofi. Genom att se på saker på ett annat sätt, som han ofta kallar ockult, menar han att han kan få tillgång till sanningar som ingen annan har förstått. Han beskriver till exempel ofta evolutionen på ett sätt som kanske kan förstås av följande citat.

Det som ursprungligen ligger till grund för allting är värmen eller elden. Det visar också andevetenskapen, den antroposofiska forskningen visar att det från början inte fanns en urdimma, en död urdimma, utan att levande värme fanns där redan från begynnelsen, enbart värme som levde. Alltså, jag antar att en ursprunglig världskropp, värme som levde. Jag har i min "Vetenskapen om det fördolda" kallat det här ursprungliga tillståndet så som det i gamla tider kallades: Saturnustillståndet.¹

---

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 15.

Den antroposofiska forskningen har sedan visat att när detta varma världsväsen hade avkylts så bildades luft. Det som bildades var inte vår nuvarande sol men något solartat. Människan fanns redan som själ i det första tillståndet, Saturnustillståndet, och i nästa tillstånd som alltså var soltillståndet bildades djuren. Människan bildades alltså inte ur djuren, utan fanns redan före. Sedan avtog värmen allt mer och när luften avkyldes bildades vatten. Detta tillstånd var Måntillståndet och här kom också växterna till. Växterna kommer ju skenbart ur jorden, men om inte det finns något vatten kommer det heller inga växter. På samma sätt som embryot inte har något mineral inlagrat under de första månaderna, var människan bara en vätska under tidigare faser i universums tillkomst. I nästa steg skapades sedan de hårda mineralerna och allt annat genom att Måntillståndet åter avkyldes.

Ser ni, eftersom man i vår tid över huvud taget inte längre kan tänka över det här, missförstår man det som finns på jorden som växter, djur och människor. Så uppkom den materialistiska darwinismen, som trodde att djuren var här först och människan sedan – de hade helt enkelt utvecklat sig ur djuren. Det är sant att människan är besläktad med djuren i sin yttre gestalt. Men människan var här först och djuren har egentligen bildats senare, när det redan var ett tillstånd av förvandling i världen.¹

Och nu kommer ni inte alls att förvåna er längre. Allt som över huvud taget simmade omkring som vattenväsen under den gamla måntiden, såg fiskliknande ut. Fåglarna såg också fiskliknande ut, trots att de flög i luften – de var bara lättare. Och nu är det intressant, mina herrar. När vi idag ser på en människogrodd den tjugoförsta, tjugoundra dagen efter befruktningen, hur ser den då ut? Då simmar den inne i det här vattniga som är moderlivet och ser ut så här: precis som en liten fisk! Den gestalt som människan hade under måntiden, den har hon ännu i tredje veckan av havandeskapet. Den har hon bevarat åt sig.²

Steiner förklarar att allt som den antroposofiska forskningen hade kommit fram till, senare också skulle komma att förklaras av yttre forskning (den etablerade naturvetenskapen). Han ger ett exempel som handlar om stjärnornas rätta natur.

Om människorna verkligen kunde fara ut till en stjärna, skulle de bli mycket förvånade över att den ser helt annorlunda ut än de föreställer sig med dagens jordiska föreställningar. Där föreställer man sig att det finns en glödande gas därinne. Men det finns det inte alls, utan det är egentligen ett tomrum där stjärnan är, men ett tomt rum, där man strax sugas in. Sugkrafter finns där! ... Jag har redan för länge sedan gett vårt folk uppgiften att undersöka solen och stjärnorna med spektroskop, för att helt enkelt med yttre erfarenheter påvisa att stjärnorna är hålrum, inte glödande gas. Det kan man påvisa. ... - och redan för ett och ett halvt år sedan kom från Amerika underrättelsen att man är på väg att utforska stjärnorna. Man finner undan för undan att stjärnorna inte är glödande gas utan utsparat hålrum! Det skadar ju heller inte att det sker. Ytligt sett vore det naturligtvis nyttigare för oss, om vi hade gjort det. Men det kommer ju inte an på det, utan på att sanningen kommer fram. ... - Alltså, antroposofin finns sannerligen redan inne i den vanliga vetenskapen. Den vanliga vetenskapen vill bara sluta överallt där den är för lat att verkligen komma fram till de här förhållandena.³

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 24.

² Steiner, Världens och människans skapelse, s 24-25.

³ Steiner, Världens och människans skapelse, s 52-53.

Steiner förklarar vidare att människan inte alls härstammar från aporna som darwinisterna påstår, utan från ett halvt fisklikt tillstånd på Atlantis, en kontinent som låg mellan Europa och Amerika. Då var Europa fortfarande täckt av vatten och man kunde inte gå på marken där. Det här var för en sådär 10-15 tusen år sedan. De tidiga människotyper som man har hittat är inte alls föregångare till den moderna människan, utan tillbakablivna (degenererade) människor. Precis som aporna är tillbakablivna människor (Världens och människans skapelse s 60). Kineser och japaner är rester efter de första människorna som tydligen levde samtidigt med atlantiderna, men medan de finns kvar är atlantiderna försvunna.

Anledningen till att det inte är lönt att göra några utgrävningar på havsbotten efter rester av atlantiderna är att de var så "vattniga" eller geléaktiga att de inte lämnade några spår efter sig. Det som är mycket äldre än japaner och kineser kan man inte nå med den yttre vetenskapen. Man måste ta andlig vetenskap till hjälp om man vill nå fram till något sådant (Världens och människans skapelse s 69).

Steiner beskriver hur de gamla kineserna tänkte, de var helt annorlunda än hans tids européer. Men även dagens (det här framfördes 1924) kineser är annorlunda. Den kinesiska kulturen härstammar från den gamla kinesiska kulturen som var mycket högt stående när det gällde yttre färdigheter som boktryckarkonst och träsnidarkonst. Därför är kineserna oförmögna att tänka abstrakt.

Nå, det egendomliga med kineserna är just att de inte alls kan tänka i begrepp, utan bara i bilder; men då försätter de föremålen in i sitt inre. Och så kan de också göra allt som görs genom yttre uppfinningar, även om det inte precis är ångmaskiner eller något sådant. Och så som kineserna är idag, man kan gott säga förfallna och okultiverade, har de egentligen blivit först sedan de under århundraden har behandlats illa av européerna.¹

Steiner anser alltså att européerna har behandlat andra folk illa, vilket är en insikt som man fortfarande kan hålla med om. Men samtidigt anlägger han ett typiskt europeiskt perspektiv på sin beskrivning av asiatiska folk. Kineserna kan alltså inte tänka abstrakt och de är en rest av en civilisation där allt var helt annorlunda. Japanerna är däremot helt europeiserade och gör efter allt europeiskt. Men de kan av sig själva inte komma fram till det som är rent europeiskt. Steiner berättar om några japaner som hade lärt sig att köra ångbåt av några européer.

Japanerna skulle använda sig av en ångbåt. De inbillade sig att de kunde använda den underbart bra. De hade till exempel noga studerat hur man svänger runt med en ångbåt, vilken skruv man då vrider på och så vidare. Så hade lärarna, européerna, en tid övat med japanerna. Japanerna var stolta och sade: Nu kan vi göra det här själva, nu kan vi vara kapten. De europeiska lärarna ställde sig på stranden och japanerna for ut med sin ångbåt ut på öppna havet. Nu ville de också försöka svänga runt båten, lossade skruven och se där, skeppet svängde runt, men nu visste de inte hur man stängde igen. Skeppet svängde hela tiden, dansade omkring på havet, och de europeiska lärarna på stranden

---

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 76.

*måste fara ut på havet i en båt och få stopp på den. ... Där var det en riktig båtdans, tills läraren som stod på land kunde fara ut med båt och stoppa den.*¹

Så kan det alltså gå om de asiatiska folken själva försöker vara kapten på skutan. Kineserna kan enligt Steiner inte uppfinna något av det man uppfinner i Europa, och det kan japanerna inte heller, men att uppfinna det som egentligen är äldre som boktryckarkonsten, det har de kommit på mycket tidigare. Kineserna har ett mycket stort intresse för hela yttervärlden, medan indierna i sin tur är helt skilda från kineserna enligt Steiner.

*Ett annat folk som också visar tillbaka på gamla tider är det indiska, men inte så långt tillbaka som det kinesiska. Det indiska folket har också en gammal kultur. Men den här kulturen har, skulle jag vilja säga, höjt sig ur havet först senare än den kinesiska. De människor som senare bodde i Indien har mera kommit ner norrifrån, när landet blev fritt från vatten, och har då slagit sig ner där. Medan kineserna mer intresserade sig för det som var ute i världen, kunde indierna tänka sig in i varje ting, kunde fundera över allt inom sig. Kineserna tänkte mer över världen, på sitt sätt, men just bara om världen. Indierna tänkte mer över sig själva, över människorna själva. Därför uppstod en mycket inåtvänd, förandligad kultur i Indien. ... Ser ni, indierna är helt andra människor än kineserna. Kineserna är fantasilösa, indierna är ursprungligen fulla av fantasi.*²

Steiner berättar att i Indien tränade de gamla indierna sig genom att titta på sin nässpets så att de helt vande sig av med att stå. De blev som förkrympta, som ett embryo i moderlivet. Vilket man också kan se hos Buddhafigurerna. På det sättet skådade de så småningom in i sitt inre och lärde känna människans inre, lärde helt andligt känna människans kropp.

När vi skådar in i oss känner vi det futtiga tänkandet och i viss mån kännandet och nästan inte alls längre viljandet. Indierna förnam en hel värld i människan. Naturligtvis får ni föreställa er att det var helt andra människor än de senare. Och så utvecklade sig denna oerhörda fantasi. Den har de nedlagt i sina poetiska vishetsböcker, senare i Vedalitteraturen och i Vedantafilosofin, som vi ännu idag beundrar.

*Ser ni, det är en motsats: Indierna var här, kineserna där borta. Kineserna var ett folk som var nyktert och utåtriktat och som verkligen inte levde i det inre. Indierna var ett folk som helt skådade inåt, som egentligen i det inre såg den fysiska kroppen som är andlig.*³

Steiner såg alltså kineser och indier som fundamentalt olika. Det verkar heller inte som att han ansåg att dagens asiater hade något att lära oss européer. Han ansåg däremot att de gamla kulturer som fanns för "ungefär tre eller fyra tusen år tillbaka" kunde man lära mycket av och också beundra. Människorna visste egentligen mycket mer om medicin fram till omkring 400 år före vår tideräkning än dagens medicinare.

Om vi idag med verklig sakkännedom på allvar studerar och förstår de skrifter som uppstod i Indien, i Asien, i Egypten, ja, också i Grekland, fin-

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 77-78.

² Steiner, Världens och människans skapelse, s 78, 79.

³ Steiner, Världens och människans skapelse, s 78.

ner vi att människor på den tiden var långt före oss. De hade bara förvärvat sig vad de visste på ett helt annat sätt än vad man gör i vår tid.

Ser ni, i dag vet man mycket lite om många ting. Till exempel har ni av det som jag framställde för er om näringen sett, hur andevetenskapen måste hjälpa till, så att man kommer på de allra enklaste regler för näring. Det kan nu inte den fysiske vetenskapsmannen. Men just när man läser och riktigt förstår orden hos de gamla medicinarna, förstår man att människorna egentligen visste mycket mer än våra materialistiska medicinare vet. Man får respekt, man får högaktning inför den kunskap som en gång fanns. Ser ni, mina herrar, det var bara det att man inte uttryckte sig som man gör nu. Nu uttrycker man vetande i begrepp. De gamla folken gjorde inte det, de uttryckte det i poetiska föreställningar, så att det som har blivit kvar av det i dag i många gånger anses som diktning. Så kommer vi fram till att redan när vi prövar och riktigt kan studera det som finns skriftligt, det inte kan vara tal om att människan ursprungligen var helt ofullkomlig i sin ande. De här människorna som gick omkring i djurlika kroppar, var i anden mycket, mycket visare än vad vi är.¹

Människorna var alltså mycket visa förr, men de var visa på samma sätt som nu djuren har sin instinkt. De gamla texterna hade enligt Steiner kommit till genom automatisk skrift.

De här kloka människorna förr i tiden, urtidens mycket kloka människor, var visserligen visa, med de hade vishet på samma sätt som djuren nu har sin instinkt. De levde i dunkel, som i en dimma. De skrev utan att de på något sätt själva förde handen. När de talade trodde de inte att det var de själva som talade, utan anden i dem. En fri människa var det alltså i urtiden inte tal om. Det är detta som är människoslåktets verkliga framsteg i kulturhistorien: Att människan har fått medvetande om att hon är en fri människa. Därigenom känner hon inte anden som något som, driver henne, liksom instinkten driver djuret, utan hon känner anden inom sig. Det är detta som skiljer den nutida människan från den tidigare.²

De tidiga civilisationerna var alltså mycket högtstående på sitt sätt, men allt de producerade verkar enligt Steiner ha styrts automatiskt från "anden". Därför var de inte fria, men nu vet vi att vi är fria människor. Men darwinisterna påstår att de primitiva människorna i nutiden skulle vara en utveckling av dessa urtidens visa människor med djurlika kroppar. Det här kan inte Steiner hålla med om, i stället har de nutida människorna och aporna utvecklats genom en nedstigning (degenerering).

Ser ni, om vi från denna synpunkt ser på den nutida vilden, måste vi föreställa oss att människorna i urtiden, som här kallas primitiva människor, inte var som de nutida vildarna. Och ni kommer att få en föreställning om, hur de nutida vildarna har utvecklats ur urtidens människor, när jag säger ungefär följande: (Här kommer en berättelse om hur vissa tror att man kan gräva ner en bit av en skjorta på en kyrkogård för att bota sjukdomar. Den skall tydligen bevisa hur naturen och världen fungerar.) Så är det ute i naturen och i världen över huvud taget. Först måste det fullkomliga finnas, sedan kan därur det ofullkomliga uppstå. Så är det också med människan. Hennes ande hade först en viss fullkomlighet, om också ännu ofri, men kroppen var ofullkomlig. Men det var just det fullkomliga hos kroppen att den var mjuk, att den lät sig formas av anden, så att kulturen därigenom kunde stiga högre.

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 114.

² Steiner, Världens och människans skapelse, s 114-115.

Alltså ser ni, mina herrar, vi får inte ha den åsikten att människorna i urtillståndet var sådana som de nutida vildarna. De har blivit sådana som de är idag: Vidskepliga, tror på trolldom, men också smutsiga i det yttre, har stigit ner från ursprungligen fullkomligare tillstånd. Vi ligger före vildarna i detta: Vi har utgått från samma tillstånd, det är bara så, de har gått neråt, men det har inte vi. Jag skulle vilja säga: Åt två håll har mänskligheten utvecklats. Det är inte sant att vildarna visar hän på ett tillstånd, där mänskligheten var från början. Människorna som ursprungligen var mer djurlika, var mycket civiliserade.

Och nu ställer sig frågan: Härstammar de här ursprungliga, djurlika människorna från aporna eller andra djur? - då kommer vi naturligtvis sedan till följande: Vi ser på de nutida aporna och säger: Från aporna härstammar människorna. - Ja, men när människorna fanns i den här djuriska formen, fanns de nutida aporna inte! Från de nutida aporna härstammar människorna alltså inte. Tvärtom! Så som de nutida vildarna är urtidens nedstigna människor, så är de nutida aporna återigen ännu längre nedstigna väsen. Om vi går vidare i jordens utveckling, så finner vi människoväsen som har utbildats så som jag framställde här för en tid sedan, nämligen ur ett mjukt element, inte ur de nutida djuren. Ur den nutida apan skulle människor aldrig uppstå.

Om de tillstånd som på många sätt nu råder på jorden, då allt är grundat på våld och makt, där visheten inte alls gäller - kunde det mycket lätt vara så, att människorna som i vår tid vill grunda allt på makt, så småningom åter antar en djurisk kroppslighet och att två stora raser uppstår: En, alltså med dem som är för fred, andlighet och vishet och en annan som åter antar djurgestalt. Och vi kunde säga: De människor som i dag ingenting ger för ett verkligt mänsklighetsframsteg, för det andliga, de kunde råka i fara att en gång förfalla till aplikhet.¹

Vildarna och aporna hade alltså gått neråt eller degenererat från ett ursprungligen fullkomligt tillstånd, men det hade inte vi civiliserade människor. Visserligen var det enligt Steiner bra att vara andlig, men inte andlig på det sätt som primitiva människor var det.

När någon idag sätter ihop en maskin, säger han naturligtvis inte: Anden har hjälpt mig. - så säger han med rätta inte. Men när den primitiva människan som inte visste det, som överhuvudtaget inte kunde tänka på att tänka - när han satte samman något, kände han genast: Anden har hjälpt mig.

När européerna, så kallat bättre folk, först kom till Amerika, ja också senare, på 1800-talet, kom till de trakter där indianerna från gamla tider ännu levde, då talade indianerna om den store anden som behärskar allt - man kunde förstå det av vad de sade. Och de primitiva människorna har i stort sett behållit det så. De talar om den store anden som behärskar allt. Den store anden dyrkade särskilt de, som levde under den atlantiska tiden, när det ännu fanns land mellan Europa och Amerika och indianerna har hållit kvar det. De hade ännu inget förstånd. Se ni, indianerna lärde så småningom känna de "bättre" människorna, som hade kommit över till dem, innan de utrotades. De lärde känna papperet, där det stod små tecken. De höll tecknen för små djävlar och avskydde dem, eftersom sådant uppstår genom förståndet.²

När man har satt citationstecken runt uttrycket "bättre" människor i citatet ovan, kan man få intrycket att Steiner var ironisk när han talade om européerna som bättre folk. Men hans åsikter att vildarna är nedstigna eller dege-

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 117.

² Steiner, Världens och människans skapelse, s 123.

nererade, samt hans nyktra konstaterande av utrotningen av indianerna utan att på något sätt beklaga att de varelser, som enligt honom trodde att bokstäverna var små djävlar för att de inte hade något förstånd, utplånades, tyder på att han själv inte satte några citattecken i sitt föredrag. (Texten är en nedteckning från Steiners muntliga föredrag för byggnadsarbetarna i Goetheanum). Man kan också jämföra med användningen av "välboren", alltså av bättre börd eller folk, inom eugeniken (s 41).

Förklaringen till att européerna enligt Steiner var bättre folk, var att de hade fått förstånd vilket inte de primitiva folken dit han också räknade kineser och japaner, hade fått. De tänkte fortfarande på det sätt som människor hade gjort i tidigare epoker. Däremot kunde européerna sätta ihop maskiner, eftersom de hade fått förståndet. Det här plötsliga språnget i evolutionen hade tydligen uppkommit så sent som på 1400- eller 1500-talet, och alltså bara för européerna.

Inte sant, européen i sin materialistiska civilisation vet hur ett lokomotiv kommer till. Så som européerna sätter samman ett lokomotiv efter förståndet, hade grekerna ännu inte satt ihop en maskin, eftersom förståndet ännu inte fanns hos grekerna. Grekerna satte ihop det efter fantasin. Då grekerna nu tillskrev de goda gudarna allt som bildas i naturen, och allt som inte är natur, som bara är konstprodukter, de onda andarna, så skulle grekerna ha sagt: i lokomotivet lever en ond ande. – Ja, de byggde det utifrån fantasin och hade inte kommit på något annat än att anden hjälpte till att sätta samman det.

Men ser ni, mina herrar, så är det att vi kommer fram till att verkligen tillskriva den primitiva människan större andlighet, för fantasin är något mer andligt i människans själ än det blotta förståndet, som vår tids människa skattar så högt. Nu kan emellertid gamla tillstånd aldrig komma tillbaka. Därför måste det vara så att vi visserligen fortskrider, men att vi ändå inte tänker att det som nu bara är instinkt i djuren skulle ha kunnat utvecklas till något andligt. Vi får alltså inte föreställa oss de primitiva människorna så, att de bara hade instinkt. De visste att det var anden som verkade i dem. Därför hade de också tron på anden.¹

Antroposofins uppgift var enligt Steiner att lära människorna att nå anden med fullt förstånd. De primitiva människorna kunde inte göra något av fri vilja. Det är den fria viljan som först nu har utvecklats, inte visheten. Visheten var från början större än den fria viljan och måste återigen bli stor. Vi måste återigen nå anden genom förståndet.

Och det, ser ni, är antroposofins uppgift. Den vill inte, som många människor nu vill, ha tillbaka primitiva tillstånd, åter föra in gammal indisk visdom bland människorna. Det är bara nonsens när man säger så om oss. Antroposofin fäster stor vikt vid att komma till anden, men med fullt förstånd, just med fullt förstånd. ... Först var människorna här utan förstånd, men med anden. Anden har så småningom försvagats, förståndet har växt till och blivit stort. Nu måste man från förståndet åter komma till anden. Kulturen måste ha den gången. Om kulturen inte vill ta den gången – ja, mina herrar, man har alltid sagt: Världskriget, något sådant har aldrig tidigare varit här. – Det är också så: Så har människorna aldrig förr slitit sönder varandra. Men om människorna inte vill gå den vägen, att de åter fogar förståndet till anden, då kommer det att bli ännu större krig. Allt vildare krig skall då bryta ut, och människorna kommer faktiskt att utrota

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 123-124.

*varandra, som de två råttorna som man hade spärrat in i en råttbur, som åt upp varandra så att det till sist inte fanns mer än de två svansarna kvar.*¹

Människor hade alltså varit mycket olika i olika tidsepoker. Som vi har sett var också enligt Steiner de moderna raserna mycket olika, de härstammade inte ens från samma källa. En tydlig skillnad fanns i de olika rasernas lukt. Precis som skillnaden mellan viol och djävulsträck (en växt som finns på Kreta) är att den ena har en lukt som är rakt igen sympatiskt och den andra har en lukt som vi vill få bort från oss, så har de olika raserna på samma sätt olika lukt. "Så kan den som har en fin näsa, mycket bra på lukten skilja en japan från en europé" (Världens och människans skapelse s 127). Skillnaden i lukt när det gäller växter beror enligt Steiner på att olika växter tar upp lukten från olika planeter, violen tar upp sin lukt från Merkurius medan stinkasanten tar upp sin från Saturnus. På samma sätt beror de olika rasernas olika lukter på att de tar upp anden eller lukten från olika planeter.

*Raserna levde ursprungligen på skilda ställen på jorden, på ett ställe bildades den ena, på ett annat den andra. Vad beror det på? Vi skulle mycket väl kunna tala om hur den ena planeten övar starkt inflytande på vissa delar av jorden, den andra planeten på andra delar. Går vi till Asien finner vi, att allt som strömmar ner till jorden från Venus, Aftonstjärnan, verkar särskilt starkt på asiatisk mark. Går vi till Amerika finner vi att allt som strömmar från Saturnus verkar särskilt starkt på den amerikanska marken. Och så finner vi att allt det som verkar på Afrika strömmar ner från Mars. På varje del av jorden verkar en viss planet särskilt starkt. Det händer samman med att planeterna har olika ställning på himlen, allt efter hur ljuset faller in. Ljuset faller till exempel från Venus på ett helt annat sätt än från Merkurius. Det hänger samman med stenformationen, med bergsformationen.*²

Steiner beskriver olika planeter och himlakroppar som om de hade helt andra fysikaliska egenskaper än vi normalt får lära oss. Jag antar att många människor som ansluter sig till hans teorier ser dessa uttalanden som om de gällde planeternas "andliga" egenskaper på något sätt. Men att han menar det helt konkret framgår av följande.

*Om man föreställde sig planeterna så som de flesta människor nu gör, att de är lika fasta kroppar som jorden, då kunde man givetvis vänta sig att de skulle slå sönder alla levande varelser på jorden, överallt, om de skulle stöta ihop med jorden. Men så blir det inte, för planeterna har inte samma fasthet som jorden själv. Om Mars, till exempel, skulle komma ner och förena sig med jorden, kunde den inte ödelägga det fasta landet, utan den skulle bara översvämma jorden.*³

Inom antroposofin är inverkan av stjärnor och speciellt planeter viktig. Venuspassagen som vi hade år 2004 väckte stor uppmärksamhet i "andliga" kretsar, och många anser att tiden fram till nästa passage år 2012 är en mycket viktig tid i jordens utveckling. Steiner förklarar att Venuspassagerna (Venusgenomgångarna) är viktiga eftersom Venus påverkar solen genom att hålla tillbaka ljuset (avskärma ljuset). Då får man ett inflytande på väderleksförhållandena som bara äger rum ungefär vart hundra år (Världens och

¹ Steiner, Världens och människans skapelse, s 125.

² Steiner, Världens och människans skapelse, s 133.

³ Steiner, Världens och människans skapelse, s 139.

människans skapelse s 159). I en trakt där man kan se Venuspassagen kommer det att vara en liknande väderlek vid nästa passage om hundra år (Världens och människans skapelse s 161).

Ett av Rudolf Steiners specialområden var medicin. Han var visserligen inte läkare själv, men genom sin andliga vetenskap hade han sett vilka principer som påverkade människokroppen. I boken *Världen och människans skapelse* berättar han om många medicinska upptäckter som han har gjort.

Om man har ett barn som har mask bör man förstå att barnet är svagt i huvudet. Vad måst man göra när man märker det? Då ger man barnet morötter eftersom morötter genom sin stora mängd salter verkar på det allra översta partiet av huvudet (Världens och människans skapelse s 88-89). Potatisen gör människan svag eftersom nedbrytningen av den fordrar så stor kraftansträngning (Världens och människans skapelse s 90). Socker ger kraft. De folk som äter lite socker och lite ämnen som bereder socker i kroppen är svaga vad beträffar fysiska krafter. Inom folk som äter mycket socker är människor starka (Världens och människans skapelse s 93).

Ju grönare blad, desto mer fettsubstans är det i dem. När människan äter bröd tar hon inte upp mycket fett i sig från brödet. Hon tar till exempel upp mer fett från brunkrasse som är en växt med mycket små blad. Därför har det uppstått ett behov av att äta smör på brödet (Världens och människans skapelse s 94). Fukt bygger upp underlivsorganen, eftersom det finns äggvita i frukt. Äggvitan i frukten bygger upp magen, bygger upp allt som människan har i underlivet som näringsorgan (Världens och människans skapelse s 95). Salt verkar gynnsamt på huvudet, kolhydrater på lunga, hals och gom, fetter på hjärta och blodkärl, och äggvita som sagt på underlivsorganen. Huvudet får inget från äggvitan, den äggvita som finns där måste människan själv bilda åt sig, och om man äter för mycket kan man få en förgiftad hjärna (Världens och människans skapelse s 99).

Potatis gör ju som vi har sett människan svag, men den går också särskilt in i nedre delen av huvudet där man tänker kritiskt. Därför fanns det inte så många tidningsskribenter förr (innan potatisen kom till Europa), och boktryckarkonsten var ännu inte här. Ja detta myckna tänkande är inte alls nödvändigt, det tänks alldeles för mycket; det har vi potatisen att tacka för säger Steiner. För den som äter potatis känner sig hela tiden stimulerad att tänka. Han kan inte göra något annat än att tänka. Därigenom blir lungor och hjärta svaga och lungtuberkulosen tog över först när potatisfödan infördes (Världens och människans skapelse s 105). Människor såg bättre förr. Det kan man förstå på grund av att glasögonen kom först på 1500-talet. De hade säkert upptäckts förr om de hade behövts då (Världens och människans skapelse s 161).

Rudolf Steiner var alltså mycket bestämd med att hans filosofi var en vetenskap. Det som han nu hade upptäckt på "ockult" väg, skulle vetenskapen bekräfta i framtiden. Steiners budskap är mycket kritiskt mot den dåtida vetenskapen, till exempel mot företrädare för läkarvetenskap, astronomi och biologi. Han säger till exempel att vetenskapsmännen är lata som inte

bryr sig om att ta reda på de sanningar som han har sett genom sin andevetenskap. Men samtidigt hade han som målsättning att undanröja klyftan mellan vetenskapen och tron på en andlig verklighet.

Steiners andevetenskap bestod i att han fick information via sin påstått klärvoajanta förmåga. Eftersom andra människor i allmänhet inte hade samma förmåga som Steiner, var det förstås svårt att under hans tid avgöra om det han påstod stämde eller inte. Idag har vi dock ett bättre utgångsläge. Vi vet genom fysikens framsteg att stjärnorna och solen inte består av hålrum och att Mars inte består av en flytande vätska. Inte heller märktes några speciella väderfenomen vid Venuspassagen såvitt jag vet, och hade det förekommit något ovanligt väder tvivlar jag på att det skulle ha berott på att Venus skymde solen.

Alla teorier om att olika födoämnen hör ihop med olika organ eller olika delar av kroppen anser man väl i allmänhet vara fel, en balanserad och väl sammansatt kost påverkar naturligtvis hela kroppen. Att fett skulle vara särskilt nyttigt för hjärta och kärl anser vi ju idag vara helt oriktigt, tvärtom är höga intag av speciellt animaliska fetter en stor riksfaktor vid hjärt- och kärlsjukdomar. Steiners påstående att man fick en förgiftad hjärna om man åt för mycket kan kanske några instämna i, att äta för mycket är ju inte nyttigt. Men att särskilt hjärnan skulle förgiftas verkar långsökt.

Steiner var särskilt fientligt inställd till potatisen. Åt man potatis blev man svag, till skillnad om man åt mycket mat av sädesslag. Potatis gjorde att människor tänkte alldeles för mycket eftersom den särskilt gick till den nedre delen av hjärnan där det kritiska tänkandet satt. Potatisätandet var också orsak till lungtuberkulos (lungsot). Den hårda domen över potatisen verkar ha berott på att potatis var ett födoämne som inte hade odlats i större skala i Europa före 1600-talet. Därför kunde man förknippa den med den moderna tidens problem som till exempel att folk tänkte för mycket eller med tuberkulos. Men redan 1882 hade Robert Koch lyckats isolera en av de bakterier som orsakar tuberkulos, och idag är det ingen som anser att den sjukdomen skulle orsakas av potatis.

De teorier om evolutionen som Steiner presenterade motsägs också helt och hållet av dagens vetenskap. Att kineser, japaner och indier skulle tillhöra en alldeles egen gren av den mänskliga rasen som är jämngammal med en nu utdöd ras på Atlantis är helt fel. Genom att man har kunnat analysera mitokondrie-DNA vet vi numera att alla människor på jorden härstammar från en enda kvinna. Steiners idéer om att "som de nutida vildarna är urtidens nedstigna (degenererade) människor, så är de nutida aporna återigen ännu längre nedstigna (degenererade) väsen" har överhuvudtaget ingen som helst sanning i sig. Steiner kunde tydligen inte tänka sig att "bättre" människor som européerna kunde ha uppkommit från apliknande varelser, och han vägrade också att se någon släktskap mellan européer och "vildar".

Steiners andevetenskap kan alltså numera utvärderas mot vetenskapliga rön, precis som Steiner förespråkade. I den bok som jag har tagit ovanstående exempel från hittar jag i stort sett inget som stämmer med dagens vetenskap-

liga sanningar. Det mesta är helt galet och ofta ganska roande. Steiners anspråk på att ha de "rätta" sanningarna, vilket världen skulle komma att förstå när vetenskapsmännen äntligen började se saken ur rätt synvinkel, kan därför effektivt avfärdas. Men många människor anser ändå att hans teorier är bra, och det kan väl hända att skolor och sjukvård som sköts efter Steiners principer är bra på många sätt.

Men huvudproblemet är att de anspråk på att företräda en rationell vetenskap som Steiner hävdade är totalt motbevisade i vår tid. Steiner fick överhuvud taget ingen information om vetenskapliga sanningar från den andiga världen. Därför kan man nog lugnt utgå från att till exempel hans beskrivningar av hur människor tänkte och kände under olika epoker i världshistorien var helt tagna ur luften. Steiners tidsperspektiv är också helt galet, han anser till exempel att avgörande förändringar i mänsklighetens intelligens skulle ha inträffat på 1500-talet när "förståndet" utvecklades i Europa. Bortsett från att européerna inte är mer intelligenta än andra människor, anser man numera att den moderna människan utvecklades för ca 200 000 år sedan och att människorasen inte har förändrats på något avgörande sätt under de senaste 20 000 åren.

Steiners andliga "sanningar" är en produkt av hans egen tid och hans egen kulturella miljö. Normen är den vita europeiska människan (mannen), och alla andra grupper, raser, folkslag och kulturer ställs i relation till européerna och deras kultur. Människor var totalt annorlunda så sent som under den grekiska tiden, med vilken Steiner antagligen menar den klassiska perioden i Grekland (400- och 300-talet fvt.). Ja, den moderna människan uppkom egentligen inte förrän européerna började bygga maskiner på 1500-talet. Mättet på hög intelligens är därför förbundet med tekniska innovationer, som till exempel att uppfinna ångmaskinen, något som är förbehållet de vita europeiska männen.

Men Steiner hade också en skeptisk eller direkt fientlig inställning till forskare och vetenskapsmän, de var lata som inte försökte förstå hur allt egentligen hängde ihop. Dessutom var allt bättre förr. Människor såg bättre, tänkte mindre och var också friskare eftersom de inte hade börjat äta potatis. Allt hade egentligen degenererat från det fullkomliga tillstånd som var den europeiska människans ursprung, till den moderna människan med alla sina problem. Vägen tillbaka var genom att man tillämpade Steiners och antroposofins sanningar.

Vad skall man ställa för krav på en andlig sanning? Som Steiner själv påpekade finns sanningen inbyggd i vetenskapen, därför kan en andlig sanning inte motsägas av den jordiska vetenskapen. Nu var det förstås möjligt att vetenskapen ännu inte hade upptäckt sanningen, och då skulle Steiners teorier bli allt mer bekräftade i takt med att den vetenskapliga nivån höjdes. I själva verket har det däremot blivit tvärt om, Steiners teorier har inte alls kunnat bekräftas genom de fantastiska genombrott som DNA-teknik, fysik, astronomi och andra relevanta vetenskaper har genomgått under senare delen av 1900-talet.

Men vetenskapen var ju i vissa fall ute på helt fel spår i början av 1920-talet, förmenta vetenskaper som rashygien och socialdarwinism blev som vi har sett fundament i den nazistiska ideologin, kanske hade Steiner ändå rätt i sin kritik av den dåtida vetenskapen? Som jag personligen uppfattar saken var vetenskapen ändå på i stort sett rätt spår, även om det fanns många spännande upptäckter som väntade under 1900-talet. Det som var fel var i stället ofta tolkningarna av de resultat som vetenskapen förde fram. Socialdarwinismen var till exempel en överföring av Darwins resultat från biologin till ett helt annat område, nämligen till samhället. Steiner hade å andra sidan inte den andliga mognad som krävdes för att han skulle kunna förkasta de vita männens teorier om högre och lägre raser, utan införlivade dessa åsikter i sig själv. Naturligtvis var inte Steiner nazist, men det är inte heller underligt att Hitlers närmaste man Rudolf Hess kunde finna saker i antroposofin som stämde med hans egna åsikter.

Däremot är det underligt att man fortfarande för ut Steiners "vetenskap" inom antroposofin som om den vore en etablerad sanning. Den bok som jag har citerat från i det här kapitlet, *Världens och människans skapelse*, gavs ut i Sverige så sent som år 2003. Det finns överhuvudtaget ingen kommentar från förlagets sida om att boken skulle innehålla något som skulle kunna uppfattas som kontroversiellt, till exempel om "bättre folks" utrotning av indianerna eller om japaners oförmåga att använda europeisk teknik. Men så har ju boken också getts ut av ett antroposofiskt förlag.

DET TREGRENADE SAMHÄLLET

Enligt en artikel på Internet från den svenska antroposofiska Rudolf Steinerskolan som är en waldorfskola, finns en beskrivning av hur den första waldorfskolan uppstod.

Sommaren 1917, under pågående världskrig, ombads Rudolf Steiner att för ledande tyska och österrikiska statsmän klargöra den rådande världssituationen. I skriftliga memorandum försökte Rudolf Steiner nu att framställa hur krigets verkliga orsaker inte var att söka i enskilda staters aggressioner, utan i en ödesdiger sammanblandning av politiska, ekonomiska och andligt-kulturella intresseområden i respektive stater. Endast genom att forma dessa tre livsområden till sociala organismer, som inte verkar åtskiljande utan förbindande mellan folken, skulle det vara möjligt att undgå framtida världskonflikter. Om regeringarna i Tyskland och Österrike utarbetade en social reform grundad på en sådan social tregrening, menade Rudolf Steiner, skulle denna kunna få en avgörande betydelse som en fredsmanifestation i en nu krigstrött värld. Ett dramatiskt samtal mellan Rudolf Steiner och Tysklands utrikesminister Richard von Kühlmann i början av augusti år 1917 gav inget resultat.

Den österrikiske kejsarens kabinettschef, Arthur Polzer-Hoditz, studerade uppmärksamt Rudolf Steiners memorandum och fann att det fullt ut svarade mot tidens praktiska behov. Idéerna föreföll honom dock så omvälvande att han först vid sin avskedsaudiens hos kejsar Karl I år 1917 vågade framställa dem. Vid krigsslutet i november 1918 stod Tyskland inför hotet av våldsamma omstörtningar. Det härskade hungersnöd. Demonstrationer, strejker och väpnade uppror hörde till vardagen. De tyska arbetarna krävde högre lön, kortare arbetstid, inflytande i verksamhetens ledning osv. Som en universallösning uppfattade de statens övertagande av näringslivet.

Rudolf Steiner blev våren 1919, bl a från industriell sida, ombedd att bidra till den ofta handgripliga debatt, som var igång i hela landet om Tysklands framtid. Rudolf Steiners svar kom i april 1919 med boken "Kärnpunkterna i den sociala frågan" och med en omfattande föredragsverksamhet i Schweiz och Sydtyskland av honom och hans medarbetare för industriledare och arbetare om den sociala tregreningens idéer. Rudolf Steiner försökte visa att det jäsande missnöje som rådde bland arbetarna hade djupare orsaker än politisk och ekonomisk underlägsenhet. Han menade att upplevelsen av en kulturell underlägsenhet var långt viktigare och att delaktigheten i ett fritt kulturliv svarade mot arbetarnas djupaste sociala behov. Arbetarnas materiella nödsituation och näringslivets herravälde kunde inte upphävas genom att politisera detta. Arbetarnas rättigheter skulle bäst beskyddas av ett politiskt liv som var helt fritt från ekonomiskt inflytande och byggde på jämställdhet. Näringslivet skulle genom associativ samverkan mellan producenter och konsumenter tjäna en broderlig impuls, inte en strävan efter makt. Särskilt hos arbetarna vann Rudolf Steiner stort gehör inte minst genom sitt hjärtliga och förtroendeingivande sätt. Många partipolitiker upplevde dock Rudolf Steiners idéer om den sociala tregreningen som ett hot mot egna intressen och förbjöd arbetarna att besöka hans föredrag. Den sociala tregreningstanken fick därmed ej möjlighet att utvecklas till den fredsbevarande folkrörelse som Rudolf Steiner hade hoppats på.

Tregreningsinitiativet fick dock en annan frukt - waldorfpedagogiken. Rudolf Steiners tankar hade mött särskilt starkt gehör hos arbetare och tjänstemän vid cigarettfabriken Waldorf-Astoria i Stuttgart. Arbetarna menade dock att de var för gamla för att kunna förverkliga idéerna om den sociala tregreningen och undrade om denna inte kunde bli grundvalen för en ny och mänskligare pedago-

gik. Härigenom skulle kommande generationer få förutsättningar att förverkliga det tregrenade samhället. Fabrikens ledare, Emil Molt, kom dem till mötes: Han investerade kapital, skaffade lokaler och bad Rudolf Steiner ta hand om lärarutbildningen.¹

Waldorfskolorna skapades alltså med mål att utbilda kommande släkten så att Steiners idéer om det tregrenade samhället skulle kunna förverkligas. Vad innebar då denna tregrening? Enligt beskrivningen ovan var tregreningen en modell för hur ett framtida Tyskland skulle organiseras efter det första stora världskriget. Problemet var "en ödesdiger sammanblandning av politiska, ekonomiska och andligt-kulturella intresseområden i respektive stater". Den nya sociala ordningen skulle alltså bygga på att denna sammanblandning upphörde.

Men vad var det egentligen som var sammanblandat, och hur skulle man rensa upp denna sammanblandning? I en serie föreläsningar i Dornach vintern 1919 beskriver Steiner sin sociala vision. I dessa föreläsningar framställer Steiner sig som en människa som har genomskådat det gamla och felaktiga, speciellt då de etablerade vetenskapsmännens teorier. Han påstår till exempel att den fysiska lag som säger att hastighet kan beskrivas som en funktion av avstånd och tid ($v = s/t$) här helt fel. Solljuset försvinner inte heller ut i kosmos, utan studsar tillbaka mot någon slags barriär och återvänder i en ny form. (*The Michael Impulse - Lecture VII, Dornach, December 6, 1919*)

Steiner verkar enligt detta föredrag ha utvecklat sin syn på den ideala organisationen av samhället från sin syn på människan. Människan består ju, som Steiner ofta har påpekat, av tre oberoende system. Dessa tre system är huvudet, organen i bröstet och lemmarna. Det här är förstås en grov beskrivning, i lemmarna måste man till exempel inkludera en god del av bålen. Huvudet ansvarar för människans tankeliv och idéer, bröstsystemet (de rytmiska aktiviteterna i människan som andning och hjärtslag) är förbundet med känslans område, medan viljan som är den essentiella delen av människans andliga del hör ihop med lemmarnas organisation.

*You have heard me say on many occasions how necessary it is for a true understanding of the nature of the human being to recognize his division into three members, each of which is, relatively speaking, self-dependent. We have within the human being the head, the organs of the breast system, and the organs of the limbs. These are of course crude expressions that are only roughly true. Under the name of the limbs, for example, we have to include a good part of what is contained in the trunk of man. You will more over have gathered from my lectures as well as from what is given in my book, *Riddles of the Soul*, that there is a connection between the head of man and his life of thought and ideation; furthermore, that the whole rhythmic activity in man - roughly speaking, the breast system - is connected with the sphere of feeling; and finally the sphere of the will, which represents the essentially spiritual part of man, goes together with the system and organization of the limbs. Relatively speaking, these three systems of the human organism are independent one of another. Similarly is the life of ideas, the life of feeling and the life of will each self-*

---

¹ http://www.steinerskolan.se/waldorfpedagogikens_tillkomst.htm

dependent, although at the same time they work together. (The Michael Impulse - Lecture VII, Dornach, December 6, 1919)

Vi har alltså följande relationer huvud = tankeliv och idéer, bröst = känsla, lemmar = vilja (andlighet). Enligt Steiner är dessa tre system relativt sett oberoende av varandra, precis som idéer, känsla och vilja bara är självständiga, även om de på samma gång arbetar ihop.

I sitt föredrag talade Steiner också om bolsjevikerna i Ryssland. Enligt honom var det Ludendorff och Hindenburg (Tysklands ledare underkriget) som hade infört bolsjevismen där. Bolsjevismen var enligt Steiner det praktiska resultatet av en konsekvent tillämpad naturvetenskaplig metod på det sociala livet. Det skulle inte heller stanna vid Ryssland om man inte tacklade problemet vid själva roten, som var den naturvetenskapliga och materialistiska inriktningen på livet.

Thus it has come to pass that in the East of Europe a new social order of the State is about to be erected out of purely natural-scientific, materialistic thinking. The men who were imported into Russia by Dr. Helphand who calls himself Parvus, under instructions from Ludendorff and Hindenburg, to bring about Bolshevism there - they are the very incarnation of the scientific method. There, then, they are, by the kind services of Helphand as railway guard. For it was he who conducted the sealed railway carriage through Germany, taking the men of Bolshevism to Russia under the aegis of Ludendorff and Hindenburg. The incarnated natural-scientific method is having a free hand today in Russia. ... This is what happens when the most consequential natural-scientific method is transmuted, with unflinching logic, into social thinking. Therefore it must be taken very much in earnest. It is in the East that the thinking of Natural Science has first blossomed forth into social life. Nor will it stop there, unless we tackle it at the root, namely at the natural scientific and materialistic life itself. . (The Michael Impulse - Lecture VII, Dornach, December 6, 1919)

I det följande föredraget beskrev Steiner grundproblemet med den moderna civilisationen. Detta grundproblem var att man skapade en sammanblandning mellan Ahrimanska och Luciferiska krafter, att man inte förstod att man måste skilja på dessa två och ställa sig i balanspunkten mellan dem. Det Ahrimanska var tydligen den materiella kraften som drog människan nedåt, och det Luciferiska var det extatiska och falskt mystiska som drog honom uppåt. Den moderna civilisationen kallade på falska grunder det Luciferiska för gudomligt, vilket hade fått förskräckliga konsekvenser.

Man must recognize that his true nature can be expressed only by the picture of equilibrium, - that on the one side he is tempted to soar beyond his head, as it were, to soar into the fantastic, the ecstatic, the falsely mystical, into all that is fanciful: that is the one power. The other is that which draws man down, as it were, into the materialistic, into the prosaic, the arid, and so on. We understand man only when we perceive him in accordance with his nature, as striving for balance between the Ahrimanic, on one arm of the scales, let us say, and on the other the Luciferic. Man has constantly to strive for the state of balance between these two powers: the one which would like to lead him out beyond himself, and the other tending to drag him down beneath himself. Now modern spiritual civilization has confused the fantastic, the ecstatic quality of the Luciferic with the divine; so that in what is described as paradise, actually the description of the Luciferic is presented, and the frightful error is committed of confusing the Luciferic and the divine - because it is not understood that the thing of importance

is to preserve the state of balance between two powers pulling man toward the one side or toward the other. (The Michael Impulse - Lecture IX, Dornach, December 12, 1919)

I antroposofernas Goetheanum, som man höll på att bygga under den här tiden, var de antroposofiska idéerna organiskt inbyggda. Byggnaden hade skapats helt och hållet genom den andliga vetenskapens egen vilja. (Eller om byggnaden hade skapats helt och hållet genom att man hade använt viljan som ett redskap med hjälp av den andliga vetenskapen?) Goetheanum var hur som helst ingen sekteristisk byggnad.

If we had intended to found a sectarian movement which, like others, has merely some kind of dogmatic opinion about the divine and the spiritual, and which needs a building, we should have erected any kind of a building, or had it erected. Since we did not wish that, but wished rather to indicate, even in this external action, that we intend to plunge down into life, we had to erect this building entirely out of the will of spiritual science itself. And in the details of this building it will some day be seen that actually important principles - which today are placed in a very false light under the influence of the two dualisms mentioned - can be established on their sound foundation. (The Michael Impulse - Lecture IX, Dornach, December 12, 1919)

Den kunskap som behövdes nu (alltså år 1919) var kunskapen om att man stod inför en övergång eller förnyelse av den mänskliga evolutionen. På samma sätt som evolutionen tog ett stort steg framåt i mitten av 1500-talet (när enligt Steiner intelligensen kom till européerna), skulle ett nytt steg tas i mitten av 1900-talet. Då skulle det som hade inmängdes i mänskligheten på 1500-talet vara moget för att leda till nästa steg, och det behövdes en andlig vetenskap för att förbereda denna stora händelse.

We need today the knowledge that we have to face a renewal of the life of human evolution. *It is cheap to say that our age is a time of transition. Any age is a time of transition; only it is important to know what is in transition. ... But history itself is also an organism, and such leaps take place in it; only they are not observed. People of today have no conception what a significant leap occurred at the turn of the 14th and 15th centuries, or more properly, in the middle of the 15th century. And what was introduced at that time is pressing toward fulfillment in the middle of our century. And it is truly no weaving of idle fancies but exact truth when we say that the events which so agitate humanity, and which recently have reached such a culmination, disclose themselves as a trend toward something in preparation, which is about to break violently into human evolution in the middle of this century. Anyone must understand these things who does not wish, out of some kind of arbitrariness, to set up ideals for human evolution, but who wills to find, among the creating-forces of the world, spiritual science, which can then enter into life. (The Michael Impulse - Lecture IX, Dornach, December 12, 1919)*

Några dagar senare fortsatte Steiner beskriva vad som behövdes inför den nya tiden. Det som han kallade "initiationens vetenskap" var absolut nödvändig för mänsklighetens fortsatta evolution. Denna initiationsvetenskap var den vetenskap som förde över kunskap från det som låg bortom tröskeln mot den andliga världen.

I have often mentioned that we are not concerned here with those ideals which originate in man's subjective nature, but rather with what is being deciphered

from the spiritual history of the evolution of humanity; and from this spiritual history one can clearly see that the science of initiation, that is, the science which brings over its knowledge from beyond the threshold of the spiritual world, is absolutely necessary for the further evolution of mankind. (The Michael Impulse - Lecture XI, Dornach, December 14, 1919)

Steiner fortsatte att måla upp den katastrof som väntade Europa om man fortsatte att undervisa på det gamla sättet. De män som var ansvariga för världskrigets utbrott 1914 hade inte haft sina själsliga och andliga förmågor i ordning, därför hade de ahrimanska krafterna kunnat tränga in och orsaka kriget. Därför måste man bli medveten om hur oerhört viktigt det var att införa andlig kunskap i människans evolution. Steiner förutsade att under de kommande tjugo till trettio åren skulle fler och fler människor öppna sig för att lyssna till rösterna från den andliga världen.

Of the thirty or forty men in prominent leading positions who participated in 1914 in what is called the outbreak of the World War - people love inexact language nowadays, because it is adapted to cover up the truth; it was neither an "outbreak," but something quite different, nor was it a "world war"; it was something entirely different, which will not come to an end for a long time yet - of the thirty or forty men who participated at that time, a large proportion were not entirely composed of the forces of soul and spirit were not all functioning, and where the consciousness is clouded, there are doors by which the Ahrimanic powers have especially easy access to human resolutions and human intentions. The Ahrimanic powers played an essential role in the beginning of those events of 1914. Even today anyone who is so minded could easily perceive, from following up events in a purely external way, how necessary it is to infuse spiritual knowledge into the evolution of humanity. But man is far removed by habits of thought, perception, and feeling from observing such things with absolute seriousness.

There is on the one hand the fact - and more than that, the imminent fact - that the time is ripe for people to appear who are able to bring suitable and capable souls to meet those spiritual impulses which have been entering our physical world since the last third of the 19th century. Side by side with the fact that we have sailed into a materialistic time, there exists the other fact that the doors between the spiritual world and ours stand open since the last third of the 19th century, and that people who open their souls and minds to spiritual impulses can have relations with the spiritual world. To be sure, the number may be small of those whose consciousness is touched today by the spiritual world; but it is a fact that this spiritual world makes itself felt in many a human spirit. We may say that the next ten, twenty, thirty years, up to the middle of the century, will be years in which more and more people will have learned to listen to the still small voice, and so open their inner being to the impulses of the spiritual world which would enter. (The Michael Impulse - Lecture XI, Dornach, December 14, 1919)

Om inte det som kallas vetenskap och konst befruktas av initiationens vetenskap, kommer mänskligheten att stå inför en snabb och färskräcklig nedgång varnade Steiner. Om man lät den slags undervisning som praktiserades på universiteten fortsätta i ytterligare tre decennier, om man behandlar de sociala frågorna på samma sätt som nu i trettio år eller mer, skulle man få ett ödelagt Europa. Det krävdes en förändring i djupet av människors själar. Om det inte skedde en ändring i undervisning, en ändring i tänkande, skulle den moraliska syndafloden dränka Europa.

*Those people today who receive such impulses from the spiritual world, who know about the truths and the knowledge that must enter into human evolution, know the following also: If what we call **science**, and especially what we call art, is not fructified by the science of initiation practiced by such people, humanity will face a quick decline, a fearful decline. **Let the kind of teaching that prevails in our universities continue for another three decades, let social questions be treated as they are now for thirty years more, and you will have a devastated Europe.** You can set up ideals in this field or that as much as you please, you can talk yourselves hoarse about individual demands coming from one group or another, you can talk in the belief that with such urgent demands something will be done for humanity's future - it will all be in vain unless the transformation comes from the **depths** of human souls, **from the thought of the relation of this world to the spiritual world.** If in this regard there is not a change in learning, a change in thinking, then the moral deluge will overwhelm Europe! . (The Michael Impulse - Lecture XI, Dornach, December 14, 1919)*

Dagen efter fortsatte Steiner att föreläsa mer direkt om den nya sociala ordningen. Modellen för den trefaldiga eller tregrenade sociala ordningen byggde på idéerna om människokroppens tre oberoende system, nämligen huvudet, bröstet och lemmarna. Men i den sociala kroppen var dessa tre system i stället ett oberoende *andligt liv*, ett oberoende *rättsligt och politiskt liv* och ett oberoende *ekonomiskt liv*. I nuläget (alltså 1919) var dock dessa tre system sammansnärjda som en tilltrasslad garnhärva i den europeisk-amerikanska kulturen och civilisationen. Steiner ville i sitt föredrag försöka följa dessa trådar eller strömmar till sina respektive källor.

När det gällde det andliga livet var det den grekisk-romerska kulturen som bildade grunden i det som så småningom blev de tyska högskolorna och universiteten. Det europeiska andliga livet var av grekiskt ursprung, och allt grekiskt härstammade i sin tur från Orienten. Men på sin väg från öster hade det kompletterats med förmågan till tänkande (the power of thought). Denna förmåga härstammade från en speciell slags människor. I Indien såg man brahmanerna (den högsta kasten) som ättlingar till dessa människor som kombinerade en primitiv, underklassig klärvoajans med förmågan att tänka. Dessa människor kallades arier. Mysterierna skapades av dessa arier som bar på den första gnistan av intelligens, vår andliga kultur är en arvinge till dem.

What we find in Plato, what we find in Heraclitus, in Pythagoras, in Empedocles, and especially in Anaxagoras, all reaches back to the Orient. What we find in Aeschylus, in Sophocles, in Euripides, in Phidias, reaches back to the Orient. The entire Greek culture goes back to the Orient, but it underwent a significant change on its way they could still understand, because they also had visions, but who had besides something which they themselves lacked: the power of thought. That was a special kind of human being. The Indians regarded that caste which they designated as Brahman as the descendants of these people who combined the thinking power with atavistic clairvoyance; and when they came down from the higher-lying regions of northern Asia into the southern regions, they were called Aryans. They formed the Aryan population; and their primal characteristic is that they combined the thinking-power with - if I may now use the expression of a later time - with the plebeian faculties of atavistic clairvoyance.

And those mysteries which are called the Mysteries of the Spirit, or particularly, the Mysteries of Light, were founded by those people who combined atavistic clairvoyance with the first kindling of intelligence, the inner light of man; and our spiritual culture derives from that which entered humanity at that time as an illuminating spark - it is nothing but a derivative of it. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Bland de bättre utbildade grekerna såg man att den primitiva klärvoajansen gradvis utsläcktes, medan tankeförmågan blev kvar. Bland grekerna bevarades i konsten en beskrivning av hur utvecklingen av den intelligenta människan gick till. I de gamla grekiska skulpturerna ser man nämligen om man granskar dem noga, tre typer som är skarp avskiljda från varandra. Där finns först och främst den *ariska typen*, till vilken huvudena på skulpturer av Apollo, Pallas Athena, Zeus och Hera hör. I statyerna av Mercurius ville däremot grekerna bevara den primitiva klärvoajansen som var en lägre form av kultur som fortfarande bet sig fast som vidskepelse. Man behövde bara jämföra Apollos öron, huvud och näsa med motsvarande på statyer av Mercurius för att se vilken annorlunda typ Apollo representerade jämfört med Mercurius.¹ Grekerna ville visa att den primitiva kulturen existerade i botten av den grekiska kulturen, och att över den reste sig ariern, som representerades av Zeus, Pallas Athena och de andra höggudarna. De allra lägsta raserna, de med dimmiga minnen av den gamla klärvoajansen - som också bodde i Grekland men mest i gränstrakterna - representerades av bilder av Satyrer. Därigenom inmängde grekerna i sin konst det de visste om sin evolution.

*In art, as well, the Greeks significantly represented the preeminence of the intelligent human being, or better, the development of the intelligent human being from the rest of humanity; for the Greeks have in their sculpture (one need only study it closely) three types differing sharply from one another. They have the Aryan type, to which the Apollo head, the Pallas Athene head, the Zeus head, the Hera head belong. Compare the ears of the Apollo with those of a Mercury head, the nose of the Apollo with that of a Mercury head, and you will see what a different type it is. The Greek wanted to show in the Mercury-type that the ancient clairvoyance, which still persisted as superstition and was a lower form of culture, had united with intelligence in the Greek civilization; that this existed at the bottom of Greek culture, and that towering above it was the Aryan whose artistic representation was the Zeus head, the Pallas Athene head, and so forth. And the very lowest races, those with dim remnants of ancient clairvoyance - who also still lived in Greece but were especially to be observed near the borders - are plastically preserved in another type, the Satyr-type, which in turn is quite different from the Mercury-type. Compare the Satyr nose with the Mercury nose, the Satyr ears with the Mercury ears, and so forth. The Greek merged in his **art** what he bore in his consciousness concerning his **development**. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)*

I det som blev teokratier och senare religioner byggdes mysteriekulterna (som alltså arierna hade skapat) in, men från och med medeltiden blev allt som tidigare hade varit andligt plötsligt helt externaliserat och abstrakt. I modern tid hade det andliga livet förvandlats till ideologer, alltså bara tankar. Under influensen av dessa ideologier hade sedan tidens kaos utvecklats. Men nu måste man åter finna vägen från det som var enbart rationellt till ett

---

¹ Kommentar: Mercurius=Oden, mercredie=odens dag.

fritt och kreativt andligt liv som inte kontrollerades av kyrkan, staten eller ekonomin.

Under its influence the social chaos of our time has developed, because the spiritual life that is so diluted and abstract has lost all impulsive force. We have no choice but to place it again on its own foundation, for only so can it thrive. We must find the way again from the merely rational to the creative spirit, and we shall be able to do so only if we seek to develop out of the spiritual life prescribed by the State the free spiritual life, which will then have the power to awake to life again. For neither a spiritual life controlled by the Church, nor one maintained and protected by the State, nor a spiritual life panting under economic burdens, can be fruitful for humanity, but only an independent spiritual life. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Det var tid att proklamera att det andliga livet måste placeras på sin egen grundval. Så många människor som möjligt måste få inse att 1800-talets pedagogik och andra sociala medel inte längre var tillräcklig för mänskligheten, utan att man måste bygga något helt nytt från ett fritt andligt liv. Allt gammalt kom från Orienten eftersom man i Väst hade ett sterilt andligt liv. Kristendomen kom från Orienten, och teosoferna var tvungna att vända sig till de underkuvade indierna för att finna ett källsprång för sin moderna teosofi. Det fanns ett eko av det ariska i de indiska filosofierna, men de var ändå inte alls som det ursprungliga (ariska), utan hade fastnat på en annan nivå. Det fanns många exempel på att det andliga livet i Väst var ofruktamt, och därför var man nu tvingade att skapa en ny kreativitet genom att det andliga livet blev en självständig medlem i den tregrenade sociala ordningen.

Everything that comes into being on earth leaves remnants behind it. The Mysteries of Light in the present-day oriental culture, the oriental spiritual life, are less diluted than in the Occident, but of course they no longer have anything like the form they had at the time I have described. Yet if we study what the Hindus, the oriental Buddhists, still have today we shall be much more likely to perceive the echo of that from which our own spiritual life has come; only in Asia it has remained at another stage of existence. We, however, are unproductive; we are highly unproductive. When the tidings of the Mystery of Golgotha spread in the West, whence did the Greek and Latin scholars get the concepts for the understanding of it? They got them from the oriental wisdom. The West did not produce Christianity. It was taken from the Orient. And further: When in English-speaking regions the spiritual culture was felt to be very unfruitful, and people were sighing for its fructification, the Theosophists went to the subjugated Indians to seek the wellsprings for their modern Theosophy. No fruitful source existed among themselves for the means to improve their spiritual life: so they went to the Orient. In addition to this significant fact, you could find many proofs of the unfruitfulness of the spiritual life of the West; and each such proof is at the same time a proof of the necessity for making the spiritual life an independent member in the threefold social organism. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

När det gällde den politiska strömmen härstammade också den enligt Steiner från de orientaliska mysterierna. Den feodala aristokratin var ett sista skott på den dekadenta, orientaliska andliga strömmens träd, och borgerskapet hade skapats genom den romerska kyrkan och det juridiska systemet.

What is the last social offshoot in the decadent oriental spiritual current, whose origin has been forgotten? It is feudal aristocracy. You could no longer recognize that the aristocrat had his origin in the oriental, theocratic spiritual life, for he has stripped off all that, only the social configuration remains (drawing). The journalistic intelligence often has very strange nightmarish visions. One such it had recently when it invented a curious phrase of which it was especially proud: "spiritual aristocracy" - this could be heard now and then. What is that which passed through the Roman Church system, through theocratising jurisprudence, juridical theocracy, became secularized in the civic systems of the Middle Ages, and completely secularized in modern times - what is it in its ultimate derivative? It is the bourgeoisie. (drawing). And thus are these spiritual forces in their ultimate derivatives actually jumbled up among men. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Den tredje grenen slutligen i den tregrenade sociala ordningen var det ekonomiska livet som hade sin rot i de folkliga sederna i den angloamerikanska världen. Dessa rötter var till exempel druidernas religion och annat som Steiner valde att kalla Jordens Mysterier, till skillnad från Ljusets Mysterier som var de gamla ariernas mysteriekult, och Luftens Mysterier som var de gamla egyptiska mysterierna som hade förmedlats genom den katolska kyrkan. Det var bland folken i norra Ryssland, Sverige och västerut till Storbritannien och åtminstone norra Frankrike som denna ekonomiska kultur plötsligt hade sprungit fram, före kristendomens ankomst.

Over from Asia and up from the South men transplanted a spiritual life and a rights life which they had received from above and brought down to earth. Then, in the third current, an economic life sprang up which had to develop of itself and work its way up, which really was originally so completely economic in its legal customs and in its spiritual adaptations that, for example, one of the yearly festivals consisted in the celebration of the fructification of the herds as a special festival in honor of the gods; and there were similar festivals. all derived from the economic aspect of life. If we go through the regions of northern Russia, middle Russia, Sweden, Norway, or into those regions which until a short time ago were parts of Germany, or to France, at least northern France, and to what is now Great Britain-if we go through these regions, we find dispersed everywhere a population which, before the spread of Christianity in ancient times, undoubtedly had a pronounced economic life. And what ancient customs can still be found, such as festivals of legal practices and festivals in honor of the gods, are an echo of this ancient economic culture. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Denna ekonomiska kultur i norra Europa blandades med den romerska rätten och den grekiska andliga kulturen, och blev därför ofruktsam. För att komma över denna kulturkrock skapades bland annat en mängd hemliga sällskap (sannolikt menade Steiner här Frimurarna) som har mycket mer inflytande än vad folk förstår. Dessa hemliga sällskap bär på gamla egyptiska kulturer och är därför helt främmande för den nordeuropeiska kulturen.

This economic culture met what came from the other side. At first it did not succeed in developing an independent rights life and spiritual life. The primitive legal customs were discarded because Roman law flowed in, and the primitive spiritual customs were cast aside because the Greek spiritual life had entered. And so this economic life becomes sterile at first, and only gradually works its way out of this sterility; it can succeed in this, however, only by overcoming the chaotic condition created by the introduction of the spiritual life and rights life

from outside. Consider the present Anglo-American spiritual life In this you have two things very sharply differentiated from one another, First, you have everywhere in the Anglo-American spiritual life, more than anywhere else on earth, the so-called secret societies, which have considerable influence, much more than people know. They are undoubtedly the keepers-and are proud to be the keepers - of the ancient spiritual life, of the Egyptian or oriental spiritual life, which is completely diluted and evaporated into mere symbols, - symbols no longer understood but having a certain great power among those in authority. That, however, is ancient spiritual life, not spiritual life grown in its own soil. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Sida vid sida med de hemliga sällskapen finns i Västeuropa enligt Steiner ett andligt liv som helt och hållet växer i den ekonomiska jorden. Detta andliga liv producerar mycket små blommor, men de finns trots det i överflöd. Britiska filosofer och vetenskapsmän som Locke, Hume, Mill, Spencer och Darwin är bara sådana små blommor som växt upp ur det ekonomiska livet. Dessa små (underutvecklade) blommor är, tillsammans med utspädda mysteriekulter som förs fram i olika sekter som till exempel Teosofiska Samfundet och Kväkarna, de enda resultat som har skapats från det ekonomiska livet. Detta ekonomiska liv önskar dominera medan det andliga livet och det rättsliga (politiska) livet är sällsynta blomster, och de blir allt mer exotiska ju längre västerut man går.

Side by side with this there is a spiritual life which does grow entirely in economic soil, but hitherto it has produced only very small blossoms, and these in abundance. Anyone who studies such things and is able to understand them knows very well that Locke, Hume, Mill, Spencer, Darwin, and others, are nothing but these little blossoms springing from the economic life. You can get quite exactly the thoughts of a Mill or a Spencer from the economic life. Social democracy has elevated this to a theory, and considers the spiritual life as a derivative of the economic life. That is- what we encounter first: everything is brought forth from the so-called practical - actually from life's routine, not from its real practice. So that going along side by side are such things as Darwinism, Spencerism, Millism, Humeism-and the diluted Mystery teachings, which are perpetuated in the various sectarian developments, such as the Theosophical Society, the Quakers, and so forth. The economic life has the will to rise, but has not yet made much progress, having produced thus far only these small blossoms. The spiritual life and the rights life are exotic plants and - I beg you to note this well - they are more and more exotic the farther we go toward the West in the European civilization. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

I Centraleuropa (antagligen menar Steiner det tyska språkområdet) har det däremot alltid funnits en kamp eller motståndsrörelse mot å ena sidan det grekiska andliga livet, och å andra sidan den romerska rätten. Denna kamp innefattar också kulturens område, Hegel är till exempel omöjlig att översätta till engelska. Kampen mellan den engelska och tyska kulturen är ett generellt fenomen, förutom i den avskyvärda blandningen av Kant och Hume som har skapats sådan ödeläggelse i huvudet på människor i centrala Europa. Redan Goethe representerade ett (centraleuropeiskt) sökande efter ett fritt andligt liv genom att han inte ville ha något att göra med det sista ekot av romersk katolsk rätt som den representeras i det som kallas naturens lagar. Goethes naturvetenskap var alltså det första steget mot ett fritt andligt

liv, och i centrala Europa finns också redan en första impuls som pekar mot ett fristående politisk liv.

*There has always been in Central Europe something - I might say like a resistance, a struggling against the Greek spiritual life on the one hand and against the Roman Catholic rights life on the other. An opposition has always been there. An illustration of it is the Central European philosophy, of which really nothing is known in England. Actually, Hegel cannot be translated into the English language; it is impossible. Hence, nothing is known of him in England, where German philosophy is called Germanism, by which is meant something an intelligent person cannot be bothered with. In just this German philosophy, however - with the exception of one incident, namely, when Kant was completely ruined by Hume, and there was brought into German philosophy that abominable Kant-Hume element, which has really caused such devastation in the heads of Central European humanity - with the exception of this incident, we have later, after all, the second blossoming of this struggle in Fichte, Schelling, and Hegel; and we already have the search for a free spiritual life in Goethe who would have nothing to do with the final echo of the Roman Catholic jurisprudence in what is called the law of nature. Just feel the legal element in the shabby robes and the strange caps which the judges still have from ancient times, and feel it likewise in the science of nature, the law of nature - the legal element is still there! The expression "law of nature" has no sense in connection, for example, with the Goethean science of nature, which deals only with the primordial phenomenon, the primordial fact. There for the first time is radical protest made; but naturally it remained only a beginning. **That was the first advance toward the free spiritual life: the Goethean science of nature;** and in Central Europe there already exists the first impulse even toward the independent rights life, or political life. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)*

Redan i Wilhelm von Humboldts arbeten fanns den första början till ett oberoende politiskt liv sade Steiner. Det var visserligen bara början, en början som går så långt tillbaka som till 1700-talet. Men man måste ändå komma ihåg att det ändå var i Centraleuropa som de impulser startade som nu måste flyta in i den Trefaldiga Sociala Organismen.

Read such a work as that of Wilhelm von Humboldt, who was even Prussian minister of public instruction - read The Sphere and Duties of Government, and you will see the first beginning toward the construction of an independent rights life, or political life, of the independence of the true political realm. It is true it has never gone beyond beginnings, and these are found as far back as the first half of the 19th century, even at the end of the 18th century. It must be borne in mind, however, that there are nevertheless in Central Europe important impulses in this very direction, impulses which can be carried on, which must not be left unconsidered, and which may flow into the impulse of the Threefold Social Organism. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Den moderna vetenskapen var enligt Steiner en sjuk företeelse, där många människor till exempel fortfarande trodde på Kant-Laplace teori. I framtiden skulle man komma att ha svårt att förklara hur 1800- och 1900-talens vetenskap kunde ha trott på något som sinnessjukt som Kant-Laplace teori. (Nu på 2000-talet ser man denna teori som den historiskt sett viktigaste idén om solsystemets uppkomst, min kommentar.)

There are two things which the cultural history of civilization will doubtless find it difficult to understand. One I have often characterized in the words of Herman Grimm - the Kant-Laplace theory, in which many people still believe. Herman Grimm said so finely in his Goethe: People will some day have difficulty in comprehending that malady now called science, which makes its appearance in the Kant-Laplace theory, according to which all that we have around us today arose through agglomeration, out of a universal world-mist; and this is supposed to continue until the whole thing falls back again into the sun. A putrid bone around which a hungry dog circles is a more appetizing morsel than these fanciful ideas, this fantastic concept of world-evolution. So thinks Herman Grimm. Naturally, there will some day be great difficulty in explaining this Kant-Laplace theory from the standpoint of the scientific insanity of the 19th and 20th centuries! (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Steiner går vidare genom att påminna om att Nietzsche hade haft en föräring om att något tragiskt skulle ske i det tyska andliga livet. Från grundandet av det tyska riket 1870-71 hade den tyska anden strypts fullständig. Och under de sista fem eller sex åren, när tre fjärdedelar av världen hade överfallit det forna Tyskland (denna beskrivning avsåg inte frågan om orsaker eller skuld enligt Steiner), var det redan liket av det tyska andliga livet som överfölls. Men det finns fortfarande mycket i det tyska andliga livet som måste tränga fram, trots de framtida zigenarlika förhållandena. Vad var då orsaken till tyskarnas undergång? Det var att de ville ha del av materialismen, fast de inte hade något anlag för materialism.

In his first book Nietzsche wrote that passage that I have quoted in my book on Nietzsche in the very first pages, a premonition of something tragic in the German spiritual life. Nietzsche tried at that time in the foreword to his work, The Birth of Tragedy from the Spirit of Music, to characterize the events of 1870-71, the founding of the German Empire. Since then this strangulation of the German spirit has been thoroughly accomplished; and when in the last five or six years three fourths of the world fell upon this former Germany (I do not wish to speak about the causes or the guilty, but only to sketch the configuration, the world situation), it was really then already the corpse of the German spiritual life. But when anyone speaks as I did yesterday, characterizing the facts without prejudice, no one should infer that there is not still in this German spiritual life much that must come forth, that must be considered, that intends to be considered, in spite of the future gypsy-like condition. For what was the real cause of the ruin of the German people? This question must also be answered without prejudice. They were ruined because they too wanted to share in materialism, and they have no talent for materialism. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Tyskarna saknar också förmågan till något som Steiner kallar politiska abstraktioner. Denna förmåga besatte dock Woodrow Wilson i fulla mått. Hans fjorton punkter var opraktiska och ouppnåeliga på ett sätt som bara kunde skapas i ett sinne som var helt format för att tänka abstrakt, utan att kunna urskilja de sanna realiteterna. Det var ett otroligt faktum att ett stort antal människor kunde ta Wilsons fjorton punkter på allvar, när de i verkligheten bara var humbug.

And the talent for abstraction demonstrated in Woodrow Wilson is the ultimate talent for abstraction in the political field. Those fourteen points of the world's schoolmaster, which in every word bear the stamp of the impractical and unachievable, could only originate in a mind wholly formed for the abstract, with

no discernment whatever for true realities. ... The second thing will be the explanation of the unbelievable fact that there ever could be a large number of people to take seriously the humbug of the fourteen points of Woodrow Wilson-in an age that is socially so serious. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Om man studerade världen kunde man alltså se att det ekonomiska, politiska och andliga livet var sammansnärjt. Om det tyska folket inte skulle gå under genom den extrema degeneration som hade kommit in i det andliga och politiska livet, måste man vända sig till den Tregrenade ordningen som från oberoende rötter ville bygga ett nytt ekonomiskt liv som inte kunde skapas om det inte möttes av ett politiskt och andligt liv som hade utvecklats i frihet. Man måste söka rötterna i den evolution som Steiner hade skisserat, och det tyska folket måste förstå att det ekonomiska livet krävde i botten, styrt av de angloamerikanska vanorna att tänka. Detta ekonomiska liv kunde inte klättra uppåt om det inte arbetade i harmoni med hela världen, och förstod att också andra hade talanger (för ekonomi). Annars skulle den angloamerikanska ekonomiska dominansen över världen bli fatal.

If we study the things that stand side by side in the world we find in what a peculiar way the economic life, the political rights life and the spiritual life are entangled. If we do not wish to perish because of the extreme degeneration which has come into the spiritual life and the rights life, we must turn to the Threefold Social Order, which from independent roots will build an economic life now struggling to emerge, but unable to do so unless a rights life and a spiritual life, developed in freedom, come to meet it. These things have their deep roots in the whole of humanity's evolution and in human social life; and these roots must be sought. People must now be made to realize that way down at the bottom, on the ground I might say, crawls the economic life, managed by Anglo-American habits of thought; and that it will be able to climb up only when it works in harmony with the whole world, with that for which others also are qualified, for which others also are gifted. Otherwise the gaining of world dominion will become a fatality for it. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

Om världen fortsatte att gå i den riktning som den hade tagit under influens av det degenererade andliga liv som härstammade från Orienten, skulle det andliga livet hamna i de mest fruktansvärda lögnerna. Under de senaste fem eller sex åren (världskriget) hade världen varit fylld av lögnerna. Det offentliga (politiska) livet var fyllt av lögnerna, det ekonomiska livet var dominerat av den angloamerikanska kapitalismen som sökte efter världsherravälde och som inte var något annat än egoism. I det första fallet hotades mänskligheten av degeneration genom Ahriman, i det andra som var egoism hotades mänskligheten av degenerering genom Lucifer, inom det tredje området hotade fysisk sjukdom och död och inom det fjärde området hotade kulturens sjukdom och död.

*If the world continues in the course it has been taking under the influence of the degenerating spiritual life derived from the Orient, then this spiritual life, although at one end it was the most sublime truth, will at the other rush into the most fearful lies. Nietzsche was impelled to describe how even the Greeks had to guard themselves from the lies of life through their art. **And in reality art is the divine child which keeps men from being swallowed up in lies.** If this first branch of civilization is pursued only one-sidedly, then this stream empties*

*into lies. In the last five or six years more lies have been told among civilized humanity than in any other period of world history; in public life the truth has scarcely been spoken at all; hardly a word that has passed through the world was true. While this stream empties into **lies** (see drawing), the middle stream empties into **self-seeking**; and an economic life like the Anglo-American, which should end in world-dominion - if the effort is not made to bring about its permeation by the independent spiritual life and the independent political life, it will flow into the third of the abysses of human life, into the third of these three.*

*The first abyss is **lies**, the degeneration of humanity through Ahriman; the second is **self-seeking**, the degeneration of humanity through Lucifer; the third is, in the physical realm, **illness and death**; in the cultural realm, the **illness and death of culture**. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)*

Den angloamerikanska världen skulle kunna komma att dominera världen, men utan den Trefaldiga Sociala Ordningen skulle denna dominans komma att dränka världen i kulturell död och kulturell sjukdom varnade Steiner. För detta är Asuras gåvor, precis som (politiska) lögnen är Ahrimans gåva och egoism är Lucifers. Så den tredje (Asuras gåva) är en värdig kompanjon till de andra två. Därför var det så viktigt att skapa entusiasm för Steiners budskap och att försöka upplysa så många människor som möjligt.

The Anglo-American world may gain world dominion; but without the Threefold Social Order it will, through this dominion, pour out cultural death and cultural illness over the whole earth; for these are just as much a gift of the Azuras as lies are a gift of Ahriman, and self-seeking, of Lucifer. So the third, a worthy companion of the other two, is a gift of the Azuric powers!

We must get the enthusiasm from these things which will fire us now really to seek ways of enlightening as many people as possible. Today the mission of those with insight is the enlightenment of humanity. We must do as much as possible to oppose to that foolishness which fancies itself to be wisdom, and which thinks it has made such marvelous progress - to oppose to that foolishness what we can gain from the practical aspect of anthroposophically-orientated spiritual science.

My dear friends, if I have been able to arouse in you in some measure the feeling that these things must be taken with profound seriousness then I have attained a part of what I should very much like to have attained through these words. When we meet again in a week or two, we shall speak further of similar things. Today I wished only to call forth in you a feeling that at the present time the really most important work is to enlighten people in the widest circles. (The Michael Impulse - Lecture XII, Dornach, December 15, 1919)

EN DRAKSÅDD

Steiner höll alltså de föredrag som jag citerar från i föregående kapitel i december 1919. Woodrow Wilson som Steiner ondgör sig över var president i USA under Första världskriget och han formulerade alltså de "14 punkterna" i januari 1918. Det var ett program för varaktig fred, utan segrare och med målet att skapa ett Nationernas förbund som skulle förhindra framtida krig. Men trots Wilsons stora ansträngningar, som resulterade i fysisk och psykisk kollaps, vägrade senaten att ratificera fredsfördraget och USA ställde sig utanför NF (föregångaren till FN).¹

I juni 1919 undertecknades i stället ett fredsfördrag som hade utarbetats av de hårdföra allierade "realpolitikerna". Det s.k. Versaillesfördraget innehöll fyra huvudelement som präglades av hämnd och vedergällning. För det första fick Tyskland avstå från 13 % av det forna Kejsartysklands yta, 10 % av dess befolkning och 15 % av produktionen. För det andra tvingades man till omfattande avrustningar av den militära förmågan, vilket bland annat innebar att mängder av officerare blev avskedade. Man skrev också in en paragraf om att Tyskland ensidigt var skuld till kriget och därför skulle betala ett krigsskadestånd till ententemakterna. Detta krigsskadestånd bestämdes 1921, och då enades ententemakterna om den enorma summan 132 miljarder guldmark (vilket kan jämföras med att den totala inrikes upplåningen för krigsansträngningarna 1914–18 i Tyskland belöpte sig till 165 miljarder mark).

Det är tydligt att världskriget och den nationalistiska krigspropaganda som föregick det var grunden till att det fanns så många tyska unga män som kunde fångas av Hitlers nationalistiska propaganda. Han var en av dem, han var en soldat som de och han förde ut de principer som tyskarna hade stridit för i kriget. En hel generation hade fått lära sig att döda så många människor som möjligt, på effektivast möjliga sätt. De hade sett mängder av människor dö i skyttegravarna och på slagfältet, och att de som de ena dagen skulle döda egentligen var deras europeiska grannar som de skulle respektera så fort nederlaget var ett faktum, var svårt att förstå. Om Wilsons 14 punkter, som Steiner spydde sådan galla över hade gått igenom, hade säkert den tyska revanschlystnaden varit betydligt mindre. Då hade troligtvis heller aldrig nazismen blivit någon massrörelse, och därmed hade andra världskriget aldrig inträffat.

När Rudolf Steiner höll de föredrag i december 1919 som jag har citerat från, var alltså Wilsons 14 punkter inaktuella sedan ett halvt år. Tydligen hade Steiner inte fått klart för sig vilka som egentligen hade utformat freds-

---

¹ See Ernst zu Reventlow, *Politische Vorgeschichte des Großen Krieges*, Berlin 1919; and Adolf Bartels, *Rasse und Volkstum*, Weimar 1920, chapter 25: "Die Ideale Mr. Wilsons". This hostility is not surprising, since Wilson's self-determination program presented a serious threat to German territorial claims; the break-up of the Habsburg lands along national lines was the death knell for ethnic German predominance in Eastern Europe. Contrary to Waage's implication, Steiner's invective against Wilson did not put him in pleasant political company. (Peter Staudenmaier, Peter Zegers from Norwegian magazine *Humanist*, 4, 2000)

fördraget, men den stämning som han spelade på var mycket representativ för innevararna i Österrike och Tyskland. Många hade en känsla av att de hade förräts och bestulits på sin rättmätiga seger. Fredsfördraget var ett fruktansvärt slag för den tyska nationella stoltheten och för den tyska ekonomin. Tiden präglades av det långvariga krigets fruktansvärda efterräkningar som till exempel hungersnöd, och den sociala och politiska oron var omfattande.

Under den här tiden, alltså mellan åren 1919 och 1922, reste Steiner och hans profeter oupphörligen runt i Schweiz och Sydtyskland och spred det politiska budskapet om den Trefaldiga Sociala Ordningen. Antroposoferna framställer det som om Steiner predikade ett högtstående andligt budskap, men vad var det egentligen han missionerade för?

- 1) Mänskligheten har utvecklats i en evolution där olika kulturer har avlöst varandra. Den europeiska rasen och kulturen är den högst utvecklade och den innevarande epokens herrar. "Vildarna" (som antagligen i första hand är indianer och afrikaner) samt kineser och japaner är av en helt annan stam än européerna. De är inte ens syskon i den mänskliga familjen, utan dels degenererade raser som i nästa steg blir till apor enligt Steiners bakvända evolutionsteori (vildarna), och dels avkommer av en gammal stam som hade varit samtida med de förhistoriska atlantiderna (kineser och japaner).
- 2) Förmågan att tänka hade inte utvecklats i full omfattning förrän i mitten av 1500-talet, och då bara i Europa. De prestationer som andra mer primitiva raser gjorde skedde helt genom klärvoajans och inte genom rationellt tänkande.
- 3) Den ariska rasen hade skapat den indiska kulturen och sedan vandrat vidare till Grekland. Där var arierna representerade i statyer av Apollon, Zeus och de andra högre gudarna. En annan "plebejisk", vidskeplig och lågt stående slags människor representerades av Mercurius som inte alla hade de ariska dragen i huvudform, näsa och annat. Ytterligare en tredje, mycket lågt stående ras, avbildades som satyrer (djuriska och "översexuella" följeslagare till Dionysos).
- 4) Fredsavtalet efter världskriget hade utformats av amerikanerna som till skillnad från tyskarna tänker helt abstrakt och utan verklighetsförankring. Angloamerikanerna var ute efter världsdominans genom det kapitalistiska systemet.
- 5) Tyskt rättsväsen, ekonomi, politik och kultur var förorenade av degenererade influenser från orienten och Egypten som hade smugit sig in via den romerska kyrkan och från bland annat kelterna.
- 6) Frimurarna regerade i hemlighet det angloamerikanska samhället och Frankrike.

- 7) Man måste rena det tyska samhället genom att skapa en fristående ekonomi, politik och andlighet (kultur). Nu var man på väg in i en zigenarliknande framtid genom all oren inblandning i det tyska.
- 8) Den moderna vetenskapen visste inget, alla teorier var lögn. Särskilt var den brittiska vetenskapen förkrympt. Det var bara Rudolf Steiner som kunde genomskåda de rätta sammanhangen.
- 9) Tillämpningen av modern naturvetenskap och ett materialistiskt tänkande hade resulterat i bolsjevismen i Ryssland.
- 10) En förebild för naturens rätta lagar hade skissats redan av Goethe, det var fröet till en framtida ren tysk vetenskap, befriad från 1800-talets och 1900-talets vetenskapliga (icke-tyska) vansinnigheter.
- 11) Det skulle komma en stor omvälvning i evolutionen som bara skulle kunna lyckas om världen antog Steiners Trefaldiga Sociala Ordning. I annat fall skulle världen översvämmas och gå under i en moralisk katastrof. Det var mycket viktigt att så många som möjligt och så snart som möjligt fick tillgång till Steiners upplysning.

Här har vi hos Steiner egentligen alla nazismens käpphästar och huvudfiender, utom judarna. Nazisterna såg sig kallade att kämpa för den tyska (ariska) rasens och kulturens rening. Deras huvudfiende var den ryska bolsjevismen och den angloamerikanska kapitalismen som de såg som en kraft som skulle ta över världen, samt frimurarna. Men nazismen fanns egentligen inte förrän Adolf Hitler formulerade den i ord i sin bok *Mein Kampf* 1924. Vid den tiden hade Rudolf Steiner redan under flera år arbetat målmedvetet för att sprida tanken på att det krävdes ett helt nytt politiskt system som skulle ta tillvara den tyska rasens kulturella, vetenskapliga och politiska särart, samt placera arierna på deras rättmätiga plats som de enda som inte hade degenererats i evolutionen.

Steiner var karismatisk, populär och känd som en stor vetenskapsman, i alla fall bland sina anhängare. Han var uppfylld av en helig kampanda för den tyska (ariska) rasen, och han såg sig som den som skulle skapa den rätta tyska politiken, ekonomin och kulturen genom sin nya Trefaldiga Sociala Ordning. Han hade arbetat med att sprida sitt budskap ända sedan han var medlem i den extrema pangermanska rörelsen i Wien. Under de två sista årtiondena av 1800-talet skrev han dussintals olika artiklar för den tysknationalistiska pressen. Som teosof arbetade han som den tyska avdelningens ordförande med att sprida information om teosofin och från 1912 missionerade han ständigt för sin egen antroposofi, som han påstod sig ha utvecklat redan under 1890-talet och haft med sig in i den teosofiska rörelsen.

När Steiner började sprida sitt nationalistiska politiska budskap med böcker som *Towards Social Renewal* (1919) och *Basic Issues of the Social Question* (1919) var han alltså en mycket erfaren folkbildare. Han insåg vikten av undervisning (eller indoktrinering) av barnen, eftersom hans teorier var så nydanande att vuxna inte kunde ta emot dem helt och fullt. Därför ställde ägaren

till cigarettfabriken Waldorf-Astoria medel till förfogande så att Steiner skulle kunna bygga en skola för barn till arbetare vid fabriken. Den Trefaldiga Sociala Ordningen var uppenbarligen något som tilltalade dem som hade makten i samhället.

Under samma tid som Steiner förde ut sin rasistiska, chauvinistiska och vetenskapsfientliga politik i södra Tyskland, pågick också kommunistiska revolter som man försökte slå ned genom infiltration och propaganda. En man vid namn Adolf Hitler utbildades bland annat i politisk retorik och presentationsteknik för att kunna arbeta mot socialister och kommunister. Han var en av de många soldater som hade deltagit i kriget och som var förkrossade av det tyska nederlaget. En annan före detta soldat var Rudolf Hess som hade sårats två gånger i kriget och avskedats utan ersättning eller pension i samband med krigsslutet. I ett brev till en kusin skrev Hess att han skulle ha skjutit en kula genom hjärnan den dag när Versaillesfördraget publicerades, om han inte hade haft hoppet om att på ett eller annat sätt kunna göra något för att vända ödets gång.

You know how I suffer under the situation to which our once proud nation has been brought. I have fought for the honor of our flag where a man of my age had of course to fight, where conditions were at their worst, in dirt and mud, in the hell of Verdun, Artois and elsewhere. I have witnessed the horror of death in all its forms, been hammered for days under heavy bombardment, slept in a dugout in which lay half of a Frenchman's dead body. I have hungered and suffered, as indeed have all frontline soldiers. And is all this to be in vain, the suffering of the good people at home all for nothing? I have learned from you what you women have had to live through! No, if all this has been in vain, I would still today regret that I did not put a bullet through my brain on the day the monstrous armistice conditions and their acceptance were published. I did not do it at the time solely in the hope that in one way or another I might still be able to do something to reverse fate.¹

Hess levde enligt de antroposofiska principerna. I en artikel av Peter Staudenmaier i tidningen Folkvett sägs följande.

Rudolf Hess uppfyllde klart kriterierna om att vara en utövande antroposof, om man inte definierar detta begrepp mycket snävt. Han strukturerade intima aspekter av sitt privata liv, inklusive diet och hälsovård, enligt antroposofiska föreställningar, han sade till den brittiske läkare som undersökte honom efter hans flykt till Skottland "att han i årtal hade varit intresserad av Steiners antroposofi"; och rapporter från de tyska underrättelsetjänsterna beskrev Hess som en "tyst beskyddare och lärjunge till antroposofen Rudolf Steiner." Framförallt använde han konsekvent sin offentliga ställning till att gynna antroposofiska strävanden, vilket redovisas detaljerat i Werners bok. Ett stort antal forskare har explicit bekräftat Hess' antroposofiska böjelser.²

I antroposofernas försvar mot beskyllningar om att Steiner skulle ha haft anknytning till nazismen brukar man framföra det faktum att en av hans föreläsningar stördes av nazister 1922. Han skulle därigenom bevisligen ha varit fiende till nazismen. Men enligt en del av noterna till Stauden-

¹ http://www.ihr.org/jhr/v13/v13n1p24_Hess.html

² <http://www.physto.se/~vetfolk/Folkvett/20012stauden2.html>

maiers artikel var konfrontationen i stället en konflikt med en grupp på högerkanten som konkurrerade med nazisterna, att de angrep Steiner skulle i så fall snarare betyda att han tillhörde den nazistiska kretsen. Konfrontationen ägde dessutom rum på hotell Vier Jahreszeiten som var Thule-sällskapets högkvarter, och som ägdes av medlemmar i Thule-gruppen. Att Steiner föreläste där tyder på att han tillhörde samma politiska läger som Thule-sällskapet.

Rudolf Hess var också medlem i Thuleorden, och han blev en av Hitlers allra första supportrar och närmaste män. Det var Hess som hjälpte Hitler att skriva *Mein Kampf* under fängelsevistelsen 1924. I ett inlägg om Rudolf Steiner av Peter Staudenmaier i Föreningen Vetenskap och Folkbildnings tidning *Folkvett* finns ett par noter som är intressanta i det här sammanhanget.

- Under sina år i Wien var Steiner en aktiv medlem av den extrema tysknationalistiska eller pangermanska rörelsen i Österrike. Under 1800-talets två sista årtionden skrev han dussintals artiklar för den radikala tysknationalistiska pressen, vilka återges i volymerna 31 och 32 av hans samlade verk (*Gesammelte Aufsätze zur Kultur- und Zeitgeschichte* och *Gesammelte Aufsätze zur Literatur*). Dessa motbjudande pangermanska virrigheter är politiskt otvetydiga, och de motbevisar Fants naiva påstående att nationalismen "oroar Steiner". För ytterligare diskussion om Steiners nationalism, som fortfor under hela hans liv, se "Anthroposophy and Its Defenders" på SIMPOS www.sida.se.

- Goodrick-Clarke ger ett belysande exempel. År 1923, då han nyss flyttat till Tyskland, blev den ryske antisemitiske konspirationsteoretikern Gregor Bostunitsch "en entusiastisk antroposof" (*Occult Roots of Nazism*, s. 170). Vid årtiondets slut hade Bostunitsch vänt sig mot antroposofin, som han nu såg som ännu en kugge i den internationella ockulta konspirationens maskineri. Han blev senare SS-överste. Den omfattande litteraturen om tysk esoterisk politik visar att sådana exempel inte är ovanliga. Den ständiga blandningen mellan högerextrema och esoteriska grupper är ett huvudtema i Webbs *Occult Establishment*, och boken innehåller en balanserad genomlysning av både överlappningarna och fientligheterna mellan de militanta *völkisch*-grupperna och Steiner och hans anhängare. Webb drar slutsatsen att "*völkisch*-tänkandet var i själva verket inte främmande för Steiner", och visar att "reaktionen [mot Steiner] från *völkisch*-håll var ett erkännande av att båda lägren arbetade på samma nivå. Och en del av ilskan från *völkisch*-sidan kom från insikten av att här [i antroposofin] fanns en annan vision om universum som hävdade sig vara 'andlig'" (s. 290).

- Werner observerar att Hess inte signerade det skriva uttalande som Gestapo krävde av honom och som fördömde antroposofin (*Anthroposophen in der Zeit des Nationalsozialismus*, s. 74). Werner återger också en PM från 1937 av nazifunktionären Lotar Eickhoff (som blev medlem i antroposofiska sällskapet efter kriget) som explicit uttrycker Hess övertygelse att biodynamiskt jordbruk *inte kan skiljas* från sina antroposofiska grundvalar. "Führerns ställföreträdare [dvs Hess] är av uppfattningen att om man vill bevara en aspekt – som biodynamiskt jordbruk – kan man inte på något sätt skilja den från dess vetenskapliga grund och dess vetenskapliga bekräftelser, dvs från det arbete som läggs fram i Rudolf Steiners böcker och i Rudolf Steiner-skolorna" (s. 214-215). Eftersom Hess energiska stöd för biodynamiskt jordbruk inte ifrågasätts, är Fants slutsats att Hess "helt tog avstånd från dess antroposofiska bakgrund" uppenbarligen felaktig.

- Se t.ex.: James Webb, *The Harmonious Circle* ("Rudolf Hess var anhängare till Rudolf Steiner", s. 186); Detlev Rose, *Die Thule-Gesellschaft* ("Rudolf Steiners antroposofi påverkade också honom [Hess]", s. 132); Anna Bramwell, *Ecology in the 20th Century* ("Hess var en lärjunge till Rudolf Steiner", s. 197); Hans Hakl, "Nationalsozialismus und Okkultismus" i Goodrick-Clarke, *Die okkulten Wurzeln des Nationalsozialismus* (Hess var "hängiven Rudolf Steiners idéer", s. 199).¹

¹ <http://www.physto.se/~vetfolk/Folkvett/20012stauden2.html>

EN TOTALITÄR PEDAGOGIK

Frågan om Rudolf Steiners förhållande till nazismen kan mycket förenklat beskrivas som att antingen var Steiner nazist, eller också var Hitler antroposof. Och svaret är så vitt jag förstår att varken det ena eller det andra stämmer. När jag läser *Mein Kampf* kan jag inte se någon direkt påverkan från Steiner, annat än historien om den bajerska medicinalstyrelsen som trodde att de resande och åskådarna skulle bli sjuka när man införde järnvägstransporter och att man till och med föreslog att det skulle byggas plank för att människor inte skulle kunna se de framrusande tågen.¹ Det här kan Hitler till exempel ha fått från Steiner via Hess, eller också var det en allmänt förekommande historia i södra Tyskland vid den tiden.²

Hitlers politiska program växte enligt beskrivningen i *Mein Kampf* fram på ett helt självständigt sätt. Inte heller var Steiner nazist i den meningen att han anslöt sig till Hitlers partiprogram. Steiner och Hitler var båda inriktade på att själva helt och hållet stå i spetsen för sin egen organisation, båda ansåg sig ha svaret på alla frågor och unika insikter i de bakomliggande mönstren i tillvaron. Hitler gör helt klart i sin bok att han inte kunde tänka sig att samarbeta med andra organisationer med nationalistisk (völkisch) inriktning, han ansåg att de socialdarwinistiska principerna skulle gälla i kampen mellan olika ledare och ideologier på samma sätt som mellan olika raser. Även om Steiner hade velat hade Hitler aldrig godkänt att deras ideologier blandades, och Steiner hade aldrig gått med på att spela andra fiolen i förhållande till Hitler eller någon annan.

Däremot är det tydligt att Steiner och Hitler rörde sig med samma världsbild, de ser båda den ariska rasen, det tyska språket och den tyska kulturen som överlägsna allt annat. De ser också båda bolsjevism och angloamerikansk/judisk kapitalism som en rival om det världsherravälde som är Tysklands gudagivna lott. Steiner bygger hela sin världsbild på idéer om olika rasers utvecklingsvägar, deras skilda egenskaper och att den vita rasen är ofördärvad, medan vildarna är degenererade eller "nedstigna" som det står i den svenska översättningen av *Världens och människans skapelse*.

Hitler var extremt pragmatisk, han tog de uppslag som han ansåg var bra och använde dem, oavsett varifrån de kom. Idéerna om den röda färgen som en av partiets huvudfärger, om att mobilisera massorna och annat tog han från socialisterna, trots att han avskydde deras politik. Metoder och synsätt för hur man skulle bedriva propaganda hämtades främst från västländernas propaganda under världskriget. Om man kan spåra något som han via Hess skulle ha kunnat hämta från Rudolf Steiner, så är det i så fall synen på hur undervisning skall bedrivas.

Rudolf Steiner var ju övertygad om att människor måste skolas in i hans nya ideologi. Han startade den första waldorfskolan på hösten 1919, och denna

---

¹ *Mein Kampf* del I s 228

² (Se *The Mission of the Archangel Michael VI The Ancient Yoga Culture and the New Yoga Will. The Michael Culture of the Future* November 30, 1919)

skolas målsättning liknade mycket det behov som Hitler skulle komma att ha i samband med att människor skulle indoktrineras in i hans nya ideologi. Både Steiner och Hitler riktade sig också i första hand till arbetarklassen. Steiner för att hans skola startades för att utbilda barnen till arbetarna på en cigarettfabrik, och Hitler för att han ville omvandla alla tyskar till nationalsocialister och den största gruppen medborgare var arbetarna.

Hitler beskriver i den andra delen av Mein Kampf hur undervisningen i de nya nationalsocialistiska skolorna skall ske. Han var vid den tid när denna bok skrevs (1926-27) ledare för ett litet marginellt parti som var långt från makten. Men Hitler var övertygad om att hans vision skulle komma att förverkligas, och redan i de båda delarna av Mein Kampf hade han funderat igenom alla aspekter av hur han och hans rörelse skulle komma till makten i Tyskland och hur Tyskland sedan skulle styras. Han visste också redan när han skrev böckerna att hans program skulle ligga fast och han avsåg att skaffa sig total och ovillkorlig makt, vilket han också så småningom gjorde helt enligt planen.

Om man jämför Rudolf Steiners och Adolf Hitlers visioner för undervisning av de tyska barnen finns det många likheter. Båda har en negativ inställning till teoretiska kunskaper. Steiner går så långt som till att säga att bolsjevismen har växt fram från den västerländska vetenskapen. Hitler kritiserar den tyska undervisningen före kriget för att ha varit alltför inriktad på "vetande" i stället för "kunnande", både han och Steiner för fram vikten av att ge barnen undervisning i praktiska färdigheter.

Steiner ansåg att undervisningen skulle bygga på hans lära om olika mänskliga rasers olika evolution och de tyska stammarnas placering i toppen av evolutionshierarkin, medan Hitler menade att undervisningen i hans rike skulle vila på den moderna rasvetenskapen och den ariska rasens överhöghet.

Rudolf Steiner ¹	Adolf Hitler ²
Developing speaking and thinking from movement - handwork supports flexible thinking. Boys and girls are taught handwork together in the Waldorf School. The most important thing for pedagogy today is to overcome lecturing - moving from knowing to doing.	Den tyska uppfostran före kriget var behäftad med utomordentligt många svagheter. Den var synnerligen ensidigt inriktad på uppodlandet av det rena "vetandet" och mindre inställd på "kunnandet". Ännu mindre lade man an på utbildningen av den enskildas karaktär, mycket litet på uppmuntrandet av ansvars känslan och inte alls på utvecklingen av viljan och beslutsamheten. Resultatet härav var sannligen inte några starka människor utan fastmer de fogliga "mångvetare", som vi tyskar före kriget ju allmänt ansågs vara, och varefter man också värdesatte oss.

¹ Education as a Force for Social Change, Die Erziehungsfrage als soziale Frage GA 296 <http://www.bobnancy.com/bobnancy.html>

² Hitler, Mein Kampf

Rudolf Steiner¹	Adolf Hitler²
Anthroposophical anthropology as the basis for education in the future.	Till en folkstats uppgifter hör för övrigt att draga försorg om att det äntligen skrives en världshistoria, där rasfrågan upphöjas till dominerande ställning.
The relationship of the human being to the realms of nature in the different Post-Atlantean Periods. The decline of the human being through animal, plant and mineral stages. A re-ascension to a knowledge of the living is the task of the current developmental period.	Folkstatens hela bildnings- och uppfostningsarbete måste krönas med, att den bränner in en instinkt- och förståndsmässig raskänsla i hjärta och hjärna hos den ungdom, som blivit den anförtrödd. Varken gosse eller flicka kommer att lämna skolan utan en fullständig kunskap om det rena blodets betydelse.

Både Steiner och Hitler ansåg att materialismen var skadlig, allmänbildningen skulle handla om "andliga" värden och tysk kultur. Båda ansåg också att de gamla grekiska och romerska kulturerna var viktiga förebilder för de tyska barnen. Båda ansåg att den ideala modellen för fysik fostran fanns i de gamla grekiska gymnasierna.

Rudolf Steiner¹	Adolf Hitler²
The permeation of pedagogy with a materialistic attitude by modern teacher training. Withering of the soul due to the modern use of illustrative materials in teaching. The need of the teacher to be permeated with an understanding for the relationship of the human being to the spiritual world. The child represents a question from the super-sensible world posed to the sense perceptible world. Rome and the Middle Ages: the teacher as an orator: instruction in rhetoric by the Jesuits. Modern period: the teacher as a professor - providing facts instead of developing the child. The most important thing for pedagogy today is to overcome lecturing - moving from knowing to doing.	Till vår egen materialistiska tids karaktärsdrag hör, att vår vetenskapliga utbildning alltmera vänder sig till de rena realämnena, således matematik, fysik, kemi o. s. v. Hur nödvändigt detta än kan vara i en tid, där teknik och kemi regera och sätta de åtminstone ytligt sett märkbäraste spåren i tiden, så är det ändå farligt om en nations allmänbildning inriktas uteslutande på dessa ämnen. Allmänbildningen måste tvärtom ständigt vara av ideell art. Den skall mera gå in på det humanistiska området och endast lägga grunden för en senare fackvetenskaplig utbildning. I annat fall avstår man från kraftkällor, vilka äro ännu viktigare för nationens bestånd än tekniskt och annat kunnande. I synnerhet skall man vid historieundervisningen inte låta sig föras bort från studiet av antiken. Romersk historia, inhämtad i stora drag, är och förblir den bästa läromästaren icke blott för vår utan för alla tider. Även det helenska kulturidealet skall hållas levande i all sin förebildliga skönhet. Man skall inte låta skiljaktigheterna mellan de enskilda folken avskilja en från den större rasgemenskapen. Den strid, som nu står, gäller mycket höga mål: en kultur kämpar för sin

¹ Education as a Force for Social Change, Die Erziehungsfrage als soziale Frage GA 296 <http://www.bobnancy.com/bobnancy.html>

² Hitler, Mein Kampf

	tillvaro, binder samman årtusendena med varandra och omsluter i förening den grekiska och den germanska världen.
Educating through both the physical and the soul-spirit at the Waldorf School. ancient Greece: the teacher as a gymnast.	I andra rummet måste uppfostran och utbildning utgallra en hel rad missförhållanden, som man för närvarande nästan inte alls bryr sig om. Framför allt måste ett utjämnande mellan andlig undervisning och kroppslig hårdning inträda i vårt nuvarande uppfostringssystem. Vad som i våra dagar kallas gymnasium, är ett hån mot den grekiska förebilden. Vid vår uppfostran har man fullkomligt glömt, att i längden en sund själ endast kan bo i en sund kropp. Denna sats får obetingad giltighet, om man, bortsett från några få undantag, tar sikte på ett folks stora massa.
Modern period: the teacher as a professor - providing facts instead of developing the child. The most important thing for pedagogy today is to overcome lecturing - moving from knowing to doing. The significance of science. The seeds of Bolshevism lie in abstract Western science. Slipping from the concrete to the abstract leads to social chaos - the World War.	Man kan överhuvudtaget inte lära en människa mer än hon behöver! Man belastar henne bara! Man skall heller visa henne det sköna. Jag utgår ifrån vad ett barn behöver. Detta var säkert idealet under den grekiska storhetstiden, att man uppfostrade människor till skönhet. I dag proppar man i dem kunskaper! Skolan skall bara ge allmänna kunskaper, på vilka man sedan bygger upp specialkunskaperna. Jag måste få undervisningen att inriktas på det stora. Händelserna hopare sig ju. ... Man måste se det generella i några få stora drag. (Picker, Hitlers bordssamtal s 48-49)

Den sociala fostran skulle enligt både Steiner och Hitler sikta till att man skapade en bild i barnet av brödraskap och gemensamhet. Steiner talade om imagination, inspiration och intuition, den sociala världsbilden skulle skapas genom en andlig indoktrinering. Hitler uttryckte samma sak som att de rätta begreppen "måste inpräntas i hjärtat" på barnen. Både Steiner och Hitler ansåg att världen gick mot en stor omvälvning, och att denna omvälvning innebar en kamp som det land som bäst hade förberett sig skulle vinna.

Rudolf Steiner ¹	Adolf Hitler ²
Commodity, Labor and Capital - three concepts needed to understand social life. Modern economics - practice without theory. Social democracy - theory without practice. The necessity of an imaginative understanding of the world for social life in the future. Imaginative	Den innerliga förmälningen mellan nationalism och social rättfärdighetskänsla måste inpräntas i hjärtat, ännu medan det är ungt. Då kommer det en gång att växa fram ett folk av medborgare, förenade med varandra och sammanlänkade av en gemensam kärlek till en gemensam stolt-

¹ Education as a Force for Social Change, Die Erziehungsfrage als soziale Frage GA 296 <http://www.bobnancy.com/bobnancy.html>

² Hitler, Mein Kampf

Rudolf Steiner ¹	Adolf Hitler ²
concepts as a pre-condition for proper socializing. The need to permeate society with: 1) imaginative concepts for a feeling understanding of commodity, 2) inspired concepts for a new understanding of Labor, and 3) intuitive concepts for the proper relationship of capital to society. The relationships between commodity, Labor and Capital. Recognizing the significance of 1) imagination for commodities through fraternity in economics, 2) inspiration for work through equality in justice, and 3) intuition for capital through freedom in cultural life. The significance of re-discovering the connection between work and spirituality.	het, orubblig och oövervinnelig för all framtid.
The increasing tendency of intelligence toward evil, illusion and error. The significance of the Mystery of Golgotha in that connection. The concept of Christ and a general concept of God. Atheism as an illness. The misfortune of not recognizing Christ. The need to permeate Ahrimanically guided intelligence with the concept of Christ. The fear of the incarnating soul to enter into a materialistically oriented world. The melancholic tendency seen in children's faces today. The task of the teacher: to prepare children to find Christ through rebirth. The excesses of modern society exemplified by the "gun toting women" in eastern Europe today. Comprehending the seriousness of our times and the resulting tasks. "If one national civilization spreads more readily, and has greater spiritual fertility than another, then it is quite right that it should spread." (Steiner, The Threefold Commonwealth, New York 1922, p. 183)	Med all säkerhet går emellertid världen mot en stor omvälvning. Och den enda frågan är, huruvida den skall bli till välsignelse för den ariska mänskligheten eller till nytta för den evige juden. Folkstaten måste draga försorg om att genom en lämplig upp fostran av ungdomen en gång frambringa ett släkte, moget för de betydelse fullasta avgöranden. Det folk, som först beträder denna väg, kommer att hemföra segern.

Adolf Hitler använde sig av samma slags teorier om olika folks och rasers olika utveckling som fanns i Steiners evolutionslära. Folk och raser degenererade och dog ut genom en historisk nödvändighet som berodde på att deras ande/blod var orent och svagt. I Hitlers värld var det judiska folket det som hade det allra renaste blodet, men i detta folks ande fanns allt som hotade det borgerliga tyska samhället. I citatet nedan finns en hänvisning till Lucifer och den makt som skulle kämpa mot honom i en "himlastormande" kamp som påminner mycket om Steiners hänvisning till den internationella kapitalismen som Lucifer och den internationella kommunismen som Ahriman. Jag skulle gissa att det var antroposofen Rudolf Hess som var

inspiratören till Hitlers ovanliga hänvisning till Lucifer och andliga krig mellan onda och goda makter. Här finns också en nära parallell mellan Steiners totala dualism när hans beskriver ärkeängeln Mikael som enbart god och Lucifer som enbart ond, och Hitlers uttalande att judens marsch mot världsherraväldet endast kunde stoppas genom att han dog.

Den ryska bolsjevismen få vi betrakta som nittonhundratalets judiska försök att erövra världsherraväldet. Under andra tidsperioder har juden försökt uppnå samma mål genom andra men mycket besläktade metoder. Hans strävan ligger grundad i hans eget väsen. Andra folk avstå inte från att enligt sin drift utbreda sin art och sin makt, annat än om de av yttre omständigheter tvingas till det eller bli impotenta på grund av ålderdomssvaghet, och lika litet avbryter juden sin marsch mot världsdiktaturen som någon frivillig uppoffring eller genom att undertrycka sin eviga trängtan. Även om honom gäller, att han kan drivas från sin väg endast av krafter som ligga utom honom själv och att hans strävan efter världsherraväldet endast kan släckas av att han själv dör ut. Men folkens impotens, deras utdöende genom ålderdomssvaghet beror på, om de lyckas hålla sitt blod rent eller icke. Och det förmår juden bättre än något annat, folk på jorden. Därför kan han gå vidare på sin ödesväg ända tills en annan makt möter honom och efter en väldig tvekamp störtar himlastormaren tillbaka till Lucifer. (Adolf Hitler, Mein Kampf II: 14. Min understrykning.)

	Antroposofisk undervisning	Nazistisk undervisning
Mål	Att indoktrinera barnen i det antroposofiska tänkandet.	Att indoktrinera barnen i det nazistiska tänkandet.
Område	Politik, en ny världsordning.	Politik, en ny världsordning.
Underliggande världsbild	Arierna var den nuvarande epokens högsta produkt. Den tyska kulturen var den mest utvecklade och den trängdes från öst av "Ahriman" (bolsjevikerna) och från väst av "Lucifer" (den angloamerikanska kapitalismen).	Arierna var skapelsen krona och deras gudagivna uppgift var att underkuva de lägre raserna. Tyskarna var den germanska (ariska) rasens givna ledare och de måste slåss mot den judiska konspirationen från öst (bolsjevikerna) och den judiska konspirationen från väst (den judiska kapitalismen)
Ondskan	Lucifer, Ahriman (kapitalism, bolsjevism)	Judarna (Lucifer), bolsjevismen
Vad hotades	Den rena tyska andens blod, kultur och vetenskap	Den rena tyska rasens blod, ande, kultur och vetenskap
Syn på vetenskap	Den moderna vetenskapen var roten till bolsjevismen (ondskan). Det var inte bra med för mycket teoretisk undervisning.	Det var nödvändigt att lära ut vetenskap, men det var inte bra med för mycket teoretisk undervisning.
Huvudinriktning	Att inpränta Steiners Tregrenade Sociala Ordning i barnen, med bas i läran om folks och rasers olika värde.	Att inpränta Hitlers nazism i barnen, med bas i läran om den ariska rasens överhöghet.

LEDAREN OCH FRÄLSAREN

I slutet av Rudolf Steiners självbiografi, *The Story of My Life*, beskrev Marie Steiner honom som en frälsare som helt och hållet hade helgat sitt liv åt att tjäna mänskligheten. Han hade offrat sig och gått sin törnbeströdda väg mot kunskap. Men trots att han hade mötts av en obeskrivlig fientlighet från ondskans makter hade han brutit igenom okunskapens barriär på hela mänsklighetens vägnar. Framför mänsklighet låg nu kunskapens väg i kristallklara och tydliga tankar i form av Steiners böcker. Steiner lyfte den mänskliga förståelsen upp till anden, genomsyrades av denna förståelse och förenade den med "kosmos andliga varelse". Han var en budbärare från Kristus som hade avslöjat den heliga Viljan. Kristi budbärare skulle uppenbara sig för törstiga, väntande själar till vilka Steiners ord lyste fram i den andliga människans kosmiska eon. Adepterna som sökte andlig kunskap skulle *aktivt* ta Mikael's Visdomsfyr, Kärlekens Ord och Världarnas Vilja in i sina själar.

HERE the life-story abruptly ends. On 30th March, 1925 Rudolf Steiner passed away.

His life, consecrated wholly to the sacrificial service of humanity, was requited with unspeakable hostility; his way of knowledge was transformed into a path of thorns. But he walked the whole way, and mastered it for all humanity. He broke through the limits of knowledge; they are no longer there. Before us lies this road of knowledge in the crystal clarity of thoughts of which this book itself constitutes an example. He raised human understanding up to the spirit; permeated this understanding and united it with the spiritual being of the cosmos. In this he achieved the greatest human deed. The greatest deed of the Gods he taught us to understand; the greatest human deed he achieved. How could he escape being hated with all the demonic power of which Hell is capable? But he repaid with love the misunderstanding brought against him.

He died - a Sufferer, a Leader, an Achiever -
 In such a world as trod him under foot
 Yet which to raise aloft his strength sufficed.
 He lifted men; they cast themselves before him,
 They hissed with hate and blocked his forward way.
 His work they shattered even as he wrought it.
 They raged with venom and with flame;
 And now with joy they brand his memory: -
 So he is dead who led you into freedom,
 To light, to consciousness, to comprehension
 Of what is Godlike in a human soul
 To your own selves, to Christ.
 Was this not criminal, this undertaking?

He did what once Prometheus expiated
 What gave to Socrates the poisoned cup -
 The pardoning of Barabbas was less vile -
 A deed whose expiation is the cross.
 He made the future live before you there.
 We demons cannot suffer such a thing.
 We harry, hunt, pursue who dares such deeds
 With all those souls who give themselves to us,
 With all those forces which obey our will.
 For ours are the turning-points of time

And ours this humanity which lies,
 Without their God, in weakness, vice, and error.
 We never yield the booty we have won,
 But tear to pieces him who dares to touch it.

"He dared - and, daring, he endured his fate -
 In love, long suffering, and tolerance
 Of weak, incapable humanity
 Which ever all his work in peril set,
 Which ever wrenched his word' awry,
 Which misinterpreted his kind forbearance,
 And in their smallness did not know themselves
 Because his greatness was beyond their compass.
 'Twas thus he bore us - we were out of breath
 In following his stride, his very flight
 Which ravished us away. 'Twas our weakness
 That was the hindrance ever to his flight,
 The lead that weighed his footsteps down ...

Now he is free, a helper to those high ones
 Who take whatever hath been wrung from earth
 As safeguard of their goal. So now they greet
 The son of man who his creative power
 Unfolded thus to serve the Gods' high will;
 Who to the age of hardened understanding
 And to the time of dead machinery
 Stamped clear the Spirit, called the Spirit forth ...

They would not suffer him.
 The earth rolls into shadows.
 Behold those forms which now appear in space.
 The Leader waits; the heavens part and open;
 In joy and reverence stand the rangéd hosts.

But earth is wrapped in grey enshrouding night,
 Springing from Powers of the Sun,
 Radiant Spirit-powers blessing all Worlds!
 For Michael's garment of rays
 Ye are predestined by Thought Divine.

He, the Christ-messenger revealeth in you -
 Bearing mankind aloft - the sacred Will of Worlds.
 Ye, the radiant Beings of Aether-Worlds,
 Bear the Christ-Word to Man.

Thus shall the Herald of Christ appear
 To the thirstily waiting souls,
 To whom your Word of Light shines forth
 In cosmic age of Spirit-Man.

Ye, the disciples of Spirit-Knowledge
 Take Michael's Wisdom-beckoning,
 Take the Word of Love of the Will of Worlds
 Into your soul's aspiring a c t i v e l y!¹

Marie Steiners beskrivning av sin make Rudolf är beskrivningen av en människa som har gått vägen i Kristi efterfölj, som själv har blivit en Kristus, och som nu har förenat sig med de Mästare som leder universums öden.

---

¹ Steiner, The Story of My Life, CONCLUSION by MARIE STEINER

Han hade genom sin andliga förmåga höjt sig upp till anden och tagit ner Kristi vilja och förmedlat hans kunskap. I den teosofiska och antroposofiska världsbilden var mysteriet den kunskapsväg som ledde till målet att bli en förverkligad andlig varelse i Kristi efterföljd. Därför kallade också Steiner sin läroplan för en mysterieundervisning. Vägen till att bli en helt upplyst människa gick enligt antroposoferna genom att läsa Steiners texter, meditera över hans sanningar och göra de övningar som han hade utarbetat.

Men vägen till den heltäckande världsbild som Steiner ville föra ut genom sitt pedagogiska program, och som var helt uppenbarad vid slutet av hans liv 1925, hade tagit mer än trettio år. Under 1880- och början av 1890-talet var Steiner aktiv i den militanta nationalistiska och pangermanska rörelsen i Wien där han intog en mycket radikal ståndpunkt. Steiner predikade enligt Staudenmaier och Zegers om att den tyska saken var hotad, att de moderata nationalistiska partierna var otyska, och att man därför inte skulle ha något samarbete med dem.

But Waage need not have searched through Steiner's autobiography for evidence of his early pan-German engagement, as Steiner's collected works contain several dozen articles published in the German nationalist press between 1884 and 1890, with titles like "Die deutsch-nationale Sache in Österreich" ("The Pan-German Cause in Austria") The hard-line nationalist stance that Steiner adopts in these articles is extremist even by the standards of the 1880s; he attacks the mainstream nationalist parties as "un-German" and rejects any compromise with them. Nor was this a mere youthful aberration; Steiner never disowned or regretted these writings. On the contrary, he emphatically re-affirmed his pan-German views in a series of articles at the turn of the century.

The striking thing about Steiner's proud avowal of his nationalist activities is how utterly divorced from reality those activities were. There was, of course, no real "struggle for national existence" among Germans in the Habsburg empire – much less in Vienna itself – because there was never any serious threat to German predominance under the monarchy, and certainly not to their national existence. On the contrary, ethnic Germans were the undisputed administrative, economic, and cultural elite throughout the Austrian half of the far-flung multinational empire. Steiner's involvement in pan-German efforts was based on nothing more than chauvinism and ethnic prejudice; the contemporary Norwegian counterpart to such groups would be the People's Movement Against Immigration (Folkebevegelse mot Innvandring). In light of Steiner's long-standing attachment to a particularly virulent form of Great German nationalism, it is hardly surprising to see his attitude descend into outright national hatred with the advent of World War One.¹

I de nationalistiska, stortyska, kretsarna i Wien florerade också den mytologiska tolkning av evolutionsteorierna där den ariska (germanska) rasen var den högsta rasen och den som var utsedd att dominera världen. Rörelsens åsikter beskrivs till exempel i H. S. Chamberlains skrifter. Chamberlain flyttade till Wien 1889, han och Steiner bodde alltså där samtidigt och ingick i samma kulturella miljö. 1894 träffade Steiner Ernst Haeckel som så småningom utvecklade Darwins evolutionsteori till en världsåskådning (monismen). Från Haeckels studier om blötdjur skapades en socialdarwinistisk

---

¹ http://www.stelling.nl/simpos/anthroposophy_criticism.htm

livsåskådning som handlade om att människans evolution styrdes av en naturnödvändighet som var relaterad till de olika raserna.

Ernst Haeckel beskrivs i någon kommentar som Steiners mentor, säkert är att de brevväxlade eftersom brev mellan dem ingår i Steiners samlade verk. Ur den nationalistiska kretsen i Wien trädde så H. S. Chamberlain år 1899 fram för omvärlden med sin bok *Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts*, där den västerländska civilisationens överhöghet tillskrivs den germanska rasen medan andra raser som till exempel judarna är dömda att försvinna enligt evolutionens lagar. Boken blev en bästsäljare i Tyskland, den översattes till franska och engelska och blev en viktig influens i samtiden.

George Bernard Shaw skrev att Chamberlains bok var ett mästerverk inom den vetenskapliga historien. Han är en mästare i att generalisera, till skillnad från den stora massan av obetydliga specialister.

"It is a masterpiece of really scientific history. It does not make confusion, it clears it away. He is a great generalizer of thought, as distinguished from the crowd of our mere specialists. It is certain to stir up thought. Whoever has not read it will be rather out of it in political and sociological discussions for some time to come." (Published in Fabian News.)¹

President Theodore Roosevelt ansåg att Chamberlains arbete visade på underbar uppskattning av den sanna kristendomen, och en sann förstäelse av Kristi undervisning och personlighet.

"... a man who can write such a really beautiful and solemn appreciation of true Christianity, of true acceptance of Christ's teachings and personality, as Mr. Chamberlain has done, [...] represents an influence to be reckoned with and seriously to be taken into account" (Published in The Outlook and also included in History as Literature, 1913.)²

H. S. Chamberlain är i stort sett den ende författare som Adolf Hitler nämner i sin bok *Mein Kampf*. Apropos den politik som fördes i Tyskland fram till första världskrigets utbrott säger Hitler att ledarna inte hade någon världsåskådning och inte heller någon insikt i det politiska livets inre utveckling, därför blev rikspolitiken planlös och tanklös. Det var ingen som då brydde sig om de sanningar som H. S. Chamberlain och andra nationalistiska outsiders förde fram, lika lite som idag (1924).

Och politiska mål ägde rikets ledning på den tiden faktiskt inte längre; den nödvändiga grundvalen för en bestämd världsåskådning saknades, liksom den erforderliga klarheten beträffande lagarna för det politiska livets inre utveckling.

*De voro inte få, som i detta hänseende såga svart, och som klandrade rikspolitikkens plan- och tanklöshet och alltså mycket väl insågo dess inre svaghet och ihållighet, men de voro endast outsiders i det politiska livet; de myndigheter, som officiellt företrädde regeringen, brydde sig lika litet om vad en Houston Stewart Chamberlain sade, som man gör än i dag.*³

¹ <http://www.hs-chamberlain.net/>

² <http://www.hs-chamberlain.net/>

³ Hitler, *Mein Kampf* Första delen s 283.

Chamberlain blev alltså mycket framgångsrik, han blev berömd och blev till och med gift med det tyska nationalhelgonet Wagners dotter. Vid samma tid (runt år 1900) började Rudolf Steiner hålla föreläsningar om sin egen ideologi antroposofin, bland annat i det Teosofiska Samfundet i Berlin. Han lyckades så bra med det att han blev vald till generalsekreterare för det tyska Teosofiska Samfundet 1902. Under åren fram till 1912 ägnade han sig åt en omfattande föredragsverksamhet inom det Teosofiska Samfundet, han besökte till exempel Sverige 1908 och Norge 1910. Det här är alltså den officiella beskrivningen av Steiners verksamhet under 1900-talets första decennium. Historien är mycket kortfattad på de webbplatser om antroposofi som jag har sett, och man kan förstås anta att det har att göra med att Steiner verkade inom den teosofiska organisationen och inte under sin egen antroposofi.

När jag skummade igenom Steiners självbiografi, som han arbetade med vid tiden för sin död, fann jag en beskrivning som indikerade att Steiner skulle ha startat något som liknade en frimurarloge. Steiner talar i mycket kryptiska ordalag om "en viss institution som växte fram inom det Antroposofiska Sällskapet på ett sådant sätt att det inte fanns någon tanke på det publika", "en grupp som var mycket lik andra som hade bevarat den gamla symbolismen och kulturella ceremonier som förkroppsligar 'den forntida kunskapen'". Steiner säger sig bara nämna det här av den anledningen att "det har gjorts attacker mot honom baserat på material som härrör från den här organisationen". Så småningom sägs det att han tog ett diplom i ett sällskap som hade formen av de s.k. högre graderna inom Frimurarna. Men Steiner tog inget annat – absolut inget annat – från denna organisation förutom den formella auktorisationen att leda en symbolisk-kulturell aktivitet i deras historiska efterföljd.

A CERTAIN institution which arose within the Anthroposophical Society in such a way that there was never any thought of the public in connection with it does not really belong to the chapters of this exposition. Only it has to be described for the reason that attacks made upon me have been based upon material derived from this.

Some years after the beginning of the activity in the Theosophical Society, Marie von Sievers and I were entrusted by certain persons with the leadership of a society similar to others which have been maintained in preservation of the ancient symbolism and cultural ceremonies that embody the "ancient wisdom." I never thought in the remotest degree of working in the spirit of such a society. Everything anthroposophic should and must spring from its own sources of knowledge and truth. There should not be the slightest deviation from this standard. But I had always felt a respect for what was historically given. In this lives the spirit which evolves in the human process of becoming. And so wherever possible I also favoured the linking of the newly given to the historically existent. I therefore took the diploma of the society referred to, which belonged to the stream represented by Yarker. It had the forms of Free Masonry of the so-called high degrees; but I took nothing else – absolutely nothing – from this society except the merely formal authorization, in historic succession, to direct a symbolic-cultural activity. (The Story of My Life, XXXVI)

Allting som lades in i de "ceremonier" som utvecklades inom denna institution var utan historiskt beroende av någon som helst tradition. För att

Steiner formellt skulle få ett diplom krävdes det bara sådant som (redan) fanns i den symboliska antroposofiska kunskapen. Avsikten var enbart att tillgodose medlemmarnas behov. Genom att slå in de idéer som anden hade gett i en dold (ockult) form, skulle ansträngningen ge en direkt intuitiv erfarenhet. Steiner skulle säkert ha genomfört denna symbolisk-kulturella utveckling ändå, utan det historiska sambandet (från Frimurarna).

Everything set forth in content in the "ceremonies" which were employed in the institution were without historic dependence upon any tradition whatever. In the formal granting of the diploma only that was fostered which resulted in the symbolizing of anthroposophic knowledge.

And our purpose in this matter was to meet the needs of the members. In elaborating the ideas in which the knowledge of spirit is given in a veiled form, the effort is made to arrive at something which speaks directly to perception, to the heart; and such purposes I wished to serve. If the invitation from the society in question had not come to me, I should have undertaken the direction of a symbolic-cultural activity without any historic connection. (The Story of My Life, XXXVI)

Steiner skapade inte någon "hemlig rörelse", medlemmarna fick i klara ordalag veta att om något hände som påminde om det som förbands med de högre ordnarna inom frimurarrörelsen, så betydde det inte att man hade grundat en sådan orden, utan bara att det var något som själens erfarenheter gjorde synliga i bilder. Medlemmar i många sådana högre ordnar deltog också i Steiners ceremoniella övningar, och de rapporterade också att det som hände där var något alldeles annorlunda än det som hände i deras egna föreningar.

But this did not create a "secret society." Whoever entered into this practice was told in the clearest possible manner that he was not dealing with any "order," but that as participant in ceremonial forms he would experience a sort of visualization, demonstration of spiritual knowledge. If anything took on the forms in which the members of traditional orders had been inducted or promoted to higher degrees, this did not signify that such an order was being founded but only that the spiritual ascent in the soul's experience was rendered visible to the senses in pictures.

The fact that this had nothing to do with the activity of any existing order or the mediation of things which are mediated in such orders is proved by the fact that members of the most various types of orders participated in the ceremonial exercises which I conducted and found in these something quite different from what existed in their own orders. (The Story of My Life, XXXVI)

En sådan tillfällig besökare som hade nått en mycket hög grad i en sådan orden ville, på grund av de upplevelser han haft hos Steiner, ge Steiner denna ordens insignier. Han kände nämligen att efter att ha fått vara med om en verklig andlig upplevelse ville han inte längre vara fast i det som bara var formalism. Men Steiner ville inte ta någon bort från hans egen organisation, därför blev den här mannen kvar i sin egen order men fortsatte att delta i Steiners organisation.

Once a person who had participated with us for the first time in a ceremonial came to me immediately afterward. This person had reached a very high degree

in an order. Under the influence of the experience now shared, the wish had arisen to hand over to me the insignia of the order. The feeling was that, after having once experienced real spiritual content, one could no longer share in that which remained fixed in mere formalism. I put the matter right; for anthroposophy dare not draw any person out of the association in which he stands. It ought to add something to that association and take away nothing from it. So this person remained in the order, yet continued to participate further with us in the symbolic exercises. (The Story of My Life, XXXVI)

Det är enligt vad Steiner säger i sin självbiografi bara alltför lätt att förstå att det kan uppstå missförstånd i samband med en sådan institution som den som han startade. Till och med deltagarna själva talade om saken som om de hade tillhört en "orden". Steiners och von Sievers (som blev hans andra hustru 1914) hade bara skrivit på formellt för Yarkers frimurarorden (alltså utan att ta något som helst från den), och ändå blev de utsatta för förtal på grund av den saken.

It is only too easily understood that, when such an institution as the one here described becomes known, misunderstandings arise. There are, indeed, many persons to whom the externality of belonging to something seems more important than the content which is given to them. And so even many of the participants spoke of the thing as if they belonged to an "order." They did not understand how to make the distinction that things were demonstrated among us without the environment of an order which otherwise are given only within the environment of an order.

Even in this sphere we broke with the ancient traditions. Our work was carried on as work must be carried on if one investigates in spiritual-content in an original manner according to the requirements of full clarity in the mind's experience. The fact that the starting-point for all sorts of slanders was found in certain attestations which Marie von Sievers and I signed in linking up with the historic Yarker institution means that, in order to concoct such slanders, people treated the absurd with the grimace of the serious. Our signatures were given as a "form." The customary thing was thus preserved. And while we were giving our signatures, I said as clearly as possible: "This is all a formality, and the practice which I shall institute will take over nothing from the Yarker practice." (The Story of My Life, XXXVI)

De som undersökt den här saken vet inget om vad som försiggick i Steiners själ under den här tiden, han var verkligen även då en som "stod upprätt" och inte en som "gick krokiga vägar".

It is obviously easy to make the observation afterwards that it would have been far more "discreet" not to link up with practices which could later be used by slanderers. But I would remark with all positiveness that, at the period of my life here under consideration, I was still one of those who assume uprightness, and not crooked ways, in the people with whom they have to do. Even spiritual perception did not alter at all this faith in men. This must not be misused for the purpose of investigating the intentions of one's fellow-men when this investigation is not desired by the man in question himself. In other cases the investigation of the inner nature of other souls remains a thing forbidden to the knower of the spirit; just as the unauthorized opening of a letter is something forbidden. And so one is related to men with whom one has to do in the same way as is any other person who has no knowledge of the spirit. But there is just this alternative – either to assume that others are straight-forward in their intentions until one has experienced the opposite, or else to be filled with sorrow as one

views the entire world. A social co-operation with men is impossible for the latter mood, for such co-operation can be based only upon trust and not upon distrust. (The Story of My Life, XXXVI)

Denna verksamhet, var i själva verket en mycket bra sak skriver Steiner. Den hade inget att göra med "obekräftad" magi, "suggestiva influenser" (från andar?) eller liknande. Vid början av världskriget (1914) blev det inte längre möjligt att fortsätta med den här verksamheten. Det faktum att människor som har tagit del i en sådan här verksamhet börjar skvallra om den, beror på att människor som inte är sanna (genuina) i sig själva deltar i en verksamhet som är sant (genuint) andlig.

This practice which gave in a cult-symbolism a content which is spiritual was a good thing for many who participated in the Anthroposophical Society. Since in this, as in every sphere of anthroposophical work, everything was excluded which lies outside the region of clear consciousness, so there could be no thought of unconfirmed magic, or suggestive influences, and the like. But the members obtained that which, on the one hand, spoke to their ideal conceptions and yet in such a way that the heart could accompany this in direct perception. For many this was something which also guided them again into the better shaping of their ideas. With the beginning of the War it ceased to be possible to continue the carrying on of such practices. In spite of the fact that there was nothing of the nature of a secret society in this, it would have been taken for such. And so this symbolic-cultural section of the anthroposophical movement came to an end in the middle of 1914.

The fact that persons who had taken part in this practice – absolutely unobjectionable to anyone who looked upon it with a good will and a sense for truth – became slanderous accusers is an instance of that abnormality in human conduct which arises when men who are not inwardly genuine share in movements whose content is genuinely spiritual. They expect things corresponding with their trivial soul life; and, since they naturally do not find such things, they turn against the very practice to which they previously turned – though with unconscious insincerity. (The Story of My Life, XXXVI)

Det som finns i den antroposofiska lärans skrifter har formats genom det verkliga livet, fast ändå har det kommit direkt från den andliga världen. Vissa sökte det religiösa, andra det vetenskapliga och åter andra det artistiska. Och det var nödvändigt att det som de sökte kunde bli funnet inom antroposofin. Genom att man arbetade utifrån medlemmarnas behov måste enligt Steiner de privata tryckta verken värderas annorlunda än det som från början gavs ut till allmänheten. Innehållet i detta privata tryckta material var avsett att förmedlas muntligt och inte skriftligt. Ämnesområdena valdes på grund av medlemmarnas själsliga behov allteftersom de visade sig över tiden. Det som finns i de publicerade skrifterna är utvecklat för att främja Antroposofin som sådan, medan hela själen hos hela Förbundet har samarbetat i de texter som har tryckts privat.

Such a society as the Anthroposophical could not be formed otherwise than according to the soul-needs of its members. It could not lay down an abstract programme which required that in the Anthroposophical Society this and that should be done. The programme had to be elaborated out of reality. But this very reality is the soul-need of its members. Anthroposophy as a content of life was formed out of its own sources. It had appeared before the world as a spiritual creation, and many who were drawn to it by an inner attraction tried to

work together with others. Thus it came about that the Society was the formation of persons of whom some sought the religious, others rather the scientific, and others the artistic. And it was necessary that what was sought should be found.

Because of this working out from the reality of the needs of the members, the private printed matter must be judged differently from that given to the public from the beginning. The content of this printed matter was intended as oral, not printed, information. The subjects discussed were determined by the soul-needs of the members as these needs appeared with the passage of time.

What is contained in the published writings is adapted to the furtherance of anthroposophy as such; in the manner in which the private printed matter evolved, the configuration of soul of the whole Society has co-operated. (The Story of My Life, XXXVI)

Vad var det då som förmedlades i Steiners hemliga orden, som inte var någon hemlig orden, i det sällskap som hade fått sitt diplom från Frimurarna, men som inte hade tagit till sig något alls från dem? Vari bestod de ceremonier och ceremoniella övningar som många människor från "hemliga ordnar" deltog i? Och varför skulle Steiner utsättas för förtal på grund av tryckt material som egentligen inte skulle ha tryckts utan bara förmedlats muntligt?

I en beskrivning av en ockult orden som grundades 1906 under namnet Ordo Templi Orientis står det att Steiner inte grundade en orden enligt deras riter, eftersom OTO inte hade grundats vid den tiden när Steiner startade sin verksamhet. Däremot beskriver man vad Steiner egentligen grundade. Till att börja med hände det här under Steiners tid som Teosofiska Samfundets generalsekreterare, att han i sina memoarer säger att det var i samband med den antroposofiska rörelsen har antagligen att göra med att Steiner försökte förminska teosofernas betydelse och framhäva sin egen. Men han säger också i sin biografi att han fick i uppdrag att starta den här "hemliga orden" som egentligen inte var någon hemlig orden.

Den, som Steiner inte nämner namnet på, men som gav honom uppdraget att bilda denna nya orden skall ha varit Anne Besant som var ledare för the Esoteric School of Theosophy (ES). Teosofins esoteriska skola hade bildats 1888 som en organisation som var självständig gentemot Blavatskys Theosophical Society. Det Teosofiska Samfundet splittrades vid Blavatskys död, och 1902 bildades en tysk gren av Teosofiska Samfundet (Adyar) som Steiner alltså blev generalsekreterare för. Vid den tiden hade man ca 100 medlemmar. Den internationella ordföranden för Teosofiska Samfundet Adyar, Annie Besant, gav alltså år 1904 Steiner i uppdrag att grunda en tysk gren av den esoteriska delen av Teosofiska Samfundet (ES).

Det var i samband med denna esoteriska verksamhet som Steiner köpte en orden av den man vid namn John Yarker som han själv också nämner i sin biografi. På en webbsida, som är ägnad att rentvå Rudolf Steiner från anklagelserna för att ha tillhört Theodor Reuss orden Ordo Templi Orientis beskrivs händelseförloppet i detalj. Tydligt har man äntligen gjort information om detta tillgängligt från Rudolf Steiners Stiftelse i Dornach. Bland materialet finns brev från Reuss till Steiner och Marie von Sievers, men ty-

värr saknas Steiners egna brev. Enligt webbsidan finns det inget bevis för att Steiner tog emot något alls från Reuss, annat än rätten att använda termen "Misraim" för sin orden. Alla följande uppgifter om Steiner och frimurarna är hämtade från en artikel som skrivits av Peter Koenig.¹

John Yarker hade skapat en egen frimurarorden i England genom att köpa den engelska rätten till en amerikansk orden som skulle ha sina rötter i Milano 1805 och Frankrike 1814 (the Aegyptian Rite of Mizraim). Denna hemliga orden påstod sig vara en frimurarorden, men den var inte accepterad av den ordinarie frimurarrörelsen. Yarker slog ihop Mizraim-riten med Memfis-riten som var en annan amerikansk orden av liknande slag, och kallade sin nya orden för *The Antient and Primitive Rite of Memphis and Misraim*.

1902 köpte tysken Theodor Reuss tillstånd av Yarker att installera en skotsk variant av Yarkers orden, trots att Yarker hade blivit utesluten från de ortodoxa frimurarna vid en "Sovereign Tribunal" i Manchester 1870. Reuss gjorde senare om några av de grader han hade köpt av Yarker till en orden som kallades Ordo Templi Orientis (OTO). De här ordarna var tydligen en föregångare till dagens franchiseföretag, man köpte ett namn och rätten att utöva de magiska ritualer som var ordens egentliga innehåll, på liknande sätt som de som till exempel driver butiker inom ICA eller Seven Eleven betalar för att få använda namn och annat från moderorganisationen.

Steiner ville alltså koppla de forntida riterna inom frimurarrörelsen till den esoteriska skola som han hade fått till uppgift att starta av Annie Besant, han ville använda frimurarnas kunskaper för att få tillgång till deras "absoluta sanningar och bevarade kontinuitet". Steiners esoteriska teosofiska skola kom att ha tre avdelningar. 1) Den esoteriska teosofiska skolan. 2) Misraim-Dienst (Misraim Tjänst). 3) Ett påstått (misslyckat) försök att samla 12 särskilt utvalda lärjungar, om vilket inget mer är känt.

1904 citerar Steiner ett manifest av Theodor Reuss och en man vid namn Carl Kellner. Carl Kellner skall ha infört Hatha Yoga i de tyska ordnarna. Reuss och Kellner hade dock tydligen inte samma inställning till yoga, också Franz Hartmann som ledde det Teosofiska Samfundet i Leipzig ansåg att hans vän Kellner hade fångats av "falska yogis". I juni 1905 dör stormästaren Kellner som var ledare för den "inre triangel" eller "ockulta cirkel" som bestod av honom själv samt Hartmann och Reuss.

Ett av problemen med Steiners orden är tydligen att vissa har påstått att hans orden tillhörde OTO. Problemet med OTO var i sin tur som det verkar att Theodor Reuss och Aleister Crowley startade och drev den för att bland annat tillämpa metoder för sexuell magi. När Yarker dog 1913 publicerade Reuss en bok med texter som uppenbarligen beskriver sådan sexuell magi. 1917 gav Reuss ut en annan bok som enligt baksidestexten avslöjar "*The sexual in Theosophy and Anthroposophy, with the pledges of the leaders, in the original*".

---

¹ <http://user.cyberlink.ch/~koenig/steiner.htm>.

Enligt beskrivningen på Internet betalade Rudolf Steiner och Marie von Sievers den 25 november 1905 vardera 45 mark till Theodor Reuss för sitt medlemskap i orden Memfis-Misraim. Den 30 november skrev Steiner till von Sievers, "Reuss är en man som man inte kan lita på ... Vi har bara ett ramverk som vi kan använda, och ingen verklig substans. I nuläget finns det inget alls bakom den här saken (Reuss orden). De ockulta krafterna drog sig TOTALT tillbaka från den."¹

Den 2 januari 1906 ger Steiner en lektion för både män och kvinnor samtidigt. Då kallar han frimureriet för "en karikatyr med sovande krafter som måste väckas igen", detta är "vår uppgift". Steiner ser det som sin plikt att rädda Misraim-tjänsten till framtiden. Misraim-tjänsten är att "föra samman det Jordiska med det Celesta, det Synliga med det Osynliga och än en gång förnya mysteriet från Eleusis".²

Steiner fick ett brev från Reuss den 27 mars 1906 där Steiner adresserades med en grad i den Misramiska orden. I Reuss tidning Oriflamme hade han i januari samma år publicerat att Steiner innehade en viss grad i Berlin och att han är Stormästare (Deputy Grandmaster) av "Mystica Aeterna" med bestämmanderätt över de medlemmar han kan samla inom sin orden. Marie von Siever är General Grand Secretary för adopterade ordensloger (MM). Steiner använder själv beteckningarna "*Mystica Eterna*" (M.E.) och "*Misraim-Dienst*" (M.D.), som beroende på sammanhanget kan betyda själva organisationerna eller deras innehåll.

Enligt webbsidan är Steiners orden ingen riktig orden, ceremonierna utförs enbart i Rudolf Steiners närvaro, och inga andra än medlemmar i Teosofiska Samfundet får delta eller närvara. I Steiners vision behöver ingen "Mästare" leda de yttre ordnarna, bara den Esoteriska Skolan behöver ledas av honom själv. Mystica Eterna ses nu som den andra avdelningen i Steiners Esoteriska Skola, den är den ceremoniella avdelningen för realisering/gnosis (*Erkenntniskultische Abteilung*). Den teosofiska avdelningen är i stället en idealistisk studieavdelning.

Redan i juni 1906 har Steiners Mystica Eterna i stort sett lika många medlemmar som Reuss orden enligt Koenig, därför separerar Reuss ut Memfis-delen från Misraim (som Steiner hade köpt rätten till). Steiner i sin tur verkar ha tagit avstånd från Reuss (enligt den antroposofiska tolkningen i alla fall).

1907 avskiljs Steiners Esoteriska skola från teosofernas Esoteriska skola eftersom han förmedlar en lära som avviker från teosofernas. Steiner klagar å ena sidan över Annie Besants "amerikanism", alltså världslighet, och å andra sidan över hennes anpassning till indiska traditioner som inte skulle ge någon effekt i Väst. Enligt Steiner skall inte andningen kontrolleras av fysiska metoder (som i yoga), utan de kroppsliga effekterna skall vara resul-

¹ <http://user.cyberlink.ch/~koenig/steiner.htm>

² <http://user.cyberlink.ch/~koenig/steiner.htm>

tatet av intuitiva övningar. Steiners väg, där han blandar tänkande och andningsmetoder, är helt motsatt mot den indiska yogiiska traditionen.

I juni 1907 sänder Reuss ett edikt till Steiner där han görs till verkställande Stormästare och suverän ledare för storlogen av den Misramiska riten i Tyskland. Brevpapperet bär stämpeln "*Memphis and Mizraim Rite of Masonry. Order of Oriental Templars and Esoteric Rosicrucians*". Vid den tiden skulle alltså OTO vara bildat, men antroposoferna menar att det faktum att Reuss sände detta edikt till Steiner inte betyder att Steiner skulle ha accepterat det.

1912 lämnar Steiner teosoferna i samband med att Annie Besant för fram en indisk pojke, Krishnamurti, som den återfödde Kristus som man hade väntat på. 1914 gifter sig Steiner och von Sievers och flyttar till Schweiz. Krigsutbrottet hade som Steiner själv skriver gjort det omöjligt att bedriva den esoteriska verksamheten. Tydligt minskar han nu också på de privata konsultationerna inom den esoteriska skolan, eftersom det finns tillräckligt material publicerat för att man skall kunna arbeta utan att ledas direkt av honom själv.

Från 1917 slutar Steiner kategorisk med att ge privata esoteriska konsultationer. I framtiden måste allt ske i ljuset av demokratisk öppenhet (han skall bort från isolation och mental elitism). Vid en visit i Oslo 1921 samlar Steiner alla medlemmar av "Mystica aeterna" och annonserar att den gamla formen av Misraim-tjänst nu definitivt skall upphöra (även om man också tar in två eller tre nya medlemmar vid tillfället).

I samband med den nya konstitution för det Antroposofiska Sällskapet som antas vid jultid 1923 initierar Steiner "nya former" för den nya Esoteriska skolan. Antroposofin utgörs nu dels av den ceremoniella realisationen/kunskapen i den Esoteriska skolan, dels av aktiviteter för fri religiös utbildning i Rudolf Steiner-skolorna, och dels av de kyrkliga ceremonierna i Kristensamfundet som grundades 1921. I samband med det här släpptes alla manuskript som fram till dess hade varit tillgängliga endast för medlemmar fria.

Den Esoteriska skolan gjordes om till "the Free University for Hermeticism [Geisteswissenschaften]". Även om Steiner dog innan detaljerna för studieplanen för de tre åren i denna skola var helt utarbetade, avsåg han att en del av innehållet i Mystica Aeterna skulle föras in i andra klass på denna högskola. Tanken var alltså att undervisningen skulle börja med de små barnen, där till exempel sagor och myter, eurytmi och "speech-formation" (tal-akter?) skulle förbereda barnen så att de i vuxen ålder skulle kunna ta emot den esoteriska undervisningen enligt metoderna från Mystica Aeterna på Steiners högskola.

Peter Koenig avslutar sin artikel med att diskutera om Steiner visste något om OTO eller inte. Enligt Koenig var Steiners världsbild så asketiskt fri från sensualitet att den inte kunde ha stämt med Reuss metoder. Steiner var helt emot förtunning av medvetandet (metoder föra att undertrycka tanken), eder om sekretess och personkult. Även om han råkar uppträda på

vissa "esoteriska timmar" som en profet/budbärare från Mästarna, till exempel som Zarathustra. Han repeterade ständigt att esoterisk träning skulle baseras på tänkande och inte på kroppsliga träningsmetoder. Med detta avsåg Steiner enligt Koenig uppenbarligen hypnotism, mediumskap, och yogisk andning, men också sannolikt sexuella energier.

Trots det skulle Steiners studenter enligt Koenig "göra så mycket som möjligt, på vilken nivå han än var, för att föra den kroppsliga och själsliga hälsan framåt". Men den kritiska punkten handlar om huruvida medvetandet kontrolleras av kroppsliga krafter eller om kroppen kontrolleras av det andliga medvetandet hos det individuella Egot. Eurytmi och "speech-formation" är senare artistiska tillämpningar av Steiners initiationskunskap, de används alltså som verktyg för att föra anden till det fysiska i stället för att föra det fysiska till anden.

Eftersom Steiner förde fram den kristna vägen som förmedlas genom rosenkorsarna motsatte han sig enligt Koenig ceremoniell magi, även om han använder Eliphaz Levis apokalyptiska sigill (vad det nu kan vara) och symbolismen från Tarot. Man finner till och med textpassager från Levis "*Dogma and Ritual of High Magic*" i Steiners ritualer i *Mystica Aeterna* (Mizraim). Steiner ansåg att hans ritualer byggde en bro mellan det Osynliga och det Synliga "nedåt och inte uppåt", i motsats till osedliga gnostikerna. Även Steiners chakra-övningar arbetar uppifrån och nedåt. Det är hjärtat som "vedantiskt" anses vara huvudchakrat i Steiners metoder, och inte solar plexus som i yoga-vetenskaperna.

Bland de nya ritualer som Steiner skapade för sin religion/filosofi efter 1918 finns följande.

1918/19	Steiner skriver en ritual för begravningar.
1919	En nyöversättning av den Romersk-katolska mässan.
1920	Ritualen för "söndagsaktiviteterna" och för "julkaktiviteterna".
1921	En dopritual och en giftermålsritual, samt "Ungdoms-ritualen".
1923	Offer-firandet, en ritual för att installera "Ärke-ledaren" (Ärke-führern), samt en ritual för att begrava barn. ¹

På en annan webbsida besvarar Koenig frågor om frimurarna och Reuss, och där beskriver han Reuss som en andlig bedragare av värsta slag.

Reuss (1855-1923) was an Anglo-German irregular Mason who introduced Yarker's AASR and MM into Germany in 1902, as part of an ongoing trade in charters and permissions. On the basis of his new charters, Reuss immediately dreamt up several new pseudo-Masonic Orders all his own, none of which were very successful. But by 1906 he came up with the idea of the OTO., completing his invention by 1912; it was a mish-mash of Craft Masonry, AASR, MM and the sexual mysticism of Tantra. Reuss also devised a modern-day 'Order of Illuminati',

¹ <http://user.cyberlink.ch/~koenig/steiner.htm>

and several Rosicrucian bodies, but he could never seem to keep them separate, either in his own mind or elsewhere. In fact, his collection of Orders was in a constant confusing state of flux, they all seemed to be interwoven and linked; their names changed from one month to the next, while some of their members belonged to several Reussian Orders, while others didn't. Regular Masonry rejects all Reuss's Orders, especially the OTO., because Reuss accepted women as members, which is impossible in traditional Freemasonry.¹

I en bok med den engelska titeln *The Temple Legend* har man tryckt 20 föredrag hållna av Rudolf Steiner mellan den 23 maj 1904 och den 2 januari 1906. Här redovisar Steiner sin fascination av frimurarnas hemliga sällskap, och han kombinerar teosofi, rosenkreutzeri och frimureri av hjärtans lust. Han redovisar också sin speciella variant av den teosofiska evolutionsteorin: ”Sedan halvvägs genom medeltiden skapades den femte sub-rasen, till vilken vi och våra grannationer hör.” Det som hos Blavatsky beskrev hela mänsklighetens nuvarande ståndpunkt, var alltså hos Steiner något som bara handlade om de germanska folken. I boken har man inte översatt ”teosofi” med ”antroposofi” på det sätt som Steiner hade begärt att man skulle göra i de fall när hans anteckningar publicerades. Det är tydligen denna order som gör att Steiner hela tiden talar om den antroposofiska rörelsen i sin biografi, när det i själva verket handlade om hans tioåriga tjänst i Teosofiska Samfundet.

I ett föredrag från den 2 januari 1906 talar Steiner om ”den Kungliga konsten i ny form” (detta föredrag refereras också av Koenig enligt ovan). Steiner säger här att även om frimurarnas riter i nuläget bara är karikatyrer av den gamla Kungliga konsten, måste man ändå aldrig tappa modet i sina ansträngningar för att väcka dess slumrande krafter igen. Om man förstår att dessa krafter finns i djupet av könens själar, i kriget mellan könen, då inser man att det är ur dessa energier som framtidens skapande krafter måste flöda. Precis så som storartade framsteg hade sin grund i frimureriet i forna tider, måste framtidens stora praktiska bragder vinnas ur djupet av frimureriets idéer.

One of the ways in which occultism will permeate humanity will be through a revival of Freemasonry. The very best things reveal themselves precisely through the faults of their own virtues. And although we can only look upon Freemasonry today as a caricature of the great Royal Art, we must nevertheless not lose heart in our endeavour to awaken its slumbering forces again, a task which is incumbent on us and which runs in a parallel direction to the theosophical movement. So long as we do not dabble in the question which weighs upon us, but really grapple with it out of the depths of our understanding of the world events, make ourselves understand what is becoming manifest in the souls of the sexes, in the battle of the sexes, then we will see that it is out of these forces that the formative powers of the future must flow. ... Just as it is true that great deeds of their past had their origin in Freemasonry, so it is also true that the great practical deeds of the future will be gained from the depths of future Masonic ideas.²

Enligt Steiner finns den kungliga konsten i djupet av ”könens själar”. Man får anta att han menade att kraften finns i djupet av är varje människas själ, och att det är könets kraft eller den sexuella kraften som han avser. I sitt

¹ <http://user.cyberlink.ch/~koenig/early.htm>

² Steiner, *The Temple Legend* s 289-290.

föredrag från den 2 januari 1906 hänvisar Steiner gång på gång till den sexuella kraften som den grundläggande kraft som ligger i botten av den rätta tillämpningen av den Kungliga Konsten. Han säger att de officiella representanterna för frimurarna inte förstår vad deras egna symboler betyder. Den rätta förståelsen av frimurarnas koncept ligger i förmågan att tränga in i och härska över de krafter som finns i allt levande.

Det är också tydligt att Steiner någon månad före det här talet hade försökt köpa hemligheten om "den Kungliga konten" av Reuss. Steiner trodde tydligen att den andliga eller ockulta kraften skulle kunna köpas för 45 mark, och han blev enligt brevet till Marie von Sievers besviken när han upptäckte att alla krafter hade lämnat den rit som han hade köpt (s 112).

Det här visar förstås ingen större personlig mognad, det avspeglar i stället den barnsliga fascination av det ockulta som fanns i de många förbund på den yttersta högerkanten vid tiden för Hitlers skapande av nazismen. Hess och Himmler var exempel på företrädare för den här sortens världsbild på 1920- och 30-talen. Men det här var ju 1906, femton år före det att Hitler skapade nazismen, lät oss därför vända tillbaka till Steiner. Han tappade uppenbarligen inte modet vid upptäckten att den ockulta kraften inte följde med i köpet från Reuss, i stället började han arbeta för att fylla det tomma ramverket med praktisk och faktiskt innehåll. Det är detta arbete som ledde fram till eurytmi och annat som Steiner laddade sin egen antroposofiska religion/filosofi med.

Steiner beskriver också i sin självbiografi hur det kom sig att det antroposofiska sällskapet lämnade Teosofiska Sällskapet. Det hände på den stora konferensen i München 1907. Vid konferensen skulle man också ha en del artistiska inslag. Det artistiska och det andliga ansågs nämligen utgöra en harmonisk enhet. Steiner lade den största möjliga vikt vid att se till att man undvek abstrakt, oartistisk symbolism, och att man gav fritt utrymme åt artistiska känslor (i den konstnärliga dekorationen får man anta). Under konferensen skulle Marie von Sievers uppföra en rekonstruktion av mysteriet i Eleusis som Schuré hade skrivit. Steiner höll ett föredrag för att introducera dramat, och von Sievers som hade rollen som Demeter visade redan nu de nyanser som dramat skulle nå inom det Antroposofiska Sällskapet. Redan nu hade också konsten att deklamera och recitera utifrån de inre krafterna, som von Sievers hade utvecklat, nått en punkt som i framtiden skulle ge ytterligare fruktbara resultat. Men åhörarna från Frankrike, England och speciellt Holland blev invärtes missnöjda av dessa innovationer. Det blev tydligt att det Antroposofiska Sällskapet hade utvecklat något som var helt skilt från det Teosofiska Samfundet. Och detta var anledningen till att man lämnade teosoferna, inte de ändlösa grälen inom teosofin som senare har påståtts.

In all this very much was changed at Munich. In the great Concert Hall where the ceremonies were to take place, we – the committee of arrangements – provided interior decorations which in form and colour should correspond artistically with the mood that dominated the oral programme. Artistic environment and spiritual activity were to constitute a harmonious unity. I attached the greatest

possible value to the avoidance of abstract inartistic symbolism and to giving free expression to artistic feeling.

Into the programme of the congress was introduced an artistic representation. Marie von Sievers had long before translated Schuré's reconstruction of the Eleusinian drama. I planned the speeches for a presentation of this. This play was then introduced into the programme. A connection with the nature of the ancient mysteries – even though in so feeble a form – was thus afforded; but the important thing was that the congress had now an artistic aspect, – an artistic element directed toward the purpose of not leaving the spiritual life henceforth void of art within the Society. Marie von Sievers, who had undertaken the rôle of Demeter, showed already in her presentation the nuances which drama was to reach in the Society. Besides, we had reached a time when the art of declamation and recitation developed by Marie von Sievers by working out from the inner force of the word had arrived at the most varied points from which further fruitful progress could be made in this field.

A great portion of the old members of the Theosophical Society from England, France, and especially from Holland, were inwardly displeased by the innovations offered them at the Munich congress. What it would have been well to understand, but what was clearly grasped at that time by exceedingly few, was the fact that the anthroposophic current had given something of an entirely different bearing from that of the Theosophical Society up to that time. In this inner bearing lay the true reason why the Anthroposophical Society could no longer exist as a part of the Theosophical Society. Most persons, however, place the chief emphasis upon the absurdities which in the course of time have grown up in the Theosophical Society and have led to endless quarreling.¹

Steiner avsåg alltså den "esoteriska" delen av sin lära från teosoferna, inte på grund av någon schism om tro eller uppfattning, utan för att teosoferna inte uppskattade Marie von Sievers uppträdande på det sätt som Steiner tyckte att de borde. Men han tvekade ändå inte att verka som representant för Teosofiska Samfundet i ytterligare fem år! Tydligen hade han inget problem med att göra ett utåt och ett annat inåt, något som ju förvisso är de "hemliga sällskapens" yttersta kännetecken. Naturligtvis var det Teosofiska Samfundet en utmärkt plattform att verka från, till den dag han tyckte att han kunde flyga av egen kraft. Det är kanske också av den här orsaken som Steiner påstod att han representerade antroposofin under de tio åren mellan 1902 och 1912, det var verkligen det han gjorde om än utan att säga det öppet.

Man kan se att Steiner var mycket intresserad av ordnar och mysteriekulturer under hela tiden från början av 1900-talet och fram till sin död. Han trodde att han skulle finna nyckeln till den kraft som han sökte i frimurarnas ceremonier, och när han inte kunde köpa denna kraft bestämde han sig för att väcka den inom det tomma ramverk som han hade fått tag på. Men Steiner var en vampyr som tog kraft från andra och sedan föll dem i ryggen. I föredraget från 1919 (s 86) pekar han ut teosoferna som en sekt som är jämförbar med kväkarna, och som hämtar sin utspädda kraft helt och hållet från den angloamerikanska ekonomins (kapitalismens) jord.

---

¹ Steiner, The Story of my Life XXXVIII.

Steiner gjorde också våldsamma angrepp på frimurarna och teosoferna under världskriget enligt Peter Staudenmaier och Peter Zegers. Han talade vid flera tillfällen om den konspiration som dessa grupper hade planerat mot Tyskland. I *Zeitgeschichtliche Betrachtungen. Das Karma der Unwahrhaftigkeit* skrev han följande. "Jag har riktat er uppmärksamhet mot det faktum att vissa ockulta brödraskap i Väst redan på 1890-talet diskuterade det nuvarande världskriget, och att adepter inom dessa ockulta brödraskap blev försedda med kartor som visade hur Europa skulle ändras genom detta krig."

On several occasions Steiner also spoke on the conspiracy against Germany by international Freemasonry and Theosophy: "I have drawn your attention to the demonstrable fact that in the 1890's certain occult brotherhoods in the West discussed the current world war, and that moreover the disciples of these occult brotherhoods were instructed with maps which showed how Europe was to be changed by this war. English occult brotherhoods in particular pointed to a war that had to come, that they positively steered toward, that they set the stage for." (Zeitgeschichtliche Betrachtungen. Das Karma der Unwahrhaftigkeit. Erster Teil. GA 173, p. 22).¹

---

¹ <http://www.stelling.nl/simpos/anchor5>

STEINERS ANDLIGHET

Den andlighet som Steiner beskriver under åren före sin anslutning till Teosofiska Samfundet var den pangermanska (stortyska) sortens andlighet. Där levde tanken på folksjälén som gav liv åt hela den germanska folkroppen. Haeckels teorier om "anden" i materiens minsta beståndsdelar användes som en bekräftelse på denna folksjäl. I denna rörelse fanns tanken att den ariska rasens egenskaper hade lett till det tyska folkets kulturella och vetenskapliga överhöghet. Man lekte med kraftbegrepp som ledde till Steiners sökande efter den ockulta kraften i frimurarnas förmodade kunskap om den "Kungliga konsten", och till skapandet av ultranationalistiska ariska ordensväsen som Thuleorden vid tiden för första världskriget. För Steiner kom rosenkreutzarna att bli det västliga, nationella, kristna alternativet till teosofernas främmande indiska andlighet.

Steiners upprepade påståenden om att han redan hade utvecklat sin ideologi/filosofi när han anslöt sig till teosoferna stämde. Steiner lämnade aldrig i själ och hjärta sin nationalistiska och rasistiska världsbild, han plockade bara åt sig det som kunde bekräfta den från teosofi och andra filosofier. Det var verkligen antroposofin som han förde ut under hela sin tid som framstående företrädare för teosoferna, även om han i det yttre påstod sig representera teosofin.

Rudolf Steiners rykte som andlig ledare grundades på att han påstod sig ha profetisk förmåga. Han kunde höja sig upp till den andliga världen och därifrån fick han information som den vanliga människan inte hade tillgång till. I den andliga världen kunde Steiner få information om hur allt i verkligheten fungerad, och det var på den andliga världens uppdrag som han arbetade. Trots att många av Steiners påståenden redan under hans egen tid var absurda trodde man uppenbarligen på dem, liksom många människor fortfarande tror på antroposofin. Men vad bestod egentligen Steiners andlighet i?

Steiner påstod själv att de vetenskapliga insikter som han hade fått från den andliga världen skulle komma att bevisas när vetenskapen hade kommit i kapp hans egna kunskaper. Eftersom detta inte skedde, så måste med nödvändighet Steiners andliga insikter ha varit en falsk vetenskap. Men vad förmedlade han i så fall? Det var naturligtvis sina egna personliga uppfattningar som Steiner förde fram, och de härstammade inte från något annat än hans eget ego. Peter Staudenmaier ger i Folkvett 2/2001 en bra sammanfattning av Steiners inspirationskällor under åren fram till dess att han steg fram som en andlig förnyare.

Antroposofins sociala vision

Steiners politiska synsätt utformades mot bakgrund av en rad påverkningar. Främst bland dessa var romantiken, en litterär och politisk rörelse som utövade ett varaktigt inflytande på tysk kultur under 1800-talet. Som alla breda kulturströmningar var romantiken politiskt sammansatt och inspirerade både höger- och vänstersidan. De ledande politiska romantikerna var emellertid reaktionära, inbitna nationalister, som utestängde judar – även döpta sådana – från sina kretsar, motsatte sig all politisk reform och önskade sig en strängt hierarkisk,

semifeodal ordning. Deras avsky för den gryende moderniteten, fiendskap gentemot rationalitet och upplysning och en mystisk natursyn satte sin prägel på Steiners tankar.

Under Wien-perioden kom Steiner också under inflytande av Nietzsche, tidens främste antidemokratiska tänkare, vars elitism gjorde ett kraftigt intryck. Vidare bidrog filosofen Max Stirners radikala individualism till att forma den unge mannens politiska synpunkter. Tillsammans bildade detta en mäktig filosofisk förbindelse som bara behövde att katalyseras av en dynamisk reaktionär kraft – som för Steiners del snart uppträdde i form av Ernst Haeckels socialdarwinistiska lära, den så kallade monismen. Haeckel (1834-1919) var grundläggare av den moderna ekologin och en viktig popularisator av evolutionsläran i Tyskland. Steiner blev anhängare till Haeckels lära och därifrån ärvde antroposofin sin miljöorientering, sin hierarkiska syn på mänsklig utveckling och sin tendens att förstå sociala fenomen utifrån biologiska termer.

Haeckels elitistiska verklighetsuppfattning grep långt utöver det rent biologiska. Han var också "en profet för nationell och rasmässig förnyelse av Tyskland", exponent för en "intensiv mystisk och romantisk nationalism" och en "direkt förelöpare" för nazisternas eugenik. Monismen som Steiner en tid var en ivrig försvarare av avvisade "västerländsk rationalism, humanism och kosmopolitism" och motsatte sig varje långtgående social reform. "Det Tyskland behövde hävdade den kategoriskt, var en genomgripande kulturell revolution, inte en social". Denna hållning blev också grundläggande för antroposofin.¹

Steiner var alltså enligt sin egen och sina förkämpars uppfattning en andlig förnyare, hans revolutionerande insikter kom från hans kontakter med den andliga världen. Men Steiner avvisade kategoriskt alla andliga förmågor som inte var "ariska". Sådana förmågor, som den gamla klärvoajansen som enligt honom hade blandat sig med den grekiska kulturen, var vidskepelse och en rest från de lägre raser som hade hållit sig kvar i utkanten av den ariska grekiska högkulturen (s 83). Man får en känsla av att han förband denna vidskepelse med kvinnlig andlighet, även om det inte sägs direkt. Steiner stod å sin sida stod för den sortens andlighet som hämtar information från den andliga världen på helt rationella och förnuftsmässiga grunder.

Oavsett hur det sker måste man ställa samma grundkrav på alla som påstår att de hämta information från Gud, den andliga världen, änglar, mästare eller vad man nu kallar sin källa. Detta grundkrav är att personen i fråga måste vara i stånd att skilja mellan sina egna personliga uppfattningar och sådant som kommer från en källa utanför det egna egot. Om den andliga världen skulle välja att föra fram precis samma åsikter som finns i människan själv och i den kulturella miljö som hon ingår i, då fanns det ju ingen anledning att överhuvudtaget föra ut den här informationen. Därför finns det förstås ingen anledning att proklamera sina egna tankar och funderingar som andliga sanningar, om man inte vill använda den andliga världen som alibi för sina egna åsikter förstås.

I den teosofiska världen var de andliga budskapen från mästarna en sanning som man inte kunde ifrågasätta. På det viset blev också de människor som var "adepter" eller "initierade", och som kunde förmedla budskap från en

¹ <http://www.humanisterna.org/artiklar/antroposofi.html>

”mästare”, organisationens adel eller överskikt. Man använde ”brev från mästarna” för att förtala sina medtävlare om makten eller för att föra ut direktiv om hur samfundet skulle styras och organiseras.¹ Eftersom Steiner var den tyska teosofins främsta språkrör var han med automatik därmed också en kanal för mästarna som ju enligt den allmänna uppfattningen hade grundat rörelsen, och därmed kunde allt han påstod passera som höga andliga sanningar.

Edouard Schurés biografi *The Personality of Rudolf Steiner and His Development* som ingick i en upplaga av Steiners bok *The Way of Initiation* 1910, har formen av en hyllning av Steiner som helgon och allvetande guru. Schuré beskriver de två stora andliga personlighetstyperna, dels mystikern som söker efter sanningen om det gudomliga direkt inifrån sig själv, och dels ockultisten som upptäcker och studerar den ockulta kraften. Båda dessa typer är blandade i en adept, i den högre Initierade. Utan tvekan finns en eller båda av dessa typer i grundarna av de stora religionerna, i de mest framstående filosoferna och i de stora historiska personligheterna. I Steiner förenas dessa båda personligheter i en perfekt harmoni, och han har därför en mycket speciell utveckling där de yttre händelserna bara spelar en sekundär roll.

The mystic, then, is one who seeks for truth, and the divine directly within himself, by a gradual detachment and a veritable birth of his higher soul. If he attains it after prolonged effort, he plunges into his own glowing centre. Then he immerses himself, and identifies himself with that ocean of life which is the primordial Force.

The occultist, on the other hand, discovers, studies, and contemplates this same Divine outpouring, given forth in diverse portions, endowed, with force, and multiplied to infinity in Nature and in Humanity. ...

The weapons of the mystic are concentration and inner vision; the weapons of the occultist are intuition and synthesis. Each corresponds to the other; they complete and presuppose each other.

These two human types are blended in the Adept, in the higher Initiate. No doubt one or the other, and often, both, are met within the founders of great religions and the loftiest philosophies. No doubt also they are to be found again, in a less, but still very remarkable degree, among a certain number of personages who have played a great part in history as reformers, thinkers, poets, artists, statesmen. ...

Rudolf Steiner is both a mystic and an occultist. These two natures appear in him in perfect harmony. One could not say which of the two predominates over the other. In intermingling and blending, they have become one homogeneous force. Hence a special development in which outward events play but a secondary part.²

Steiner var alltså en av de höga adepter som leddes och utbildades av en andlig Mästare. Steiners Mästare levde under sin täckmantel som en vanlig människa för att utföra sin storartade gärning i de självuppoffrande Mästar-

¹ <http://www.theosociety.org/pasadena/mahatma/ml-con.htm>

² <http://wn.rsarchive.org/Books/GA010/GA010a/English/HR1960/personality.html>

na Broderskap. Dessa mästare måste vara okända och de får inte avslöja sina krafter, men därigenom kan de också verka desto mer effektivt. Dessa Mästare förbereder, inspirerar och leder de människor som skall verka utåt mot allmänheten. Denne Mästare, som Steiner enligt de ockulta brödraskapens urgamla kodex inte får avslöja namnet på, initierade den 19-åriga adepten i alla de urgamla andliga vetenskaperna och gav honom på bara några månader alla högstående insikter som han behövde.

It was at the age of nineteen that the aspirant to the mysteries met with his guide — the Master — so long anticipated.

It is an undoubted fact, admitted by occult tradition and confirmed by experience, that those who seek the higher truth from an impersonal motive find a master to initiate them at the right moments that is to say, when they are ripe for its reception. "Knock, and it shall be opened to you," said Jesus. That is true with regard to everything, but above all with regard to truth. Only, the desire must be ardent as a flame, in a soul pure as crystal.

The Master of Rudolf Steiner was one of those men of power who live unknown to the world, under cover of some civil state, to carry out a mission unsuspected by any but their fellows in the Brotherhood of self-sacrificing Masters. They take no ostensible part in human events. To remain unknown is the condition of their power, but their action is only the more efficacious. For they inspire, prepare, and direct those who will act in the sight of all. In the present instance the Master had no difficulty in completing the first and spontaneous initiation of his disciple. He had only, so to speak, to point out to him his own nature, to arm him with his needful weapons. Clearly did he show him the connection between the official and the secret sciences; between the religious and the spiritual forces which are now contending for the guidance of humanity; the antiquity of the occult tradition which holds the hidden threads of history, which mingles them, separates, and reunites them in the course of ages.

Schuré beskriver hur Steiner på bara några månader blev fullt upplyst och hade uppnått en medveten och intelligent klärvoajans. Han var nu redo för sin stora livsuppgift som var att återföreina vetenskap och religion. Han var utsedd att tämja och transformera den stora fienden, som var den moderna materialistiska vetenskapen, och att spanna denna drake framför den andliga sanningens vagn. Men hur skulle detta gå till?

Swiftly he made him clear the successive stages of inner discipline, in order to attain conscious and intelligent clairvoyance, In a few months the disciple learned from oral teaching the depth and incomparable splendour of the esoteric synthesis. Rudolf Steiner had already sketched for himself his intellectual mission: "To re-unite Science and Religion. To bring back God into Science, and Nature into Religion. Thus to re fertilize both Art and Life." But how to set about this vast and daring undertaking? How conquer, or rather, how tame and transform the great enemy, the Materialistic science of the day, which is like a terrible dragon covered with its carapace and couched on its huge treasure? How master this dragon of modern science and yoke it to the car of spiritual truth? And, above all, how conquer the bull of public opinion?

Rudolf Steiners mästare var inte som Steiner själv, som hade en extrem och feminin sensibilitet som även om den inte uteslöt energi, gjorde varje kontakt till en känsla som omedelbart omvandlade andras lidande till en personlig smärta. Nej, Steiners Mästare var en maskulin ande, han var född att

regera över andra människor. Han såg bara på raserna, och därför existerade de enskilda individerna knappast för honom. Han sparade inte sig själv, och han sparade inte andra. Hans vilja var som en kanonkula, som när den en gång hade avlossats från kanonmynningen gick rakt på sitt mål medan den svepte undan allt i sin väg skrivet Schuré.

När Steiner ängsligt frågade hur han skulle klara av sin mission fick han följande svar. "Om du skall kämpa mot fienden, måste du börja med att förstå honom. Du måste tränga in under drakens skinn. Du måste ta tjuren vid hornen. Det är i den allra största nöden som du kommer att finna dina vapen och dina bröder i striden. Jag har visat vem du är, gå nu - och var dig själv." Steiner kände till Mästarnas språk tillräckligt väl för att förstå att hann hade en svår väg framför sig, men han lydde och satte fart.

"If thou wouldst fight the enemy, begin by understanding him, Thou wilt conquer the dragon only by penetrating his skin. As to the bull, thou must seize him by the horns. It is in the extremity of distress that thou wilt find thy weapons and thy brothers in the fight. I have shown thee who thou art, now go — and be thyself!"

Rudolf Steiner knew the language of the Masters well enough to understand the rough path that he was thus commanded to tread; but he also understood, that this was the only way to attain the end. He obeyed, and set forth.

Den här beskrivningen av Steiners utvaldhets och hans ledning under Mästarna, var en direkt avspeglings av den teosofiska världsbilden. Schurés biografi skrevs alltså 1910, och den verkar i mina ögon ha kommit till som en del i ett arbete för att föra fram Steiner som en ledande kraft inom Teosofiska Samfundet. Berättelsen om Mästaren som initierade Steiner har ingen prägel av att spegla en verklig händelse, det är en slags teosofisk helgonberättelse som ligger helt inom den Teosofiska Samfundets ramverk.

Steiners historia om att han mötte sin Mästare vid 19 års ålder är precis samma som den om Blavatskys möte med sin Mästare, fast i hennes fall hände det i London år 1851 när hon var 20 år gammal. Blavatsky gick igenom allvarliga fysiska och psykiska kriser efter sin initiation, precis det som Steiner förstår i sin tur väntar honom. Blavatsky fick till uppdrag från sin mästare att grunda Teosofiska Samfundet och föra ut den undervisning som hon hade fått ta emot om det andliga området, Steiner har fått till uppgift att återförena vetenskap och religion. Enligt Schurés biografi är Steiner en adept, en hög initierad av den sort som grundar nya religioner eller utformar de högsta filosofierna.

Schurés biografi ingick alltså i en av Steiners böcker, men det verkar som om den ursprungligen fanns i en av Schurés egna böcker från 1908, *Le Mystère Chrétien et les Mystères Antiques*. Men det verkar för mig som om Steiner har skrivit den själv och låtit den bli publicerad i Schurés bok, för att sedan återanvända den i sin egen bok under Schurés namn.

Anledningen till att jag drar den här slutsatsen är att beskrivningen av Steiner i Schurés påstådda biografi helt och hållet bär Steiners eget signum. Den

är skriven med en helt teosofisk begreppsapparat när det gäller definitionen av den höge initierade adepten Steiner, och den beskriver Steiners vetenskapliga arbeten och världsbild med en insikt som det är svårt att tro att Schuré skulle ha haft. I biografen beskrivs den mänskliga evolutionen i en stil som tydligt är Steiners.

I biografen sägs att sedan 1500-talet har mänskligheten uppnått enorma resultat genom att sina erövringar av hela klotet och genom vetenskapens framsteg. För att detta skulle kunna ske var det tvunget att de andliga eller transcendentala förmågorna tillfälligtvis fördunklades hos massan, men de fanns ändå aktiva hos några få utvalda. Nu visar dessa utvalda sig åter, och de kommer att ta ledningen i den mänskliga utvecklingen. I alla tidigare perioder, som bland de forntida arierna, i de semitiska civilisationerna i Afrika och Asien, och i den grekiskromerska världen har dessa kungliga förmågor verkat i det fördolda.

During the last two thousand years, but especially since the sixteenth century, humanity has achieved a tremendous work, namely, the conquest of the globe and the constitution of experimental science, in what concerns the material and visible world.

That this gigantic and Herculean task should be successfully accomplished, it was necessary that there should be a temporary eclipse of man's transcendental faculties, so that his whole power of observation might be concentrated on the outer world. These faculties, however, have never been extinct or even inactive. They lay dormant in the mass of men; they remained active in the elect, far from the gaze of the vulgar.

Now, they are showing themselves openly under new forms. Before long they will assume a leading and directing importance in human destinies. I would add that at no period of history, whether among the nations of the ancient Aryan cycle, or in the Semitic civilizations of Asia and Africa — whether in the Græco-Latin world, or in the middle ages and in modern times, have these royal faculties, for which positivism would substitute its dreary nomenclature, ever ceased to operate at the beginning and in the background of all great human creations and of all fruitful work.

Steiner/Schuré fortsätter sedan med att beskriva hur Nietzsches syster gör allt för att få Steiner att ställa sig under hennes broders fana, men hur Steiner gör en djuplodande analys av Nietzsche och väljer att stå fri. Därefter kommer en ingående beskrivning av Ernst Haeckels system som Steiner genom sin personliga initiation och från sin djupare och vidare insikt om universum genomskådar som enbart en reproduktion av externa former och inte de inre och verkande livskrafterna. Ja, Haeckel var "the Adversary", (ung. Motståndaren eller Satan).

Nietzsche had been merely an interesting episode in the life of the esoteric thinker on the threshold of his battlefield. His meeting with the celebrated naturalist, Ernst Haeckel, on the contrary, marks a most important phase in the development of his thought. Was not the successor of Darwin apparently the most formidable adversary of the spiritualism of this young initiate, of that philosophy which to him was the very essence of his being and the breath of his thought? Indeed, since the broken link between man and animal has been re-joined, since man can no longer believe in a special and supernatural origin, he has begun

altogether to doubt his divine origin and destiny. He no longer sees himself as anything but one phenomenon among so many phenomena, a passing form amidst so many forms, a frail and chance link in a blind evolution. Steiner, then, is right in saying; "The mentality deduced from natural sciences is the greatest power of modern times." On the other hand, he knew that this system merely reproduces a succession of external forms among, living beings, and not the inner and acting forces of life. He knew it from personal initiation, and a deeper and vaster view of the universe. So also he could exclaim with more assurance than most of our timid spiritualists and startled theologians: "Is the human soul then to rise on the wings of enthusiasm to the summits of the True, the Beautiful, and the Good, only to be swept away into nothingness, like a bubble of the brain?" Yes, Haeckel was the Adversary. It was materialism in arms, the dragon with all his scales, his claws, and his teeth.

Trots det tvingade Steiners längtan efter att förstå Haeckel och göra honom rättvisa honom till att studera Haeckels lära i detalj, men han förstod att den bara var en materialistisk teori. Haeckel hade bara förstätt skapelsen från ovan, medan Steiner hade förstätt den *underifrån*.

Steiner's desire to understand this man and to do him justice as to all that was great in him, to fathom his theory so far as it was logical and plausible, was only the more intense. In this fact one sees all the loyalty and all the greatness of his comprehensive mind.

The materialistic conclusions of Haeckel could have no influence on his own ideas which came to him from a different science; but he had a presentiment that in the indisputable discoveries of the naturalist he should find the surest basis of an evolutionary spiritualism and a rational theosophy.

He began, then, to study eagerly the History of Natural Creation. In it Haeckel gives a fascinating picture of the evolution of species, from the amoeba to man. In it he shows the successive growth of organs, and the physiological process by which living beings have raised themselves to organisms more and more complex and more and more perfect. But in this stupendous transformation, which implies millions and millions of years, he never explains the initial force of this universal ascent, nor the series of special impulses which cause beings to rise step by step. To these primordial questions, Haeckel has never been able to reply except by admitting spontaneous generation, which is tantamount to a miracle as great as the creation of man by God from a clod of earth. To a theosophist like Steiner, on the other hand, the cosmic force which elaborates the world comprises in its spheres, fitted one into another, the myriad's of souls which crystallise and incarnate ceaselessly in all beings. He, who saw the under-side of creation, could but recognise and admire the extent, of the all-round gaze with which Haeckel surveyed his above.

Jag kan inte tänka mig att någon annan än Steiner själv skulle ha kunnat frambringa beskrivningen av den teosofiska evolutionen med Steiners omisskänneliga ariska tonfall tillsammans med den ingående beskrivningen av Haeckels läror. Ingen annan än Steiner skulle heller ha offrat sina forna gudar på det här sättet. Nietzsche hade bara varit en intressant episod, och Haeckel var Satan själv i sin materialism.

Vad kunde ha fått Steiner att ta den här ståndpunkten? Texten skrev ju tydligen 1908 till Schurés bok, och Steiner tog med den i sin egen bok 1910. Texten måste alltså ha fyllt en funktion år 1910. Den inordnar verkligen

Steiner i en värld där Edouard Schuré (1841-1929) var en tongivande person, nämligen i de kretsar som strävade efter att få till stånd en andlig eller själslig utveckling med hjälp av konstnärliga medel, främst teater. Schuré såg teatern som en av de viktigaste platser där själslig läkning kunde ske, eftersom den "verkar på hela människan". I sin mycket inflytelserika bok *Theatre of the Soul* (Théâtre de l'Âme) (1900) attackerar Schurés naturalismen, och inordnar sig bland symbolisterna genom att föreslå en teater som skulle sikta till att förena det mänskliga och det gudomliga. Det här var en strävan som förenade många konstnärer under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, Schuré nämner själv Maeterlinck, Péladan, and Villiers. Kandinsky räknas till den här gruppen, och Strindbergs ockulta dagbok kan ses som ett uttryck för detta sökande efter andlig inspiration.¹

Edouard Schuré skrev också en bok med titeln *The Great Initiates* (1889), där han hävdade att filosofins oförmåga att uppfylla sin roll som medlare mellan vetenskap och religion skapade en djupgående klyfta i både samhälle och individ. Vad som kunde läka denna klyfta var återupptäckten av "konsten att skapa och omvandla mänskliga själar" (art of creating and forging human souls). Schuré talade för en ny gnosis som han definierade som "konsten att finna Gud inom sig själv, genom att utveckla medvetandets ockulta djup och latent kraft".²

Schuré var alltså en betydande man som påverkade både konst, teater och psykologi från 1889 och framåt. Genom att han arbetade med gnosis och andlig eller själslig alkemi (initiation), befann han sig inom Steiners intresseområde. Men jag kände mig fortfarande frågande till att Schuré skulle ha "sält ut" sig till Steiner genom att till exempel skriva, eller ens godkänna, följande i avslutningen av den förmodade biografen. Där beskrivs Steiner nämligen som en allvetande andlig mästare i paritet med Jesus. När en av Schurés vänner står inför ett porträtt av Steiner med "dessa djupa och klarseende ögon, med ett ansiktsuttryck som har gröpts ur av inre strider, som har formats av en storslagen ande", utropar han "Se en mästare över sig själv och över livet!". Detta är en anspelning på Pilatus utrop när han fick se Jesus i sin purpurröda mantel och krans av törnen, "Se mannen" (Ecce Homo) i Johannes 19:5.

From argument to argument, from analogy to analogy, he (Steiner) leads you on from the known, to the unknown. Whether following up the comparative development of the earth and of man, according to occult tradition, through the Lemurian, Atlantean, Asiatic, and European periods; whether explaining the physiological and psychic constitution of man as he now is; whether enumerating the stages of Rosicrucian initiation, or commenting on the Gospel of St. John and the Apocalypse, or applying his root-ideas to mythology, history, and literature, that which dominates and guides his discourse is ever this power of synthesis, which co-ordinates facts under one ruling idea and gathers them together in one harmonious vision. And it is ever this inward and contagious fervour this secret music of the soul, which is, as it were, a subtle melody in harmony with

¹ Toronto Slavic Quarterly, Franc Chamberlain, Michael Chekhov: Pedagogy, Spirituality, and the Occult. <http://www.utoronto.ca/tsq/04/chamberlain04.shtml>

² Toronto Slavic Quarterly, Franc Chamberlain, Michael Chekhov: Pedagogy, Spirituality, and the Occult. <http://www.utoronto.ca/tsq/04/chamberlain04.shtml>

the Universal Soul. Such, at least, is what I felt on first meeting him and listening to him two years ago. I could not better describe this undefinable feeling than be recalling, the saying of a poet-friend to whom I was showing the portrait of the German theosophist. Standing before those deep and clear-seeing eyes, before that countenance, hollowed by inward struggles, moulded by a lofty spirit which has proved its balance on the heights and its calm in the depths, my friend exclaimed: "Behold a master of himself and of life!"¹

När jag söker efter Schurés bok *Le Mystère Chrétien et les Mystères Antiques* som jag hade fått intrycket skulle ha innehållit denna otroliga hyllning av Steiner, visar det sig att den i själva verket är skrivet av Rudolf Steiner! På Rudolf Steiner Archives hemsida, där biografen finns publicerad introduceras den på följande sätt.

The Personality of Rudolf Steiner

AND HIS DEVELOPMENT

By Edouard Schuré

Some Biographical notes on Rudolf Steiner by Edouard Schuré. From the 1910 Macoy Publishing Company book, *The Way of Initiation*. This is the first half of the book *Knowledge of the Higher Worlds and Its Attainment*.

Translated by kind permission of the author from the introduction to *Le Mystère Chrétien et les Mystères Antiques*. Traduit de l'allemand par Edouard Schuré, Librairie académique, Perrin & Co., 1908, Paris.²

Som jag hade tolkat den här beskrivningen hade alltså Schuré skrivit en bok 1908 med titeln *Mystère Chrétien et les Mystères Antiques* som innehöll biografen över Steiner, och denna biografi hade sedan med tillåtelse av författaren (som jag uppfattade som Schuré) översatts till engelska. I inledningen till andra upplagan av *Christianity As Mystical Fact* nämner Steiner att Schuré hade tyckt så mycket om boken att han själv hade översatt den till franska.

It gives the author profound satisfaction to mention that this exposition of the "essence of Christianity" has met with the assent of a personality whose notable writings on the spiritual life of mankind have enriched the thoughts of our time in the deepest sense. Édouard Schuré, author of Les Grands Initiés, The Great Initiates (See footnote), agreed so thoroughly with the standpoint of this book that he himself undertook its translation into French under the title: Le mystère chrétien et les mystères antiques. The fact that the first edition was translated into French and other European languages is mentioned here as a symptom of the great longing of the present day to understand the essence of Christianity in the sense of this book.³

När jag så hittar *Le mystère chrétien et les mystères antiques* på Internet, kan jag se att den verkligen innehåller en introduktion av Schuré.⁴ Och där finns verkligen också den översvallande beskrivningen av Steiner. Schuré hade alltså ändå utnämnt Steiner till en teosofisk mästare och medlem av den exklusiva

¹ <http://wn.rsarchive.org/Books/GA010/GA010a/English/HR1960/personality.html>

² <http://wn.rsarchive.org/Books/GA010/GA010a/English/HR1960/personality.html>

³ http://wn.rsarchive.org/Books/GA008/English/RPC1961/GA008_preface.html

⁴ <http://visualiseur.bnf.fr/Visualiseur?Destination=Gallica&O=NUMM-75860>

grupp människor som grundar stora religioner och filosofier? Men jag upptäcker också något annat när jag läser Schurés introduktion, jag inser att den innehåller betydligt mer information än versionen från Steiner Archives. I Schurés text finns det som man saknar i alla Steiners böcker, nämligen ett omnämnande av Teosofiska Samfundet och de människor som hade arbetat inom denna organisation. Schuré berättar att Teosofiska Samfundet hade grundats av Blavatsky och Olcott, och att det numera leddes av Annie Besant. Han beskriver Besant i mycket uppskattande ordalag och berättar om samfundets målsättning som är att skapa en förståelse för att hela mänskligheten är ett brödraskap, och att det i grunden är samma gudomliga princip som verkar i alla människor.

Den biografi som finns i Steiner Archives finns i sin helhet också i Schurés introduktion till *Le mystère chrétien et les mystères antiques*, men den är uppdelad i flera delar som interfolieras av avsnitt med ett annat innehåll i boken med Schurés översättning. Schurés introduktion börjar med ett kapitel med titeln *La personnalité de Rudolf Steiner* som innehåller samma text som inledningen till biografien från Steiner Archives. Nästa kapitel, *Les deux traditions occultes. L'initiation en Orient et en Occident*, inleds på sidan 26 med två meningar från fortsättningen på Steiners biografi, men sedan skriver Schurés ungefär att "Här är det dags att säga några ord om detta samfunds (Teosofiska Samfundets) ursprung och roll. Detta är nödvändigt för att förstå den viktiga och obundna position som doktor Steiner har kommit att inta.". Därefter kommer nästan fyra sidor med den enligt Schuré nödvändiga beskrivning av Teosofiska Samfundet.

I slutet av sidan 29 tar texten från Steiners biografi vid, och den fortsätter så i obruten följd fram till mitten av nästa sida. Där kommer en beskrivning av innehållet i den aktuella boken, vilket pågår till sidan 42. Där fortsätter Steiners biografi fram till slutet av kapitlet på sidan 46. Steiners biografi som den redovisas i Steiner Archives på Internet, finns alltså i sin helhet i Schurés introduktion, men den är uppsplittrad mellan två kapitel och interfolierad av dels en beskrivning av Teosofiska Samfundet och dels av Schurés diskussion om innehållet i den bok som han vill introducera.

Hur skall man bedöma det här? Antingen skrev Schuré hela introduktionen till den franska versionen av Steiners bok, och sedan plockade Steiner ut de delar som han tyckte var mest smickrande för honom själv. Eller också, vilket är mycket troligare, skulle Schuré skriva sin introduktion och kom på att det vore bra om den i Frankrike okände Rudolf Steiners liv och gärning kunde beskrivas i texten. Han bad därför Steiner att skriva en kort biografi som kunde användas i inledningen till boken. Schuré använde sedan Steiners text och kompletterade den med det som han tyckte var viktigt för att läsarna skulle förstå boken, nämligen dels en beskrivning av Teosofiska Samfundet och de människor som hade format denna organisation, och dels en beskrivning av innehållet i Steiners bok.

När Steiner två år senare skulle ge ut en helt *annan* bok, *The Way of Initiation*, ville han använda den berömde Schuré som vägröjare, och bestämde sig för att använda den biografi som han hade skickat till Schuré två år tidigare.

Visserligen påstår man att biografen har översatts från franska, men i själva verket använde man Steiners egen ursprungstext. Hur det nu än gick till, om Steiner själv skrev texten först, eller om Schuré verkligen skrev biografen över Steiner, så uteslöt Steiner den del som beskrev hans anknytning till Teosofiska Samfundet och beskrivningen av organisationens betydelse och mål samt Annie Besants goda karaktär. Oavsett hur det gick till, vittnar det såvitt jag kan förstå inte om någon vidare god akademisk standard. Om Steiner verkligen hade gjort utdrag från Schurés text borde han ha angett detta på ett tydligt sätt. Nu blir intrycket att Schuré höjer Steiner till skyarna utan att det framgår att han gjorde det i samband med Teosofiska Samfundet.

Ett annat problem är att Steiners kontakt med Schuré tydligen skedde i samband med att Steiners metoder för frigörande dans (eurytmik) och andliga skådespel (mysteriedramer) växte fram. Men lika lite som Steiner hänvisar till någon annans inflytande i andra sammanhang, (vilket till exempel verkligen vore befogat i samband med hans användning av Blavatskys teorier), lika lite säger han att Schuré skulle ha gett honom impulser att utveckla sina metoder för att använda konstnärliga uttryckssätt i den andliga träningen.

Steiner undviker alltså nogsamt att ge någon annan människa eller teori äran av att ha hjälpt honom att skapa sin andliga filosofi. Redan det tyder på en mycket självcentrerad inställning, men vad som är ännu mer problematiskt med Steiners ovilja att diskutera Teosofiska Samfundet är att han därigenom aldrig nämner denna organisations grundstenar som var följande.

1. att bilda en kärna av mänsklighetens allmänna broderskap utan åtskillnad med avseende på ras, trosbekännelse, kön, samhällsställning eller hudfärg.
2. att uppmuntra jämförande studier i religion, filosofi och vetenskap.
3. att studera oförklarade naturlagar och människans dolda krafter.

Steiner var aldrig intresserad av de två första punkterna. Redan från sin ungdom i den nationalistiska rörelsen hade han insett att den ariska (germanska) rasen, kulturen och vetenskapen var den som var skapad att regera över de andra, och att ingå i ett broderskap med människor från raser som han betecknade som "vildar" låg aldrig inom hans världsbild. Steiner klargjorde ju också tydligt att den indiska visdomsvägen som teosoferna ställde jämsides med eller framför den västerländska, inte var hans väg. Steiner påstod sig i stället vara initierad av en rosenkreutzisk mästare, vilket enligt hans uppfattning var en sund och genuint tysk företeelse.

Steiner uppmuntrade heller aldrig till jämförande studier i religion, filosofi och vetenskap enligt Teosofiska Samfundets målsättning. För honom var det bara hans själv som hade svaren på frågorna om allt inom ovanstående områden. När Steiner försökte etablera sin egen religiöst politiska organisation, den Tregrenade Sociala Ordningen, gick han emot allt som teosofin stod för beträffande synen på människan, samhället och religionen. Steiner propagerade för den ariska rasens överlägsenhet, ett samhälle som skulle strida för hans religiöst-politiska idéer mot allt främmande och "oveten-

skapligt” som Darwins läror, Kant-Laplace teorier och annat, samt en politik som var fientlig mot både bolsjevismen i öst *och* kapitalismen väst.

Steiner förespråkade en enda sanning, alla måste anpassa sig till hans åsikter, annars skulle med hans egna ord ”världen dränkas av en moralisk syndaflod inom trettio år”. Hans modell var dessutom grundad på särintressen som bara kunde leda till rasmotsättningar, krig med andra länder och förtryck av människors fria vilja och tänkande. Teosoferna menade att det fanns många sätt att uttrycka sanningen på, och att alla religioner och filosofiska system innerst inne uttrycket samma grundläggande värden som var baserade på tolerans och kärlek. Man ansåg också att synen på alla människors lika värde var den högsta principen.

Steiner påstod alltså att hans insikter kom till genom hans stora andliga förmågor, och från hans status som en invid adept av den sort som påverkade mänsklighetens utveckling på ett avgörande sätt. Han påstod vidare att det han förde fram var helt och hållet hans egna insikter, och att dessa representerade den gudomliga världens grundläggande principer.

Men hur kunde Steiner tro att hans eget trossystem som hade växt fram i slutet av 1800-talets nationalistiska klimat var en sanning som förmedlades från den andliga världen? Ett svar kan förstås vara att han aldrig trodde på det han sade, att han agerade som en infiltratör som medvetet använde teosofin som täckmantel för att föra ut sina egna åsikter. Men det är uppenbarligen inte sant, Steiner försökte ju aktivt använda de ockulta krafter som han trodde sig ha köpt i form av Reuss frimurarloge, och han blev besviken när han insåg sitt misstag. Men han tog också omedelbart nya initiativ för att med friska krafter fylla sitt tomma ramverk med verklig ockult kraft.

Det andra svaret på frågan hur Steiner kunde tro att hans egna tankar och åsikter var av gudomligt ursprung hänger samman med tron på att den ariska rasen var skapelsens krona och att arierna förkroppsligade den högsta visdomen genom sin position i rashierarkin. Om man var tysk, man, universitetsutbildad och så klok som Steiner själv var, då var man en mänsklig representant för den högsta rasen, kulturen, vetenskapen och kunskapen. Och varifrån kunde en sådan persons gudomliga kunskap komma, om inte från den andliga världen? I andra sammanhang skulle man påstå att någon som anser sig själv besitta alla kunskaper om allt här i världen och som anser att alla etablerade vetenskapsmän är okunniga och fast i ett felaktigt tänkande, skulle lida av bristande självinsikt och storhetsvansinne. Men i Steiners fall förklaras detta inom antroposofin helt och hållet med att han verkligen hade helt andra och högre insikter än alla andra människor.

Steiner var i ovanligt hög grad en representant för sin tid och sin kultur, så som den såg ut i de ultranationalistiska kretsarna i Wien i början av 1890-talet. Det han saknade var förmågan att se att de kunde finnas andra sätt att se saker på än de som han och hans krets såg som självklara. Steiners andlighet är en avspegling av hans psyke och ego, som i sin tur är en produkt av nationalistiska, rasistiska och stortyska idéer. Det han upptäckte genom sin andliga forskning var dels i huvudsak sådant som han snappade upp från

andra människor, och dels sådant som bekräftade hans egen världsbild som innebar att den vita rasen var överlägsen, att de andra raserna skulle komma att dö ut på grund av sina underlägsna egenskaper, samt att den kristna religionen var den enda rätta vägen.

För mig är det tydligt att Steiners andlighet i själva verket var egoism. Hans eget stora ego var hans ledstjärna och mästare. Det fanns ingen plats för någon annan stjärna på himlen än Rudolf Steiner. Eftersom han aldrig kunde erkänna att han influerats eller lärt något av någon annan, blev den enda godkända källan för hans åsikter och uppfattningar att de kom från den anliga världen och från Steiners eget upplysta intellekt. Därför anger han aldrig att hans teorier om färglära härstammade från Goethe, att rot-raser, kulturepoker, Atlantis, karma, chakran och mycket annat togs från Helena Blavatsky, att Haeckel hade inspirerat hans ekologiska tänkande och hans socialdarwinistiska syn på evolutionen, att frimurarna var grunden för hans syn på mysteriekulten, osv.

Ett av problemen med att man inte anger sina källor är att man rycker bort en utsaga eller en teori från dess naturliga omgivning eller hemvist, och därför blir teorin eller åsikten något som man kan projicera vad som helst på. Genom att vi inte har kvar den ursprungliga källhänvisningen till Berossos kaldeiska historia i Gamla Testamentet blev till exempel de (något förvanskade) skapelseberättelser som egentligen hör hemma i Enuma Elish och handlar om de babyloniska gudarna, förvandlade till en gudagiven vetenskaplig sanning som hindrade framsteg inom astronomi, evolutionsvetenskap och annat i hundratals år. På samma sätt förvandlas Steiners teorier till andliga sanningar genom att man inte kan sätta in dem i deras rätta tids- och kulturmässiga sammanhang.

Men Steiner undviker inte bara att ange sina inspirationskällor, han faller dem också i ryggen och smutskastar dem. Genom detta agerande ger Steiner världen intrycket att han inte bara aldrig hade påverkats av dessa förebilder, han var till och med antagonistisk till dem. Exempel på detta finns i Steiners påstående att frimurare och teosofer hade stämplat mot Tyskland och arbetat för de nya förödmjukande gränserna redan i slutet av 1800-talet. Här pågår en historieförfalskning som inte bara förnekar frimurarnas och teosofernas avgörande inflytande på Steiner, utan också framställer honom som en som bekämpar dessa "onda" krafter.

Angreppen på teosofer och frimurare var antagligen ett sätt att komma åt medtävlare på den marknad där Steiner konkurrerade. Men kanske trodde han verkligen på sina konspirationsteorier, just känslan av konspiration är tydligen ett resultat av dålig politisk insikt och en begränsad och fördomsfull världsbild. Steiners andlighet handlade om tron på folksjälur, andar som styrde och ställde i till exempel olika raser, mineraler, ljuskällor och annat, det är klart att han såg den onde "Ahriman" som inmängd i bolsjevismen och "Lucifer" i kapitalismen. Visst kunde Steiner tro på att det fanns människor eller organisationer som kunde utnyttja dessa andar för sina egna syften, han hade ju när allt kom omkring försökt göra det själv i sin egen frimurarorden.

Steiner använde alltså alla viktiga element i den teosofiska filosofin när han skrev sin biografi för Schuré år 1907 eller 1908. Han var en adept som hade blivit invigd av sin mästare på samma sätt som Blavatsky, han var både en ockultist och mystiker vilket var aspirationen för teosofins kärntrupp, han var känslig för lidande på ett utpräglat kvinnligt sätt eftersom teosofin var en utpräglat kvinnlig företeelse med ledare som H. P. Blavatsky och Annie Besant, och han var en adept till de Mästare som vördades av teosoferna. Vid den tiden ville Steiner helt klart framstå som teosofins klarast strålände stjärna.

Och det var också sant, i Teosofiska Samfundets namn fick Steiner resa runt och bygga upp sin egen berömmelse och föra ut sin egen ideologi. Det är tydligt att han siktade på att bli det ledande namnet inom den europeiska teosofin och kanske i hela världen. Visserligen säger han i sin självbiografi att han lämnade teosoferna efter misslyckandet med von Sievers drama på kongressen i München 1907, men när han skrev den biografi som publicerades i Schurés namn 1908 var han fortfarande teosof. Likaså tvekande han inte att använda samma beskrivning i inledningen till en bok 1910.

Trots vad han själv försöker påskina var Steiner en ledande kraft i Teosofiska Samfundet ända fram till 1912, när han uteslöts på grund av sin vägran att tillåta medlemmar i det tyska Teosofiska Samfundet att också vara medlemmar i orden Star of the East som hade bildats för att ta emot den nya inkarnationen av Kristus som skulle komma från Indien. Eftersom Annie Besant hade bildat denna orden tillsammans med CW Leadbeater uppmanade Steiner henne att avgå. Maktkampen inom Teosofiska Samfundet slutade dock med att Steiner själv fick lämna organisationen, och hans Antroposofiska Sällskap bildades officiellt i februari 1913.

STEINER OCH MONISMEN

Steiner påstår bestämt att han anslöt sig till Teosofiska Samfundet 1902 med en redan fullt utbildad egen filosofi, nämligen antroposofin. Enligt hans "biografi" från 1908 i Schurés inledning till den franska versionen av *Christianity As Mystical Fact and the Mysteries of Antiquity*, funderade han intensivt på om han skall gå med i Teosofiska Samfundet. Han var ju en initierad i det rosenkreutziska mysteriet, och tillhörde därför en annan ockult skola än den östliga som Teosofiska Samfundet representerade. Steiner förstod dock att de två traditionerna var menade att verka tillsammans men totalt oberoende av varandra, och han erbjöd därför en broderlig hand för att skapa en magnetisk länk mellan dem.

Should Rudolf Steiner enter the Theosophical Society? This question forced itself urgently upon him, and it was of the utmost gravity, both for himself and for his cause.

Through his first Master, through the brotherhood with which he was associated, and by his own innermost nature, Steiner belongs to another school of occultism, I mean to the esoteric Christianity of the West, and most especially to the Rosicrucian initiation.

After nature consideration he resolved to join the Theosophical Society of which he became a member in 1902. He did not, however, enter it as a pupil of the Eastern tradition, but as an initiate of Rosicrucian esotericism who gladly recognised the profound depth of the Hindu Wisdom and offered it a brotherly hand to make a magnetic link between the two. He understood that the two traditions were not meant to contend with each other, but to act in concert, with complete independence, and thus to work for the common good of civilisation.¹

Nu får jag helt plötsligt träff på en sida på Internet som innehåller en essä som har skapats med utgångspunkt från ett tal som hölls av Dr. Ernst Katz på det Amerikanska Antroposofiska Sällskapets årliga "general meeting" i november 2004. Där står det att Rudolf Steiner på Schurés begäran skrev en självbiografisk text som är känd som "Barr-dokumentet". Det är enligt Katz enbart genom det här dokumentet som vi känner till Steiners kontakt med "Mästaren".

When Rudolf Steiner visited Edouard Schuré in the Alsatian village of Barr, he wrote (at Schuré's request) an autobiographical sketch known as the "Barr document." Only through this document do we know about Rudolf Steiner's contact with the "Master." The Barr document can be found (in German) in GA 262, pp. 7-21.²

Det finns en referens till den här självbiografiska skissen (Barr-dokumentet) på Steiner Archives (rsarchive.org), men det finns underligt nog ingen länk till själva texten som man ju kan tycka vore av stort intresse för alla antroposofier.

---

¹ <http://wn.rsarchive.org/Books/GA010/GA010a/English/HR1960/personality.html>

² http://www.rsarchive.org/RelAuthors/KatzErnst/AGM_Address.php

1907-09-09 20:00 Autobiographical Sketch written for Edouard Schure

Eftersom jag inte har tillgång till källtexten i Steiners självbiografi kan jag ju inte veta säkert om det verkligen är den här självbiografin som man på Steiner Archives för fram som en biografi över Steiner skriven av Schuré.

The Personality of Rudolf Steiner and His Development Edouard Schuré 1910

Men det är enligt min uppfattning ingen tvekan om att den självbiografi som Steiner skrev på Schurés begäran i september 1907, också är samma text som förekommer i Schurés biografi över Steiner 1908. Schuré höll naturligtvis på att översätta Steiners bok under hösten 1907, och när Steiner besökte honom bad Schuré Steiner att skriva en biografi som kunde användas i hans inledning till den franska översättningen. Orsaken till att jag kan vara så säker på detta är att det enligt Katz enbart är i Steiners självbiografi från september 1907 (Barr-dokumentet) som beskrivningen av Steiners initiation av den höga Mästaren finns. Men vi vet ju att den händelsen också beskrivs i den biografi som Schuré påstås ha skrivit, dessa två beskrivningar kom alltså till samtidigt och av samma hand.

I nästa steg uppträdde alltså Steiners omättligt självförhärlikande självbiografi i inledningen till den engelska versionen av *The Way of Initiation* från 1910. Här använder man dels den påstådda biografin som i själva verket är en självbiografi i ett annat sammanhang än det Schuré ursprungligen hade avsett, och man påstår dessutom helt fräckt att det är Schuré som har skrivit texten.

Hur som helst vet vi genom det här att i september 1907 ville Steiner framställa sig som en teosof av högsta kaliber och som en adept som hade initierats av en hög rosenkreutzisk Mästare. Den självbild som träder fram är obeskrivligt egenkär, och trots att han fortfarande är generalsekreterare i det tyska Teosofiska Samfundet försöker han skapa en bild av sig själv som upphovsman till en helt unik och nydanande filosofi. I den bilden är det viktigt att det framgår att Steiner minsann inte hade tagit några intryck från teosoferna, utan att han hade gått in i det Teosofiska Samfundet som en självständig representant för den unika *kristna* mysterievägen.

Men vad var det egentligen Rudolf Steiner förde med sig in det Teosofiska Samfundet år 1902? Hans egna ord om visa män och mästare som inviger honom kan man ju inte tro på, det enda sättet är i stället att analysera vad han hade skrivit under åren fram till sin anslutning till teosoferna. I Steiner Archives nämner man fyra skrifter som Steiner publicerade före sin teosofiska tid. Det är *Goethes Naturwissenschaftliche Schriften* (1883), *The Theory of Knowledge Implicit in Goethes World Conception* (1886), *Truth and knowledge* (1892) samt *The Philosophy of Freedom* (1894).

Den första boken handlar om Goethes naturvetenskapliga arbeten, den andra om Goethe och kunskapsteori, den tredje om kunskapsteori hos Kant och Fichte medan den sista handlar om monismen. Denna bok, *The Philosophy of Freedom*, är svår att bedöma eftersom Steiner enligt egen uppgift

skrev om vissa avsnitt (till exempel inledningen till kapitel nio) inför en nyutgåva 1918. Jag vet inte om det är vanligt att vetenskapsmän gör så pass omfattande förändringar i en redan publicerad bok, i mitt arbete som handlar om att försöka förstå hur författarens insikter har utvecklats över tiden skapar förstås ett sådant förfarande problem. Steiner kommenterar sitt handlande att utesluta de inledande raderna i introduktionen i den ursprungliga utgåvan från 1894 med att de "är helt irrelevanta".

*In the following is reproduced, in all essentials, what stood as a preface in the first edition of this book. Since it shows the mood of thought out of which I wrote this book twenty-five years ago, rather than having any direct bearing on its contents, I include it here as an appendix. I do not want to omit it altogether, because the opinion keeps cropping up that I need to suppress some of my earlier writings on account of my later ones on spiritual science. Only the very first introductory sentences of this preface (in the first edition) have been altogether omitted here, because today they seem to me quite irrelevant. But the rest of what was said seems to me necessary even today, in spite of, indeed, just because of the natural scientific manner of thinking of our contemporaries. (Kommentar år 1918 till förordet från den första upplagan av *The Philosophy of Freedom* från 1894.)*

Men vad var det då för frihetsfilosofi som Steiner förde fram år 1894? Han kallar själv filosofin för monism, och denna filosofi är inget annat än den monism som förbinds med Ernst Haeckel. Steiner bygger i *The Philosophy of Freedom* klart på sina tidigare arbeten om kunskapsteori, och han refererar också på ett flertal ställen till teorier av Eduard von Hartmann som han hade dedicerat sin bok *Truth and knowledge* till två år tidigare (1892). Diskussionerna om kunskapsteori kombineras med ett övermänniskoideal som i hög grad påminner om Nietzsches, och som sagt med Ernst Haeckels monistiska filosofi.

I början på 1890-talet började Ernst Haeckel föra fram behovet av att det skulle skapas en ny panteistisk religion som skulle bygga på hans egna insikter om evolutionen och de krafter som verkade i naturen. Rudolf Steiners bok *The Philosophy of Freedom* verkar vara ett svar på denna önskan från Haeckel.

Haeckels monism

Haeckel var kritisk till kristendomen, hans monism var i stället en panteism där gud fanns inmängd i naturen. Ande och materia var ett, och denna enhet fanns i allt i universum. Panteismen var den moderna vetenskapens religion. Haeckel ansåg att ande och energi/kraft var samma sak, och eftersom naturens krafter verkade ända in i materiens minsta delar fanns anden i allt materiellt. Jag hittade en sammanställning av Haeckels lära på Internet, textutdragen kommer från hans bok *Riddle of the Universe*.

Haeckel ¹

Unless otherwise indicated, the selections below are taken from Haeckel's classic *Riddle of the Universe* (translated by Joseph McCabe in 1900). Page numbers below refer to the edition by Prometheus Books, Buffalo, New York, 1992.

Pantheism teaches that God and the world are one. The idea of God is identical with that of nature or substance . . . In pantheism God, as an intramundane being, is everywhere identical with nature itself, and is operative within the world as force or energy . . . Pantheism is the world system of the modern scientist. [288]

The monistic idea of God . . . recognizes the divine spirit in all things . . . God is everywhere . . . We might, therefore, represent God as the infinite sum of all natural forces, the sum of all atomic forces and all ether-vibrations. [Lecture at Altenburg, 1892]

Atheism affirms that there are no gods or goddesses, assuming that god means a personal, extramundane entity. This "godless world-system" substantially agrees with the monism or pantheism of the modern scientist; it is only another expression for it, emphasizing its negative aspect, the non-existence of any supernatural deity. In this sense Schopenhauer justly remarks: "Pantheism is only a polite form of atheism." [291]

Pure monism is [not] . . . identical with the theoretical materialism that denies the existence of spirit and dissolves the world into a heap of dead atoms. On the contrary, we hold with Goethe that "matter cannot exist and be operative without spirit not spirit without matter" . . . Matter, or infinitely extended substance, and spirit (or energy), or sensitive and thinking substance, are the two fundamental attributes or principal properties of the all-embracing divine essence of the world, the universal substance. [20-21]

Our own naturalistic conception of the psychic activity sees in it a group of vital phenomena which are dependent on a definite material substrate. . . . Our conception is, in this sense, materialistic. It is at the same time empirical and naturalistic, for our scientific experience has never yet taught us the existence of forces that can dispense with a material substratum, or of a spiritual world over and above the realm of nature. [91]

An immaterial living spirit is just as inconceivable as a dead, spiritless material: the two are inseparably combined in every atom. [Speech at Altenburg, 1892]

All substance, inorganic as well as organic, possesses life. All things are ensouled, crystals as well as organisms. [Kristallseele, Leipzig, 1917, Foreword]

the community between humans and other creatures lower on the evolutionary scale and the "essential unity of organic and inorganic nature." [The Riddle of the Universe, trs Joseph McCabe, Buffalo Books, New York 1992, p255] Haeckel originated the term *ecology*, which he defined as "the relation of the animal both to its organic as well as to its inorganic environment."

Humans were not separate and different from the rest of nature. Everything in the cosmos - all inorganic matter, and all life including humans - had material, energetic, and psychic aspects. Even atoms had "souls" of a kind - though by this Haeckel meant only attraction, repulsion, crystallization and so on.

Life was different from inorganic matter only in its degree of organization. Whereas Darwin suggested that all life might have originated from a single God-created organism in a warm rocky pool, Haeckel boldly suggested that life emerged from non-living matter.

A "long scale of psychic development ran unbroken from the lowest, unicellular forms of life up to the mammals, and to man at their head." [Riddle, p103] Haeckel dreamed of a future science of "phylogenetic psychology" tracing psychic phenomena from the "crystal soul" or inorganic materials, through the primitive "cell-soul" of protists, up to the central consciousness of higher vertebrates. (From this starting point, Carl Gustav Jung would later develop his theory of the collective unconscious.)

Haeckel rejected the dualism which believes that matter and spirit are two separate substances, and developed his own world view called Monism. This was materialist in the philosophical sense,

¹ <http://members.aol.com/Pantheism0/haeckel.htm>

though Haeckel sometimes denied this, since he believed that matter as widely infused with "psychic" sensitivity. He was also a determinist, and did not believe in free will.
Haeckel expounded what he called the "Law of Substance" - "the eternal persistence of matter and energy, their unvarying constancy throughout the entire universe." He regarded matter and energy as "two inseparable attributes of the one underlying substance" which he identified with God.
Haeckel's pantheism was essentially rational and aesthetic. His God was identical with the material universe, and the main ways of relating to it were through science (discovering its true nature) and through art (appreciating its beauty). His own feeling for the aesthetics of natural form was powerful, and he did exquisite drawings of radiolaria, diatoms, sponges, corals and other creatures.
Haeckel accepted physical death and saw the yearning for spiritual immortality ("athanatism") as a delusion. He also outlined a monistic ethic which - in contrast to Christianity - endorsed self-love as much as love of others, sexual love between man and woman, cultivation of the body, and love of animals. He did endorse the Christian Gold Rule - do unto others as you would they should do unto you - although his own ideas on euthanasia contradicted this principle in a glaring fashion.
In 1906 he launched the <i>Monistenbund</i> , the Monistic Alliance. Within five years the Alliance had a membership of 6,000, with branches in 42 cities and villages of Germany and Austria. The Alliance had multiple aims. In part it attempted to be a pantheistic church, though Haeckel himself frowned on the more irrational aspects of ritual. It was actively anti-clerical, and brought under its umbrella many freethinkers, including the physicist Ernst Mach and the sociologist Ferdinand Tönnies. Fatefully, the Alliance became deeply concerned with advancing Haeckel's social programmes, including his abhorrent ideas on eugenics and euthanasia.

Haeckel ¹
Haeckel had serious ideological failings, which vitiated and eventually destroyed his attempts to make Monist pantheism into a religion. Most of these failings arose from a misguided extension of Darwinism to the human race and human society. The logic was simple but flawed: we are part of nature, so we should follow nature's apparent rules. Nature has species - humans have different races, which are quite distinct, some superior to others. Haeckel placed natural selection on a high pedestal, and saw some human ethical codes as interfering with the process. Nature selects by killing the unfit- so, Haeckel argued, humans should not only not interfere with this process by keeping the unfit alive - but help it along by eliminating them. Of course many of his contemporaries were also racist and in favours of eugenics, but as the most eminent German biologist and theoretician of evolution of his day, Haeckel bears a grave responsibility in giving racism and eugenics a facade of scientific legitimacy. The "lowest savages" such as Australian aborigines were closer to apes or even dogs in their reasoning faculties than to humans like Goethe or Darwin, Haeckel said. Jesus' noble personality was not semitic, but "more characteristic of the higher Aryan race" (according to Jewish tradition Jesus' father was a Roman soldier.) (Riddle page 328) Haeckel believed that the Germans were racially superior and "deviated furthest from the common primary form of ape-like men" (History of Creation ii 332, cited in Daniel Gasman, <i>The Scientific Origins of National Socialism</i> , MacDonald, London and New York, 1971). The most repulsive of Haeckel's ideas relate to eugenics and euthanasia - although again he was

¹ <http://members.aol.com/Pantheism0/haekrace.htm>

bland Arier som man finner "harmoni mellan alla delarna och således homogen utveckling, vilket vi kallar urtypen för den perfekta människans skönhet".

The Philosophy of Freedom, Rudolf Steiner

Ernst Haeckel var alltså en viktig inspirationskälla för Rudolf Steiner under 1890-talet, i boken *The Philosophy of Freedom* för han fram Haeckels monism som den nya övermänniskans filosofi. Alla citat i detta avsnitt kommer från den version av Steiners bok som finns på Steiner Archives på Internet.¹

OM MYSTICISM

Den mystiska erfarenheten är falsk eftersom den försöker uppleva något direkt som vara kan upplevas genom kunskap. Mystikern försöker göra sina känslor till en universell sanning, medan det han upplever i verkligheten bara är en subjektiv upplevelse. Han försöker *uppleva direkt* det som man bara kan nå genom *kunskap*.

The tendency just described, the philosophy of feeling, is often called mysticism. The error in a mystical outlook based upon mere feeling is that it wants to experience directly what it ought to gain through knowledge; that it wants to raise feeling, which is individual, into a universal principle.

Feeling is a purely individual affair; it is the relation of the external world to ourself as subject, in so far as this relation finds expression in a merely subjective experience.

OM EN ANDLIG VÄRLD

Tron på en värld bortom det som man kan uppleva med sina sinnen är en missuppfattning som finns hos sådana som inte tror att *den här* världen kan ha grunden för sin existens inom sig själv. Alla idéer finns redan inom den helhet av tankar som omfattar alla människors tankar. Genom sina tankar kan varje människa lägga beslag på (komma i kontakt med) den universella ursprungliga varelse som genomtränger alla människor. Att leva i verkligheten och vara fylld med världsliga tankar är detsamma som att leva i Gud. Det har aldrig skapats några tankar som inte har hämtats från den materiella världen. Den gud som man kan finna genom abstrakta slutsatser är inget annat än mänskliga föreställningar som har transplanterats till ett Bortom. Den högsta viljan är bara den mänskliga viljan som har gjorts absolut. Alla transcendent principer som baseras på idéer som man inte har upplevt är i verkligheten hämtade från människans eget tänkande.

Every man embraces in his thinking only a part of the total world of ideas, and to that extent individuals differ even in the actual content of their thinking. But all these contents are within a self-contained whole, which embraces the thought contents of all men. Hence every man, in his thinking, lays hold of the universal primordial Being which pervades all men. To live in reality, filled with the content of thought, is at the same time to live in God. A world beyond, that is merely inferred and cannot be experienced, arises from a misconception on the part of those who believe that this world cannot have the foundation of its

¹ <http://www.rsarchive.org/Books/GA004/TPOF/>

existence within itself. They do not realize that through thinking they find just what they require for the explanation of the percept. This is the reason why no speculation has ever brought to light any content that was not borrowed from the reality given to us. The God that is assumed through abstract inference is nothing but a human being transplanted into the Beyond; Schopenhauer's Will is human will-power made absolute; Hartmann's Unconscious, a primordial Being made up of idea and will, is but a compound of two abstractions drawn from experience. Exactly the same is true of all other transcendental principles based on thought that has not been experienced.

OM ANDLIGA ERFARENHETER

Den mänskliga anden kan aldrig överskrida den realitet som vi lever i. Det finns heller ingen anledning att den skulle göra det, eftersom den här världen innehåller allt som den mänskliga anden behöver veta för att förstå sin verklighet. Beskrivningar av ett Bortom är bara begrepp som man har hämtat i den här världen och transplanterat till en hypotetisk andlig värld. Alla hypotetiska metafysiska system har enligt monismen lånats från fysiska erfarenheter, men detta faktum har förbisetts av upphovsmännen till dessa system.

The truth is that the human spirit never transcends the reality in which we live, nor has it any need to do so, seeing that this world contains everything the human spirit requires in order to explain it. If philosophers eventually declare themselves satisfied with the deduction of the world from principles they borrow from experience and transplant into an hypothetical Beyond, then it should be just as possible to be satisfied when the same content is allowed to remain in this world, where for our thinking as experienced it does belong. All attempts to transcend the world are purely illusory, and the principles transplanted from this world into the Beyond do not explain the world any better than those which remain within it. If thinking understands itself it will not ask for any such transcendence at all, since every content of thought must look within the world and not outside it for a perceptual content, together with which it forms something real. The objects of imagination, too, are no more than contents which become justified only when transformed into mental pictures that refer to a perceptual content. Through this perceptual content they become an integral part of reality. A concept that is supposed to be filled with a content lying beyond our given world is an abstraction to which no reality corresponds.

A primordial world being for which we invent a content is an impossible assumption for any thinking that understands itself. Monism does not deny ideal elements, in fact, it considers a perceptual content without an ideal counterpart as not fully real; but in the whole realm of thinking it finds nothing that could require us to step outside the realm of our thinking's experience by denying the objective spiritual reality of thinking itself. Monism regards a science that limits itself to a description of percepts without penetrating to their ideal complements as incomplete. But it regards as equally incomplete all abstract concepts that do not find their complements in percepts, and that fit nowhere into the conceptual network that embraces the whole observable world. Hence it knows no ideas that refer to objective factors lying beyond our experience and which are supposed to form the content of a purely hypothetical system of metaphysics. All that mankind has produced in the way of such ideas monism regards as abstractions borrowed from experience, the fact of borrowing having been overlooked by the originators.

DET FINNS INGEN GUDOMLIG VILJA

Reglerna för våra handlingar kan enligt monistiska principer aldrig hämtas från något utommänskligt Bortom, allt sådant måste komma från vår egen intuition eftersom vi tänker det. Det finns inga påbud som förs in i oss från någon gud, allt sådant är människornas egna intuitiva erfarenheter som härstammar från den materiella världen. Enligt monismen finns det ingen extern diktator (gud) som styr över världen. Om en människa söker utanför den materiella världen efter något som bestämmer hans vilja, söker han förgäves. Det enda som kan styra en människa är hans egen vilja eller andras. Om man bara låter sig styras av sin egen vilja är man fri.

Just as little, according to monistic principles, can the aims of our action be derived from an extra-human Beyond. In so far as we think them, they must stem from human intuition. Man does not take the purposes of an objective (transcendental) primordial Being and make them his own, but he pursues his own individual purposes given him by his moral imagination. The idea that realizes itself in an action is detached by man from the unitary world of ideas and made the basis of his will. Therefore it is not the commandments injected into this world from the Beyond that live in his action, but human intuitions belonging to this world itself.

Monism knows no such world-dictator who sets our aims and directs our actions from outside. Man finds no such primal ground of existence whose counsels he might investigate in order to learn from it the aims to which he has to direct his actions. He is thrown back upon himself. It is he himself who must give content to his action. If he looks outside the world in which he lives for the grounds determining his will, he will look in vain. If he is to go beyond merely satisfying his natural instincts, for which Mother Nature has provided, then he must seek these grounds in his own moral imagination, unless he finds it more convenient to let himself be determined by the moral imaginations of others; in other words, either he must give up action altogether, or else he must act for reasons that he gives himself out of his world of ideas or that others select for him out of theirs. If he advances beyond merely following his life of sensuous instincts or carrying out the commands of others, then he will be determined by nothing but himself. He must act out of an impulse given by himself and determined by nothing else. It is true that this impulse is determined ideally in the unitary world of ideas; but in practice it is only by man that it can be taken from that world and translated into reality. The grounds for the actual translation of an idea into reality by man, monism can find only in man himself. If an idea is to become action, man must first want it, before it can happen. Such an act of will therefore has its grounds only in man himself. Man is then the ultimate determinant of his action. He is free.

NATUREN ÄR DEN ENDA KÄLLAN TILL KUNSKAP

Vi bör avhålla oss från spekulationer om samverkan mellan Naturen och anden. Dualismen ser det andliga som något invärtes som är skilt från Naturen, medan monismen vet att allt finns i Naturen och den bryr sig därför inte om någon ande.

However true it may be that we have estranged ourselves from Nature, it is none the less true that we feel we are in her and belong to her. It can be only her own working which pulsates also in us.

We must find the way back to her again. A simple reflection can point this way out to us. We have, it is true, torn ourselves away from Nature, but we must none the less have taken something of her with us into our own being. This element of Nature in us we must seek out, and then we shall find the connection with her once more. Dualism fails to do this. It considers human inwardness as a spiritual entity utterly alien to Nature, and then attempts somehow to hitch it on to Nature. No wonder that it cannot find the connecting link. We can find Nature outside us only if we have first learned to know her within us. What is akin to her within us must be our guide. This marks out our path of enquiry. We shall attempt no speculations concerning the interaction of Nature and spirit. Rather shall we probe into the depths of our own being, to find there those elements which we saved in our flight from Nature.

NATURENS LAGAR

Monismen kombinerar den ensidiga realismen med idealism och skapar en högre enhet. Naturens lagar är den koppling som förklarar sambandet mellan det som man uppfattar och motsvarande konceptuella beskrivningar. Monismen ser inget behov av andra förklaringsprinciper än koncept och upplevelser.

Let us call the view which we have characterized above, into which metaphysical realism merges when it discards its contradictory elements, monism, because it combines one-sided realism with idealism into a higher unity.

For naïve realism, the real world is an aggregate of perceived objects (percepts); for metaphysical realism, not only percepts but also imperceptible forces are real; monism replaces forces by ideal connections which are gained through thinking. The laws of nature are just such connections. A law of nature is in fact nothing but the conceptual expression of the connection between certain percepts.

Monism never finds it necessary to ask for any principles of explanation for reality other than percepts and concepts. It knows that in the whole field of reality there is no occasion for this question. In the perceptual world, as it presents itself directly to perception, it sees one half of the reality; in the union of this world with the world of concepts it finds the full reality.

FRIHET

Varje handling som inte härstammar från människan "ideala del" är ofri, oavsett om den styrs av instinkt eller av samhällelig moral. Samhället måste därför skapas av i den här meningen fria människor, som förenas av gemensamma ideal. Dessa idel är den gemensamma anda (ande) som förenar de fria (övermänniskorna).

An action is felt to be free in so far as the reasons for it spring from the ideal part of my individual being; every other part of an action, irrespective of whether it is carried out under the compulsion of nature or under the obligation of a moral standard, is felt to be unfree.

Man is free in so far as he is able to obey himself in every moment of his life. A moral deed is my deed only if it can be called a free one in this sense. We have here considered what conditions are required for an intentional action to be felt

as a free one; how this purely ethically understood idea of freedom comes to realization in the being of man will be shown in what follows.

Acting out of freedom does not exclude the moral laws; it includes them, but shows itself to be on a higher level than those actions which are merely dictated by such laws. Why should my action be of less service to the public good when I have done it out of love than when I have done it only because I consider serving the public good to be my duty? The mere concept of duty excludes freedom because it does not acknowledge the individual element but demands that this be subject to a general standard. Freedom of action is conceivable only from the standpoint of ethical individualism.

But how is a social life possible for man if each one is only striving to assert his own individuality? This objection is characteristic of a false understanding of moralism. Such a moralist believes that a social community is possible only if all men are united by a communally fixed moral order. What this kind of moralist does not understand is just the unity of the world of ideas. He does not see that the world of ideas working in me is no other than the one working in my fellow man. ...

Were the ability to get on with one another not a basic part of human nature, no external laws would be able to implant it in us. It is only because human individuals are one in spirit that they can live out their lives side by side. The free man lives in confidence that he and any other free man belong to one spiritual world, and that their intentions will harmonize. The free man does not demand agreement from his fellow man, but expects to find it because it is inherent in human nature. I am not here referring to the necessity for this or that external institution, but to the disposition, the attitude of soul, through which a man, aware of himself among his fellows, most clearly expresses the ideal of human dignity.

DEN FRIA ANDEN

En fri ande handlar enligt sina egna impulser, alltså från sin intuition som han hämtar från sitt tänkande. En ofri ande hämtar däremot underlaget för sina handlingar från sådant som andra har lärt honom eller kommenderat honom att göra.

A free spirit acts according to his impulses, that is, according to intuitions selected from the totality of his world of ideas by thinking. For an unfree spirit, the reason why he singles out a particular intuition from his world of ideas in order to make it the basis of an action, lies in the world of percepts given to him, that is, in his past experiences. He recalls, before coming to a decision, what someone else has done or recommended as suitable in a comparable case, or what God has commanded to be done in such a case, and so on, and he acts accordingly. For a free spirit, these prior conditions are not the only impulses to action. He makes a completely first-hand decision. What others have done in such a case worries him as little as what they have decreed. He has purely ideal reasons which lead him to select from the sum of his concepts just one in particular, and then to translate it into action. But his action will belong to perceptible reality.

EN KRISTEN ÄR OFRI

För en ofri ande skapas den bild som är länken mellan ett koncept och en viss instans av detta koncept utifrån. När han vill göra något gör han det

som han har sett det göras eller som han har blivit tillsagd att göra. Därför förmedlas auktoritet bäst till en ofri ande via exempel. Den kristne agerar därför inte så mycket efter den kristna läran som efter Frälsarens *exempel*. Den ofria anden måste få sina lagar igenom konkreta uppmaningar som "Rengör gatan utanför din dörr!", "Betala den och den summan i skatt på det och det skattekontoret!". Abstrakta lagar som "du skall inte stjäla" influerar den ofria anden genom de bilder de skapar av juridiska straff, evig fördömelse och liknande.

The link between concept and percept is the mental picture (see Chapter 6). For the unfree spirit, this link is given from the outset. Motives are present in his consciousness from the outset in the form of mental pictures. Whenever there is something he wants to carry out, he does it as he has seen it done, or as he has been told to do it in the particular case. Hence authority works best through examples, that is, through providing quite definite particular actions for the consciousness of the unfree spirit. A Christian acts not so much according to the teaching as according to the example of the Saviour. Rules have less value for acting positively than for refraining from certain actions. Laws take on the form of general concepts only when they forbid actions, but not when they prescribe them. Laws concerning what he ought to do must be given to the unfree spirit in quite concrete form: Clean the street in front of your door! Pay your taxes, amounting to the sum here given, to the Tax Office at X! and so on. Conceptual form belongs to laws for inhibiting actions: Thou shalt not steal! Thou shalt not commit adultery! These laws, too, influence the unfree spirit only by means of a concrete mental picture, for example, that of the appropriate secular punishment, or the pangs of conscience, or eternal damnation, and so on.

DEN FRIA MÄNNISKAN ÄR MOGEN OCH HANDLAR SOM HAN VILL

Omogna människor, människor utan moralisk föreställningsförmåga, ser enligt Steiner sina egna halvutvecklade naturer som den mänskliga rasens högsta uttryck och avvisar alla moraliska regler som de själva inte har skapat. Men det som är rätt för den fullt utvecklade individen kan inte tillåtas för den halvutvecklade. Steiners avsikt var dock inte att beskriva hur man skulle utveckla de outvecklade, utan att visa på den möjlighet till frihet som manifesterar sig i handlingar som understöds av andlig intuition hos de högst utvecklade. Den mogna människan handlar som han vill handla, och mäter framgångarna mot sina egna uppsatta mål.

It cannot be denied that the views here outlined may easily be misunderstood. Immature people without moral imagination like to look upon the instincts of their half-developed natures as the fullest expression of the human race, and reject all moral ideas which they have not themselves produced, in order that they may "live themselves out" undisturbed. But it goes without saying that what is right for a fully developed human being does not hold good for half-developed human natures. Anyone who still needs to be educated to the point where his moral nature breaks through the husk of his lower passions, will not have the same things expected of him as of a mature person. However, it was not my intention to show what needs to be impressed upon an undeveloped person, but what lies within the essential nature of a mature human being. My intention was to demonstrate the possibility of freedom, and freedom is manifested not in actions performed under constraint of sense or soul but in actions sustained by spiritual intuitions.

The mature man gives himself his own value. He does not aim at pleasure, which comes to him as a gift of grace on the part of Nature or of the Creator; nor does he fulfill an abstract duty which he recognizes as such after he has renounced the striving for pleasure. He acts as he wants to act, that is, in accordance with the standard of his ethical intuitions; and he finds in the achievement of what he wants the true enjoyment of life. He determines the value of life by measuring achievements against aims. An ethics which replaces "would" with mere "should", inclination with mere duty, will consequently determine the value of man by measuring his fulfillment of duty against the demands that it makes. It measures man with a yardstick external to his own being.

The view which I have here developed refers man back to himself. It recognizes as the true value of life only what each individual regards as such, according to the standard of his own will. It no more acknowledges a value of life that is not recognized by the individual than it does a purpose of life that has not originated in him. It sees in the individual who knows himself through and through, his own master and his own assessor.

I boken *The Philosophy of Freedom* för alltså Rudolf Steiner fram den monistiska filosofin. Monisten, som inser att det inte finns någon gud utan att allt handlar om att behärska de krafter som genomsyrar materien, är den högst utvecklade människan. De kristna är däremot exempel på omogna, outvecklade och ofria människor som bara lever efter de påbud som skapas genom deras Mästaress exempel. Den mogna människan handlar däremot helt utifrån sin egen vilja och han skapar sina egna mål utifrån sina egna inre principer. Hans egen vilja är den högsta lagen för honom.

GNOSTIKERN STEINER

På hösten 1909 höll Steiner ett föredrag med titeln *The Tasks and Aims of Spiritual Science* där han berättade om en ung man som han hade träffat för 35 år sedan (när Steiner själv i så fall skulle ha varit 13 år). Denne unge man hade varit på väg att bli en tvättäkta materialist, eftersom han trodde att man behövde hjärnan för att kunna tänka. Steiner hade då undervisat mannen om att det är lätt att inse att man inte behöver hjärnan för att tänka, om man inte är en monist förstås. Den unge mannen hade då förstått vilket nonsens han hade burit omkring på i sitt huvud. Att Steiner själv bara omkring tio år tidigare hade varit en av Haeckels och den materialistiska monismens främsta förespråkare var däremot tydligen inte intressant att ta upp nu.

About 35 years ago I was once walking along the street with a young student who was then well on the way to becoming an out-and-out materialist. He said "When a man thinks, the brain atoms are vibrating; every definite thought has a definite form"—and then he continued to speak of how it is really nonsense to presuppose anything like a soul which can think, for it is the brain which does the thinking.—I said to him: "Yes, but now tell me, why do you tell such fibs? If this is true you cannot say: I think! You must say: my brain thinks, And you must also say: My brain eats, my brain sees the sun! You would then be speaking the truth." He would soon see then what nonsense he had been carrying about in his head.

So it is not the brain that thinks. It needs no very serious consideration, to get this point clear, unless one is a thorough-going modern materialist. Unless you are a 'Monist' in the modern sense of the word, you can easily be clear on this point. The activity of thinking is not primarily dependent on having the brain as its instrument. When thinking becomes pure, the brain is not involved. It only plays a part when a sense-picture is made. ¹

Den 28 december 1913 höll Rudolf Steiner ett föredrag om *Christ and the Spiritual World: The Search for the Holy Grail*. Där för han fram gnosticismen som antroposofins rätta föregångare. Antroposofernas, alltså de moderna gnostikernas, fiender är monisterna. I föredraget talar Steiner syrligt om dagens vuxna förståndiga monister som inte kan befatta sig med gnostikern Paulus "rabbiniska subtiliteter". En monist är någon som stolt blickar ut över världen och får ihop allt med det enkla evolutionskonceptet och det ännu enklare energikonceptet. Monisten säger: "Nu har vi äntligen vuxit upp och har skaffat oss en bild av världen baserad på energi, och vi ser bakåt på dessa stackars barn som för hundratals år sedan byggde upp Gnosis från barnsligheter – de föreställde sig alla slags andar, trettio Eoner!".

We should try to picture clearly to ourselves such a soul as this, a disciple of the Gnosis. There were such souls: they are not a hypothetical invention. Anyone who studies history with understanding will come to realise through the external documents that many souls of this kind lived in that period.

We need to see clearly why there are such strong objections nowadays to what I have been saying. What will a thoroughly level-headed man of today have to say

---

¹ http://wn.rsarchive.org/Lectures/TskAim_index.html

about the Gnosis? We have already had to listen to the view that the theology of Paul gives an impression of rabbinical subtleties, far too intricate for a sensible Monist to concern himself with — a Monist who looks out proudly over the world and draws it all together with the simple concept of evolution or with the still simpler concept of energy, and says: "Now at last we have grown up; we have acquired the ideas which give us a picture of the world based on energy, and we look back at these children, these poor dear children, who centuries ago built up the Gnosis out of childishness — they imagined all sorts of spirits, thirty Aeons! That is what the human soul does in its time of nursery play. The grown-up soul of today, with its far-reaching Monism, has left such fancies far behind. We must look back indulgently at these Gnostic infantilisms — they are really charming!"

Such is the prevailing mood today, and it is not easily teachable. One might say to it: Yes, if a Gnostic, with his soul born out of the Gnosis, were to stand before you, he might also take the liberty of expressing his outlook, somewhat like this: "I understand very well how you have become so proud and arrogant, with your ideas of evolution and energy, but this is because your thinking has become so crude and simple and primitive that you are satisfied with your nebulae and your entirely abstract concepts. You say the words 'evolution' and 'energy' and think you have got something, but you are blind to the finer spiritual life that seeks its way up into that which rises through thirty stages above anything you have."

But for us the antithesis mentioned at the beginning of this lecture becomes all the sharper. We see on the one hand our own time, with its quite crude and primitive concepts, and on the other the Gnosis. And we have seen how the Gnosis employs endlessly complicated concepts — thirty Aeons — in order to find in the course of evolution the Son of God and the Holy Spirit, and to find in the soul the longing for the Divine Sophia and the Holy Spirit.¹

Steiner som var en av Haeckels lärjungar och som själv år 1894 skrev en av de första böckerna om monismen, *The Philosophy of Freedom*, står alltså här tjugo år senare och fördömer monisterna! Han fördömer nutidens grova materialistiska vetenskap och för fram gnostikerna som representanter för den utveckling som ledde fram till sanningen om Guds son och den Heliga Ande. Gnostikerna hade beskrivit själens längtan efter den Gudomliga Sophia (den gudomliga visdomen) och den Heliga Anden, till skillnad från monisterna som inte erkänner annat än det som de själva kan bevisa.

Fem år senare, år 1918, lät Steiner däremot på nytt trycka upp det monistiska manifestet *The Philosophy of Freedom*. Då var det inte längre så "inne" att föra ut de "rabbinska subtiliteterna" i den gnostiska världsåskådningen. Lidandet och besvikelserna efter världskrigets nya gränsdragningar hade lett till att de ultranationalistiska tankarna inom monismen hade fått ett uppsving, och nu var det plötsligt lämpligt att peka ut den monistiska *The Philosophy of Freedom* som grund för Steiners Tregrenade Sociala Ordning.

---

¹ <http://wn.rsarchive.org/Lectures/ChrSpiWld/19131228p01.html>

STEINER OCH NIETZSCHE

Rudolf Steiner skrev alltså år 1894 en bok, *The Philosophy of Freedom*, där han framträdde som representant för en filosofi som många ser som en av nazismens viktigaste rötter. Steiner skrev sin bok samma år som monismens upphovsman Ernst Haeckel publicerade boken "*Monism as Connecting Religion and Science, the Confession of Faith of a Man of Science*". Steiner arbetade alltså samtidigt med Haeckel och tillsammans med honom för att presentera monismen, den nya frihetsfilosofin. Haeckel var naturvetare, Steiner hade arbetat med Eduard von Hartmanns teorier om det omedvetna som en oförklarlig naturkraft som styrde världsprocesserna i både atomer och organismer, vilket skulle ge en naturvetenskaplig förklaring till sådant som tidigare hade hänförts till den andliga sfären. Steiner hade också studerat Nietzsche, som fick bidra med filosofin om övermänniskan som på grund av sin överlägsenhet står över alla moraliska lagar till Steiner monism.

När jag studerade en lista över Steiners böcker som presenterades på Steiner Archives fick jag intrycket att Steiner inte skrev någon bok mellan *The Philosophy of Freedom* (1894) och *Mysticism at the Dawn of the Modern Age* (1901), men i en annan uppräknings av Steiners hela litterära produktion på samma webbplats står det att han också skrev en bok med titeln *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* 1895 samt *Goethe's Conception of the World* 1897.

Boken om frihetskampen Nietzsche var säkert en direkt fortsättning på *Philosophy of Freedom*, där Steiner återger Nietzsches övermänniskoideal men utan att direkt nämna Nietzsche själv. Det här var ju under den tid när Steiner tillsammans med Haeckel försökte skapa en religiös ideologi av socialdarwinismen, och Nietzsches övermänniskoideal passade som hand i handske i den världsbilden. Man kan ju anta att antroposoferna inte vill skylta med Steiners bok om Nietzsche på grund av den negativa anknytningen mellan Nietzsches ideologi och nazismen, men det verkar inte stämma. I en beskrivning av boken säger man tvärtom att Steiner mötte Nietzsches arbeten 1889. Han blev genast fascinerad av Nietzsches stil men samtidigt bortstött av vissa patologiska aspekter av hans medvetande. Därför kände Steiner igen Nietzsche som en "kämpe för friheten". Sex år senare träffades Steiner och Nietzsches syster, och Steiner fick även träffa den döende författaren. Därefter tillbringade Steiner flera veckor i Nietzsches arkiv. Boken *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* är resultatet av detta forskningsarbete, och den är en fundamental grundsten för att förstå antroposofin.

Steiner met Nietzsche's work in 1889. At once fascinated by Nietzsche's style, and repelled by certain pathological aspects of his consciousness, Steiner recognized Nietzsche's spiritual preeminence as a "fighter for freedom." Six years later, as a result of meeting Nietzsche's sister, Steiner encountered the dying philosopher himself. Thereafter, he spent several weeks in the Nietzsche ar-

chives. The result is this book, an essential stepping stone toward an understanding of anthroposophy.¹

Steiners bok om Nietzsche har alltså något grundläggande att säga om antroposofin. Den hör tidsmässigt och idémässigt ihop med *Philosophy of Freedom* som är ett tidigt manifest för monismen. Även *Philosophy of Freedom* sägs vara en grundläggande beskrivning av Steiners filosofiska vyer. Den ingår tillsammans med *Truth and Science* och *The Riddles of Philosophy* i en filosofisk trilogi som sägs bilda fundamentet i Steiners filosofi.

This book (Philosophy of Freedom), written in 1894, is a fundamental treatment of Steiner's philosophical outlook. Together with Truth and Science and The Riddles of Philosophy, it could be considered as one third of a philosophical trilogy. The emphasis of the book is not on "freedom" as ordinarily understood, but on "freiheit," or what might be termed "freehood".²

Hur såg då Steiner på Nietzsche? Redan i *Philosophy of Freedom* kan man se att Steiner använder Nietzsches tankar om övermänniskan som en del i den socialdarwinistiska ideologin i monismen. Kan man anta att han intog en kritisk och vetenskaplig hållning till Nietzsches arbeten? Det hävdar visserligen Steiners försvarare som menar att han analyserade Nietzsche på samma sätt som han hade analyserat Goethe och Schopenhauer, alltså underförstått ur ett rent vetenskapligt perspektiv. Nu var ju inte ens Steiners arbete med Goethe direkt objektivt, han hade speciellt valts ut för att föra fram Goethe som en betydande naturvetenskapare. Det arbetet ingick i en överordnad agenda som syftade till att föra fram och upphöja den tyska vetenskapen och kulturen.

På den första sidan av boken *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* jämför Rudolf Steiner sitt förhållande till Nietzsche med Nietzsches förhållande till Schopenhauer. Steiner säger att han tillhör de av Nietzsches läsare som, efter att ha läst den första sidan, visste att de kommer att läsa alla sidor han har skrivit och lyssna till varje ord han har sagt. Steiner förstod Nietzsche som om han hade skrivit för just honom. Steiner beskriver sig inte som en "troende", men Nietzsche hade heller aldrig önskat sig sådana "troende". I min tolkning av vad Steiner menade betyder detta att en övermänniska inte skulle tro på någon annan än sig själv, när man "hade funnit sig själv" kunde man återvända till sina inspiratörer som en fri människa.

"In the words in which he expressed his relationship to Schopenhauer, I would like to describe my relationship to Nietzsche: "I belong to those readers of Nietzsche who, after they have read the first page, know with certainty that they will read all pages, and listen to every word he has said. My confidence in him was there immediately... I understood him as if he had written just for me, in order to express all that I would say intelligibly but immediately and foolishly." One can speak thus and yet be far from acknowledging oneself as a "believer" in Nietzsche's world conception. But Nietzsche himself could not have been further from wishing to have such "believers." Did he not put into Zarathustra's mouth these words:

¹ <http://wn.rsarchive.org/./sumries.txt>

² <http://www.rsarchive.org/Holdings/books.php>

"You say you believe in Zarathustra, but of what account is Zarathustra? You are my believer, but of what account are all believers?"

"You have not searched for yourself as yet; there you found me. Thus do all believers, but, for that reason, there is so little in all believing."

"Now I advise you to forsake me, and find yourselves; and only when you have denied me will I return to you."

Nietzsche is no Messianic founder of a religion; therefore he can wish for friends who support his opinion, but he can not wish for confessors to his teaching, who give up their own selves to find his." (Rudolf Steiner, Friedrich Nietzsche: A Fighter for Freedom)¹

Nietzsche har rehabiliterats från tidigare anklagelser om att han skulle ha varit en protofascist, men det är ändå tydligt att hans tankar om Guds död, om "övermänniskans" rätt att sätta sig över den moral som gäller för "slavmänniskorna", samt påståendet att människans grundinstinkt är viljan till makt, kom att påverka det tyska folkets och den tyska kulturens väg mot det totalitära nazistiska systemet. Steiners bok *Philosophy of Freedom* beskriver en tidig variant av den "högre människans" frihet att göra som hon vill, en frihet som nazisterna tog sig rätten att tillämpa några tiotal år senare.

I den självbiografi från 1907 som Steiner lät publicera i Eduard Schurés namn påstår han att Nietzsche spelade en mycket marginell roll i hans utveckling. Där säger han att "de ockulta krafterna som ledde tvingade mig att *omärkligt* (min kursivering) introducera spiritualistiska idéer i den samtida litteraturen". Steiner insåg att Nietzsche hade gjort misstaget att placera sin övermänniska i den materiella världen, medan han naturligtvis egentligen hör hemma i den andliga sfären. Det var av den orsaken som Nietzsche hade blivit mentalsjuk. Fru Förster (Nietzsches syster) gjorde sitt yttersta för att inordna Steiner under sin brors fana, och när Steiner vägrade kunde hon aldrig förlåta honom. Hon visste inte att Steiner inom sig bar ett verk som var ännu större än hennes brors. Steiner fick se en glimt av Nietzsche som låg på en soffa som i koma, livlös och omtöcknad. Han var en ruin av ett mäktigt intellekt som hade förstört sig självt i ett galet försök att bryta sig loss från en andlig intelligens. Hur som helst hade Nietzsche bara varit en intressant episod i Steiners liv.

In 1890 Steiner was summoned to collaborate in the archives of Goethe and Schiller at Weimar, to superintend the re-editing of Goethe's scientific works. Shortly after, he published two important works, Truth and Science and The Philosophy of Liberty. "The occult powers that guided me," he says, "forced, me to introduce spiritualistic ideas imperceptibly into the current literature of the time." But in these various tasks he was but studying his ground while trying his strength. (...)

Rudolf Steiner had just written an impartial treatise on the author of Zarathustra. In consequence of this, Nietzsche's sister begged the sympathetic critic to come and see her at Naumburg, where her unhappy brother was slowly dying. Madame Foerster took the visitor to the door of the apartment where Nietzsche was lying on a couch in a comatose condition, inert, stupefied. To Steiner there

---

¹ <http://www.defendingsteiner.com/articles/rs-nietzsche.php>

was something very significant in this melancholy sight. In it he saw the final act in the tragedy of the would-be superman.

Nietzsche, the author of Beyond Good and Evil had not, like the realists of Bismarckian imperialism, renounced idealism, for he was naturally intuitive; but in his individualistic pride he sought to cut off the spiritual world from the universe, and the divine from human consciousness. Instead of placing the superman, of whom he had a poetic vision, in the spiritual kingdom, which is his true sphere, he strove to force him into the material world, which alone was real in his eyes. Hence, in that splendid intellect arose a chaos of ideas and a wild struggle which finally brought on softening of the brain. To explain this particular case, it is needless to bring in atavism or the theory of degeneracy. The frenzied combat of ideas and of contradictory sentiments, of which this brain was the battlefield, was enough. Steiner had done justice to all the genius that marked the innovating ideas of Nietzsche, but this victim of pride, self-destroyed by negation, was to him none the less a tragic instance of the ruin of a mighty intellect which madly destroys itself in breaking away from spiritual intelligence.

Madame Foerster did her utmost to enroll Dr. Steiner under her brother's flag. For this she used all her skill, making repeated offers to the young publicist to become editor and commentator of Nietzsche's works. Steiner withstood her insistence as best he could, and ended by taking himself off altogether, for which Madame Foerster never forgave him. She did not know that Rudolf Steiner bore within him the consciousness of a work no less great and more valuable than that of her brother.

Nietzsche had been merely an interesting episode in the life of the esoteric thinker on the threshold of his battlefield. His meeting with the celebrated naturalist, Ernst Haeckel, on the contrary, marks a most important phase in the development of his thought.¹

I den självbiografi som Steiner arbetade med före sin död 1925 beskriver han dock Nietzsches betydelse på ett annat sätt. När han fick se Nietzsche fick han en stor uppenbarelse av Nietzsches själ som kretsade ovanför hans huvud i sitt gränslösa ljus. Steiner såg att Nietzsches idéer hade dragits ner från de andliga regionerna, och att hans själ bar med sig en rikedom av ljus från Nietzsches tidigare inkarnationer.

And so there appeared before my soul the soul of Nietzsche, hovering above his head, boundless in its spiritual light; surrendered wholly to the spiritual worlds, longing after its environment but failing to discover it; and yet chained to the body, which would have to do with the soul only so long as the soul longed for this present world. Nietzsche's soul was still there, but only from without could it hold to the body, that body which so long as the soul remained within it had offered resistance to the full unfolding of its light.

I had ere this read the Nietzsche who had written; now I perceived the Nietzsche who bore within his body ideas drawn from widely extended spiritual regions – ideas which still sparkled in their beauty even though they had lost on the way their primal illuminating powers. A soul which from previous earthly lives bore rich wealth of light, but which could not in this life cause all its light to shine. I had admired what Nietzsche wrote; but now I saw a luminous form behind that which I had admired. (Steiner, MY Life XVIII)

---

¹ <http://wn.rsarchive.org/Books/GA010/GA010a/English/HR1960/personality.html>

Denna fantasi kan man jämföra med Steiners beskrivning från 1907 ovan, där han kastade en blick på Nietzsche som låg som ett vrak på en soffa, ett offer för stolthet, självförstörd av förnekelse.

I Steiners båda självbiografier från 1907 och 1925 berättar han om en ovänskap mellan sig själv och Elizabeth Förster-Nietzsche. I den första versionen blev fru Förster-Nietzsche arg för att Steiner inte ville ansluta sig till dem som beundrade Nietzsche, i den senare versionen är bilden mer komplicerad. Tydligen hade Elizabeth Förster-Nietzsche kommit till Steiner som då arbetade på Goethe och Schiller Institutet. Hon höll på att ta de första stegen för att etablera ett Nietzsche Institut och ville lära sig hur Goethe och Schiller Institutet fungerade. Kort därefter kom Fritz Koegel till Weimar för att bli den som skulle ta hand om Nietzsches arbeten. Nu uppkom en komplicerad situation, Steiner blev tvungen att försvara sig mot några anklagelser av en art som han inte vill säga något om.

Shortly before I began the actual writing of that book, Nietzsche's sister, Elizabeth Förster-Nietzsche, appeared one day at the Goethe and Schiller Institute. She was taking the preliminary steps toward the establishment of a Nietzsche Institute, and wished to learn how the Goethe and Schiller Institute was managed. Soon afterward there came to Weimar the editor of Nietzsche's works, Fritz Koegel, and I made his acquaintance.

Later I got into a serious disagreement with Frau Elizabeth Förster-Nietzsche. Her emotional and lovable spirit claimed at that time my deepest sympathy. I suffered inexpressibly by reason of the disagreement. A complicated situation had brought this to pass; I was compelled to defend myself against accusations; I know that it was all necessary, that the happy hours I was permitted to spend among the Nietzsche archives in Naumburg and Weimar should now lie under a veil of bitter memories; yet I am grateful to Frau Förster-Nietzsche for having taken me, on the first of many visits I made to her, into the chamber of Friedrich Nietzsche. (Steiner, My Life XVIII)

Steiner fortsätter med att berätta att han blev utsedd av fru Förster-Nietzsche att ordna Nietzsches bibliotek och att han blev intim vän med Fritz Koegel som skulle ansvara för utgivningen av Nietzsches böcker.

In my thoughts I could only stammer over what I then beheld; and this stammering is in effect my book, Nietzsche as the Adversary of His Age. That the book is no more than a stammering conceals what is none the less true, that the form of Nietzsche I beheld inspired the book. Frau Förster-Nietzsche then requested me to set Nietzsche's library in order. In this way I was enabled to spend several weeks in the Nietzsche archives at Naumburg. In this way also I formed an intimate friendship with Fritz Koegel. (Steiner, My Life XVIII)

Under en lång tid hade Steiner ett intensivt samarbete med Fritz Koegel som arbetade med utgivningen av Nietzsches verk, men Steiner hade ingen officiell relation till Nietzsches arkiv. När fru Förster-Nietzsche erbjöd Steiner en sådan officiell relation eller anställning, ansåg Fritz Koegel att det var uteslutet och därför uppstod den tråkiga ovänskapen mellan Steiner och dem som tog hand om Nietzsches verk.

For a long time I was in frequent intercourse with the editor of Nietzsche's works, Fritz Koegel. We discussed in detail many things pertaining to the publi-

cation of Nietzsche's works. I never had any official relation to the Nietzsche archives or the publication of his works. When Frau Förster Nietzsche wished to offer me such a relationship, this led to a conflict with Fritz Koegel which at once rendered it impossible that I should have any share in the Nietzsche archives. My connection with the Nietzsche archives constituted a very stimulating episode in my life at Weimar, and the final rupture of this relationship caused me deep regret. (Steiner, My Life XVIII)

Fram mot mitten av 1890-talet ingick Steiner i en grupp i Weimar som ägnade sig åt att hylla och arbeta med Nietzsches filosofi. Steiners böcker från 1894 och 1895, *Truth and Science* och *The Philosophy of Freedom*, i vilka Nietzsches filosofi spelar en stor roll, bör rimligtvis ha inspirerats av samvaron i den här och andra liknande grupper där Nietzsche beundrades. Hela gruppen verkade i Nietzsches tecken, man försökte tydligt leva sina liv helt efter Nietzsches principer.

Von Crompton was the most lovable personality one could imagine. In his house the circle passed the most delightful hours. Frau von Crompton was there the central figure, a richly spiritual and gracious personality like sunlight to those who were privileged to be about her. The whole group stood, so to speak, in the sign of Nietzsche. They looked upon Nietzsche's view as possessing greater interest than all others; they surrendered themselves to that mood of soul which manifested itself in Nietzsche, considering it as representing in a certain way the flowering of a genuine and free humanity. In both these aspects von Crompton especially was a representative of the Nietzsche followers in the 'nineties. My own attitude toward Nietzsche did not change at all within this circle. But the fact that I was the one who was questioned when any one wished to know something about Nietzsche brought it about that the relation in which the others stood to Nietzsche was assumed to be my own relation also.

But I must say that this circle looked up in a more understanding fashion to that which Nietzsche believed that he knew, and that they sought to express in their lives what lay in the Nietzsche ideals of life with greater understanding than was present in many other cases where Superman and Beyond Good and Evil did not always bring forth the most satisfying blossoms. For me the circle was important because of a strong and vital energy that bore one along with it. On the other hand, however, I found there the most responsive understanding for everything which I thought it possible to introduce into this circle. (Steiner, My Life XVIII)

Rudolf Steiner skrev alltså en bok om monismen 1894. När han har blivit teosof utnämner han tvärtom under åren fram till första världskriget monisterna till okunniga materialister. Efter kriget låter han däremot åter trycka upp sitt monistiska manifest, och i självbiografin som han arbetade med på sin dödsbädd hävdar han att den monistiska boken *Philosophy of Freedom* beskrev grunden till hela hans senare filosofi.

När det gäller Nietzsche ingick hans filosofi i Steiners *Philosophy of Freedom* (1894) och *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* (1895). Steiner var under dessa år medlem i en grupp som strävar efter att leva helt enligt Nietzsches filosofi. År 1907 säger Steiner däremot att Nietzsche utgjorde en parentes i hans liv som inte på något sätt påverkade honom, och att Nietzsche var ett fysiskt och psykiskt vrak. Men i sin självbiografi från 1925 beskriver Steiner tvärtom Nietzsche som ett helgon vars själ strålade av andlig vishet.

 EN ANDLIG REVOLUTION

Steiner lämnade Weimar 1897 och flyttade till Berlin. Det är möjligt att skandalen i samband med Nietzsches syster var så allvarlig att Steiner var tvungen att lämna sin inkomstbringande ställning i Weimar. Han skriver naturligtvis inte själv något som skulle kunna tolkas på detta sätt, men tidsfaktorn pekar på att det skulle kunna vara mycket möjligt. Steiner hade ju skrivit *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* (*Nietzsche, ein Kämpfer gegen seine Zeit*) 1895, och han säger själv att det var kort före det att han skrev den boken som Elizabeth Förster-Nietzsche besökte Goethe och Schiller Institutet (Steiner, *My Life* XVIII). Hans första kontakt med Förster-Nietzsche bör alltså ha varit 1894 eller 1895. Därefter fick han tillgång till Nietzsches arkiv, och i nästa steg anställdes Fritz Koegel med vilken Steiner enligt egen uppgift hade ett långvarigt och frekvent samarbete. Därefter kommer skandalen, och då bör man rimligtvis vara framme vid året 1896 eller 1897.

När han kom till Berlin 1897 blev Steiner redaktör för ett litterärt veckomagasin, *Magazin für Literatur*, som var knutet till en förening med namnet *Freie literarische Gesellschaft*. Det verkar som om Steiner hade velat grunda en egen tidning, men det hade han naturligtvis inte finansiella möjligheter att göra. Nu tog han däremot fasta på den möjlighet som öppnades till att ta över redaktörskapet för *Magazin für Literatur*. Steiner arbetade för att öka sina inkomster genom att värva fler medlemmar till föreningen. Han höll också föredrag för medlemmarna där han tydligt beskrev sin andliga mission.

For a long time previously I had thought of bringing to bear upon my age through a journal those spiritual impulses which I believed ought to be brought before the public of that time. I would not be "speechless," but would say as much as it was possible to say. To found a newspaper myself was something not to be thought of at that time. The necessary funds and the connections essential to the founding of such a paper were utterly lacking to me. So I seized the opportunity which came to me to secure the editorship of the Magazin für Literatur. (...)

*It now became my task to deliver lectures before this Society in order that the mediation of intellectual life which was to be effected by the Magazine should also be given a personal expression. I had thus a circle of readers for the Magazine into whose intellectual needs I had to find my way. In the Free Literary Society I had an organized group which expected something quite definite because something quite definite had till now been offered them. In any case they did not expect that which I should have liked to give them from my innermost being. The stamp of the Free Literary Society was determined by the fact that it wished to form a sort of opposite to the Literarische Gesellschaft to which such persons, for instance, as Spielhagen gave the predominant tone. (Steiner, *My Life* XXIV)*

Men de som fram till dess hade ansvarat för publiceringen av *Magazin für Literatur* var inte nöjda med Steiners arbete. Tydligen var kvarstod de tidigare ägarna något år efter Steiners övertagande, och dessa tillsatte en medredaktör som hette Otto Erich Hartleben.

Then another question arose. In regard to a great many persons who had until now come into near and friendly relations with me, I was privileged to feel that, although they did not go along with me very far in our mental life, yet they assumed something in me which gave value in their eyes to whatever I did in the sphere of knowledge, and in many other sorts of life relationships. They so often shared in my way of life, without further testing of me, after we had come into relationship.

Those who had till now published the Magazine had no such feeling. They said to themselves: "In spite of many traits of a practical life in Steiner, he is nevertheless an idealist." And since the sale of the Magazine had been made under such conditions that partial payments were to be made to the former owner within the course of the year, and that this person had the chief interest in point of fact in the continuance of the weekly, therefore from his point of view he could not do otherwise than to provide for himself, and for the affair in hand, another guarantee than that consisting in my own personality, regarding which he was unable to say what effect it would have within the circle of persons who had till now rallied about the Magazine and the Free Literary Society. Therefore it was added to the terms of the purchase that Otto Erich Hartleben should be co-editor, sharing actively in the work. (Steiner, My Life XXIV)

Steiner insåg att det låg i hans karma att han skulle samarbeta med Hartleben, men trots det reste sig mängder av svårigheter. Vad dessa svårigheter bestod i framgår inte, Steiner var enligt egen utsago mycket förtjust i Hartleben.

Now in reflection upon the orientation of my editorial work I would not have had it different. For one who stands within the spiritual world must, as I have made clear in the preceding pages, learn to know fully through experience the facts of the physical world. And this had become for me, especially by reason of my mental revolution, an obvious necessity. Not to yield to that which I clearly recognized as the forces of destiny would have been to me a sin against my experience of the spirit. I saw not only "facts" which then associated me for some years with Otto Erich Hartleben, but "facts woven by destiny" (Karma).

Yet there resulted from this relationship insurmountable difficulties. Otto Erich Hartleben was a person absolutely dominated by the aesthetic. There was something appealing to me in every manifestation of his utterly aesthetic philosophy, even in his gestures, in spite of the really questionable milieus in which he often met me. Because of this attitude of mind he felt the need, every now and then, of staying for months at a time in Italy. And, when he returned, there was actually something Italian in what came to expression out of his nature. Besides, I felt a strong personal affection for him. (Steiner, My Life XXIV)

Till slut blev Steiner tydligen utslängd från sin position på tidningen. Självt framställer han det som om de andra på tidningen saknade "fullständig artistisk övertygelse", "comprehensive artistic conviction". Även om det inte fanns den minsta teori som klängde sig fast på Steiner verkade hans spirituella (andliga) aktiviteter som något teoretiskt för de andras teoretiska dogmatisering (?). Steiners plats i gruppen blev mentalt outhärdlig, eftersom Steiner visste varför han var där medan de andra inte visste det. Jag får intrycket att Steiner kom från den högborgerliga miljön i Weimar med sina monistiska och nietzscheanska idéer och med sin kunskap om Goethe, och att han aktivt försökte föra ut sin ideologi bland en grupp som var betydligt mer avantgarde än han själv.

The men associated with the Magazine and the Free Literary Society were evidently woven into my destiny. But I was in no manner whatever woven into theirs. They saw me appear in Berlin, became aware that I would edit the Magazine and work for the Free Literary Society, but did not understand why I should do this. For the way in which, as regards the eyes of their minds, I went about among them, offered them no inducement to go more deeply into me. Although there did not cling to me a single trace of theory, yet my spiritual activity appeared to their theoretical dogmatizing as something theoretical. This was something in which they, as "artistic natures," thought they need take no interest. But I learned in direct perception to know an artistic current in its representatives. This was no longer so radical as that appearing in Berlin at the end of the 'eighties and in the early years of the 'nineties. It was also no longer such that it represented absolute naturalism as the salvation of art – as in the theatrical transformation under Otto Brahms. They were without any such comprehensive artistic conviction. They relied more upon that which streamed together out of the wills and the gifts of individual personalities, which was, however, utterly without any unified endeavour toward style.

My place within this group became mentally unendurable because of the feeling that I knew why I was there but the others knew not. (Steiner, My Life XXIV)

Steiner påstår att han i samband med att han lämnade Weimar genomgick en andlig revolution. Visserligen förstod han att han upplevde denna mänskliga revolution mycket senare i livet än de flesta andra människor, men han insåg också att andra som gjorde passagen från det fysiska till det andliga mycket tidigare just därför inte heller kunde se varken den andliga eller den fysiska världen klart (till skillnad från honom själv).

At the end of the Weimar period of my life I had passed my thirty-sixth year. One year previously a profound revolution had already begun in my mind. With my departure from Weimar this became a decisive experience. It was quite independent of the change in the external relationships of my life, even though this also was very great. The realization of that which can be experienced in the spiritual world had always been to me something self-evident; to grasp the sense world in full awareness had always caused me the greatest difficulty. It was as if I had not been able to pour the soul's experience deeply enough into the sense-organs to bring the soul into union with the full content of what was experienced by the senses.

This changed entirely from the beginning of my thirty sixth year. My capacities for observing things and events in the physical world took form both in the direction of adequacy and of depth of penetration. This was true both in the matter of science and also of the external life. Whereas before this time the conditions had been such that large scientific combinations which must be grasped in a spiritual fashion were appropriated by me without mental effort, and that sense-perceptions, and especially the holding of such facts in memory, required the greatest effort on my part, everything now became quite different. An attentiveness not previously present to that which appeals to sense-perception now awakened in me. Details became important; I had the feeling that the sense-world had something to reveal which it alone could reveal. I came to think one's ideal should be to learn to know this world solely through that which it has to say, without man's interjecting himself into this by means of his thought, or by some other soul-content arising within him.

I became aware that I was experiencing a human revolution at a far later period of life than other persons. But I saw also that this fact carried very special consequences for the soul's life. I learned that, because men pass early out of the soul's weaving in the spiritual world to an experience of the physical, they attain to no pure conception of either the spiritual or the physical world. (Steiner, My Life XXII)

På Steiner Archives webbplats finns en beskrivning från en biografisk skiss som gjordes för en utgåva av Steiners *Christianity As Mystical Fact* 1961. Där skriver Alfred Heidenreich om denna dramatiska händelse i Steiners trettio-sjätte år. Enligt Heidenreich umgicks Steiner dels med den intellektuella och konstnärliga eliten i Berlin vid den här tiden genom sitt arbete för tidskriften *Das Magazin für Litteratur*. Och dels rörde han sig i Haeckels och de militanta monisternas läger. Att röra sig rakt emot tidsandan på detta sätt (genom att liera sig med de nationalistiska monisterna) skulle ha varit en intressant upplevelse för de flesta, men för en som redan från barndomen hade stått i kontakt med den andliga världen blev det en "själens prövning" att komma i nära kontakt med "ande-varelser" som önskade lägga in ett totalitärt anspråk i en viss ideologi.

In his thirty-sixth year — "Nel mezzo del cammin di nostra vita," as Dante calls it, Steiner moved to Berlin, and the next seven years were perhaps the most dramatic period in his life. His new position in Berlin was that of editor of the weekly, Das Magazin für Litteratur, founded in 1832 (something equivalent to the London Saturday Review). He wrote the leading article and the dramatic reviews, occupying in Berlin a position somewhat similar to that of Bernard Shaw (who was five years his senior), with his weekly dramatic criticism in the Saturday Review.

This assignment brought Steiner into close social contact with the intellectual and artistic élite of Berlin at the time, and for some years he pitched his tent among them. In the last years of his life, during rare moments of relaxation, he would at times tell stories of this exciting and often amusing period.

Side by side with these literary circles, or perhaps in polarity to them, Steiner was also drawn by objective interest and personal attraction into the camp of Haeckel and the militant monists. To move in this manner abreast of the spirit of the time would be a most interesting experience for anyone. For Steiner it was more. And I must now touch upon that side of his life about which I shall have to speak presently in greater detail. From childhood while for others such "being involved in this or that fashion of thought would be no more than an ideology," for anyone standing in the spiritual world it means, as Steiner says in his autobiography, that "he is brought close to the spirit-beings who desire to invest a particular ideology with a totalitarian claim." Steiner refers to his experience as a "Soul's Probation" which he had to undergo. (He later chose The Soul's Probation as the title of one of his Mystery Dramas.) ¹

Steiner skriver enligt Heidenreich om den storm som rasade i hans själ under dessa "fyrtyo dagar i öknen", som i själva verket blev till fyra år. När åskmolnen lyfte och dimman lättade stod Steiner, för att använda hans egen fras, "i en högtidlig kunskapsfest framför Mysteriet på Golgata". Han hade fått en förstahandserfarenhet av Kristus och hans aktiva närvaro i världens

---

¹ http://wn.rsarchive.org/Books/GA008/English/RPC1961/GA008_sketch.html

evolution. Nu var han tvungen att gå vidare in i det stora okända som Steiner siaren, Steiner den Initierade.

*He speaks of the "tempests" which during those years in Berlin raged in his soul, a rare expression in the otherwise very even and dispassionate style of his autobiography. At the end of those "forty days in the wilderness" — which were in fact four years — the thunderclouds lifted, the mist cleared, and he stood, to use his own phrase. "in solemn festival of knowledge before the Mystery of Golgotha." He had come to a first-hand experience of Christ and His active presence in the evolution of the world. We have now reached the point where we must venture into the great unknown: Steiner the seer, the Initiate.*¹

Steiner gjorde alltså enligt den antroposofiska historieskrivningen av år 1961 sin Golgatavandring i Kristi efterföljd i de materialistiska och ultranationalistiska monistiska kretsarna i Berlin. I sin självbiografi däremot talar han mycket uppskattande om Haeckel och gör inte några som helst försök att kritisera hans politiska åsikter. Han beskriver inte heller någon fyraårig kamp med "djävulen", utan nämner att han umgicks med poeten Ludwig Jacobowski som ledde arbetade för en union som kallades "Defence against Anti-Semitism". Den här relationen brukar användas som ett bevis av dem som vill avvisa de anklagelser som har riktats mot Steiner för att ha varit anti-semit. Men sanningen att säga var sättet att kämpa mot antisemitism ganska märkligt i Jacobowskis organisation. Problemet definierades tydligen inte som att bli angripen som jude, utan problemet bestod i att *vara* jude. Om jag förstår Steiner rätt var Jacobowskis stora tragedi i livet att ha blivit född som jude (och inte som arier). Jacobowski var intresserad av folklöre, och skrev en roman om den nordiske guden Loke. De nordiska gudasagorna var ju en viktig del i den germanska eller ariska filosofin.

To this period belongs my friendship with the young poet, now dead, Ludwig Jacobowski. He was a personality whose dominant mood of soul breathed the breath of inner tragedy. It was hard for him to bear the fate that made him a Jew. He represented a bureau which, under the guidance of a liberal deputy, directed the union "Defence against Anti-Semitism" and published its organ. An excessive burden in connection with this work rested upon Ludwig Jacobowski. And a sort of work which renewed every day a burning pain; for it brought home to him daily the realization of the feeling against his people which caused him so much suffering.

Along with this he developed a fruitful activity in the field of folk-lore. He collected everything obtainable as the basis for a work on the evolution of the peoples from primitive times. Individual papers of his, based upon his rich fund of knowledge in this field, are very interesting. They were at first written in the materialistic spirit of the time; but, had Jacobowski lived longer, he would certainly have been open to a spiritualizing of his research.

Out of this activity streamed the poetry of Ludwig Jacobowski. Not wholly original; and yet born of deeply human feeling and filled with an experience of the powers of the soul. Leuchtende Tage he called his lyrical poems. These, when the mood bestowed them upon him, were in his life-tragedy really something that affected him like days of spiritual sunlight. Besides, he wrote novels. In Werther der Jude there lived all the inner tragedy of Ludwig Jacobowski. In Loki, Roman eines Gottes, he produced a work born of German

¹ http://wn.rsarchive.org/Books/GA008/English/RPC1961/GA008_sketch.html

mythology. The soulful quality which speaks from this novel is a beautiful reflection of the poet's love of the mythological element in a folk. (Steiner, My Life XIX)

Steiner ingick under den här tiden också i en grupp som kallades Giordano Bruno Union. Detta var tydligen en monistisk grupp. Tyvärr blev Steiner ovän med en av de andra efter att ha kritiserat ett uttalande om Goethe, när allt kom omkring var ju Steiner expert på Goethe. Men Steiner hade egentligen aldrig menat det han sade som kritik, han hade fullt ut accepterat det som den andre förde fram.

A second foundation was the Giordano Bruno Union. In this the idea was to bring together such persons as were sympathetic toward a spiritual-monistic philosophy. Emphasis was placed upon the idea that there are not two world-principles – matter and spirit – but that spirit constitutes the sole principle of all existence. Bruno Wille inaugurated the Union with a very brilliant lecture based upon the saying of Goethe: "Never matter without spirit." Unfortunately a slight misunderstanding arose between Wille and me after this lecture. My words following the lecture – that long after Goethe had coined this beautiful expression, he had supplemented it in impressive fashion, in that he had seen polarity and ascent as the concrete spiritual shapings in the actual spiritual activity in existence, and that in this way the general saying first received its full content – this remark of mine was interpreted as a reflection upon Wille's lecture, which, however, I had fully accepted in the sense he himself intended. (Steiner, My Life XIX)

När Steiner läste upp en uppsats om monismen i sällskapet blev han anklagad för att försöka införa katolicism i föreningen.

But I brought upon myself the direct opposition of the leadership of the Giordano Bruno Union when I read a paper on monism. In this I laid stress upon the fact that the crude dualistic conception, "matter and spirit," is really a creation of the most recent times, and that likewise only during the most recent centuries were spirit and nature brought into the opposition which the Giordano Bruno Union would oppose. Then I indicated how this dualism is opposed by scholastic monism. Even though scholasticism withdrew from human knowledge a part of existence and assigned this part to "faith," yet scholasticism set up a world-system marked by a unified (monistic) constitution, from the Godhead and the divine all the way to the details of nature. I thus set even scholasticism higher than Kantianism.

This paper of mine aroused the greatest excitement. It was supposed that I wished to open the road for Catholicism into the Union. Of the leading personalities, only Wolfgang Kirchbach and Martha Asmers stood by me. The rest could form no notion as to what I really meant to do with the "misunderstood scholasticism." In any case, they were convinced that I was likely to bring the greatest confusion into the Giordano Bruno Union. I must call attention to this paper because it belongs to a time during which, according to the later views of many persons, I was a materialist. But at that time this materialist passed with many persons as the one who would swear afresh by medieval scholasticism.

In spite of all this I was able later to deliver before the Giordano Bruno Union my basic anthroposophic lecture, which became the point of departure for my anthroposophic activity. (Steiner, My Life XIX)

Den helgonlegend som skapades om Steiner säger alltså att han tvingades delta i de ultranationalistiska kretsarna i Berlin som en del av prövningarna på sin andliga väg. Eftersom andlig utveckling är förbunden med lidande måste Steiner ha lidit, och hans verksamhet i kretsarna runt Haeckel och monisterna utgjorde scenen för detta lidande. Man menar tydligen att Steiner av någon utomstående kraft tvingades delta i den här verksamheten som ett offer för mänskligheten. När han lämnade monisterna var det som en invigd Adept. Det här är ju ofattbart falskt. Det är ungefär som att säga att de som arbetade i koncentrationslägren gjorde det som en nödvändig men plågsam plikt i sin andliga utveckling, för att när de var klara med denna lidandets väg stå där som andligt invigda.

STEINER BLIR TEOSOF

Steiners "golgatavandring" hade alltså börjat när han antagligen tvingades lämna Weimar efter en skandal, och den fortsatte när han tvingades lämna *Magazin für Literatur* efter att ha gjort sig omöjlig där. När han ställde till oro i den monistiska Giordano Bruno Union genom att hålla ett föredrag om monismen, blev han misskrediterad bland de agnostiska monisterna som trodde att han ville införa katolicism. (Det här låter förvirrat, men jag kan inte tolka det som står i Steiners självbiografi på annat sätt.) Hur som helst förvisades Steiner tydligen från den trygga famnen i den monistiska gemenskapen.

En krets där Steiner däremot togs emot var tydligen bland de andliga sökarna i greven och grevinnan Brockdorffs krets. Paret Brockdorff var ledare för det Teosofiska Samfundet i Berlin. Steiner föreläste om Nietzsche och Goethe för Brockdorffs krets

This was the time when I was invited by Count and Countess Brockdorff to deliver a lecture at one of their weekly gatherings. At these meetings there came together seekers from all sorts of circles. The lectures there delivered had to do with all aspects of life and knowledge. I knew nothing of all this until I was invited to deliver a lecture; nor did I know the Brockdorffs, but heard of them then for the first time. The theme proposed was an article about Nietzsche. This lecture I gave. Then I observed that among the hearers there were persons with a great interest in the spiritual world. Therefore, when I was invited to give a second lecture, I proposed the subject "Goethe's Secret Revelation," and in this lecture I became entirely esoteric in relation to the fairy-tale. It was an important experience for me to be able to speak in words coined from the world of spirit after having been forced by circumstances throughout my Berlin period up to that time only to let the spiritual shine through my presentation. (Steiner, My Life XXX)

Steiners föredrag ledde till att han inviterades att hålla fler föredrag om den tyska mysticismen i Brockdorffs krets, och så småningom samlade han enligt sin självbiografi ihop dessa föredrag till boken *Christianity as Mystical Fact* (1902). I denna bok förde han enligt självbiografien fram åsikter som på intet sätt lärdes ut bland teosoferna vid den här tiden, och när han vid samma tid blev invald i Teosofiska Samfundet gick han in i det i direkt opposition mot de dogmer som fördes ut där.

Before the Brockdorff circle, where I had spoken on Nietzsche and the on Goethe's secret revelation, I gave at this time a lecture on Goethe's Faust, from an esoteric point of view. The lectures on mysticism led to an invitation during the winter from the same theosophical circle to speak there again on this subject. I then gave the series of lectures which I later collected into the volume Christianity as Mystical Fact.

From the very beginning I have let it be known that the choice of the expression "as Mystical Fact" is important. For I did not wish to set forth merely the mystical bearing of Christianity. My object was to set forth the evolution from the ancient mysteries to the mystery of Golgotha in such a way that in this evolution there should be seen to be active, not merely earthly historic forces, but spiritual supramundane influences. And I wished to show that in the ancient mysteries

cult-pictures were given of cosmic events, which were then fulfilled in the mystery of Golgotha as facts transferred from the cosmos to the earth of the historic plane.

This was by no means taught in the Theosophical Society. In this view I was in direct opposition to the theosophical dogmatics of the time, before I was invited to work in the Theosophical Society. For this invitation followed immediately after the cycle of lectures on Christ here described. (Steiner, My Life XXX)

Steiner säger alltså att han samlade ihop sina föredrag hos Brockdorffs i boken *Christianity as Mystical Fact* (1902). För mig verkar det dock vara uppenbart att den bok som egentligen innehåller hans föredrag hos Brockdorffs var boken *Mysticism at the Dawn of the Modern Age* (1901). På Steiner Archives sägs det också att denna senare bok är det första resultatet av Steiners andliga vetenskapliga forskning, och att den hade sitt ursprung i ett antal föredrag som Steiner gav inför en liten krets av teosofer.

This book [Mysticism at the Dawn of the Modern Age] originated in lectures Steiner gave to a small circle of theosophists and constitutes the earliest public exposition of his spiritual scientific research. In it Steiner deals with the impact of modern scientific thinking on our spiritual experiences and the conflict between reason and revelation. He looks at how 11 European mystics resolved the dichotomy between their inner spiritual perceptions and individual freedom and the age of invention and discovery then coming to birth.¹

Varför skulle Steiner då påstå i sin självbiografi att det var den bok som kom ett år senare som innehöll de första föredragen som han höll för teosoferna? Det kan naturligtvis vara ett rent misstag, men det kan också vara en del i Steiners ivriga kampanj för att övertyga världen om att han inte hade haft något att lära från teosoferna, men att de däremot hade haft allt att lära från honom.

När man ser på utvecklingen i hans böcker är det dock lätt att se att han, precis som han också säger i sin självbiografi, inte hade några kunskaper om teosofin innan han träffade Brockdorffs. Han var inspirerad av Goethe, Haeckel och Nietzsche, han rörde sig bland de nationalistiska och monistiska kretsarna, och han skrev aldrig om några egna andliga upplevelser. Tvärtom säger han i sin bok om monismen att det inte finns någon andlig värld överhuvud taget, att allt sådant är skapelser i människornas egna hjärnor och att de kristna är exempel på det slags ofria andar som saknar egen vilja.

1901 ger Steiner så ut en bok där han har anpassat sitt intresse för Goethe till det teosofiska paret Brocksdorff, och också lärt sig mer om de tyska mystikerna för att kunna tillfredsställa sin publik i den kretsen. När han börjar prata om mystikerna i den monistiska gruppen i Giordano Bruno Union blir han dock kraftigt motsagd. 1902 blir Steiner invald i Teosofiska Sällskapet, och nu ger han ut en bok där han för första gången använder teosofernas vokabulär. I sin bok *Christianity as Mystical Fact* (1902) nämner Steiner ärkeänglar, zohar, essenerna, Philo och mycket annat som han aldrig hade

¹ <http://www.rsarchive.org/Books/GA007/?rfr=elib>

berört tidigare i sina böcker, men som naturligtvis förekommer i H. P. Blavatskys böcker. Det är uppenbart att Steiner har kommit in i en ny värld, och han har tydligen studerat Blavatskys *The Secret Doctrine* mycket noga.

Hur sant är det då att det som Steiner bär med sig är helt främmande och i grunden motsatt till Blavatskys och teosofernas lära? När det gäller Steiners nära anknytning till de tyska filosoferna, till den tyska nationalismen och till Haeckels evolutionistiska rasläror är det förstås sant att allt detta står i skarp motsättning till teosofernas uttalade strävan att skapa en kunskap som skall visa på det gemensamma i alla världens filosofier, och också till deras principer om att alla människor var lika mycket värda oavsett ras, land eller kön.

I sin självbiografi från 1907 som han gav ut under Schurés namn säger Steiner att han kom in i teosofin som en invigd i en helt annan andlig ström, nämligen den rosenkreutziska, och att hans stora uppdrag var att förena teosofernas indiska andlighet med det europeiska kristna mysteriet. Det här speglar dock inte det verkliga förhållandet beträffande teosofernas syn på det västliga mysteriet.

Teosofin skapades nämligen av människor som var spiritualister, frimurare och rosenkreutzare. Som bakgrund till teosofin fanns det spiritistiska intressen som flammade upp genom att systrarna Fox grundade den spiritualistiska rörelsen i slutet på 1840-talet. Medan spiritisterna försökte få kontakt med de döda, fanns det också andra rörelser som på andra sätt försökte få kunskap om det ockulta. I Frankrike skapades en återfödelse av det ockulta intresset av en man vid namn Alphonse Louis Constant, bättre känd som Eliphas Levi. Eliphas Levi skrev 1854 boken *The Dogma and Ritual of High Magic* som kom att bli en hörnsten i den västliga magin. Levi var också enligt uppgift den som först som pekade ut sambandet mellan Tarot och Kabbala.

Under 1860- och 1870-talen ökade intresset för Frimurarna, ett världsomspännande brödraskap som påstods ha grundats för att bygga Salomos tempel under ledning av kosmos gudomliga arkitekt. 1875 grundades så det Teosofiska Samfundet i New York av en grupp människor som var spiritualister, frimurare, kabbalister och rosenkreutzare. Teosoferna försökte inte få kontakt med döda anhöriga, utan de sökte ledning från upplysta Mästare från den andliga världen. Man påstod sig också representera en urgammal hemlig andlig visdom, som nu åter skulle föras ut i världen. Man avsåg bland annat att studera mänsklighetens andliga förmågor och att föra ut läran om en allomfattande broderlig kärlek.

I början påstods teosofernas Mästare vara ickefysiska varelser från en gammal egyptisk orden som arbetade på uppdrag av Zoroaster och Salomo. Det var alltså en västlig esoterisk skola med starka drag från frimureriet som man hade grundat, och Blavatskys egna mästare kallades Serapis Bey, Polydorus Isurenus, och John King. Anledningen till att man inte grundade en ortodox frimurarloge var att teosoferna ansåg att män och kvinnor måste söka de andliga sanningarna tillsammans, medan frimurarnas loger däremot var strikt manliga angelägenheter. Blavatsky hade visserligen tillhört en s.k.

adoptionsloge där kvinnor kunde delta om de "adopterades" av en manlig frimurare, men dessa var tydligen bara någon slags kvinnoförbund eller damklubbar som inte passade för de mål som teosoferna hade.

Flera år senare konverterade grundarna Blavatsky och Olcott till buddhismen och Blavatsky fick tre nya orientaliska mästare - Koot Hoomi, Morya, and Djwal Khul.

I början av 1880-talet var Anna Kingsford och hennes andliga partner Edward Maitland medlemmar i Teosofiska Samfundet, och 1884 var de ledare för den engelska avdelningen. Både Kingsford och Maitland var mystiker som sade sig ha andliga visioner och andra andliga kontakter. De skapade 1885 det Hermetiska Sällskapet, där de förde fram en filosofi som de kallade Kristen Panteism där man utforskade Bibeln i termer av esoterisk symbolism, Kabbala och mytologier från Egypten, Grekland och Rom. Deras läror hade vissa likheter med neo-platoniska, gnostiska och alkemistiska idéer. Precis som teosoferna ansåg Kingsford och Maitland att det var mycket viktigt att män och kvinnor arbetade tillsammans inom den andliga forskningen.

En annan orden grundades 1888 av tre kabbalister, frimurare och rosenkreutzare under namnet den *Esoteriska Orden Golden Dawn*. Här skulle man utföra det praktiska magiska arbete som vid det laget hade förbjudits inom Teosofiska Sällskapet. Golden Dawn skulle verka som en beskyddare av den västliga esoteriska traditionen, de skulle hålla kunskapen samlad och intakt samtidigt som de förberedde och undervisade sådana som var kallade att gå mysteriets väg och genomgå dess initiationer. Inledningsvis var skolan i första hand en teoretisk företeelse som utförde initiationsceremonier inom den yttre orden och lärde medlemmarna kabbala, astrologi, alkemistisk symbolik och tarot. 1891 skapades en ritual för initiering i en grad i en s.k. inre orden, *Ordo Roseae Rubeae et Aureae Crucis*.

Den nya orden och dess nya ritual baserades på legenden om Christian Rosenkreutz och en hemlig rosenkreutzisk orden. Den sorts människor som attraherades av den här orden var sådana som till exempel var mystiker, klärvoajanta eller visionärer. År 1899 blev en man vid namn Aleister Crowley föreslagen för initiering i den hemliga delen av Golden Dawn, men han blev inte accepterad i orden i London. När han då reste till Paris och i stället blev initierad där vägrade enheten i London att acceptera detta, och en stor schism uppstod. Golden Dawn började nu splittras upp, och en skiljelinje verkar ha gått mellan dem som förordade den magiska vägen och de som såg mystikerns väg som den enda rätta.

Någon gång omkring år 1900 lurade ett par vid namn Horos till sig de hemliga ritualerna och undervisningstexterna från en av ledarna i en gren av Golden Dawn. De startade därefter en egen orden i London. Ungefär samtidigt avslöjades det att de hemliga skrifter som hade använts som bevis för lärans anknytning till de gamla rosenkreutzarna i samband med skapandet av Golden Dawn, i själva verket var tillverkade av en av grundarna. Det här skapade naturligtvis osäkerhet inom orden. Nästa problem uppstod när

paret Horos år 1901 blev anklagade för våldtäkt på en av sina adepter och i samband med detta påstod sig vara ledare inom Golden Dawn. Fallet väckte stor uppmärksamhet, och en del av Golden Dawns hemliga ritualer (som Horos hade stulit från den riktiga Golden Dawn) publicerades i pressen.

Efter dessa skandaler började Golden Dawn splittras upp. 1903 Skapade A E Waite en orden som tonade ner intresset för rituell magi för att i stället ägna sig åt mysticism. De medlemmar som var mer intresserade av den magiska delen av Golden Dawns verksamhet skapade en orden som kallades Stella Matutina, en av de ledande männen där hette Robert William Felkin.¹

---

¹ http://www.meta-religion.com/Esoterism/The_golden_dawn/the_golden_dawn.htm

---

STEINER BLIR STORMÄSTARE

Låt mig repetera Steiners väg till teosofin.

- *The Philosophy of Freedom* (1894). Här för Steiner fram Hackels monism och ett övermänniskoideal med inspiration från Nietzsche.
- *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* (1895). En fördjupning av Nietzsches filosofi om övermänniskan.
- *Goethe's Conception of the World* (1897).
- *Mysticism at the Dawn of the Modern Age* (1901). Översikt av främst tyska mystiker, men ännu utan spår av det speciella teosofiska språkbruket.
- *Christianity As Mystical Fact* (1902). Här förekommer plötsligt ärkeänglar, zohar och mycket annat som Steiner måste ha hämtat från Blavatsky och teosoferna.
- *Cosmic Memory* (1904). Om Lemurien, Atlantis och annat från Akashakrönikan. Denna bok är helt teosofisk.

Steiner går alltså från att ha varit monist och nietzschean i slutet av 1890-talet, till att vara en fullfjädrad teosofisk författare 1902. I de föredrag från 1904 som finns i boken *The Temple Legend* har Steiner också fått nys om frimurarnas och rosenkreutzarnas läror, och han berättar om Salomos tempel, Kain och Abel och annat med tydlig frimurarinriktning.

Steiner hade alltså inte nämnt något i sina skrifter om de ämnen som man intresserade sig för bland teosoferna förrän han började röra sig i de teosofiska kretsarna omkring år 1900. Men i Steiners biografier framställer man det däremot som att Steiner var den som kom med sin stora kunskap till teosoferna och lärde dem vad det västerländska mysteriet egentligen handlade om. Rudolf Steiner gör också anspråk på att ha fått i uppdrag från sina andliga mästare att gå in i Teosofiska Samfundet för att rädda den västerländska rosenkreutziska mysteriekunskapen.

Men som vi har sett var idéerna med rosenkreutzarna en företeelse som redan existerade bland Teosofiska Samfundets första grundare från 1875. Däremot kan man se att Steiner blev helt överväldigad av den frimurarinspi-
rerade mysticism han kom i kontakt med genom teosoferna. I föredragen från 1904 och framåt talar han om att frimureriet är den form genom vilken den nya tidens andliga förnyelse skall strömma, och han gör utläggningar om Salomos tempel, ockulta symboler som hexagrammet och annat helt

enligt frimurarnas teorier. Det här blandar han också upp med teosofernas idéer om olika kulturepoker, rotraser och annat.¹

Det gick också så långt att Steiner år 1905 köpte sig en egen frimurarloge av Theodor Reuss, en man som var lierad med Alistair Crowley som i sin tur hade ratats som ovärdig av den engelska Golden Dawn (s 111, 164). Steiner insåg att Reuss ritualer var utan verklig magisk kraft, och han och von Sievers beslutade sig därför för att fylla dem med sitt eget innehåll. I den avsikten utvecklade Steiner tydligen en egen metod för meditation där man skulle utveckla hans form av klärvoajans, samt metoder som eurytmi och annat.

År 1906 publicerade Reuss ett tillkännagivande om att Steiner hade grundat sin esoteriska orden, *Mysteria Mystica Aeterna*, och något senare kom en ny kungörelse om att Steiner hade utsetts till stormästare i Tyskland. Hösten 1907 skrev Steiner en självbiografi där han beskrevs som en initierad i den äkta rosenkreutziska orden, en fulländad adept som inom sig förenade både den mystiska och ockulta (magiska) strömmen från rosenkreutzarna. Han framställde sig som en människa som hade fått ett uppdrag från sin Mästare att representera den gamla rosenkreutziska kunskapen i världen.

Det här meddelandet gick sedan ut i Frankrike år 1908 via Schurés översättning av *Christianity as Mystical Fact*, där Steiners självförhärlikande biografi fördes fram som Schurés egna ord. År 1910 fördes budskapet om Steiners roll som rosenkreutzisk mästare ut i den engelsktalande världen via *The Way of Initiation*. Även här för Steiner fram berättelsen om sin egen andliga storhet under Schurés namn.

År 1910 tar Robert William Felkin kontakt med Rudolf Steiner. Felkin hade ju år 1903 medverkat till att startat orden Stella Matutina som en avknoppning från Golden Dawn, denna gren skulle syssla med ceremonimagi och liknande praktiska tillämpningar av den esoteriska vetenskapen. Men Felkin insåg att de magiska kunskaperna måste förnyas, och han började söka efter de människor som bar på den äkta esoteriska kunskap som de första rosenkreutzarna på 1600-talet hade ägt. Denna kunskap trodde man bevarades av hemliga mästare som enligt gammal god rosenkreutzisk sed levde inkognito utan att visa sina dolda kunskaper. Blavatsky och många andra adepter på 1880- och 1890-talen hade ju påstått att de förmedlade kunskap från sådana dolda eller hemliga mästare, och det var därför inte så underligt att Felkin gav sig ut på ett sökande efter dem.

Rosenkreutzarna hade enligt den allmänna uppfattningen haft sitt centrum i Tyskland, när allt kom omkring hade ju det första rosenkreutziska manifesten publicerats i Kassel 1614. Men fram till 1910 hade Felkin ingen framgång i sitt sökande efter de hemliga rosenkreutziska mästarna. Det året publicerades dock Steiners *The Way of Initiation*, och där sades det i mycket tydliga ordalag att Rudolf Steiner var den som representerade den äkta tyska rosenkreutziska orden.

---

¹ Steiner, *The Temple Legend*

Steiner initierade år 1910 paret Felkin till graderna 6=5 och 7=4 (vad det nu betyder), och gav tydligen i och med detta Felkins engelska orden en nyinjektion av magisk kraft. Enligt vissa uppgifter höll Steiner till och med på att ta över Stella Matutina i England, vilket inte vore osannolikt med tanke på hans personlighet och med tanke på att han påstod sig vara en stormästare. 1912 grundade Felkin ett nytt tempel på Nya Zeeland, och kort därefter öppnades ett tempel i Bristol. Templet i Bristol existerade enligt uppgift ända fram till 1972, men var då sedan länge helt präglad av antroposofin. Ett andra tempel var enbart öppet för utvalda medlemmar, medan ett tredje skall ha bestått av medlemmar från en av de tidigare avknoppningarna från Golden Dawn samt ett antal antroposofer. Paret Felkin flyttade för gott till Nya Zeeland 1916, och templet där var aktivt fram till 1978. Under 1990-talet återuppväcktes tydligen de gamla Golden Dawn-ordnarna till liv. Enligt en diskussion på Internet kan man numera åter åka till Nya Zeeland och köpa sig en invigning i Steiners och Felkins gamla orden, men det är tydligen ganska dyrt.

Enligt uppgifter på Internet skall Felkin ha skickat Neville Meakin, en medlem av Stella Matutina, till kontinenten för att studera under Steiner. Meakin återvände med det som Felkin kallade de kontinentala processerna, vilket jag antar var Steiners metoder för att uppnå klärvoajant förmåga. Dessa metoder var så hemliga att de bara fick förmedlas till Stella Matutinas Andra Orden, alltså den innersta kärnan i Felkins orden. De som blev invigda i dessa kunskaper fick inte bära med sig någon form av anteckningar eller upplysningar om det de hade fått veta.¹

Flera kommentarer på Internet går ut på att Steiner inte tog Felkin på speciellt stort allvar. Med detta menar man antagligen att antroposofin och de ockulta ordnarna står så långt från varandra att det hela är absurt. På den webbsida som tillhör Felkins numera återuppståndna orden på Nya Zeeland hänvisar man dock fortfarande till Rudolf Steiner som den sanna representeranten för den gamla tyska rosenkreutziska orden, precis som Steiner själv också ville framställa sig under åren runt 1910. Han ledde, enligt uppgift på den hemsida som orden från Nya Zeeland publicerar, en paraplyorganisation som härskade över olika ordnar som utövade de högre riterna inom det egyptiska frimureriet.

As stated on this site, the intention and vision of AR+CO is to make our Rosicrucian teachings available to the world. For this reason, our High Council holds a transmission that enables us the freedom to work with its material and mystical work.

The currents held in the International College of AR+CO, or Ancient Rose Cross Order, springs from Germany after Rudolf Steiner received a transmission of the Rosicrucian Order. In 1906 Rudolf Steiner established his own branch of the current rectifying the rituals into what he considered to be more esoterically potent form of initiation utilising the higher rites and currents of Egyptian Freemasonry. For the entire duration of its existence Rudolf Steiner was the Grand Hierophant in Germany.

---

¹ <http://paranormal.se/topic/rosenkreutzorden.html>

Today we carry this transmission for the purpose of aligning ourselves to the minds that once carried it. We do not consider this lineage a secret and have made the decision to describe some of its details here. For interested persons enquiries may be made about our lineage and further information can be obtained containing references.

Rudolf Steiner's Mystica Aeterna in its time was considered an umbrella organization to several Rosicrucian Orders and contained the elite of Germany's esoteric minds. This group had a variety of members, formed by Masons and non-Masons alike that incorporated a rotating chairmanship for the representatives of each order. In total the College oversaw eleven Masonic, Rosicrucian and Philosophical Societies.

Starting in 1912 one Rosicrucian, Dr. Robert Felkin, established a branch of another Rosicrucian College in New Zealand calling it the Smaragdum Thalasis. His order was also derived from Masonic origins and was established on the principle that it was based upon the instructions of secret adepts also from Germany. The German adepts however were unknown and Felkin began his search for them to obtain additional teachings. In 1913 Felkin made contact with Steiner's Rosicrucian umbrella group. According to Felkin one of the eleven orders under the governance of this group was in fact the original order of his own Rosicrucian organization. When he returned to England and New Zealand he announced that he had found the German Adepts and true Rosicrucian Order.

After meeting with Steiner's Rosicrucian Order Felkin was given a hearing and was approved for associate membership and nominated a person whom he sent to Germany to attend his meetings. Soon after, Felkin's association to the German Adepts was ratified and he returned to New Zealand with the Ninth Degree from Rudolf Steiner. On his return he brought with him the Steiner aura teachings, named the 'Process Documents' and initiation rituals for the sixth, seventh and eighth degrees being derived from Steiner's own Rosicrucian Order. The seventh degree ritual contained a ceremony called 'The Ritual for Transmission of the Etheric Link' of which Steiner had performed to communicate his ancient Egyptian Rosicrucian current onto Dr. Robert Felkin. This beautiful ritual is still in use among our High Council today for the installation of Hierophants.¹

Rudolf Steiner är alltså enligt rosenkreutzarna från Nya Zeeland den som har förmedlat den unika och sanna rosenkreutziska läran till världen. Denna lära verkar bland annat bestå av ceremonimagi, om jag rätt förstår beskrivningen av Steiners ritual för att överföra "den eteriska länken" ovan. Men det är viktigt att komma ihåg varifrån Steiner köpte sin ockulta kunskap. Det var ju från Reuss som hade satt ihop den från påhittade rosenkreutziska läror som Yarker hade köpt i USA (s 114). Steiner hävdar visserligen i sin självbiografi att han köpte sin orden från Yarker, men det var bara ett försök att distansera sig från Reuss som bevisligen sysslade med sexualmagi. Det som Steiner förde fram som äkta "rosenkreutzisk" kunskap med urgamla rötter var helt enkelt bara en röra av uppdiktade ceremonier och magiska system som man hade hittat på i modern tid.

---

¹ <http://www.rosicruciansonline.com/history/history.htm>

TRON PÅ ÖVERMÄNNISKAN

Steiners karriär inom den teosofiska rörelsen var alltså mycket snabb. Man kan tycka att Steiners väg från reaktionära monistiska grupper som Giordano Bruno Union och över till teosoferna som förespråkade ett universellt brödraskap över ras-, nations- och könsgärns, skulle ha varit ett hopp över en avgrund. Det faktum att han år 1901 tydligt deltog i de teosofiska kretsarnas verksamhet samtidigt som han var aktiv i Giordano Bruno Union, skapar dock bilden av en opportunist som sökte efter en plattform för sin egen verksamhet utan att egentligen bry sig om vilken slags organisation som han verkade inom.

Men sanningen är mer komplicerad än så. August Strindbergs utveckling från under 1890-talet ger en illustration till sambandet mellan monismen, övermänniskoidealet och intresset för ockultism och magi. Strindberg kom till Berlin i oktober 1892, vid samma tid som Ernst Haeckel höll ett uppmärksammat föredrag på en naturvetenskaplig kongress. Haeckel nämnde i detta föredrag bland annat att de nya rönen om en grundläggande kraft i naturen nu kanske kunde göra att alkemisternas gamla dröm om transformation av grundämnen kunde stå inför sitt förverkligande.¹

Haeckels idéer utgjorde starten på August Strindbergs naturvetenskapliga karriär. Redan året före hade Strindberg haft tankar om att han kunde känna hur hans organism passerade utvecklingens alla stadier genom en undermedveten kontakt med djuren och materien. Strindberg börjar nu kalla sig monist, och han utför experiment som syftar till att visa att grundämnen kan omvandlas. På sommaren 1893 blir det naturvetenskapliga intresset något som till och med överskuggar Strindbergs författargärning, han utför till exempel under en vistelse på ön Rügen experiment för att påvisa förekomsten av kol i svavel. De alkemistiska experimenten fortsätter under många år, från försöken att dela upp svavel går Strindberg vidare till att försöka framställa syntetisk jod för att så småningom inrikta sig på att försöka göra guld.

Det här var naturligtvis delvis ett utslag av en tidsanda då vetenskapsmännen var de största hjältarna. Vilket märke kunde ens den störste författare sätta i världshistorien jämfört med en vetenskapsman som Darwin eller Pasteur? Strindbergs forskning, som han tydligt inte hade någon som helst formell utbildning för, är också ett utslag av en kultur där vem som helst kunde bryta ny mark inom vetenskapen genom att utforska det okända. Darwin var ju en rikemansson som följde med som sällskap åt kaptenen på en världsomsegling, och som kom tillbaka som seklets kanske störste vetenskapsman. Vad var det som sade att till exempel Strindberg inte kunde utföra en liknande bragd?

Som ett resultat av vistelsen på ön Rügen sommaren 1893 skrev Strindberg sitt första vetenskapliga verk, *Antibarbarus*, som publicerade på tyska 1894.

---

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 292.

Där beskriver Strindberg sin upptäckt att svavel inte är ett grundämne utan att det kan sönderdelas, och han anser sig därmed ha lagt grunden till en helt ny kemi. Strindbergs utgångspunkt var som han förklarade redan på försättsbladet till sin bok, "den rådande monistteorien om naturens allhet och enhet, sådan den av Darwin och Haeckel tillämpats på de andra naturvetenskaperna". Denna vetenskap hade Strindberg nu överfört till kemins område. Alla kemiska ämnen är enligt honom besläktade och har uppstått ur varandra, och de kan förmås att åter ikläda sig varandras uppenbarelsen.¹

Den definition av naturvetenskaplig forskning som är vanlig, nämligen att förutsättningslöst studera naturen och att ur sina rön dra nya generella slutsatser, delades inte August Strindberg. Han försökte i stället gå den motsatta vägen, regeln kommer först och studierna syftar till att bekräfta det man redan tror sig veta. Strindberg hade redan innan han blev monist intuitivt känt från sitt undermedvetna att det fanns en enhet i naturen, och hans forskning skulle bevisa det han redan visste.

Strindbergs vetenskapliga verk *Antibarbarus* sablades ner av kritikerna i Sverige. Man påstod underförstått, eller till och med ganska öppet, att Strindberg hade blivit tokig. Det faktum att han hade blivit tvungen att fly från Sverige i samband med skandalen runt publiceringarna av den litterära efterbörden till skilsmässan från Siri von Essen, samt att han hade skaffat sig många ovänner genom sitt eget sätt att uppträda, gjorde att han var ett villebråd som man gärna ville skjuta på.

Strindberg förmådde en av sina vänner i Berlin att skriva ett brev till Ernst Haeckel för att av honom få ett intyg på att han inte var galen. Han fick också ett brev tillbaka där det stod att Haeckel inte kunde finna något i Strindbergs skrift som kunde betecknas som absolut bakvänt eller "vansinnigt". Detta intyg gjorde först Strindberg förbryllad och därefter uppretad.²

Men samtidigt som den vetenskapliga världen vände Strindberg ryggen fick han en ny vän i teosofen Torsten Hedlund som tyckte sig finna ockulta drag i *Antibarbarus*. De två startade en brevväxling som pågick i flera år och som blev mycket betydelsefull för Strindberg. Enligt en källa på Internet beskriver Torsten Hedlund teosofins grundsatser i ett brev till Strindberg i augusti 1894, och 1896 skickar Hedlund verk av Helena P. Blavatsky till Strindberg som de två sedan diskuterar per brev. Trots att Strindberg tydligen var ganska avvaktande till Blavatskys läror blev ändå en annan svensk teosof, Georg Ljungström, en viktig inspirationskälla för honom när han återvände till Stockholm 1899.

Sommaren 1894 börjar Strindberg en kampanj för att erövra Frankrike med sin ande. Han förbereder franska upplagor av sina böcker och skriver en serie artiklar som skall översvämma de franska tidningarna under hösten. Han skriver till en vän att lyckan ligger i att växa och härska, och olyckan i att inte få växa och att bli behärskad. "Det är lycka denna maktkänsla, att

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 293.

² Lagercrantz, August Strindberg s 302.

sitta i en stuga vid Donau bland sex kvinnor som anser mig vara halvidiot, och veta att just nu, i Paris, i andarnes huvudkvarter, 500 människor sitta moltysta i en sal och äro nog dumma att utsätta sina hjärnor för mina suggestioner. Några revoltera, men många gå därifrån med mina mögelfrön i hjärnbarken; de gå hem dräktiga av min andes säd, och så yngla de mitt yngel.”¹

Under den här tiden utvecklade Strindberg också tanken om en egen klosterorden. Han upprättade ett klosterregemente och skapade dräkter och ritualer. Det är en elitistisk utopi som Strindberg målar upp, i hans orden skall elitmänniskor frigöra sig från alla band, förena filosofi och naturvetenskap och producera guld och diamanter så att penningväldet störtas. Själv åtar sig Strindberg att uppfinna flygmaskinen. Han läser om Buddha, känner en stor förändring vara på väg och berättar i sina brev att han är återfallen i vidskepelse. Han skriver i ena stunden om ”svinet Buddha” och om Jesus som berusar sig på bröllopet i Kana, och i nästa stund är han själv en Jesus som bejakar lidandet. Strindberg dömer ut alla konstarter utom sin egen, kallar sig Champion of the Universum och smädar lejonet som, trots att det är djurens konung, inte kan skriva tragedier. Han (lejonet) brölar och sätter tragedier i scen, men det är bara rövarromaner.²

Tankar på den mänskliga evolutionen upptar Strindberg, monismen hade ju sina rötter i Haeckels tolkning av Darwins evolutionslära. Strindberg sätter som alltid sig själv i centrum för världen och mänskligheten. Han hade tydligen själv ett ovanligt litet könsorgan, och i brev till sin fästmö Frida Uhl på våren 1893 utvecklar han tankar om att ett litet könsorgan är aristokratens kännetecken, medan ett stort är plebejens. Han säger att man genom att studera de antika statyerna kan se att det bara är i det här hänseendet (alltså beträffande storleken på penis) som slaverna har ett försteg framför hjältarna. Sommaren därpå utvecklar Strindberg sina tankar om evolutionen i en artikel där han försäkrade att mannens könsorgan skulle komma att krympa ytterligare i framtiden. Elitmänniskan skulle inte längre vara ett avelsdjur och erotiken skulle bara komma att bli ett tidsfördriv. Även i andra avseenden skulle framtidens man bli lik Strindberg, han skulle nämligen få ”ymnig hårväxt på kraniet”, liten haka och kort och bred hand.³

I augusti 1894 reste Strindberg till Paris. Han siktade naturligtvis på att skapa sig ett namn inom den franska kultureliten och etiketterade om sina verk för att bättre få dem att passa in i symbolismen, den härskande avantgardistiska moderörelsen. Han prioriterade översättningen av verk som kunde tolkas i den riktningen som *Gilletts hemlighet*, *Den romantiske klockaren på Rånö* och *I havsbandet*. *Fröken Julie* som han 1888 stolt hade förklarat var det första naturalistdramat, blev nu ett symboliskt drama. Han försökte i en artikel visa att den franska kulturen är en gemensam skapelse av fransmän och nordmän, och att gotiken hade uppstått i det av vikingarna besatta Normandie. I de spetsiga vinklarna i Notre Dame såg han en nordisk gran-

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 304.

² Lagercrantz, August Strindberg s 305-306.

³ Lagercrantz, August Strindberg s 288.

skog, i valvet ett vikingaskepp som har vänts upp och ned och takrännornas dropprör var de nordiska skeppens drakhuvud.¹

Strindbergs ockulta intresse, som hade uppstått samtidigt med hans kontakt med monismen, slog ut i full blom under tiden i Paris. Han förde en "ockult dagbok" mellan hösten 1894 och juni 1897 där han antecknade alla ockulta tecken och händelser som han upplevde under dessa år. Hela våren och sommaren 1895 ägnar sig Strindberg åt kemiska experiment, och en rad franska tidningar och flera franska vetenskapsmän uppmärksammar honom och diskuterar på fullt allvar hans resultat. Han kallar sig "poetkemist" och betecknar sina kemiska formler som "kemiska sonetter". Om allt finns i allt, då är diktaren med sina extra känsliga sinnen den rätte upptäckaren av den dolda enheten. Han publicerar en mindre kemisk avhandling där han lägger ut den monistiska läran med ett uppbåd av formler.

Strindberg vill presentera alla naturens riken, ja hela universum, i den nya enhetslärans ljus. Teosofen Torsten Hedlund stödjer denna strävan genom att ställa pengar till förfogande och uppmuntrar också Strindberg genom sina brev. I ett antal texter som publicerades 1896 i Paris under titeln *Sylva Sylvarum (Jardin des Plantes)*, utvecklar Strindberg sina insikter om dolda samband i naturen. Kungsfiskarens fjäderdräkt har till exempel fått sina blå färger genom att fågeln har suttit och stirrat ner i vattnet i timmar på sin jakt efter fisk, dödskallefjärilen har fått sitt mönster på grund av att dess larver har kläckts i as på avrättningsplatser och kyrkogårdar.²

I sin ockulta dagbok beskriver Strindberg sitt esoteriska jag som är en invigd adept som dold för världen verkar i en magisk verklighet. Den exoteriske Strindberg är däremot författaren, en oinvigd som lever ute i världen inför de vanliga människornas ögon. Strindberg skriver i sina brev till Torsten Hedlund om den dolda verkligheten där det förekommer mordanslag, bultningar i väggar, elektriska strömmar som sänds genom hans rum i avsikt att döda honom och annat som förstås bara existerade i hans inre drama. Strindberg börjar också under sommaren 1896 beskriva sig som det av Gud utsedda offret.

Till Torsten Hedlund skriver Strindberg att han vill skriva en bok som skall befria honom från följderna av hans "forskningar i det fördolda", som han nu inser har varit otillättna. Han känner kallelsen att bli en ockultismens Zola, och resultatet av denna kreativa uppladdningsperiod blir så småningom romanen *Inferno*. Boken skrivs under ett par månader i Lund år 1897. Där bor Strindberg i drygt två år och betraktas som "mästare" i en krets beundrande vänner som delar hans ockulta intressen.

Inferno har setts som en direktrapport från ett andligt helvete eller som en produkt av en sjuk människas fantasi, men den är snarare ett resultat av Strindbergs kreativa användning av ockultismen, ett tema som helt och hållet låg i tiden. Strindberg lämnar det ockulta och kemin i sitt författarskap år

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 313.

² Lagercrantz, August Strindberg s 325.

1899 och går vidare till att skriva en rad historiska dramer. Även här är han en representant för en tidsanda, den här gången är det de nationalistiska strömningarna som tar sig form i sagor om Sveriges fornstora dagar.

Rudolf Steiner och August Strindberg rörde sig alltså till viss del i samma kretsar i Berlin under 1890-talet. Steiner var redaktör för en tidning som representerade det unga litterära Berlin, och Strindberg var en av de många författare och konstnärer som levde i Berlins kulturella kraftfält. De var båda i hög grad influerade av Ernst Haeckels tankar, och båda kallade sig monister. Steiner skapade år 1894 ett monistiskt manifest i sin bok *Philosophy of Freedom*, medan Strindberg samma år gav ut *Antibarbarus*, en helt ny kemi tillkommen under det monistiska baneret. De verkar dock inte ha levt i Berlin samtidigt, Strindberg lämnade staden redan 1894 medan Steiner kom dit tre år senare.

En annan märklig parallell mellan Steiner och Strindberg finns i samband med filosofen Friedrich Nietzsche. Strindberg kom i kontakt med Nietzsche 1888 och Steiner 1889. Båda blev eld och lågor inför den tyske filosofen. Steiner skriver i sin självbiografi att han förstod när han hade läst den första sidan av Nietzsche att han skulle komma "att läsa varje sida han hade skrivit och lyssna till varje ord han hade yttrat".

I belong among those readers of Nietzsche, who, after having read their first page from him, know for a certainty that they will read every page and listen to every word which he has ever uttered. My confidence in him continued from that time on ... I understood him as if he had written for me, in order to express me intelligibly, but immodestly, foolishly." (Steiner, My Life XVIII)

Steiner förklarade i sin självbiografi på sitt karaktäristiska vis, att det han hade läst av Nietzsche inte hade haft det minsta inflytande på de tankar som han hade uttryckt i sin bok *The Philosophy of Spiritual Activity* (*Die Philosophie der Freiheit*) från 1894. Men denna bok handlar om monismen kopplad till ett tydligt nietzscheanskt övermänniskoideal, och den följdes av *Friedrich Nietzsche: Fighter for Freedom* året efter (1895), vilket gör att Steiners uttalande måste bedömas som ren lögn. Nietzsche var i allra högsta grad viktig för hans utveckling.

My first acquaintance with Nietzsche's writings belongs to the year 1889. Previous to that I had never read a line of his. Upon the substance of my ideas as these find expression in The Philosophy of Spiritual Activity, Nietzsche's thought had not the least influence. (Steiner, My Life XVIII)

När det gäller Strindbergs reaktion på sitt första möte med Nietzsches texter finns det bevarat en mer sann bild. Strindbergs entusiasm visste inga gränser, han skrev till Heidenstam att "Hos Nietzsche finns allt att läsa! Neka dig ej den njutningen!" Till Edvard Brandes skrev Strindberg att "Mitt aandsliv har i sin uterus mottagit en förfärlig sädesuttömning av Friedrich Nietzsche, så att jag känner mig full som en hynda i buken. Det är min man!"¹

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 234.

Det här uttryckssättet handlade dels om den "andliga befruktning" som Strindbergs själsliv hade tagit emot från Nietzsches texter, vilket också snart gav resultat i födelsen av romanen *Tschandala*, men det speglar också Nietzsches egen filosofi. Nietzsches själsliv hade "tagit" Strindberg, så som en man "tar" en kvinna, och Strindberg underkastade sig övermänniskan på samma sätt som en kvinna enligt honom underkastade sig en man. Där finns en analogi mellan det manliga som det överlägsna och det kvinnliga som det underlägsna, som speglar Nietzsches syn på den fria övermänniskan och hennes rätt att förslava den ofria slavmänniskan. I Strindbergs värld stod den primära striden inte i första mellan olika raser, utan mellan kvinnor och män. Att han uttrycker sig som en kvinna i förhållande till Nietzsche visar på en total underkastelse.

Georg Brandes förmedlade en kontakt mellan Strindberg och Nietzsche, och de båda började brevväxla. Strindberg kände igen sin egen självkänsla i det som Nietzsche skrev om sig själv. Nietzsche kallade sig "den självständigaste och kanske starkaste ande som lever i dag" i sitt första brev till Strindberg. Strindberg sände Nietzsches brev vidare till Brandes och skrev också en egen kommentar. Där skrev Strindberg att han tyckte att det var modernt av Nietzsche att säga dessa stolta men sann ord, och att i deras dagar av ett uppvaknade starkt självmedvetande det inte var oväntat att en stor kraft som Nietzsche skulle finna vid en jämförelse att hans ande var den största och starkaste och att när upptäckten väl var gjord frestelsen att också säga detta skulle tränga sig på.¹

Genom den inspiration han fick från Nietzsche skrev Strindberg alltså en roman som han kallade *Tschandala*, detta ord hämtade han från Nietzsches texter där det betecknar den lägsta indiska kasten. Romanen kan enligt Lagercrantz sägas vara ett experiment i ett övermänniskolaboratorium. Den beskriver en kamp där Törner, den ena huvudpersonen, är en ädelmodig kulturmänniska medan den andra, zigenaren Jensen, är en listig och hänsynslös undermänniska. Som zigenare tillhör Jensen den lägsta kasten medan Törner representerar det svenska herrefolket. Övermänniskan vinner naturligtvis den yttre kampen, men till priset av ett inre sönderfall. Det här är också Strindbergs tolkning av Nietzsches öde, han hade själv fått bevittna början till Nietzsches mentalsjukdom i deras brevväxling.

Strindbergs bearbetning av Nietzsches filosofi föregriper på ett skrämmande sätt den utveckling som kulminerade i tyskarnas hänsynslösa mord på Europas judar och zigenare femtio år senare. I Strindbergs roman pläderar en vän till den ädelmodiga kulturmänniskan Törner för den starkares rätt. De som sitter överst gör det i kraft av sin moraliska och intellektuella styrka. Det är deras självklara rätt att styra, piska och till sist döda de underlägsna. Törner sätter sig först till motvärn mot denna människosyn, enligt Strindbergs demokratiska människosyn som Lagercrantz skriver. Men så småningom börjar Törner vackla och övertygar sig själv om att zigenaren är en så lågt stående människotyp att han inte är värd annat än döden. Han går över till läran om den överlägsna rasens rätt att härska och njuta. Han över-

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 235.

vinner sina betänkligheter och dödar Jensen med hjälp av en laterna magica och slottets förfärliga vakthundar. Men priset är alltså hans egen mentala hälsa.¹

Strindberg drogs alltså till Nietzsche på grund av de likheter han mer eller mindre medvetet såg i deras respektive psyken. Men han såg också de risker som var förenade med att bygga upp en myt om sig själv som en övermänniska för vilken allt var tillåtet, enligt maximen att de som härskade gjorde det genom att de hade valts ut som de mest lämpade genom det naturliga urvalet. Strindberg tolkade redan 1889 de signaler som sändes ut genom Nietzsches filosofi och Haeckels monism helt korrekt, de ledde till folk-mord och moraliskt sammanbrott vilket också bevisades i Tyskland femtio år senare.

Men man kan ändå inte säga att Strindberg var immun för de locktoner som tidsandan sände ut och för sin egen personlighets behov av självhävdelse. Enligt Olof Lagercrantz analys lekte Strindberg med övermänniskoidealet som ett sätt att skapa kreativitet och skaparanda. Strindberg iscensatte sitt liv som en teaterföreställning där han utforskade företeelser som svartsjuka, underkastelse respektive dominans, ockulta krafter och annat i en slags personlig reningsprocess som också skapade litterära och konstnärliga resultat. På det rent mänskliga och personliga planet lämnade detta arbete däremot efter sig en rad katastrofer på de mellanmänskliga relationernas område.

Det finns många likheter i en jämförelse mellan August Strindberg och Rudolf Steiner, båda verkade i samma tidsanda och kulturella klimat, och båda var till stor del opportunisterna som tog vad de behövde och därefter drog vidare. Steiners övermänniskoideal tog sig uttryck i en tro på olika rasers radikalt olika förutsättningar, medan Strindberg såg kvinnorna som en främmande och motbjudande ras. Båda gick också in i den ockulta världen på ett direkt och icke reflekterande sätt, de iscensatte de ockulta idéerna i sina egna liv. Men medan detta experiment bara var en noga kontrollerad parentes för Strindberg, blev det ett livsinnehåll för Steiner.

Strindberg fantiserade om att skapa sin egen ockulta orden och han hade utarbetat alla detaljer beträffande dess utformning, men Steiner iscensatte verkligen sina fantasier i en riktig magisk orden. Strindberg ville gärna se sig som en mästare och en kulturell gigant, men han tog aldrig några genvägar för att nå den position som han strävade efter. Steiner gjorde sig å andra sidan till rosenkreutzarnas stormästare genom att köpa sig en orden för 45 mark, genom att föra ut ett självbelåtet meddelande om sitt mästarskap under en annan persons namn, och genom att utge sig för att förmedla en aldrig magisk och mystisk kunskap som han i själva verket aldrig hade sett röken av.

Strindberg skapade sina dramer och böcker för att ge ett bidrag till andra människors arbete med sin egen självförståelse, Steiner skapade en teater-scen i sin sekt där han bestämde vad människor skulle tycka och tro, med

---

¹ Lagercrantz, August Strindberg s 235-236.

vilka metoder de skulle arbeta med sin andliga utveckling och hur barn skulle uppfostras och utbildas för att gå ut i världen som avbilder av hans eget ego. Om Steiners målsättningar med den Tregrenade Sociala Ordningen hade uppfyllts hade världens vetenskap, ekonomi, politik och andliga liv utformats efter hans personliga idéer. Nu kom detta inte att ske annat än i form av mindre antroposofiska enklaver och genom waldorfpedagogikens utbredning i världen. De grundläggande elementen i Steiners världsåskådning kom dock att ingå i den nazistiska ideologin, om än inte genom ett direkt arv från Steiner själv utan genom att antroposofin och nazismen växte fram ur samma kulturella mylla.

VILJANS MAKT - LIVET SOM EN TEATER

In the eighteenth century and in the greater part of the nineteenth, man's thinking made every effort to win for the "I" its place in the universe. Two thinkers who are already keeping aloof from this direction are Arthur Schopenhauer and Eduard von Hartmann, who is still vigorously working among us. Neither any longer transfers the full being of our "I," which we find present in our consciousness, as primal being into the outer world. Schopenhauer regarded one part of this "I," the will, as the essential being of the world, and Hartmann sees the unconscious to be this being. Common to both of them is this striving to subordinate the "I" to their assumed general world-being. On the other hand, as the last of the strict individualists, Friedrich Nietzsche, taking his start from Schopenhauer, did arrive at views that definitely lead to the path of absolute appreciation of the individual "I." In his opinion, genuine culture consists in fostering the individual in such a way that he has the strength out of himself to develop everything lying within him. Up until now it was only an accident if an individual was able to develop himself fully out of himself. "This more valuable type has already been there often enough: but as a happy chance, as an exception, never as willed. Rather he was precisely the one feared the most; formerly he was almost the fearful thing; — and out of fear, the opposite type was willed, bred, attained: the domestic animal, the herd animal, the sick animal man, the Christian ..." Nietzsche transfigured poetically, as his ideal, his type of man in his Zarathustra. He calls him the Superman (Übermensch). He is man freed from all norms, who no longer wants to be the mere image of God, a being in whom God is well pleased, a good citizen, and so on, but rather who wants to be himself and nothing more — the pure and absolute egoist. (Rudolf Steiner, "Egoismus in Philosophie" (1899))¹

När Steiner år 1899 skrev den essä som utdraget ovan är hämtat från, såg han Nietzsches övermänniska som idealet för den fulländade människan. Denna övermänniska är fri från alla normer, han vill inte längre vara en avbild av Gud, en varelse i vilken Gud finner glädje, en god medborgare och så vidare. Övermänniskan vill bara vara sig själv - den rena och absoluta egoisten. Tyvärr var man rädd för att skapa den sortens människor, i stället ville samhället ha den motsatta sortens människa - husdjuret, hjorddjuret, det sjuka djuret, den kristne.

Ironiskt nog fann Steiner, bara en kort tid efter det att han hade skrivit ovanstående, ett ramverk för sina drömmar om övermänniskan i det "kristna" mysteriet. Han iscensatte denna fantasi i sin hemliga orden, där han som invigd övermänniska kunde härska över dem som stod lägre och välja att inviga eller vraka andra efter eget gottfinnande. När hans ansträngningar gav resultat genom att Felkin sökte upp honom och erkände honom som en Ockult Mästare, gick Steiner vidare in i nästa fas av sitt mysteriedrama. Under åren 1910 till 1912 ökade motsättningarna inom teosofin, bland annat på grund av att Annie Besant hade hittat sin egen Kristus kandidat. Eftersom Steiners kandidat var han själv, kunde han naturligtvis inte acceptera Besants indiske messias.

Därför tog Steiner dramat till nästa nivå och skapade år 1913 sin egen religion, antroposofin. Nu trädde han fram som Zarathustra enligt Nietzsches

---

¹ http://wn.rsarchive.org/Articles/IndiPhil/IndPhi_essay.html

”profetia” om övermänniskan, och han började skapa en magisk vetenskap som inte bara handlade om andliga ting utan också kunde ge svaret på alla frågor om medicinska problem, astronomi, ekonomi, politik och annat. Gemensamt för Steiners vetenskapliga ”upptäckter” var att de byggde på magi. Genom att använd olika mineraler och annat med olika krafter, samt genom att späda ut lösningar i en process om inte bara spädde ut de påstått verksamma ämnena till koncentrationer som inte längre var spårbara, utan också tillförde ”alkemistens” eller ”medicinmannens” andliga kraft, skapades den homeopatiska medicinen.

Inom jordbruksvetenskapen upptäckte Steiner till exempel att man genom att gräva ner ett kohorn fyllt med gödsel i fullmåne, låta det ligga i jorden under hela vintern för att sedan späda ut den gödsel som fanns i kohornet till ofantligt små koncentrationer, kunde skapa ett potent gödselmedel. Steiner hade nått en nivå av självförhålligande där han aldrig kunde erkänna någon vetenskap som han inte själv hade upptäckt. Hans insats för att förena den andliga och materiella vetenskapen var att ersätta alla kända teorier och kunskaper med sina egna påstadda insikter. Han var som medlem i den högsta rasen det högsta krönet på utvecklingens berg, därifrån kunde han utfärda vilka direktiv han ville och människor lydde!

Steiner arbetade med magi och levde själv i den fantasivärld som han hade skapat. Hur Steiners system egentligen såg ut vet jag naturligtvis inte. Tydligt finns det enligt vad de själva påstår bevarat på Nya Zeeland i den orden som Felkin förde dit, och enligt Steiner själv skall det också ligga inkapslat i de metoder som man lär ut i waldorfpedagogiken.

Det kan dock vara av intresse att jämföra med Aleister Crowleys magiska system. Han var ju i förbund med Reuss, som Steiner i sin tur hade kontakt med. Jag har visserligen ingen möjlighet att veta om Steiner, Reuss, Crowley och andra använde samma magiska metoder, men i Crowleys system som han kallade thelemisk magi handlade allt om att använda sin vilja. Crowley var inspirerad av Nietzsche, och det var ju också Steiner i hög grad. Påståendet att Steiner framträdde som Zarathustra i den esoteriska delen av sin skola verkar trovärdigt. Dels hade ju teosoferna sett Zarathustra (Zoroaster) som en hög andlig kraft, och dels hade ju Nietzsche skrivit om Zarathustra i samband med sin övermänniskoideologi.

Teosofin gav inspiration till en mängd konstnärer under åren runt 1900. Det var inte bara Strindberg som tog till sig teosofiska idéer, utan till exempel Picasso och många andra konstnärer påverkades också av det utbredda intresset för det ockulta eller andliga under den här perioden. För många var det här bara en del av tidens gemensamma kulturella kraftfält, men till exempel Kandinsky, Matisse och Mondrian var tydligt direkt involverade i den teosofiska rörelsen och forskningen. Den andliga eller symboliska konsten fick dock ett abrupt slut hos många av tidens konstnärer i och med kubismens genombrott.¹

¹ <http://www.abbeville.com/Products/Excerpt/0789200562Excerpt.htm>

Det finns alltså en mängd olika strömningar i tiden runt slutet av 1800-talet och början av 1900-talet som handlar om att öppna dörren till den andliga dimensionen för att därifrån hämta kraft, inspiration och kunskap. För en nyskapande konstnär eller författare finns det alltid en strävan efter ren inspiration och efter att få idéer för att skapa något helt nytt, och detta nya finns förstås bortom hans eller hennes eget yttre liv och bortom det som redan har tagit form. Teosofin, med dess beskrivningar av metoder som meditation och yoga, gav skapande konstnärer nya verktyg för att nå bortom det egna personliga och materiella jaget, till skillnad från de redan befintliga metoder som i stort sett bestod av sex, alkohol och andra droger samt ett mer eller mindre medvetet odlat utanförskap som kunde ta sig uttryck som omvärlden betraktade som storhetsvansinne eller ren galenskap.

Ett konstnärligt skapande är alltså förenat med inspiration, som i sin tur är ett uttryck för att man har överskridit sitt vanliga, vardagliga jag. Ett nyskapande handlar därför om att lämna det redan etablerade och accepterade för att finna något nytt bortom den egna personligheten, den förhärskande kulturen, och de etablerade sanningarna. Detta kräver i sin tur att man lättar på de spärrar som finns i ens eget medvetande och låter själen hämta bilder, musik, berättelser, eller vad det nu är, från en dimension bortom det vanliga medvetandet.

Ett konstnärligt skapande är på sätt och vis en magisk handling. Något som inte fanns tidigare annat än som en idé eller inspiration, tar form och blir en konkret produkt som kan brukas av andra och som i sin tur överför något av den andliga värld som konstnären själv hade fått kontakt med till dessa människor. Samma mekanismer fungerar naturligtvis delvis i allt skapande, en arkitekt överför sitt jag till en byggnad, en pjäsförfattare sår sina frön i andras sinne på det sätt som Strindberg insåg, en politiker skapar en bild av samhället i ett politiskt program och denna bild förverkligas om han kommer till makten.

Steiner är inne på dessa områden, han blev ju inspirerad av teosoferna till att se sambandet mellan konst och andlighet enligt vad han skriver om den kongress han ordnade 1907. Han inspirerades också av Schuré till att se dramat som en väg till andlig utveckling, något som visas i det mysteriedrama om Eleusis som Schuré skrev och som bl.a. von Sievers framförde vid samma kongress.

Steiner förde fram antroposofin som en andlig vetenskap som skulle förena det andliga och det materiella. I det syftet använde han magiska metoder både i sin esoteriska roll som rosenkreutzarnas stormästare och i sin exoteriska gärning som omfattade magiska metoder i jordbruket och i medicinen. I waldorfpedagogiken använder man dans och bild som ett sätt att nå det andliga. Men kreativitet och nyskapande kräver frihet, frihet är den grundläggande förutsättning som skapar möjligheter att gå utanför sitt eget jags begränsningar, och det är den kvaliteten som jag saknar i Rudolf Steiners filosofi.

Redan från början var det monismen och Nietzsches övermänniskofilosofi som utgjorde grunden i Steiners världsbild. Visserligen förnekar han själv i sina texter att någon annan människa skulle ha påverkat honom på något sätt, men på Steiner Archives sägs det att *The Philosophy of Freedom* är en grundläggande behandling av Steiners filosofiska betraktelsesätt, och att den tillsammans med *Truth and Science* och *The Riddles of Philosophy* utgör en trilogi som beskriver Steiners filosofi. Den frihet som förs fram i *The Philosophy of Freedom* är övermänniskans frihet att göra vad han vill, på bekostnad av den lägre stående massmänniskan som enbart är ofri. Det är samma filosofi som ledde fram till nazismens dyrkan av övermänniskan och dennes naturgivna rätt att göra vad han vill mot sådana som är svagare.

Steiner ansåg visserligen inte enligt det som finns bevarat att man skulle avliva de som man ansåg vara lägre stående. Men han var en övertygad monist under 1890-talet, och han behandlar Haeckel på ett positivt sätt i sin självbiografi. Däremellan fördömde han 1913 "dagens monister" som inte hade underkastat sig hans egen andliga vetenskap utan högmodigt ägnade sig åt sin egen tro på Darwins evolutionsteorier och på naturens energier. Men inte vid något tillfälle har jag sett att Steiner uttalar någon kritik av den eugenik som Haeckel förordade, eller att han till exempel kommenterade monisternas förslag till avlivning av barn som inte var fullvärdiga.

Men antroposofin förs ju fram som allt annat än elitistisk eller rasistisk. Som grund för detta använder man bland annat de principer som bestämdes för det Allmänna Antroposofiska Sällskapet vid dess grundande i Dornach år 1923. Detta sällskap skall enligt punkt ett vara en sammanslutning som vill vårda det själsliga livet såväl inom den enskilda människan som i samhället.

Enligt punkt två är den grundåskådning som man arbetar för Steiners sedan flera år tillbaka utarbetade och i viktiga delar redan offentliggjorda vetenskap om den andliga världen. Värden av denna vetenskap saknas i nutidens civilisation. Sällskapet skall ha denna vård som sin uppgift, och skall lösa den genom att den i högsätet sätter den vid Goetheanum vårdade antroposofiska andevetenskapen jämte dess resultat beträffande det moraliska och religiösa livet, liksom det konstnärliga och allmänt andliga inom människoväsendet. Denna punkt fortsätter med att man säger att det inte krävs någon vetenskaplig bildningsgrad för att tillägna sig antroposofin utan bara fördomsfrihet, medan den antroposofiska forskningen själv och bedömningen av dess resultat är beroende av andevetenskaplig skolning.

Att tillägna sig antroposofin som livsgrundval är ej bundet till någon vetenskaplig bildningsgrad, utan förutsätter blott fördomsfrihet. Men antroposofisk forskning och den sakliga bedömningen av dennas forskningsresultat är beroende av den andevetenskapliga skolningen, som kan uppnås gradvis. Dessa resultat är till sin art lika exakta som den sanna naturvetenskapens. När de på samma sätt som naturvetenskapens resultat blivit allmänt erkända, kommer de att medföra liknande framsteg som dessa på livets alla områden, inte bara på det andliga utan även på det praktiska området.¹

¹ <http://www.antroposofi.nu/principer.php>

I punkt 4 sägs att var och en som ser något berättigat i en sådan institution som Goetheanum som fri högskola för antroposofi kan bli medlem i Antroposofiska Sällskapet, det är inget hemligt sällskap. I punkt 5 sägs att centrum för sällskapets verksamhet är den Fria Högskolan för Antroposofi i Dornach, till denna högskola kan medlemmar i sällskapet tas upp sedan de varit medlemmar en tid som ledningen i Goetheanum bestämmer. För att få gå vidare till andra respektive tredje klass skall man åter ansöka till ledningen i Goetheanum och av denna bedömas som lämplig.

I punkt 7 utses Steiner till den som bestämmer över hur skolan skall inrättas och vilka medarbetare som skall utses. Han skall också utse sin eventuella efterträdare.

7. Inrättande av Fria Högskolan för Antroposofi åligger i första hand Rudolf Steiner, vilken har att utnämna sina medarbetare och sin eventuella efterträdare.¹

Alla sällskapets publikationer skall vara offentliga, liksom det som produceras inom den fria högskolan. Skolan förbehåller sig dock rätten att avvisa varje bedömning som inte stödjer sig på den antroposofiska vetenskapen. Ingen räknas heller som kompetent att fälla omdömen om det som producerats inom den fria högskolan om han eller hon inte har genomgått denna skola eller på annat likvärdigt sätt förvärvat de nödvändiga andevetenskapliga (antroposofiska) förkunskaperna. Bedömningar som är grundande i andra vetenskapliga synsätt skall tillbakavisas genom att författarna till de antroposofiska vetenskapliga texterna inte inlåter sig på några diskussioner med sådana som företräder andra åsikter.

8. Alla sällskapets publikationer skall vara offentliga på samma sätt som hos andra offentliga sammanslutningar. Från denna offentlighet kommer inte heller publikationerna från den fria högskolan för antroposofi att utgöra ett undantag; dock förbehåller sig skolan rätten att avvisa varje bedömning som inte stödjer sig på motsvarande förstudier, på samma sätt som inom den erkända vetenskapliga världen. De publikationer, som utgår från den fria högskolan för antroposofi, kommer därför att vara försedda med följande notis: "Tryckt som manuskript för medlemmarna av Fria Högskolan för Antroposofi, Goetheanum, klass... Ingen anses kompetent att fälla ett giltigt omdöme om dessa skrifter som ej genom denna skola själv eller på ett sätt som av den erkänts som likvärdig förvärvat sig de därför gällande förkunskaperna. På annat sätt grundade bedömningar tillbakavisas så till vida som författarna till ifrågavarande skrift inte inlåter sig på någon diskussion.

9. Antroposofiska Sällskapets ändamål skall vara främjandet av forskning på det andliga området; denna forskning själv skall vara ändamålet med den fria högskolan för antroposofi. Dogmatik på vilket område det vara må måste vara utesluten från Antroposofiska Sällskapet.²

Verksamheten inom Goetheanum skall finansieras genom att varje lokal antroposofisk grupp skall betala en viss summa per medlem till den centrala ledningen vid Goetheanum.

¹ <http://www.antroposofi.nu/principer.php>

² <http://www.antroposofi.nu/principer.php>

12. Medlemsbidraget bestäms av de enskilda grupperna; dock har varje grupp att för var och en av sina medlemmar erlägga (15 Sfr) till den centrala ledningen vid Goetheanum.¹

Steiner grundade alltså en fri högskola som skulle ta emot varje människa som anslöt sig till den dogm som han hade utarbetat. Denna fria högskola skulle vara öppen för alla religioner, ändå grundade Steiner i samma veva en egen religion som numera finns i Kristensamfundet. Den fria vetenskapliga granskningen av skolans resultat skulle bara tillåtas av sådana som själva hade gått igenom Steiners utbildning, alla andra skulle man inte ens inlåta sig i diskussioner med. Den fria högskolan skulle enbart och exklusivt värda Steiners "vetenskap", ändå påstod man att all dogmatik var förbjuden.

Steiner grundade alltså en isolerad sekt med en högskola som bara skulle lära ut hans egen lära, och kallade den fri. Han öppnade den för alla människor som anslöt sig till hans lära, men man kan ju anta att till exempel kineser och japaner som ansågs tillhöra en helt annan utvecklingslinje än européerna skulle ha svårt att känna sig välkomna. De människor som Steiner hänförde till "vildarna" hade säkert i allmänhet inte heller känt sig välkomna, liksom de raser som enligt hans teorier luktade illa på grund av att deras land hade påverkats av en illaluktande planet enligt analogin med violen och stinkasanten.

Enligt Steiners evolutionslära var ju alla raser förutom den europeiska representanter för passerade stadier som var på väg att försvinna. Hans uttalande om att en själ som har råkat bli inkarnerad i en sådan neråtgående ras åter kan bli inkarnerad i en uppåtstigande ras om den inte "gör sig ond", kan ju inte tolkas på något annat sätt än att det är ett straff att bli inkarnerad i en "lägre" ras, och att européerna, som ju enligt Steiner tillhör den mest högtstående rasen måste ha varit "goda" i sina tidigare inkarnationer eftersom de hade fått privilegiet att bli födda inom den vita rasen.

"En själ kan vara inkarnerad i en ras som förfaller, men om denna själ inte själv gör sig ond, behöver den inte åter inkarneras i en nedåtsjunkande ras, den inkarneras åter i en uppåtstigande ras." Vor dem Tore der Theosophie, s. 42.²

Om man jämför Antroposofiska Sällskapets principer med Teosofiska Samfundets principer kan man se några viktiga skillnader.

Teosofiska Samfundet	Antroposofiska Sällskapet
1) Att skapa en kärna till ett universellt brödraskap (oberoende av ras, trosbekännelse, kön, kast eller hudfärg).	Att skapa ett samfund som vårdade Rudolf Steiners antroposofi. Varje människa som anslöt sig till antroposofin så som den definierades i Goetheanum fick tillträde till samfundet.
2) Att bedriva studier i jämförande religion, filosofi och naturvetenskap.	Att enbart undervisa i Steiners antroposofi.
3) att forska i oförklarade naturlagar och människans förborgade krafter.	Att bedriva forskning för att bevisa sanningen i Steiners antroposofi.

¹ <http://www.antroposofi.nu/principer.php>

² <http://www.physto.se/~vetfolk/Folkvett/20043steiner.html>

Men hur hänger det här ihop med Steiners övergripande andliga filosofi? Jag tror att det i grunden handlade om en nietzscheansk önskan om att bli en övermänniska som stod utanför det etablerade och kunde ta sig vilken makt han ville. De hemliga ordnarna florerade ju i de ultrakonservativa kretsarna i Tyskland, tron på en grundläggande kraft som genomsyrade allt fanns inom monismen. Att i nästa steg söka efter metoder för att manipulera och använda denna kraft var naturligt om man ville uppfylla det enligt Nietzsche grundläggande behovet av makt.

Steiner försökte skapa sin egen världsomspännande orden och sin egen esoteriska filosofi. Steiner trodde verkligen att han hade det enda svaret på alla politiska, vetenskapliga och andliga frågor, och han försökte sprida denna enda sanning genom de skolor och andra institutioner som skulle sprida den Tregrenade Sociala Ordningen i världen. Om man själv och ens egen institution har svaret på allt, behöver man naturligtvis inte ens ge sig in i diskussioner med dem som inte har genomgått den erforderliga esoteriska utbildningen. Om man själv har hela makten över vad som skall läras ut, vilka som skall antas respektive förkastas, vilka som skall få gå vidare från första klass till andra och så vidare, och om man sedan inte tillåter någon med avvikande kunskaper eller erfarenheter att föra fram sina åsikter, då är man förstås en allsmäktig och enväldig härskare över sitt eget rike.

Steiner skapade sig den position som man kan gissa att han sökte efter i sin vandring mellan olika grupper under 1890-talet. Han ville leva den myt som skapades av den fatala kombinationen av Haeckels monism och Nietzsches övermänniskofilosofi. Och man kan väl också säga att han lyckades. Precis som Hitler blev Steiner den oomstridde härskaren över sitt eget rike, men till skillnad från Hitler som var ett politiskt underbarn valde Steiner att härska över den andliga delen av människorna. Han ville skapa små kopior av sig själv, som precis som Strindberg beskrev det hade tagit in de små möjliga frön som han spred i sina hjärnor för att sedan i sin tur sprida dem vidare.

Om man använder ett ord som fri, som Steiner gjorde om sin nya högskola, men skapar ett ramverk som är dogmatiskt, förtryckande och likriktande så saknar man antingen självinsikt eller också manipulerar man världen på ett hänsynslöst sätt. Eller också är det, som jag uppfattar det i Steiners fall, en kombination av dessa två. Han uppvisade en stor förslagenhet när han använde Schuré i sin kampanj för att bli ansedd som en stor rosenkreutzisk adept, när han förnekade att han helt och hållet byggde sin filosofi på Nietzsche, Haeckel och Blavatsky och när han skapade en öppen skola för de många och en hemlig för de speciellt utsedda i Mystica Aeterna. Steiner var en människa som manipulerande andra, och man kan anta att han tillämpade den nietzscheanska logiken om den överlägsnes rätt att sätta sig över den gängse moralen. När det hela sedan verkligen fungerade och han fick lärjungar som trodde på varje ord som föll från hans läppar, började han kanske själv att tro på sina lögner.

Han var själv Zarathustra, Christian Rosenkreutz och Kristus, helt enligt de principer som man arbetade efter i de mystiska ordnarna. Men medan den

andliga undervisningen i de äkta mysterieskolorna alltid ställde höga krav på att man inte använde sin andliga kraft för att undertrycka, manipulera eller utnyttja andra, var de ordnar som skapades under 1700-talet och framåt fulla av just dessa negativa företeelser. Om man dyrkar egot och arbetar för att stärka sin personliga kraft och makt kommer man kanske att bli framgångsrik och berömd i det yttre, men man kommer att stagnera i sin andliga utveckling. En äkta andlig utveckling kräver öppenhet, flexibilitet, ödmjukhet och vilja att lära från andra, men den innebär också att man steg för steg släpper alla yttre ledstänger och auktoriteter.

När man tillämpar de andliga sanningarna på det sätt som Nietzsche och Steiner såg som det rätta blir man fri på fel sätt. Man blir manipulativ, maktlysten och egocentrerad. I Nietzsches fall gick det hela så långt att han drabbades av storhetsvansinne och blev sinnessjuk. Hitler blev det tyska folkets führer och uppnådde en total maktposition där hans vilja var det som styrde landets utveckling och människors liv och död. Men både han själv och hans rike utplånades till slut som en följd av tillämpningen av den filosofi som lärde ut övermänniskans rätt att härska över de underlägsna slavmänniskorna.

I Steiners fall verkar hans storhetsvansinne dels ha fått honom att tro att han hade svaret på alla världens frågor, och dels ha fått honom att tro att han inte skulle dö. Vad kan annars formuleringen i punkt sju av Antroposofiska Sällskapetets principer om att han skulle utse en "eventuell efterträdare" ha betytt? Han hade ju skisserat en totalitär organisation där allt bestämdes av honom själv, han kan ju knappast ha tänkt att den skulle ersättas av något slags demokratisk stormötesordning. Jag gissar att Steiner antagligen tänkte sig att han skulle styra över antroposoferna från sin kommande position i andevärlden, han trodde ju när allt kom omkring på att de döda kunde kommunicera med de levande.

STEINERS SYN PÅ KARMA

De kanske viktigaste begreppen för Blavatsky och de andra medlemmarna av det ursprungliga Teosofiska Samfundet var reinkarnation och karma, två föreställningar som man hade hämtat från den indiska filosofin. Reinkarnation, tanken att vi lever många liv på jorden, var nära förbunden med begreppet karma som är en tro på att det som händer i ett liv har orsaker som kan härledas tillbaka till tidigare liv. För teosoferna var karma en naturlag som handlade om orsak och verkan och som kunde appliceras på allt från den enskilda människans liv, olika staters öde, olika planeters utveckling och så vidare.

Karma var enligt Blavatsky en opersonlig gudomlig kraft som stävade efter att upprätthålla harmonin både i den materiella och i den andliga världen. Om man bröt mot denna lag och alltså skapade disharmoni, blev man också tvungen att uppleva konsekvenserna av sin handling. Dessa konsekvenser var inte något som handlade om att en vred gud utdömde ett straff för en synd, utan de var i stället händelser som iscensattes för att vi skulle lära oss att handla så att vi inte återigen gjorde samma misstag.

For the only decree of Karma - an eternal and immutable decree - is absolute Harmony in the world of matter as it is in the world of Spirit. It is not, therefore, Karma that rewards or punishes, but it is we, who reward or punish ourselves according to whether we work with, through and along with nature, abiding by the laws on which that Harmony depends, or - break them. (Secret Doctrine, Vol I, p.643)

But verily there is not an accident in our lives, not a misshapen day, or a misfortune, that could not be traced back to our own doings in this or in another life. If one breaks the laws of Harmony, or, as a theosophical writer expresses it, "the laws of life," one must be prepared to fall into the chaos one has oneself produced. (Secret Doctrine, Vol I, p. 643-44)

This Law -- whether Conscious or Unconscious -- predestines nothing and no one. It exists from and in Eternity, truly, for it is ETERNITY itself; and as such, since no act can be co-equal with eternity, it cannot be said to act, for it is ACTION itself ... Karma creates nothing, nor does it design. It is man who plans and creates causes, and Karmic law adjusts the effects; which adjustment is not an act, but universal harmony, tending ever to resume its original position... (Secret Doctrine, Vol II, p. 304-05)

KARMA is an Absolute and Eternal law in the World of manifestation; and as there can only be one Absolute, as One eternal ever present Cause, believers in Karma cannot be regarded as Atheists or materialists—still less as fatalists. (The Secret Doctrine, Vol II, p. 305)

Those who believe in Karma have to believe in destiny, which, from birth to death, every man is weaving thread by thread around himself, as a spider does his cobweb; and this destiny is guided either by the heavenly voice of the invisible prototype outside of us, or by our more intimate astral, or inner man, who is but too often the evil genius of the embodied entity called man.... When the last strand is woven, and man is seemingly enwrapped in the net-work of his own doing, then he finds himself completely under the empire of this self-made destiny. It then either fixes him like the inert shell against the immovable rock,

or carries him away like a feather in a whirlwind raised by his own actions, and this is - KARMA. (Secret Doctrine, vol 1, p. 639)

Our idea of the unknown Universal Deity, represented by Karma, is that it is a Power which cannot fail, and can, therefore, have neither wrath nor mercy, only absolute Equity, which leaves every cause, great or small, to work out its inevitable effects. The saying of Jesus: "With what measure you mete it shall be measured to you again" (Matth. vii., 2), neither by expression nor implication points to any hope of future mercy or salvation by proxy. (Key To Theosophy pp. 199-200)

Karma var alltså en lag om orsak och verkan, men Blavatsky var mycket tydlig när hon sade att en vanlig människa aldrig kan genomskåda det som sker enligt denna lag. I en tänkt konversation mellan en person som undrade över olika begrepp i teosofin och en teosof (Blavatsky) förklarade hon att det enda vi kan veta om karma är det faktum att det som händer i vårt nuvarande liv är ett resultat av våra egna tankar och handlingar i tidigare liv, om vi inte är profeter och initierade adapter förstås.

ENQUIRER. Yes, I see what you mean generally; but I wish you could give some concrete example of the action of Karma?

THEOSOPHIST. That I cannot do. We can only feel sure, as I said before, that our present lives and circumstances are the direct results of our own deeds and thoughts in lives that are past. But we, who are not Seers or Initiates, cannot know anything about the details of the working of the law of Karma.

ENQUIRER. Can anyone, even an Adept or Seer, follow out this Karmic process of re-adjustment in detail?

THEOSOPHIST. Certainly: "Those who know" can do so by the exercise of powers which are latent even in all men.¹

Det här var förstås mycket viktigt, om människor trodde att de hade nyckeln till vad i tidigare liv som hade orsakat det som hände i deras egna och andra människors nuvarande tillvaro, skulle det skapas mängder av negativa föreställningar. En tanke som låg nära var till exempel att de rika hade förtjänat sin ställning genom att de hade varit extra goda i tidigare liv, medan de fattiga levde i misär på grund av sina egna tidigare synder. Idéerna om att olika länder hade olika karma kunde mycket lätt appliceras på nationalistiska föreställningar om att vissa länder och folk var förutbestämda att leda medan andra var destinerade till att underkuvas och exploateras. Socialdarwinismen och vulgära tolkningar av lagen om karma låg mycket nära varandra, och i Tyskland var monismen och tron på den ariska rasens överhöghet lokala varianter på socialdarwinismen.

Att Rudolf Steiner så snabbt kunde finna sig tillrätta i de teosofiska kretsarna i Berlin kan mycket väl förklaras av att fördomsfulla tolkningar av teosofin hamnade mycket nära både Nietzsches och Haeckels filosofi, vilka alltså hade varit Steiners livsluft under hela 1890-talet. I en föredragsserie som Steiner gav i Hamburg i maj 1910 lägger han ut sina tankar om karma. På Steiner Archives sägs denna föredragsserie vara "Steiners grundläggande studie över karmas lagar så som de verkar i sjukdom och hälsa, olyckor,

¹ <http://www.theosociety.org/pasadena/key/key-11.htm>

naturkrafter så som vulkaner och jordbävningar, samt i vår relation till det animala kungadömet”.¹

I föredragen i Hamburg har man tydligen enligt Steiners direktiv ersatt ordet “teosofi” med “antroposofi”, det här föredraget hölls ju under den tid som han verkade inom Teosofiska Samfundet och han bör rimligtvis ursprungligen ha använt ordet ”teosofi”. Men bortsett från att man har fört över Steiners föredrag från den teosofiska sfären till den antroposofiska, kan man se att Steiner helt och hållet utgår från det som Blavatsky och de andra tidiga teosoferna hade påstått om karma. Men Steiner har gått vidare från den position som Blavatsky intog, nämligen att man inte kunde säga något bestämt om *hur* karmalagen verkade bara *att* den styrde människornas utveckling.

Steiner har däremot genomskådat karmas lagar i detalj. Han vet till exempel, genom Andlig Vetenskap, att ett nyckfullt liv som varken känner hängivenhet eller kärlek – ett ytligt liv i en inkarnation – uttrycker sig som en tendens till lögnaktighet i nästa liv. I det tredje livet kommer denna inriktning att ta sig uttryck som dåligt fungerande organ. På så sätt kan man karmiskt följa effekterna i tre konsekutiva inkarnationer genom ytlighet och nyckfullhet i ett liv, lögnaktighet i nästa och en fysisk disposition för sjukdom i den tredje inkarnationen.

*Here we shall have to go back still further. Spiritual Science shows that a fickle life which knows neither devotion nor love — a superficial life in one incarnation — expresses itself in the tendency to lying in the next incarnation; and in the third incarnation this tendency to lying manifests itself in incorrectly formed organs. Thus we can karmically trace the effects in three consecutive incarnations: superficiality and fickleness in the first incarnation, the tendency to lying in the second, and the physical disposition to disease in the third incarnation.*²

Att man blev fysiskt sjuk förklarades alltså enligt Steiners andliga vetenskap med att man hade varit en omoralisk, ytlig och lögnaktig själ i ett tidigare liv. I föredragsserien gav han också en del exempel på exakt vilka dåliga personlighetsdrag som gav upphov till vilka sjukdomar. Smittkoppsepidemier berodde till exempel på att det dominerade en generell tendens i människor för att utveckla egoism och obarmhärtighet. Difteri berodde på att den ”astrala kroppen” hade skadats i en föregående inkarnation. Tuberkulos berodde däremot enligt Steiner på att man hade haft en tendens till sexuella utsvävningar och en längtan efter att leva ett sensuellt liv i en tidigare inkarnation.³

I ett föredrag tio år senare utvecklade Steiner sambandet mellan sjukdomar och karma ytterligare. Men nu verkade det som om han mer såg orsakerna i det nuvarande livet. Enligt hans synsätt var cancer ett symptom på att människan inte klarade av att rensa ut det som ”glittrar och skimrar” under sömnen, och att det därför bildades tumörer. Människor som sov dåligt var

¹ http://wn.rsarchive.org/Lectures/ManfKarma/ManKar_index.html

² <http://wn.rsarchive.org/Lectures/ManfKarma/19100518p01.html>

³ <http://wn.rsarchive.org/Lectures/Places/Hamburg/19100519p01.html>

därför utsatta för en mycket stor risk att få tumörer. Ett symptom på denna predisposition var också att man hade en läggning för förstoppning och hypokondri.¹

I samma föredrag avslöjade Steiner att de krafter som formar det mänskliga örat är samma krafter som, om de har fått gå för långt, ger upphov till tumörer. Att man har ett öra är därför ett tecken på att den tumörformande kraften har fått verka vid rätt tillfälle, på samma sätt som den inflammationsframkallande kraften på rätt sätt och vid rätt tillfälle har skapat ögat. Om man därför skulle ta bort den tumörformande kraften skulle man visserligen bli av med cancersjukdomarna, men ingen människa skulle heller kunna höra något. Och eftersom levande varelser har förmågan att se på grund av att de inflammatoriska processerna finns, skulle alla vara blinda om man utrotade inflammationerna.

Men Rudolf Steiner ville driva sin vetenskap längre än till att bara observera orsaker och verkan, han ville skapa generella regler som beskrev de krafter som verkade i tillvaron. Han använde den teosofiska doktrinen om att karmiska yttringar i grunden var symptom på att den gudomliga harmonin hade kommit ur balans. Därför skapades enligt teosoferna effekter som skulle balansera upp denna obalans genom att människan fick genomgå en lärokurs i en efterföljande inkarnation. I Steiners version blev dessa effekter i allmänhet sjukdomar, och varje sjukdom var därför nödvändig för att återställa den rubbade balansen. Denna rubbning beskrev Steiner som en kamp mellan två krafter som han kallade Lucifer och Ahriman.

Steiners idéer om Ahriman som den onda principen kan man spåra tillbaka till H. P. Blavatsky. I en artikel i tidskriften *Lucifer* beskrev hon den gamla och enligt henne högtstående persiska religionen som bygger på en dualism mellan den goda principen Ahura Mazda (Ormuzd) och den onda Ahriman. Dessa två härstammar från samma källa, men medan Ahura Mazda är goda tankar är Ahriman onda tankar. Ahriman och Ahura Mazda är sammanblandade på det jordiska planet, och den ena skulle vara meningslös om inte den andra fanns. Men vid den stora slutstriden skall dessa båda potentaters härskaror drabba samman och det goda skall segra under ledning av Saoshyant, en son till Zoroaster. Då skall också de döda återuppstå.

Blavatsky tolkar Ahriman som en symbol för de krafter i människan som är egoistiska och kärlekslösa. Hon ser hans här av onda devor som krafter som fyller världen med moraliska och fysiska sjukdomar, fattigdom, avund, stolthet, dryckenskap, förräderi, orättvisa, grymhet, ilska och kallblodigt mord. Under Ahrimans inflytande fick människan från allra första stund sin medmänniska att gråta och lida.²

I Steiners version är Lucifer och Ahriman de två principer som upprätthåller balansen i världen. Sjukdomar beskrivs inte bara som karmiska effekter av tidigare begångna felsteg, utan dessa felsteg var dessutom inspirerade av

¹ <http://wn.rsarchive.org/Lectures/SpiSciMed/19200403p01.html>

² <http://theosophy.org/tlodocs/hpb/DevilsOwn.htm>

antingen Lucifer eller Ahriman. Från detta utvecklar Steiner i nästa steg botemedel och metoder för helande som skall stärka kroppen mot den kraft som han anser orsakar sjukdomen, om den nu är ahrimansk eller luciferisk.

Lucifer och Ahriman blir hos Steiner kodord som kan betyda vad som helst, allt beror av karma och därmed beror också allt av Lucifer och Ahriman. Som vi såg på sidan 90 var den politiska lögnen (den östliga bolsjevismen) Ahriman och den västliga kapitalismen var Lucifer, och när dessa båda blandades skulle mänskligheten (Mellaneuropa) drabbas av sjukdomar och kulturell död.

På ett analogt sätt drabbades människor av sjukdomar och död genom att de luciferiska och ahrimanska krafterna hade fått tillträde till kroppen i en tidigare inkarnation när att man hade dukat under för egoism, girighet, intresse för det sexuella eller andra moraliska svagheter. Men det var viktigt att välja behandling efter sjukdomens art, behandling med elektricitet gjorde till exempel ingen nytta mot det luciferiska utan bara mot det ahrimanska, medan behandling med kalla eller varma bad däremot var bra mot det luciferiska eftersom kyla och värme var förbundet med Lucifer.

We have shown how, in fact, the two principles — the ahrimanic and the luciferic — are at work at the very foundation of a disease. And in many ways it can be pointed out that in the various forms of disease one distinguishes essentially two types, the ahrimanic and the luciferic. If this were considered, the true principles would be discovered by which to find a suitable remedy for the patient; for luciferic diseases will require entirely different remedies from the ahrimanic. To-day external forces are used for the purposes of healing in a way which betrays a certain want of judgement — forces such as electro-therapy, the cold water treatment, etc. Much light could be thrown by Spiritual Science on the suitability of one method or another, if it were first decided whether a luciferic or ahrimanic illness is being treated. For example, electro-therapeutics ought not to be used in illnesses which originate from luciferic causes, but only in ahrimanic forms of illness. For electricity, which has no connection whatever with the activities of Lucifer, is useless in treating luciferic forms of disease; it belongs to the sphere of the ahrimanic beings, although, of course, other beings beside the ahrimanic make use of the forces of electricity. On the other hand, warmth and cold belong to the sphere of Lucifer. Everything which has to do with making the human body warmer or colder, or that which makes it warmer or colder through external influences, belongs to the sphere of Lucifer; and in all the cases in which we have to deal with warmth or cold we have a type of luciferic form of disease.¹

Steiner skapade alltså en världsbild där onda krafter verkade på människor och samhälle på ett sätt som var helt omöjligt att förstå för vanliga dödliga. Det var bara Steiner själv som genom sin Andliga Vetenskap kunde se bakom det yttre och förstå när det var Lucifer respektive Ahriman som verkade, och som utifrån detta kunde föreslå de rätta botemedlen. Namnen på de här krafterna var alltså dels Lucifer, ljusets ängel som väl närmast är bibelns Gabriel, och dels Ahriman, den negativa principen i zoroastrismen.

---

¹ wn.rsarchive.org/Lectures/Places/Hamburg/19100519p01.html

